

วารสารรามคำแหง ฉบับรัฐประศาสนศาสตร์

ปีที่ 6 ฉบับที่ 3/2566

ศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย
Thai-Journal Citation Index Centre
ผ่านการรับรองคุณภาพ TCI ปีที่ 31 ธันวาคม 2567

วารสารรามคำแหง ฉบับรัฐประศาสนศาสตร์ Ramkhamhaeng Journal of Public Administration (RJPA)

ปีที่ 6 ฉบับที่ 3 กันยายน - ธันวาคม 2566 Vol. 6 No. 3 September - December 2023

โครงการรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต
คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ISSN 2630-0133

วารสารรามคำแหง ฉบับรัฐประศาสนศาสตร์
โครงการหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเป็นแหล่งเผยแพร่ผลงานทางวิชาการทางรัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ และสาขาวิชาที่สัมพันธ์
2. เพื่อเป็นแหล่งข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าของคณาจารย์และนักศึกษา
3. เพื่อส่งเสริมให้คณาจารย์ผลิตและเผยแพร่ผลงานทางวิชาการสู่สาธารณชน

วารสารรามคำแหง ฉบับรัฐประศาสนศาสตร์ เป็นวารสารทางวิชาการที่โครงการหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหงจัดทำขึ้น เพื่อเป็นแหล่งเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ ทั้งในรูปของบทความวิจัย บทความทางวิชาการ บทความปริทรรศน์ของคณาจารย์ นักวิชาการ นักวิจัยและบุคคลทั่วไปทางด้านรัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ และสาขาที่สัมพันธ์ โดยมีกำหนดการตีพิมพ์/เผยแพร่ปีละ 3 ฉบับ (ฉบับแรกเดือนมกราคม – เมษายน ฉบับที่สองเดือนพฤษภาคม – สิงหาคม และฉบับที่สาม เดือนกันยายน – ธันวาคม) โดยยกเลิกฉบับตีพิมพ์เป็นรูปเล่ม (ISSN 2586-9647) และจะคงเผยแพร่ในฉบับออนไลน์ (ISSN 2630-0133) แต่เพียงรูปแบบเดียว ทั้งนี้ตั้งแต่ฉบับปีที่ 3 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม) 2563 เป็นต้นไป

เจ้าของ

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ถนนรามคำแหง หัวหมาก บางกะปิ กทม. 10240

สำนักงานกองบรรณาธิการ

โครงการหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง
อาคารสำนักงานอธิการบดี ชั้น 5
ถนนรามคำแหง หัวหมาก บางกะปิ กทม. 10240

ที่ปรึกษา

อธิการบดีมหาวิทยาลัยรามคำแหง

คณะกรรมการดำเนินการจัดทำวารสารรามคำแหง

ฉบับรัฐประศาสนศาสตร์

1. คณบดีคณะรัฐศาสตร์	ประธานคณะกรรมการ
2. รองคณบดีฝ่ายวิชาการและวิจัย	รองประธานกรรมการ
3. รองศาสตราจารย์วิภา ธรรมโชติ	กรรมการ
4. รองศาสตราจารย์ทิพรรัตน์ บุญผะสีริ	กรรมการ
5. รองศาสตราจารย์จักรี ไซยพินิจ	กรรมการ
6. รองศาสตราจารย์รัฐศิริรินทร์ ว่างานนท์	กรรมการ
7. หัวหน้างานบริการการศึกษา	กรรมการและเลขานุการ
8. นางสาวจิตตราพร พิรุณ	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

คณะผู้จัดทำวารสาร**บรรณาธิการผู้พิมพ์โฆษณา**

ผศ.สาริน สุนทรพันธ์

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

บรรณาธิการบริหาร

รศ.สิทธิพันธ์ พุทธหูน

17 ซอยร่มเกล้า 17 ถ.ร่มเกล้า

เขตลาดกระบัง กทม. 10520

บรรณาธิการประจำฉบับ

อ.เดช อุณหะจิริงรักษ์

30/93 ซอยนาวมินทร์ 80 แขวงนวลจันทร์

เขตบึงกุ่ม กทม. 10230

กองบรรณาธิการ

ศ.ดร.อนุสรณ์ ลิ้มมณี

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศ.ดร.ไชยันต์ ไชยพร

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศ.ดร.ประภาส ปิ่นตบแต่ง

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รศ.ดร.สุพิณ เกษาคุปต์

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

รศ.ดร.วัลลภ รัฐจัตรานนท์

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผศ.ดร.ณัฐพงศ์ บุญเหลือ

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ดร.บุญเกียรติ การะเวกพันธ์ุ

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ดร.วิโรจน์ ก่อสกุล

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกควบคุมคุณภาพของวารสาร

รศ.เฉลิมพล ศรีหงษ์

23/132 ถนนนาวมินทร์ แขวงคลองกุ่ม

เขตบึงกุ่ม กทม. 10230

ผู้จัดการ

นายสิทธิรักษ์ ตรีศรี

ฝ่ายศิลป์

นายประดิษฐ์ ทองมณเฑาะ

ประจำกองจัดการ

นายอรธฤทธิ ศรีเหรียญ

เหรียญก

นางสาวดารุณี ทิพย์สวัสดิ์

กรรมการกลั่นกรอง (Peer Reviewers)

ศ.ดร.อนุสรณ์ ลิ้มมณี

ศ.ดร.ไชยันต์ ไชยพร

รศ.ดร.ดำรงค์ วัฒนา

รศ.วันชัย มีชาติ

ผศ.สุรัตน์ โหราชัยกุล

ศ.ดร.กิตติ ประเสริฐสุข

ศ.ดร.ศุภสวัสดิ์ ชัชวาล

รศ.ดร.สุพิน เกชาอุปต์

ผศ.ดร.เมธาวุฒิ พิรพรวิฑูร

ผศ.ดร.สิทธิธรรม อ่องวุฒิววัฒน์

ศ.ดร.วราภรณ์ จุลปานนท์

รศ.ดร.ปิยะนุช เงินคล้าย

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

รศ.ดร.ปรัชญา ชุ่มนาเสียว	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
รศ.ดร.วรรษยา ศิริวัฒน์	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
รศ.ดร.รวิภา ธรรมโชติ	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
รศ.ดร.นิธิตา สิริพงศ์กัษิณ	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
รศ.ดร.ทิพรัตน์ บุปผะศิริ	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
รศ.ดร.ศุภชัย ศุภผล	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
รศ.ดร.ศิริลักษณ์ ดันตยกุล	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
รศ.ดร.จักรี ไชยพินิจ	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
รศ.เสาวลักษณ์ สุขวิรัช	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
รศ.พงศ์สันต์ ศรีสมทรัพย์	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
รศ.ดร.เกรียงชัย ปิงประวัตติ	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
รศ.ดร.รัฐศิรินทร์ วงگانนท์	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ผศ.ดร.ณัฐพงศ์ บุญเหลือ	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ผศ.ดร.วีณา พิงวิวัฒน์นิกุล	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ผศ.ดร.วงพัทตร์ ภูพันธ์ุศรี	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ผศ.ดร.มุฮัมหมัด อิลยาส ญญาปริง	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ผศ.ดร.เพิ่มศักดิ์ จะเรียมพันธ์	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ผศ.ดร.นิพนธ์ โชะเฮง	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ผศ.ดร.พัต ลวางกูร	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ผศ.ดร.ชฎานันท์ ศุภชลาศัย	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ผศ.ดร.วีระยุทธ พรพจน์ธนาศ	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ผศ.ดร.ปะการัง ชื่นจิตร	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ผศ.ดร.ศุภัทธา อำนวยสวัสดิ์	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
อ.ดร.กฤติธิ์ ศรีเกตุ	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
อ.ดร.วิโรจน์ ก่อสกุล	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
อ.ดร.บุญเกียรติ การะเวกพันธ์ุ	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
รศ.ดร.นฤมล มารคแมน	คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัย รามคำแหง
รศ.ดร.วิทยา จิตนุกงศ์	คณะพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มหาวิทยาลัย รามคำแหง
รศ.ดร.วันชัย ปานจันทร์	คณะพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มหาวิทยาลัย รามคำแหง
อ.ดร.นันทวรรณ บุญช่วย	คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
อ.ดร.ปรมต วรรณบวร	บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง
รศ.ดร.วัลลภ รัฐนัตรานนท์	คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รศ.ดร.โกสุม สายจันทร์	คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
รศ.ดร.รงค์ บุญสวยขวัญ	สภาผู้แทนราษฎร
รศ.ดร.นิพนธ์ ศศิธรเสาวภา	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
ผศ.ดร.ญาณกร ไท้ประยูร	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
ผศ.พ.ต.ท. ดร.ไวพจน์ กุลาชัย	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
รศ.พรชัย เทพปัญญา	คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

รศ.ดร.บุญอริ ยี่หมะ	คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
รศ.ดร.ธานี สุขเกษม	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
ผศ.ว่าที่เรือตรี ดร.เอกวิทย์ มณีธร	คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
ผศ.ดร.สัมฤทธิ์ ยศสมศักดิ์	คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
ผศ.ดร.อมรทิพย์ อมราภิบาล	คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
ผศ.ดร.สมชาย ดำเนิน	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.จักรวาล สุขไมตรี	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ดร.ศิริวัฒน์ ครองบุญ	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ดร.รุ่งโรจน์ สงสระบุญ	มหาวิทยาลัยสยาม
ผศ.ดร.ภูมิภควิชช์ ภูมิพงศ์คชศร	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีรัตนโกสินทร์
ผศ.(พิเศษ)ดร.ณฐาพัชร์ วรพงศ์พัชร์	มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
ดร.สมภพ ระงับทุกข์	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ดร.กัญจิรา วิจิตรวัชรารักษ์	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ดร.ธันยนันท์ จันท์ทรงพล	สถาบันรัชย์ภาคย์

รศ.ดร.ทิพาพร พิมพิสุทธิ	นักวิชาการอิสระ
รศ.ดร.นิยม รัฐอมฤต	นักวิชาการอิสระ
รศ.พิพัฒน์ ไทยอารี	นักวิชาการอิสระ
รศ. ชลิดา ศรีมณี	นักวิชาการอิสระ
รศ.เฉลิมพล ศรีหงษ์	นักวิชาการอิสระ
รศ.สิทธิพันธ์ พุทธหุน	นักวิชาการอิสระ
รศ.วัชรกรรณ์ ชิวโคภิชฐ	นักวิชาการอิสระ
ผศ.ดร.ประสงค์ โตนด	นักวิชาการอิสระ
พล.ต.อ. ดร.ไกรสุข สิ้นสุข	นักวิชาการอิสระ
ดร.สุชาติ ศรียารัตนย	นักวิชาการอิสระ

บทบรรณาธิการ

บทความที่น่าสนใจในฉบับนี้มีเนื้อหาสาระที่น่าสนใจเป็นบทความวิจัย 4 เรื่อง คือ บทบาทของทหารไทยในการต่อสู้กับกลุ่มคอมมิวนิสต์ที่ส่งผลต่อการเมืองไทย พ.ศ. 2522 ถึง พ.ศ. 2534 การกำหนดนโยบายในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ในสังคมไทยกับการประยุกต์ใช้ตัวแบบการเลือกอย่างเป็นเหตุเป็นผล ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ของนักศึกษานิติศาสตร์ นิติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ และความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านความเสี่ยงกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร: กรณีศึกษาบุคลากรเทศบาลในอำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา

บทความวิชาการ 4 เรื่อง ประกอบด้วยกระบวนการวิจัย: นานาทศนะสู่การเป็นนักวิจัยมืออาชีพ การจัดการระบบป้องกันอัคคีภัยของโรงงานอุตสาหกรรม อำนาจของอังกฤษในการควบคุมจำกัดอุปทานยางกับความขัดแย้งในผลประโยชน์ของอุตสาหกรรมรถยนต์สหรัฐ หลังสงครามโลกครั้งที่ 1 และตัวแบบการวิเคราะห์: เครื่องมืออธิบายปรากฏการณ์ทางการเมือง

วารสารฉบับต่อไป ปีที่ 7 ฉบับที่ 1 กำหนดจะตีพิมพ์ในเดือนเมษายน 2567 เรียนเชิญท่านที่สนใจจะนำผลงานมาเผยแพร่ติดต่อประสานมาได้ โดยจะต้อง submit เข้าระบบและดำเนินการตามขั้นตอนของวารสารให้เรียบร้อยภายในเดือนมีนาคม และขอให้เข้าไปอ่าน author guideline และ Template ของบทความ เพื่อเป็นแนวทางในการเตรียมบทความด้วย ขอให้กรอกรายละเอียดให้ชัดเจน และให้หมายเลขโทรศัพท์ที่ใช้ติดต่อประสานงานไว้ด้วย

รองศาสตราจารย์สิทธิพันธ์ พุทธหนู

บรรณาธิการบริหาร

สารบัญ

- บทบรรณาธิการ x
- บทบาทของทหารไทยในการต่อสู้กับกลุ่มคอมมิวนิสต์ที่ส่งผลกระทบต่อ
การเมืองไทย พ.ศ. 2522 ถึง พ.ศ. 2534
 รัสสิริบุญญา ทองคละ 1
- การกำหนดนโยบายในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ในสังคมไทย
 กับการประยุกต์ใช้ตัวแบบการเลือกอย่างเป็นเหตุเป็นผล
 กษนิช เวชกาญจนากุล & นิพนธ์ โชะเฮง 27
- ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทยตาม
 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ของนักศึกษาสาขา
 วิชานิติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
 เพชรบูรณ์
 กฤษดา ชูละออง 47
- ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านความเสี่ยงกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน
 ของบุคลากร: กรณีศึกษาบุคลากรเทศบาลในอำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัด
 ฉะเชิงเทรา
 สโรช บุญพันธ์ & ชินวัตร เชื้อสระคู 68
- กระบวนการวิจัย: นานาทิศนะสู่การเป็นนักวิจัยมืออาชีพ
 วีระยุทธ พรพจน์ธนาต 95
- การจัดการระบบป้องกันอัคคีภัยของโรงงานอุตสาหกรรม
 พงศ์สรร เทพคุ้มกัน เขาวฤทธิ์ ชาวแสงรัตน์
 & ศุภวัฒน์ สุขะประเมษฐ 148

- อำนาจของอังกฤษในการควบคุมจำกัดอุปทานยางกับความขัดแย้งใน
ผลประโยชน์ของอุตสาหกรรมรถยนต์สหรัฐ หลังสงครามโลกครั้งที่ 1
ยุทธียง ลี้มเลิศวาที & ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ 170
- ตัวแบบการวิเคราะห์: เครื่องมืออธิบายปรากฏการณ์ทางการเมือง
สิทธิพันธ์ พุทธหุน 208
- แนะนำผู้เขียน 237
- ปัจฉิมบท 239

บทบาทของทหารไทยในการต่อสู้กับกลุ่มคอมมิวนิสต์ที่ส่งผลต่อ
การเมืองไทย พ.ศ. 2522 ถึง พ.ศ. 2534

**The role of Thai military in the fight with the Communists
affecting Thai politics from B.E. 2522 to 2534**

รัศสิริบุญย์ ทองคละ¹

Rassirin Thongkla

rassirin5191@gmail.com

Received: 19/09/66 Revised:7/11/66 Accepted: 7/11/66

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาบทบาทของทหารในการต่อสู้กับกลุ่มคอมมิวนิสต์ที่ส่งผลต่อการเมืองไทย ศึกษาการตัดสินใจของทหารในการเปลี่ยนแปลงนโยบายในการต่อสู้กับกลุ่มคอมมิวนิสต์ภายใต้บริบทการเมือง และศึกษารูปแบบ การดำเนินการของทหารในการต่อสู้กับกลุ่มคอมมิวนิสต์ที่ส่งผลต่อการเมืองไทย ใช้วิธีการวิจัยเอกสารเป็นหลัก วิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของทหารในการต่อสู้กับกลุ่มคอมมิวนิสต์ เป็นการต่อสู้แบบสันติวิธีที่เน้นการสร้างกระบวนการเรียนรู้ ความเชื่อและความเข้าใจในระบบประชาธิปไตย ส่งผลต่อสถานการณ์ทางการเมืองที่ขึ้น ภายใต้บริบท

¹

นักศึกษาลัทธิรัฐประศาสน์ (การเมือง) คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

การเมืองดังกล่าวทำให้รัฐบาลชุดพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ กำหนดยุทธศาสตร์และกลยุทธ์การต่อสู้กับกลุ่มคอมมิวนิสต์ ที่มุ่งหมายก่อให้เกิดความรู้และความเข้าใจว่าประชาธิปไตยเป็นของปวงชน และเน้นสร้างความเชื่อมั่นและศรัทธาต่อคุณค่าของระบอบประชาธิปไตย ส่งเสริมการเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมทางการเมือง จัดระเบียบการดำเนินบทบาทของกลุ่มผลประโยชน์ ภายใต้คำสั่ง 66/2523 ได้ใช้รูปแบบแนวทางการป้องกัน แก้ไข ด้วยการส่งเสริมให้เกิดสิทธิและเสรีภาพอันชอบธรรมทางการเมือง กำจัดอิทธิพล กลุ่มมิถิฉาซีฟทุกประเภท เพื่อให้ประชาชนหันกลับมาสนับสนุนประชาธิปไตย

คำสำคัญ: บทบาททหาร; การต่อสู้; กลุ่มคอมมิวนิสต์; การเมืองไทย

Abstract

The objectives of this research are to study about the role of soldiers in fighting with communist group that affects Thai politics, to study the decision of soldiers in changing of the policy of fighting with communist group under the political context and to study the format of operation of soldiers in fighting with communist group that affects Thai politics. The method of research mainly used document research. The researcher analyzed descriptive contents according to

the objectives of the research. From the research, it was found that the role of soldiers in fighting with communist group is to fight by using peaceful method that emphasizes creating learning process, belief and understanding about democratic regime that affects the political situation to be better. Under such political context, it made the government of General Prem Tinsulanonda to define the strategy and tactics to fight communist group, that aim to create knowledge and understanding that democracy belongs to people and to emphasize building confidence and belief in the value of democratic regime, to promote participation in political activities, to organize the implementation of the role of interest groups, under the order 66/2523 by using format of guidelines of prevention and modifying by promoting legitimate political right and freedom, eliminating influence and all types of criminal groups, to make people turn to support democracy.

Keywords: Role of soldiers; fighting; communist group; Thai politics.

บทนำ

กองทัพถือเป็นสถาบันที่ป้องกันประเทศยามศึกสงครามควบคู่มากับสังคมไทยอย่างยาวนาน หากพิจารณาบทบาทของทหารตาม “พระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ. 2551” (2551, หน้า 38) ได้กำหนดบทบาทและอำนาจหน้าที่ไว้ในมาตรา 8 ในการ (1) พิทักษ์รักษาเอกราชและความมั่นคงแห่งราชอาณาจักรจากภัยคุกคามทั้งภายนอกและภายในราชอาณาจักร ปราบปรามกบฏและการจลาจล โดยจัดให้มีและใช้กำลังทหารตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยหรือตามที่กฎหมายกำหนด (2) พิทักษ์รักษา ป้องกันสถาบันพระมหากษัตริย์ ตลอดจนสนับสนุนภารกิจของสถาบันพระมหากษัตริย์ และ (3) ปกป้องพิทักษ์รักษาผลประโยชน์แห่งชาติและการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข พัฒนาประเทศเพื่อความมั่นคง ตลอดจนสนับสนุนภารกิจอื่นของรัฐในการพัฒนาประเทศ การป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติ และการช่วยเหลือประชาชน

เมื่อพิจารณาจากบทบาทและอำนาจหน้าที่ของทหารในการพิทักษ์รักษาผลประโยชน์แห่งชาติและระบอบประชาธิปไตย รวมทั้งป้องกันสถาบันที่สำคัญของประเทศแล้วนั้น เมื่อยามมีศึกสงครามก็ป้องกันประเทศให้ปลอดภัยจากศัตรู ดังเช่น สถานการณ์ของสงครามโลกครั้งที่ 2 โลกแบ่งออกเป็นสองค่าย คือ ค่ายสัมพันธมิตร โดยมีสหรัฐอเมริกาเป็นผู้นำและประเทศไทยร่วมอยู่ด้วย และค่ายอักษะ ที่มีสหภาพโซเวียตและจีนเป็นผู้นำ

ในสถานการณ์ขณะนั้น ประเทศที่อยู่ในค่ายโลกเสรี อยู่ในฐานะเสียเปรียบ ค่ายคอมมิวนิสต์ เพราะขณะที่พันธมิตรใหญ่ 5 ประเทศ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา (รูสเวลท์) สหภาพโซเวียต (สตาลิน) อังกฤษ (เชอร์ชิล) ฝรั่งเศส (เดอโกลท์) และจีน (เจียงไคเช็ค) ประกาศชัยชนะและมีการถ้ำยรู่ร่วมกันที่ยัลตา (Yalta) แล้ว พันธมิตรที่อยู่ในค่ายโลกเสรีต่างคิดว่าสงครามยุติลงแล้ว ปฏิบัติการต่าง ๆ จึงเป็นไปในลักษณะลดกำลังทหารและเตรียมการทำงานเพื่อฟื้นฟูประเทศ แต่ประเทศตกอยู่ในสถานการณ์การเมืองในลักษณะที่เปราะบางมาก เพราะให้ความร่วมมือกับญี่ปุ่น ที่ถูกกล่าวว่าเป็นปฐมเหตุของการเกิดสงคราม แต่ก็สามารถทำให้สหรัฐอเมริกาเห็นใจได้จากขบวนการเสรีไทยที่ให้ความร่วมมือกับพันธมิตร และช่วยให้ประเทศไทยพ้นจากปฏิบัติการของอังกฤษต่อประเทศไทยในฐานะประเทศแพ้สงครามมาได้ ดังนั้น คนไทยที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์นี้จึงนึกถึงความช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกาอยู่เสมอ ถึงกระนั้นก็ตาม ทางค่ายคอมมิวนิสต์มิได้คิดเช่นนั้น ยังมีแผนที่จะใช้กำลังเพื่อล้มล้างค่ายโลกเสรีอยู่ เริ่มจากการสนับสนุนจีนคอมมิวนิสต์ โดยการนำของเหมาเจ๋อตุงทำการขับไล่จีนคณะชาติ ส่งผลให้เจียงไคเช็คต้องหนีจากแผ่นดินใหญ่ไปอยู่เกาะไต้หวัน และต่อมาได้สนับสนุนให้เกาหลีเหนือบุกเกาหลีใต้ ทั้งหมดนี้เป็นแผนการของคอมมิวนิสต์สากลที่ค่ายคอมมิวนิสต์ร่วมมือกันเพื่อจะยึดครองเอเชีย และครองโลกในที่สุด (สายหยุด เกิดผล, 2549, หน้า 317-318) ก่อให้เกิดแนวคิดสังคมนิยมในไทยเกิดจากการเคลื่อนไหวของกลุ่มชาวต่างชาติ

โดยเฉพาะชาวจีนและชาวเวียดนามในประเทศไทยที่นิยมลัทธิดังกล่าว โดยเริ่มเกิดขึ้นประมาณปี พ.ศ. 2463 และในปี พ.ศ. 2465 ได้มีการเคลื่อนไหวเกี่ยวกับแนวคิดสังคมนิยมในประเทศไทย โดยกลุ่มคนไทยที่เรียกตัวเองว่า “คณะกรรมกร” ซึ่งทำหน้าที่ให้การให้คำปรึกษาและช่วยเหลือกรรมกร รกรางจนมีฐานะที่มั่นคงขึ้น หลังจากนั้น จึงเกิดความเคลื่อนไหวในประเด็นของชนชั้นกรรมาชีพ (สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ, ศูนย์ศึกษา ยุทธศาสตร์, 2554, หน้า 36)

หลังจากประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองโดย คณะราษฎร เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 จากการปกครองในระบอบ สมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุข หรือพระมหากษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญ แนวคิดสังคมนิยม ได้แพร่หลายในกลุ่มชนชั้นนำและกลุ่มนักเรียนนอกที่สนใจวิชา เศรษฐศาสตร์ เช่น หลวงประดิษฐมนูธรรม และประยูร ภมรมนตรี เป็นต้น เมื่อวันที่ 15 มีนาคม พ.ศ. 2476 สมัยรัฐบาลของพระยามโนปกรณนิติธาดา โดยหลวงประดิษฐมนูธรรม (นายปรีดี พนมยงค์) หนึ่งในผู้ก่อตั้งคณะ ราษฎรได้นำเสนอเค้าโครงเศรษฐกิจที่มีการปฏิรูปที่ดินและรัฐสวัสดิการแก่ ประชาชน หรือที่เรียกว่า “สมุดปกเหลือง” ซึ่งถูกวิพากษ์วิจารณ์กันอย่าง กว้างขวาง และถูกกล่าวหาว่า เป็นคอมมิวนิสต์ ส่งผลให้เกิดความแตกแยก ในสภาและรัฐบาลจนต้องกำหนดปิดสภา พร้อมทั้งมีการงดใช้รัฐธรรมนูญ บางมาตรา และออกกฎหมายเกี่ยวกับคอมมิวนิสต์ขึ้นเป็นฉบับแรก คือ

พระราชบัญญัติว่าด้วยคอมมิวนิสต์ พ.ศ. 2476 และส่งผลให้นายปรีดี พนมยงค์ ต้องลี้ภัยออกนอกประเทศเมื่อวันที่ 12 เมษายน พ.ศ. 2476 (สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ, ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์, 2554, หน้า 40)

ในสมัยรัฐบาลโดยการนำของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้มีการออกกฎหมายคอมมิวนิสต์ฉบับใหม่ โดยกำหนดบทลงโทษที่รุนแรงกว่าฉบับเดิม และได้มีการกำหนดคำนิยามที่กว้างขวางมากขึ้น และให้อำนาจในการจับกุม ปรามปราม และกักขังได้โดยไม่ต้องแจ้งข้อกล่าวหาได้นานกว่าปกติ ซึ่งจากการบังคับใช้กฎหมายของเจ้าหน้าที่รัฐนอกจากเป็นไปในทางปรามปรามคอมมิวนิสต์แล้ว ยังรวมไปถึงประชาชนและสื่อมวลชนเพื่อควบคุมการเขียนและแสดงความคิดเห็นในบางเรื่อง (สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ, ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์, 2554, หน้า 41) เกิดกบฏสันติภาพในสมัยจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ และการต่อสู้กับลัทธิคอมมิวนิสต์ในช่วงนั้น

วันที่ 9 มีนาคม พ.ศ. 2488 กองทัพญี่ปุ่นได้ยึดอำนาจปกครองอินโดจีนจากฝรั่งเศส และได้ยุติลงโดยการยอมจำนนของญี่ปุ่น ในวันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2488 และในปี พ.ศ. 2489 กองทหารฝรั่งเศสเข้ายึดประเทศลาว ชาวเวียดนามนับหมื่นได้อพยพข้ามแม่น้ำโขงมาฝั่งไทย และตั้งถิ่นฐานตามฝั่งแม่น้ำโขง โดยเรียกกันว่าชาวเวียดนามที่อพยพสมัยเย็นเบียนฟู

พ.ศ. 2497 เวียดนามถูกแบ่งแยกดินแดนเป็นเหนือและใต้ จากเหตุการณ์รบที่เดียนเบียนฟู ชาวเวียดนามเชื้อสายไทยบางส่วนได้อพยพไปลาว บางส่วนลงมาทางใต้

ในปี พ.ศ. 2508 แนวทางการต่อสู้ของพรรคคอมมิวนิสต์เปลี่ยนแปลงเมื่อพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย (พคท.) โดยการเปลี่ยนแปลงการต่อสู้แบบสันติวิธี เป็นการต่อสู้ด้วยการใช้อาวุธ ประเทศไทยจึงอยู่ในสถานภาพที่ล่อแหลมมาก ทั้งทางการเมืองและทางทหาร จึงจำเป็นต้องร่วมมือกับค่ายโลกเสรีอย่างเต็มที่ด้วยการลงนามสนธิสัญญามะนิลา และการจัดตั้งองค์การซีโต้ เพื่อต่อสู้ยุคสงครามเย็น (cold war) เพราะตระหนักดีว่า ถึงอย่างไรค่ายคอมมิวนิสต์ก็คงไม่ปล่อยให้ประเทศไทยอยู่ขัดขวางแผนการครองโลกอย่างแน่นอน ดังที่ เซนยี รัฐมนตรีกลาโหมของจีนคอมมิวนิสต์ ได้กล่าวเมื่อปี พ.ศ. 2503 ว่า เป็นประเทศเป้าหมายต่อไป และภายหลังก็พบว่า เป็นจริงตามเช่นเซนยีกล่าว (ธิกานต์ ศรีนารา, 2547, หน้า 202)

สายหยุด เกิดผล (2549, หน้า 318) ได้อธิบายว่า จากสถานการณ์ของโลกดังกล่าว ส่งผลให้ประเทศเสรีนิยมต้องวิตกกังวลต่อการคุกคามของโลกคอมมิวนิสต์ โดยเฉพาะประชาชนอเมริกันและรัฐบาลอเมริกัน ซึ่งมีความเชื่อมั่นในระบอบประชาธิปไตยและระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมที่ทำให้สหรัฐอเมริกาเจริญและมั่นคงในทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ดังนั้น นักยุทธศาสตร์ของสหรัฐอเมริกาจึงได้วางแนวความคิดทาง

ยุทธศาสตร์ว่าด้วยการต่อสู้โลกคอมมิวนิสต์ในยุคสงครามเย็น เรียกว่า “Forward Strategy-ยุทธศาสตร์ป้องกันไกลตัว” หมายถึง สหรัฐอเมริกาจะทำการต่อสู้กับคอมมิวนิสต์ให้ไกลบ้านมากที่สุด โดยเริ่มทำสนธิสัญญากับพันธมิตรในการจัดตั้งองค์กรป้องกันร่วมกันขึ้นทั่วโลก ตั้งแต่ NATO สัญญาแอตแลนติกเหนือ CENTO สัญญาตะวันออกกลาง และ SEATO สัญญาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เพื่อเป็นแนวป้องกันและปิดล้อมค่ายคอมมิวนิสต์ ซึ่งมีสหภาพโซเวียตและจีนเป็นผู้นำ

สหรัฐอเมริกาให้ความสนใจและเริ่มให้การช่วยเหลือประเทศไทย ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและการทหารอย่างจริงจัง แต่การให้ความช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกาต่อประเทศที่ต่อสู้คอมมิวนิสต์นั้นยังมีจุดอ่อนอยู่ เนื่องจากรัฐบาลสหรัฐอเมริกาเองมีปัญหานโยบายการต่อสู้คอมมิวนิสต์แบ่งออกเป็น 2 สาย ดังนี้ (สายหยุด เกิดผล, 2549, หน้า 319)

แนวความคิดสายที่ 1 เรียกว่า “สายเหยี่ยว-Hawk” หมายถึง เป็นการช่วยเหลือเพื่อทำการต่อสู้โดยทางทหารเป็นหลัก นำโดยกระทรวงกลาโหม

แนวความคิดสายที่ 2 เรียกว่า “สายนกพิราบ-Dove” หมายถึง การช่วยเหลือด้วยการต่อสู้ทางการเมือง จิตวิทยาประชาสัมพันธ์เป็นหลัก เพราะเห็นว่า ความมุ่งหมายของการต่อสู้ คือ การทำให้ประชาชนหันมาร่วมมือกับฝ่ายรัฐบาล การปราบปรามจึงเป็นเพียงมาตรการเสริม อย่างไรก็ตามแล้วนั้น แนวความคิดทั้งสองนี้รับการสนับสนุนจากทางฝ่ายทหาร

และกองถืออาวุธอื่นๆ ส่วนทางสายนกพิราบจะเป็นแนวความคิดทางสาย การข่าว ซึ่งสำหรับสหรัฐอเมริกาเรียกว่า ซีไอเอ (CIA) และเมื่อมีการ อภิปรายระหว่างสองแนวความคิดนี้ในระดับนโยบายทางฝ่ายทหารและ กำลังถืออาวุธอื่นๆ ดูจะมีอิทธิพลเหนือกว่า ทางสายนกพิราบจึงมักต้อง ยอม ดังนั้น ในการช่วยเหลือประเทศต่างๆ ที่มีปัญหาคอมมิวนิสต์ของ สหรัฐ จึงมักฝ่ายแพ้มามากตามลำดับ จนกระทั่งถึงเวียดนาม

สายหยุด เกิดผล (2549, หน้า 320-321) ได้อธิบายเพิ่มเติมว่า ฝ่ายทหารเห็นแล้วว่าการใช้กำลังปราบปรามตามแนวความคิดสายเหยี่ยว ของฝ่ายทหารนั้นดูจะไม่ประสบผลสำเร็จ ทางรัฐบาลอเมริกันจึงมีความหวัง สุดทำอยู่ที่ประเทศไทยเท่านั้น เพื่อจะให้ความเชื่อมั่นว่า การช่วยเหลือ ประเทศไทยจะต้องได้ชัยชนะ โดยไทยรอดพ้นจากการเข้าครอบครองของ คอมมิวนิสต์ รัฐบาลอเมริกันในระดับนโยบายจึงยอมรับแนวความคิดสาย นกพิราบให้นำมาทดลองใช้ในประเทศไทย โดยเลือกนักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญทางด้าน การต่อสู้การก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ คือ ดร. ยอร์จ เค แทนแฮม (George K. Thanham) รองประธาน The RAND Corporation (RAND) ที่มีชื่อเสียง มาเป็นมินิสเตอร์ (Minister) ของสถานทูตอเมริกัน ประจำประเทศไทย โดยให้ทำหน้าที่เป็นผู้รับผิดชอบต่อเอกอัครราชทูต อเมริกัน ในตำแหน่งผู้ช่วยเอกอัครราชทูต (Assistant for Country Insurgency) ในการต่อสู้กับผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ (Counter Insurgency--CI) โดยไม่ได้แต่งตั้งเจ้าหน้าที่ในกระทรวงการต่างประเทศ

อย่างที่เคยผ่านมา และภารกิจส่วนใหญ่ คือ การสนับสนุนการปฏิบัติการ ยุทธในเวียดนาม มีกำลังพลอยู่ในประเทศไทยประมาณ 50,000 คน โดยการนำของนายพล สติลเวล (Gen. Stilwell) ซึ่งฝ่ายอเมริกันมีปัญหาและความยากลำบากมิใช่น้อย ในการทำให้ทางทหารของนายพล สติลเวล ยอมให้ความร่วมมือ แต่ด้วยความที่ ดร. ยอร์จ แทนแนม เป็นผู้ที่มีความรอบรู้และมีบุคลิกลักษณะที่ดี ละมุนละม่อม จึงสามารถทำให้การช่วยเหลือปราบปรามต่อสู้กับผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ประสบความสำเร็จ

คอมมิวนิสต์ในประเทศไทย เมื่อประมาณปี พ.ศ. 2470 มาจากสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์ส่วนหนึ่งของคอมมิวนิสต์จีนที่หนีจากการสู้รบในจีนเข้ามาประเทศไทย กล่าวคือ ช่วงแรกก็ยังไม่ได้ตั้งเป็นพรรคและรวมตัวกัน เพียงแต่เป็นกลุ่มลัทธิมาร์กซ์เลนิน สมาชิกส่วนใหญ่เป็นชาวจีนและชาวญวนเท่านั้น แต่ได้ขยายตัวไปสู่คนจีนในประเทศไทย และคนไทยเข้าสู่การเป็นกรรมกร ต่อมาเมื่อมหาสงครามเอเชียบรูพาระเบิดขึ้น กลุ่มลัทธิมาร์กซ์เลนิน จึงได้มีโอกาสเข้าสู่มวลชนโดยการอาศัยการต่อต้านญี่ปุ่นเป็นเครื่องมือบังคับการขยายตัวของตน เพราะในขณะนั้นไม่มีใครสนใจว่า ผู้ใดเป็นคอมมิวนิสต์หรือไม่ ขอแต่เพียงให้มาช่วยสู้รบต่อต้านญี่ปุ่นเท่านั้น จากที่คนไทยเป็นกรรมกรภายใต้ขบวนการต่อต้านญี่ปุ่น ทำให้คอมมิวนิสต์สามารถวางรากฐานของคอมมิวนิสต์ในประเทศไทย ในชั้นกรรมาชีพได้สำเร็จ ดังนั้น คอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยได้พยายามปรับปรุงตนเองให้แข็งแกร่งมากยิ่งขึ้นจนสามารถดึงพวกแนวร่วมเข้ามาเป็นภาคีเครือข่าย

คือ นายปรีดี พนมยงค์ และ พ.ท. พโยม จุลานนท์ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ไรท์ดีคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยได้กลายมาเป็นพรรคมวลชน คือ จะมีรากฐานมาจากชั้นกรรมกร ชาวนา ปัญญาชนชั้นกลางและชั้นต่ำ และนักศึกษา เมื่อสงครามสิ้นสุดลง โดยญี่ปุ่นยอมแพ้สงครามแล้ว คอมมิวนิสต์ได้ขยายสู่ปัญญาชนชั้นสูงเข้าสู่กองทหารเข้าสู่วงการศาสนาและตามสถาบันต่าง ๆ ความไร้เสถียรภาพซึ่งมีอยู่ในหยุดหย่อนและวิธีการต่อสู้กับญี่ปุ่นไม่ถูกต้องเป็นส่วนช่วยอันสำคัญของการขยายตัวของคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ไม่ว่าจะเป็นการจัดตั้งมวลชน และการจัดตั้งกองกำลังถืออาวุธ โดยมีเจตนาและพฤติการณ์ดำเนินการต่อสู้กับฝ่ายรัฐบาลในทางการเมือง คือ ใช้ลักษณะการโฆษณาโจมตีรัฐบาลและการเผยแพร่ลัทธิคอมมิวนิสต์โดยการเปิดองค์กรบังหน้า และการใช้กำลังอาวุธ (armed struggle) ในการดำเนินการต่อสู้กับอำนาจรัฐ ฝ่ายคอมมิวนิสต์จะได้รับการสนับสนุนจากชาวนา เช่น กำลังพลพรรค ข้าวและเสบียงอาหาร รวมถึงอาวุธด้วย (อุทัย หิรัญโต, 2506, หน้า 113-118)

ส่งให้รัฐบาลต่อการปราบปรามคอมมิวนิสต์ในประเทศไทย อย่างเช่น “วันเสียงปืนแตก” ณ ท้องที่อำเภอเรณูนคร จังหวัดนครพนม ซึ่งเป็นวันเปิดฉากสงครามระหว่างคนไทยต่อคนไทยด้วยกันเอง โดยกองกำลังของกองทัพแห่งชาติได้ปะทะกับกองกำลังติดอาวุธของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย เป็นสงครามชิงอำนาจระหว่างคนไทย 2 กลุ่มที่มีแนวคิดที่จะเห็นประเทศไทยปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย อันมี

พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ส่วนคนไทยอีกกลุ่มหนึ่งมีแนวคิดที่ต้องการเห็นประเทศไทยปกครองด้วยระบอบเผด็จการชนชั้นกรรมาชีพ โดยมีพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยเป็นแกนนำในการปกครองประเทศ (บีบีซี นิวส์, 2561)

ภาพ 1 : การต่อสู้ระหว่างผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์กับกำลังตำรวจภูธร จังหวัดนครพนมเมื่อวันที่ 7 สิงหาคม พ.ศ. 2508

ที่มา. จาก การต่อสู้กับคอมมิวนิสต์ (พ.ศ. 2508-2528), โดย องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก ในพระบรมราชูปถัมภ์, ม.ป.ป., ค้นเมื่อ 9 มิถุนายน 2566, จาก <https://shorturl.asia/cUDs0>

จากนั้นรัฐบาลใช้แนวทางการต่อสู้ในระยะแรกๆ ด้วยการต่อสู้ที่เรียกว่า “การทหารนำการเมือง” พบว่า แนวทางดังกล่าวนั้นไม่สามารถที่จะบรรลุเป้าประสงค์ในการเอาชนะพรรคคอมมิวนิสต์ได้ จึงเกิดแนวความคิดว่า มีนายทหารกลุ่มหนึ่ง เราเรียกนายทหารกลุ่มนี้ว่า “ทหารประชาธิปไตย” ซึ่งได้ดำเนินบทบาทของกองทัพในการปรับเปลี่ยน และพัฒนาการเรื่อยมา จนกลายเป็น “คำสั่งที่ 66/23” ซึ่งได้นำเสนอทัศนะสำคัญว่า “มีแต่ประชาธิปไตยเท่านั้นที่เอาชนะคอมมิวนิสต์ได้ ส่วนเผด็จการนั้นไม่ช้าก็เร็ว ต้องพ่ายแพ้แก่คอมมิวนิสต์ในที่สุด” และนำไปสู่การเอาชนะพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยในที่สุด (องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก ในพระบรมราชูปถัมภ์, ม.ป.ป.)

จากกล่าวมาข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยสนใจบทบาทของทหารในการต่อสู้กับกลุ่มคอมมิวนิสต์ที่ส่งผลต่อการเมืองไทยหรือไม่อย่างไร และการตัดสินใจของทหารในการเปลี่ยนแปลงนโยบายในการต่อสู้กับกลุ่มคอมมิวนิสต์ด้วยคำสั่ง 66/23 ภายใต้บริบทการเมืองอย่างไร รวมถึงการใช้ยุทธวิธี หรือรูปแบบการดำเนินการของทหารในการต่อสู้กับกลุ่มคอมมิวนิสต์ ที่ส่งผลต่อการเมืองไทยในช่วง พ.ศ. 2522 ถึง พ.ศ. 2534 โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัยอยู่ 3 ประเด็นคือ

1. เพื่อศึกษาบทบาทของทหารในการต่อสู้กับกลุ่มคอมมิวนิสต์ที่ส่งผลต่อการเมืองไทย

2. เพื่อศึกษาถึงการตัดสินใจของทหารในการเปลี่ยนแปลงนโยบายในการต่อสู้กับกลุ่มคอมมิวนิสต์ ภายใต้บริบทการเมือง

3. เพื่อศึกษารูปแบบ การดำเนินการของทหารในการต่อสู้กับกลุ่มคอมมิวนิสต์ที่ส่งผลกระทบต่อการเมืองไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาเอกสาร (documentary research) เป็นหลัก จำแนกเอกสารออกเป็น

1. เอกสารชั้นต้นอันประกอบด้วย การจดบันทึกของบุคคลสำคัญทางการทหารที่มีส่วนเกี่ยวข้อง รวมถึงเอกสารของทางราชการที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ประกาศ คำสั่ง เป็นต้น

2. เอกสารชั้นรอง อันประกอบด้วย หนังสือ ตำรา บทความวารสาร วิทยานิพนธ์ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ คือ การวิเคราะห์เนื้อหาโดยกลั่นเนื้อหาสาระ จัดหมวดหมู่ของข้อมูล แล้วนำมาสร้างข้อสรุปของตนเอง เพื่อประเมินความครบถ้วนของข้อมูล ที่สามารถตอบวัตถุประสงค์การวิจัยดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์ถึงบทบาทของทหารไทยในการต่อสู้กับกลุ่มคอมมิวนิสต์ที่ส่งผลกระทบต่อการเมืองไทย พ.ศ. 2522 ถึง พ.ศ. 2534 อัน

ประกอบด้วย การก่อตัวของทหารกับบทบาทบริบททางการเมืองไทยในยุคสงครามเย็น เป้าหมาย ปณิธาน และบทบาทของทหาร

2. การวิเคราะห์ถึงการตัดสินใจของทหารไทยในการเปลี่ยนแปลงนโยบายในการต่อสู้กับกลุ่มคอมมิวนิสต์ พ.ศ. 2522 ถึง พ.ศ. 2534 ภายใต้บริบทการเมือง อันประกอบด้วย การเปรียบเทียบนโยบายก่อน พ.ศ. 2522 กับนโยบายในช่วง พ.ศ. 2522 ถึง พ.ศ. 2534 โครงข่ายเชิงนโยบายของฝ่ายทหารและกลุ่มคอมมิวนิสต์

3. การวิเคราะห์ถึงรูปแบบการดำเนินการของทหารไทยในการต่อสู้กับกลุ่มคอมมิวนิสต์ ที่ส่งผลต่อการเมืองไทย พ.ศ. 2522 ถึง พ.ศ. 2534 ตัวชี้วัดและปัจจัยสู่ความสำเร็จของฝ่ายทหาร และผลของการดำเนินการของฝ่ายทหารที่มีต่อการเมืองไทย

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

1. บทบาทของทหารในการต่อสู้กับกลุ่มคอมมิวนิสต์ที่ส่งผลต่อการเมืองไทย พ.ศ. 2522 ถึง พ.ศ. 2534

จากผลการวิจัยสรุปได้ว่า บทบาทของทหารกับการต่อสู้กับกลุ่มคอมมิวนิสต์ภายใต้ประกาศใช้คำสั่งนายกรัฐมนตรีที่ 66/2523 เป็นนโยบายหลักที่ใช้ปราบปรามคอมมิวนิสต์แบบสันติวิธี ด้วยการสร้างกระบวนการเรียนรู้ ความเชื่อและสร้างความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยให้แก่ประชาชน พร้อมทั้งจัดทำยุทธศาสตร์พัฒนาเพื่อสร้างแรงจูงใจให้ประชาชน

เข้าไปตั้งรกรากทำมาหากินได้อย่างมั่นคง พัฒนาท้องถิ่น สร้างความเจริญ
ไปทั่วบริเวณเพื่อให้ประชาชนที่สนับสนุนกลุ่มคอมมิวนิสต์หันกลับมา
สนับสนุนประชาธิปไตย ในที่สุดได้ส่งผลต่อการผ่อนคลายทางการเมืองของ
ไทยรัฐบาลได้ออกคำสั่ง 66/2523 ที่มุ่งเน้นการใช้นโยบายสันติวิธีผ่าน
ยุทธศาสตร์พัฒนาเพื่อแย่งยึดพื้นที่ไว้ให้ได้ทีละน้อย จูงใจประชาชนให้เข้า
ไปตั้งรกรากทำมาหากินได้อย่างมั่นคง พัฒนาท้องถิ่น สร้างความเจริญไป
ทั่วบริเวณ จนในที่สุดกลุ่มผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ก็จะพ่ายแพ้แก่ความ
เจริญจนอยู่ไม่ได้ต้องละทิ้งพื้นที่ไป ในที่สุด ซึ่งภายใต้บทบาทของทหารที่
เป็นผู้การป้องกันประเทศ ถือเป็นภารกิจหลักในการรักษาอธิปไตย บูรณ
ภาพแห่งอาณาเขตและเขตที่ประเทศไทยมีสิทธิอธิปไตย เพื่อดำรงไว้ซึ่ง
ความมั่นคงของรัฐ ผลประโยชน์ของชาติ และการปกครองระบอบ
ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และการรักษาความ
มั่นคงภายใน และการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ สองคล้อง
กับงานวิจัยของ ชัยฤกษ์ แก้วพรหมมาลัย (2558) ศึกษาเรื่อง “ทัศนคติของ
ผู้บริหารระดับสูงต่อบทบาทของทหารในทางการเมือง” งานวิจัยของ ทวี
แจ่มจำรัส และคณะ (2561) ศึกษาเรื่อง “บทบาทของนายทหารบก
ระดับกลางที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงการเมืองไทย” และงานวิจัยของ
ฟ้าประไพ ปาละนันท์ (2562) ศึกษาเรื่อง บทบาททางการเมืองของ
ทหารเรือในห้วงเวลา พ.ศ. 2475-2557

2. การตัดสินใจของทหารในการเปลี่ยนแปลงนโยบายในการต่อสู้กับกลุ่มคอมมิวนิสต์พ.ศ. 2522 ถึง พ.ศ. 2534 ภายใต้บริบทการเมือง

จากผลการวิจัยสรุปได้ว่า การตัดสินใจของรัฐบาลพลเอก เปรม ติณสูลานนท์ ได้จัดทำยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ของทหารประชาธิปไตยในการรับมือกับกลุ่มคอมมิวนิสต์ด้วยการจัดตั้งองค์กรมีเอกภาพเพื่อทำหน้าที่ในการพิทักษ์ผลประโยชน์ของประชาชนและสร้างสรรค์ประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นจริง โดยการเข้าถึงกลุ่มที่มีอิทธิพลทางการเมืองในด้านต่าง ๆ เช่น นักเรียน นักศึกษา สื่อมวลชน พ่อค้าหรือนายทุนทางเศรษฐกิจ เพื่อประสานผลประโยชน์และรักษาผลประโยชน์ให้เกิดขึ้นแก่ประชาชน และเพื่อให้ประชาชนรู้สึกว่าคุณได้รับความเท่าเทียมในทุกๆ ด้าน ไม่โดนขูดรีดหรือโดนเอาเปรียบจากรัฐและกลุ่มนายทุน เร่งสร้างความรู้ ความเข้าใจด้านประชาธิปไตยอย่างทอ้งแท้ให้แก่ประชาชน และเพื่อป้องกันมิให้กลุ่มคอมมิวนิสต์เข้าถึงและชักจูงประชาชนได้โดยง่ายในการแสดงบทบาททางการเมืองในฐานะผู้นำของรัฐบาลที่ผสมผสานกับบทบาทผู้พิทักษ์รักษา กติกาเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน เพื่อรักษาความสงบสุขและเสริมสร้างความมั่นคงทางสังคมภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข แต่การเมืองภายใต้การปกครองของทหารหรือที่เรียกว่าประชาธิปไตยครึ่งใบก็มักจะมาคู่กับความไร้เสถียรภาพของ

รัฐบาลและอันจะนำไปสู่การยุบสภาผู้แทนราษฎรหลายครั้งที่เคยปรากฏมาแล้วในอดีต

โครงข่ายเชิงนโยบายฝ่ายทหารได้ให้ความสำคัญไปที่ประชาชนเป็นกลุ่มเป้าหมายที่จะนำไปสู่ความสำเร็จตามแผนการปฏิบัติการโดยแบ่งรูปแบบการควบคุมพื้นที่ๆ กลุ่มคอมมิวนิสต์ต้องการยึดเป็นฐานด้วยการแทรกซึมเข้าไปและใช้วิธีการโน้มน้าวจิตใจ โฆษณาชวนเชื่อเพื่อให้กลุ่มคนที่อยู่ห่างไกลหลงเชื่อและเข้าร่วมกลุ่ม ด้วยการมุ่งเน้นสกัดกั้น หยุดยั้ง และขัดขวางการดำเนินการของกลุ่มคอมมิวนิสต์ไว้ในบริเวณพื้นที่ๆ จำกััดเน้นการรุกตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ตามลำดับความสำคัญเพื่อช่วยชนะในการปราบปรามกลุ่มคอมมิวนิสต์ อย่างไรก็ตามการใช้วิธีการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายโดยใช้วิธีการแทรกซึมเข้าไปในกลุ่มประชาชนไปทั่วประเทศ ด้วยการตั้งโครงข่ายในรูปแบบการแบ่ง 4 ภาค เพื่อความสะดวกในการแทรกซึมและส่งสมาชิกกลุ่มเข้าไปแทรกซึมตามกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ที่ตั้งอยู่ในแหล่งพื้นที่ชายแดนของแต่ละภาค ด้วยการโฆษณาชวนเชื่อและยุยงปลุกปั่นให้กลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ตั้งตัวเป็นปรปักษ์กับรัฐบาลการเคลื่อนไหวด้วยการโฆษณาชวนเชื่อประสบความสำเร็จอย่างมาก ส่งผลให้สมาชิกกลุ่มคอมมิวนิสต์เพิ่มขึ้นและสามารถสร้างความเกลียดชังอันก่อให้เกิดความรุนแรงตามมาในที่สุด สอดคล้องกับงานของ ชีราภรณ์ จุมรี และคณะ (2565) ศึกษาเรื่อง “บทบาททางการเมืองของผู้นำฝ่ายทหารกับการก้าวเข้าสู่อำนาจทางการเมือง กรณีศึกษานายกรัฐมนตรี พลเอกสุจินดา คราประยูร

และพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา” ที่ชี้ให้เห็นบทบาททางการเมืองของผู้นำฝ่ายทหารมี 3 ปัจจัย ดังนี้ (1) เป้าหมาย (2) การมองและประเมินสถานการณ์ และ (3) ทรัพยากรทางการเมือง และปัจจัยที่ทำให้ผู้นำฝ่ายทหารนำกองทัพเข้าแทรกแซงการเมืองได้สำเร็จ ได้แก่ (3.1) โครงสร้างสังคมมีสภาพอ่อนแอ (3.2) สถาบันทหารมีความเข้มแข็งกว่าสถาบันการเมืองอื่น และ (3.3) ผลประโยชน์ของฝ่ายทหาร

3. รูปแบบการดำเนินการของทหารในการต่อสู้กับกลุ่มคอมมิวนิสต์ที่ส่งผลต่อการเมืองไทย พ.ศ. 2522 ถึง พ.ศ. 2534

จากผลการวิจัยสรุปได้ว่า รูปแบบการดำเนินการตามนโยบายของฝ่ายทหารได้ใช้แนวทางการป้องกัน แก้ไข ด้วยการส่งเสริมให้เกิดสิทธิและเสรีภาพอันชอบธรรมทางการเมือง กำจัดอิทธิพล กลุ่มมิถิชาชีพทุกประเภท ที่สร้างพยายามสถานการณ์ให้เกิดขบวนการแนวร่วม กองกำลังติดอาวุธ และกลุ่มคอมมิวนิสต์ อีกทั้งยังใช้วิธีการพัฒนาชาติบ้านเมือง การเมืองระบอบการปกครอง เศรษฐกิจและสังคมให้ทั่วถึง เพื่อให้สมาชิกที่หลงผิดเข้าร่วมกับขบวนการแนวร่วม กองกำลังติดอาวุธ และกลุ่มคอมมิวนิสต์ หันกลับมาเข้าร่วมกับรัฐบาล เพราะรู้สึกว่าได้รับการดูแลจากภาครัฐ ประชาชนมีสิทธิ เสรีภาพอันชอบธรรมทั้งในด้านเสรีภาพส่วนบุคคลและเสรีภาพทางการเมือง การสร้างระบอบประชาธิปไตยและป้องกันมิให้เกิด

เงื่อนไขที่กลุ่มคอมมิวนิสต์จะสามารถแสวงหาประโยชน์ด้วยการโฆษณาชวนเชื่ออีกต่อไป

ความสำเร็จของกลุ่มทหารประชาธิปไตยสร้างขึ้นเพื่อปราบปรามกลุ่มคอมมิวนิสต์อย่างสันติวิธีลดความรุนแรงที่เกิดขึ้นจากการสู้รบด้วยแนวทางการเสริมสร้างให้ประชาชนเข้าใจรัฐบาล โดยดำเนินการปฏิบัติงานตามนโยบายและโครงการตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 66/2523 พร้อมทั้งส่งเสริมให้เกิดความสามัคคีของคนในชาติและปราบปรามกลุ่มคอมมิวนิสต์จากการปฏิบัติตามตัวชี้วัดและเป้าหมายในระยะแรก พบว่า มีทั้งประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จ รัฐบาลจึงได้ดำเนินการออกประกาศคำสั่งเพื่อเพิ่มเติม แก้ไข ให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จสูงสุดผ่านรูปแบบแผนงานและแนวคิด แผน 0910 แนวคิด 112 แนวคิด 113 แนวคิด 114 และแนวคิด 115

สำหรับผลการดำเนินการดังกล่าวได้ส่งผลต่อการเมืองไทยที่ได้เพิ่มเติม แก้ไข หลังจากผลการปฏิบัติงานของตัวชี้วัดและเป้าหมายสู่ความสำเร็จของกลุ่มทหาร-ประชาธิปไตย รัฐบาลจึงได้จัดแผนงานและแนวคิด แผน 0910 แนวคิด 112 แนวคิด 113 แนวคิด 114 และแนวคิด 115 โดยผลการดำเนินงาน พบว่า ทุกแผนงานและแนวคิดประสบความสำเร็จเป็นอย่างมาก เนื่องจากประชาชนที่หลงผิดเข้าไปร่วมอุดมการณ์กับกลุ่มขบวนการแนวร่วม กองกำลังติดอาวุธและกลุ่มคอมมิวนิสต์ต่างหันกลับมาให้การสนับสนุนภาครัฐมากขึ้นเรื่อย ๆ สอดคล้อง

กับงานของ พ้าประไพ ปาละนันท์ (2562) ศึกษาเรื่อง บทบาททางการเมืองของทหารเรือในห้วงเวลา พ.ศ. 2475-2557 และงานของ นราวดี เกิดจรงค์ (2559) ศึกษาเรื่อง การแทรกแซงของทหารและการทำให้เป็นประชาธิปไตย จากผลการศึกษาพบว่า บทบาทการแทรกแซงทางการเมืองของทหาร และการทำให้ประเทศเป็นประชาธิปไตย เริ่มก่อตัวขึ้นภายหลังจากที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านการปกครอง และภายหลังจากประกาศเอกราชซึ่งในประเทศไทยเริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2475 จนถึงปี พ.ศ. 254 และงานของ ภิญญพันธ์ พจนะลาวัฒน์ (2562) ศึกษาเรื่อง “การแปลงฐานที่มั่นพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว: การเมืองเชิงพื้นที่ในทศวรรษ 2520” เพื่ออธิบายพลวัตของการเมืองเชิงพื้นที่ภายใต้ปฏิบัติการระหว่างรัฐบาลไทยและพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. การแสดงบทบาทของทหารไทยในการต่อสู้กับกลุ่มคอมมิวนิสต์ ในช่วง พ.ศ. 2522 ถึง พ.ศ. 2534 ที่ส่งต่อการเมืองไทยนั้น ในการใช้ยุทธวิธีแบบสันติวิธี ที่ได้รับเปลี่ยนแปลงนโยบายในการต่อสู้ทำให้เหตุการณ์เข้าสู่การผ่อนคลายมากขึ้นระหว่างฝ่ายทหารและกลุ่มคอมมิวนิสต์ ภายใต้คำสั่ง 66/2523 ได้ผลดีต่อการปราบปรามกลุ่มคอมมิวนิสต์หมดไปจากพื้นที่ของประเทศไทย ทำให้สถานการณ์ทางการเมือง

เมืองผอนคลายลงไปด้วยจากการกดดันของกลุ่มประเทศประชาธิปไตย และการแสดงเจตนาที่ชัดเจนของฝ่ายไทยในการเข้าร่วมกลุ่มประเทศประชาธิปไตยด้วย อย่างไรก็ตาม การดำเนินตามนโยบายดังกล่าวก็ส่งผลต่อการเมืองในฝั่งคอมมิวนิสต์อีกด้วย ที่ไม่ได้แสดงเจตนาชัดเจนในการไม่เอาฝ่ายคอมมิวนิสต์ของไทยด้วยประการหนึ่ง

2. การตัดสินใจของทหารในการเปลี่ยนแปลงนโยบายในการต่อสู้กับกลุ่มคอมมิวนิสต์ พ.ศ. 2522 ถึง พ.ศ. 2534 ภายใต้บริบทการเมืองในช่วงดังกล่าวของรัฐบาล พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ ตัดสินใจออกนโยบายในการต่อสู้กับกลุ่มคอมมิวนิสต์คำสั่งที่ 66/2523 โดยการขจัดเหตุที่ไม่เป็นธรรมในทุกระดับ พร้อมทั้งป้องกันและปราบปราม การทุจริต ส่งเสริมให้ประชาชนทุกชนชั้น สามารถปกครองตนเองและสนับสนุนให้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองสนับสนุนการจัดตั้งขบวนการประชาธิปไตย โดยคำนึงถึงสิทธิและผลประโยชน์ของทุกชนชั้นปฏิบัติต่อผู้เข้าร่วมกลุ่มคอมมิวนิสต์หรือผู้หลงผิดที่เข้ามาอบตัวหรือผู้ที่ถูกจับได้อย่างเพื่อนประชาชนร่วมชาติ และให้ความสำคัญกับการต่อสู้ในเมืองให้มากที่สุดเพื่อขจัดการจัดตั้งและขยายแนวร่วมตามแนวทางการเมืองสนับสนุนป่าและการขัดขวางการสร้างสถานการณ์ เป็นต้น

3. การใช้รูปแบบ การดำเนินการของทหารในการต่อสู้กับกลุ่มคอมมิวนิสต์ ที่ส่งผลต่อการเมืองไทย พ.ศ. 2522 ถึง พ.ศ. 2534 มุ่งเน้นการใช้นโยบายสันติวิธีผ่านยุทธศาสตร์ พัฒนาเพื่อแย่งยึดพื้นที่ไว้ให้ได้ทีละ

น้อย จูงใจประชาชนให้เข้าไปตั้งรกรากทำมาหากินได้อย่างมั่นคง พัฒนาท้องถิ่น สร้างความเจริญไปทั่วบริเวณ จนในที่สุดกลุ่มผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ก็จะพ่ายแพ้แก่ความเจริญจนอยู่ไม่ได้ ต้องละทิ้งพื้นที่ไปนที่สุด

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะเอกสารเท่านั้น อาจขาดข้อมูลทางการสัมภาษณ์ของบุคคลในการก่อตัว การรวมขบวนการปราบปรามกลุ่มคอมมิวนิสต์ในช่วงดังกล่าว ในการศึกษาครั้งต่อไปควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในส่วนข้อมูลการสัมภาษณ์เพื่อให้ข้อมูลเชิงลึกมากยิ่งขึ้นและเป็นประโยชน์ต่อวงวิชาการต่อไป

2. การศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษาการเปรียบเทียบบทบาทของทหารไทยกับบทบาทของทหารต่างประเทศ ไม่ว่าจะในส่วนของการปกกันประเทศและการเข้ามามีบทบาททางการเมือง เป็นต้น

3. การศึกษาครั้งต่อไปควรนำประเด็นดังต่อไปนี้ไปทำการศึกษา เช่น ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการแสดงบทบาทของทหาร ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการกระทำของทหารที่มีต่อการเมืองไทย รูปแบบหรือวิธีการของทหารในเข้ามาแทรกแซงทางการเมือง เป็นต้น ซึ่งประเด็นเหล่านี้ ผู้วิจัยคิดว่าจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการศึกษารุ่นนี้

เอกสารอ้างอิง

ชัยฤกษ์ แก้วพรหมมาลย์. (2558). ทศนคติของผู้บริหารระดับสูงต่อบทบาทของทหารในทางการเมือง. *วารสารสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ*, 6(4), 98-108.

ทวี แจ่มจำรัส, ธาเดช เกิดวิชัย และบัณฑิต ผังนิรันดร์. (2561). บทบาทของนายทหารบกกระดัดกลางที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงการเมืองไทย. *วารสารสมาคมนักวิจัย*, 23(2), 32-44.

ธิกานต์ ศรีนารา. (2547). มติปี 19: ผลการประชุมคณะกรรมการกลางพลท. ชุดที่ 3 ครั้งที่ 4 กับการเคลื่อนไหวของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย หลังกรณี 6 ตุลาฯ. *วารสารอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 26(2), 180-221.

นราวดี เกิดจรงค์ษ์. (2559). การแทรกแซงของทหารและการทำให้เป็นประชาธิปไตย. *ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (การเมือง)*, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

พระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ. 2551. (2551). *ราชกิจจานุเบกษา*, 125(26), 35-50.

ฟ้าประไพ ปาละนันท์. (2562). บทบาททางการเมืองของทหารเรือในห้วงเวลา พ.ศ. 2475-2557. *ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต*, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

- ภิญญพันธ์ พจนะลาวัณย์. (2562). การแปลงฐานที่มั่นพรรคมิวนิสต์แห่งประเทศไทยให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว: การเมืองเชิงพื้นที่ในทศวรรษ 2520. วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 15(2), 85-111.
- สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ, ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์. (2554). องค์ความรู้เกี่ยวกับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.
- สายหยุด เกิดผล. (2549). ชีวิตนี้มีค่ายิ่ง. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์อักษรสัมพันธ์ (1978).
- องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก ในพระบรมราชูปถัมภ์. (ม.ป.ป.). การต่อสู้กับคอมมิวนิสต์ (พ.ศ. 2508-2528). ค้นเมื่อ 9 มิถุนายน 2566, จาก <https://shorturl.asia/cUDs0>
- อุทัย หิรัญโต. (2506). การป้องกันและปราบปรามคอมมิวนิสต์ในประเทศไทย. ค้นเมื่อ 9 มิถุนายน 2566, จาก <https://shorturl.asia/pu8DB>

การกำหนดนโยบายในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อ COVID-19
ในสังคมไทยกับการประยุกต์ใช้ตัวแบบการเลือก
อย่างเป็นเหตุเป็นผล

**Policy Formulation during the COVID-19 epidemic in Thai
society and the application of a rational selection model**

กชณิช เวชกาญจนากุล¹ & นิพนธ์ โชะเฮง²

Kochanich Wetchakananakul & Nipon Sohng

Corresponding author: kocybma@gmail.com

Received: 25/06/66 Revised: 18/11/66 Accepted: 18/11/66

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่อง การกำหนดนโยบายในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ในสังคมไทยกับการประยุกต์ใช้ตัวแบบการเลือกอย่างเป็นเหตุเป็นผล มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาบริบทในการกำหนดนโยบายในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ในสังคมไทย 2) เพื่อศึกษารูปแบบและขั้นตอนการกำหนดนโยบายในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ในสังคมไทย ผลการวิจัยพบว่า บริบทด้านสาธารณสุข ในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ในสังคมไทย ระลอกแรก และระลอกที่สอง มีระลอกที่สาม ระลอกที่ห้า และระลอกที่หก มีความไม่แน่นอนทางด้านสาธารณสุขน้อยกว่าระลอกที่สี่ ซึ่งเป็นช่วงที่มีความไม่แน่นอนทางด้านสาธารณสุขสูงที่สุด ในส่วนของบริบทด้านเศรษฐกิจ ในช่วงการแพร่ระบาด

¹ นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (การเมือง) คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

² คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ของเชื้อโควิด-19 ในสังคมไทย ระลอกแรก ระลอกที่สอง ระลอกที่สี่ ระลอกที่ห้า และระลอกที่หก มีความทางไม่แน่นอนทางด้านเศรษฐกิจน้อยกว่า ระลอกที่สาม ซึ่งเป็นช่วงที่มีความไม่แน่นอนทางด้านเศรษฐกิจสูงที่สุด สำหรับบริบทด้านการเมือง ในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ในสังคมไทย ระลอกที่หนึ่ง ระลอกที่สอง ระลอกที่สาม และระลอกที่หก มีความไม่แน่นอนทางการเมืองน้อยกว่าระลอกที่สี่ และระลอกที่ห้า ซึ่งเป็นช่วงที่มีความไม่แน่นอนทางการเมืองสูงสุด

รูปแบบการกำหนดนโยบายทางด้านสาธารณสุข เศรษฐกิจ และการเมือง ในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ในสังคมไทยเป็นการรวมศูนย์อำนาจ และได้ยุติการรวมศูนย์อำนาจในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ในสังคมไทย ระลอกที่หก ทั้งนี้ ในส่วนของขั้นตอนการกำหนดนโยบายในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ในสังคมไทย มี 3 ขั้นตอน คือ 1) การกำหนดหลักเกณฑ์ทางวิทยาศาสตร์และคำแนะนำทางเทคนิค 2) การตัดสินใจ และ 3) การสื่อสาร

คำสำคัญ: บริบท; รูปแบบ; ขั้นตอน; การแพร่ระบาด; โควิด-19

Abstract

The objectives of this paper on policy making during the COVID-19 epidemic in Thai society and the application of a rational selection model. are as follows: 1) to study the context of policy formulation during the COVID-19 epidemic in Thai society 2) to study the form and process of policy formulation during the COVID-19 epidemic in Thai society. The research results found that public health context during the epidemic of COVID-

19 in Thai society, the first wave and the second wave, there are the third wave, the fifth wave and the sixth wave. There is less public health uncertainty than the fourth wave. This is a time of greatest public health uncertainty. In terms of the economic context during the first wave of COVID-19 in Thai society, the first wave, the second wave, the fourth wave, the fifth wave, and the sixth wave, there was less economic uncertainty than the third wave. For the political context during the epidemic of COVID-19 in Thai society, the first wave, the second wave, the third wave, and the sixth wave. There is less political uncertainty than the fourth wave. and the fifth wave which was a time of the highest political uncertainty.

Policy formulation in public health, economy and politics during the epidemic of COVID-19 in Thai society is a centralized power (centralization) and ended the centralization of power during the sixth wave of the COVID-19 epidemic in Thai society. As for the process of policy formulation during the COVID-19 epidemic in Thai society, there are 3 steps: 1) setting scientific criteria and technical advice 2) making decisions and 3) communication.

Keywords: context; format; procedure; epidemic; COVID-19

บทนำ

ในช่วง ค.ศ. 2019 จนถึงปัจจุบันโลกได้เผชิญกับภาวะวิกฤตครั้งใหญ่ก็คือการระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ข้อมูลขององค์การอนามัยโลก (World

Health Organization COVID-19 Weekly Epidemiological Update, 18 April 2021)
 ณ วันที่ 18 เมษายน 2564 พบว่าทั่วโลกมีผู้ติดเชื้อ โควิด-19 สะสมจำนวน
 140,332,386 ราย เสียชีวิต สะสมจำนวน 3,004,088 ราย

ทั้งนี้ หากพิจารณาเป็นรายประเทศพบว่า 10 ประเทศที่มีผู้ติดเชื้อไวรัสโค
 วิด-19 สะสมมากที่สุด ได้แก่

ประเทศ	จำนวนผู้ติดเชื้อ โควิด-19 (ราย)	จำนวนผู้เสียชีวิต จากเชื้อโควิด-19 (ราย)
สหรัฐอเมริกา	31,250,635	560,858
อินเดีย	14,788,109	177,150
บราซิล	13,832,455	368,749
ฝรั่งเศส	5,178,513	99,921
รัสเซีย	4,702,101	105,582
สหราชอาณาจักร	4,385,942	127,260
ตุรกี	4,212,645	35,608
อิตาลี	3,857,443	116,676
สเปน	3,396,685	76,882
เยอรมนี	3,142,262	79,914

ที่มา: World Health Organization COVID-19 Weekly Epidemiological
 Update, 18 April 2021

เมื่อหันมาพิจารณาสถานการณ์การระบาดของเชื้อโควิด-19 ในประเทศไทย ข้อมูล ณ วันที่ 19 สิงหาคม 2564 ซึ่งเป็นวันที่มีผู้เสียชีวิตสูงสุด พบผู้ติดเชื้อรายใหม่ เพียงวันเดียวจำนวน 20,902 ราย ผู้ติดเชื้อสะสม จำนวน 989,859 ราย ผู้เสียชีวิตเพียงวันเดียว จำนวน 301 ราย ผู้เสียชีวิตสะสมจำนวน 8,586 ราย (กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข, 19 สิงหาคม 2564)

ด้านสาธารณสุข ยง ภูสุวรรณ์ หัวหน้าศูนย์เชี่ยวชาญเฉพาะทางด้านไวรัสวิทยาคลินิก คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ผู้จัดการออนไลน์, 18 กรกฎาคม, 2565.) ได้แบ่งการระบาดของเชื้อโควิด-19 สังคมไทยเป็น 6 ระลอก กล่าวคือ

การระบาดระลอกแรก เกิดขึ้นเมื่อเดือนมีนาคม 2563 ซึ่งมีสนามมวยและสถานบันเทิง เป็นจุดเริ่มต้น สายพันธุ์ที่พบเป็นสายพันธุ์ดั้งเดิมจากอู่ฮั่น

การระบาดระลอกที่สอง เกิดขึ้นเมื่อเดือนธันวาคม 2563 เริ่มต้นที่ตลาดกลางกุ้ง จังหวัดสมุทรสาคร ในแรงงานต่างด้าว สายพันธุ์ที่พบเป็นสายพันธุ์ G

การระบาดระลอกที่สาม เกิดขึ้นเมื่อเดือนมีนาคม 2564 เริ่มต้นที่สถานบันเทิงย่านทองหล่อ สายพันธุ์ที่พบเป็นสายพันธุ์อังกฤษ หรือที่เรียกกันต่อมาว่า “สายพันธุ์อัลฟา”

การระบาดระลอกที่สี่ เกิดขึ้นเมื่อเดือนพฤษภาคม 2564 เป็นช่วงที่การระบาดของสายพันธุ์อังกฤษเริ่มลดลง และเริ่มมีการระบาดของสายพันธุ์อินเดีย หรือที่เรียกกันต่อมาว่า “สายพันธุ์เดลต้า”

การระบาดระลอกที่ห้า เกิดขึ้นเมื่อเดือนมกราคม 2565 เป็นการระบาดของสายพันธุ์โอไมครอน BA.1 และตามด้วย BA.2

การระบาดระลอกที่หก เกิดขึ้นเมื่อเดือนมิถุนายน 2565 เป็นการระบาดของสายพันธุ์โอไมครอน BA.5

ด้านเศรษฐกิจ สถาบัน EIC คาดว่าในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ในสังคมไทยระลอกที่สาม จะก่อให้เกิดความเสียหายทางเศรษฐกิจประมาณ 2.4 แสนล้านบาท (Thairath Money, 2564, 7 พฤษภาคม.)

ด้านการเมือง ในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ในสังคมไทย นายกรัฐมนตรีได้ออกประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินในทุกเขตท้องที่ทั่วราชอาณาจักร (ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 137 ตอนพิเศษ 69 ง. หน้า 1.) โดยให้เหตุผลว่าเพื่อรักษาไว้ซึ่งความปลอดภัยของประชาชน และการดำรงชีวิตโดยปกติสุขของประชาชน ต่อมา มีการชุมนุมของกลุ่มเครือข่ายจะนะรักษ์ถิ่นและกลุ่มพิมูฟ ซึ่งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) ได้มีหนังสือไปยังรัฐบาล เน้นย้ำให้เจ้าหน้าที่ใช้อำนาจให้ได้สัดส่วนกับการป้องกันโรค (คมชัดลึก, 2565, 17 กุมภาพันธ์.)

ข้อมูลดังกล่าวข้างต้นทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาว่าภายใต้บริบททางสาธารณสุข เศรษฐกิจ และการเมือง การกำหนดนโยบายในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อ โควิด-19 ในสังคมไทย มีรูปแบบและขั้นตอนอย่างไร ซึ่งจะช่วยพัฒนาองค์ความรู้ทางวิชาการด้านรัฐศาสตร์ ที่จะทำให้ทราบเกี่ยวกับการกำหนดนโยบายในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ในสังคมไทย ซึ่งจะสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการกำหนดนโยบายสาธารณะในสังคมไทย

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดที่ใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการศึกษาวิจัยนี้ ได้แก่ แนวคิดของ Pakes (2020) ที่ได้อธิบายว่า การกำหนดนโยบายอย่างมีเหตุผลในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 เป็นการตัดสินใจภายใต้สถานการณ์ที่ไม่แน่นอน ทั้งนี้ การตัดสินใจดังกล่าว มี 3 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดหลักเกณฑ์ทางวิทยาศาสตร์และคำแนะนำทางเทคนิค ขั้นตอนที่ 2 การตัดสินใจ และขั้นตอนที่ 3 การสื่อสาร ซึ่งจะเน้นการสื่อสารแบบไม่เป็นทางการเป็นหลัก

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จรี วิจิตรวาทการ (2564) ศึกษาเรื่อง ประเทศไทยประสบความสำเร็จอะไรในการต่อสู้กับการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (โควิด-19) พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลให้การจัดการ กับการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ของประเทศไทยในช่วงต้นจนถึงเดือนพฤศจิกายน 2563 ประสบความสำเร็จ มีดังนี้ 1) การตัดสินใจที่ถูกต้องเพื่อให้มีระบบการบังคับบัญชาแบบรวมศูนย์อำนาจภายใต้การกำกับดูแลของนายกรัฐมนตรีที่ให้ความไว้วางใจให้ทีมแพทย์ผู้เชี่ยวชาญรวมถึงการออกแบบนโยบายและการนำไปปฏิบัติในรูปแบบยุทธศาสตร์ของชาติ 2) การใช้เครื่องมือสื่อสาร เช่น คำขวัญ และอื่นๆ เพื่อสร้างความตระหนักรู้ในการปฏิบัติตามมาตรการต่างๆ เช่น การสวมหน้ากากอนามัย เป็นต้น 3) การเลือก “คนดัง” เช่น นักแสดงนักร้องมาช่วยในการประชาสัมพันธ์ 4) มีการตรวจวัดอุณหภูมิอย่างกว้างขวาง รวมถึงมีการติดตามผู้ที่เป็กลุ่มเสี่ยงโดยหน่วยงานด้านสาธารณสุขที่ได้รับการยอมรับจากประชาชน 5) มีการห้ามชุมนุมในที่สาธารณะ 6) มีการประกาศ ล็อกดาวน์ และ 7) การควบคุม การแพร่ระบาดบริเวณชายแดน

หัตทยา หนูอ้อม (2562) ศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์การนำเสนอข่าวเกี่ยวกับโรคโควิด-19 ของรายการโทรทัศน์ภาคเช้า พบว่า ข้อมูลการนำเสนอข่าวเช้าของรายการสนามข่าว 7 สี และ รายการเรื่องเล่าเช้านี้ ถือเป็นประโยชน์แก่ประชาชนในการป้องกัน รักษา และทำให้ประชาชนได้มีแนวทางในการปฏิบัติตนต่อการรับมือกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19

พลาดิศัย จันทราหัต (2563) ศึกษา เรื่อง การวิเคราะห์การนำเสนอข่าวเกี่ยวกับโรคโควิด-19 ของรายการข่าวโทรทัศน์ภาคเย็น พบว่า ข้อมูลการนำเสนอข่าวเย็นของรายการเจาะประเด็นข่าวค่ำ และ รายการเรื่องเด่นเย็นนี้ มีการนำเสนอประเด็นการป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 และการรักษา ซึ่งเป็นประโยชน์ ต่อประชาชนในการรับมือกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19

สุภิเชก สถิตย์วิมล (2562) ศึกษา เรื่อง การวิเคราะห์เนื้อหารายการทอล์กโชว์ในช่วงการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 พบว่า เนื้อหาการนำเสนอข่าวใน 3 รายการ ได้แก่ ถามตรงๆ ทางสถานีไทยรัฐทีวี เอาให้ชัด ทางสถานีโทรทัศน์ช่องวัน และโหนกระแส ทางสถานีโทรทัศน์ช่อง 3 มีการนำเสนอประเด็นผลกระทบจากการแพร่ระบาด มาตรการเยียวยา การป้องกันการแพร่ระบาดและการรักษา ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อประชาชนในการรับมือกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทในการกำหนดนโยบายในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ในสังคมไทย
2. เพื่อศึกษารูปแบบและขั้นตอนการกำหนดนโยบายในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ในสังคมไทย

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

ขอบเขตด้านเนื้อหา

1. เพื่อศึกษาบริบทในการกำหนดนโยบายในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ในสังคมไทย
2. เพื่อศึกษารูปแบบและขั้นตอนการกำหนดนโยบายในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ในสังคมไทยกับการประยุกต์ใช้ตัวแบบการเลือกอย่างเป็นเหตุเป็นผล

ขอบเขตด้านเวลา แบ่งขอบเขตด้านเวลาตามช่วงเวลาการระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (โควิด-19) โดยใช้แนวคิดของ ยง ภูสุวรรณ์ ดังนี้

การระบาดระลอกแรก เกิดขึ้นเมื่อเดือนมีนาคม 2563

การระบาดระลอกที่สอง เกิดขึ้นเมื่อเดือนธันวาคม 2563

การระบาดระลอกที่สาม เกิดขึ้นเมื่อเดือนมีนาคม 2564

การระบาดระลอกที่สี่ เกิดขึ้นเมื่อเดือนพฤษภาคม 2564

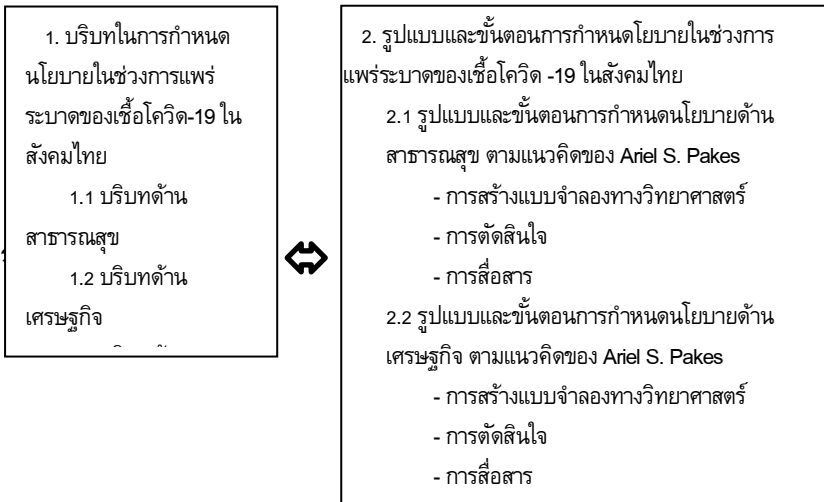
การระบาดระลอกที่ห้า เกิดขึ้นเมื่อเดือนมกราคม 2565

การระบาดระลอกที่หก เกิดขึ้นเมื่อเดือนมิถุนายน 2565

ขอบเขตด้านประชากร

งานวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดขอบเขตด้านประชากร ได้แก่ จำนวนผู้ติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) สะสมตั้งแต่ปี 2563 ถึง 10 ตุลาคม 2565 ซึ่งมีจำนวน 4,685,047 ราย จำนวนผู้เสียชีวิตจากการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) สะสมตั้งแต่ปี 2563 ถึง 10 ตุลาคม 2565 ซึ่งมีจำนวน 32,829 ราย โดยใช้ข้อมูลจากกรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข (World Health Organization Thailand, 2565, 10 ตุลาคม.)

กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร โดยมีขั้นตอนศึกษาวิจัย ดังนี้ 1. กำหนดกรอบข้อมูลที่เกี่ยวข้อง 2. กำหนดแหล่งในการหาข้อมูล 3. กำหนดวิธีการได้มาซึ่งข้อมูล 4. ตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล 5. ตีความข้อมูล 6. การสังเคราะห์ข้อมูล 7. การสร้างข้อสรุป

อนึ่ง ในส่วนของบริบทในการกำหนดนโยบายในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ในสังคมไทย จะกล่าวถึงเหตุการณ์ด้านสาธารณสุข เศรษฐกิจ และการเมืองที่นำไปสู่การกำหนดนโยบายด้านสาธารณสุข เศรษฐกิจ และการเมืองในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ในสังคมไทย

ทั้งนี้ ในส่วนของรูปแบบและขั้นตอนการกำหนดนโยบายในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด -19 ในสังคมไทย จะกล่าวถึงรูปแบบและขั้นตอนการกำหนดนโยบายด้านสาธารณสุขและเศรษฐกิจในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ในสังคมไทย โดยเปรียบเทียบกับกรสร้างแบบจำลองตามแนวคิดของ Ariel S. Pakes

ผลการวิจัย

บริบทและการกำหนดนโยบายในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ในสังคมไทย

ด้านสาธารณสุข ในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ใน ระลอกที่หก ซึ่งเป็นช่วงที่มีความไม่แน่นอนทางด้านสาธารณสุขสูงที่สุด

ด้านเศรษฐกิจ ในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ในสังคมไทย ระลอกที่สาม เป็นช่วงที่มีความไม่แน่นอนทางด้านเศรษฐกิจสูงที่สุด

ด้านการเมือง ในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ในสังคมไทย ระลอกที่สี่ และระลอกที่ห้า เป็นช่วงที่มีความไม่แน่นอนทางการเมืองสูงสุด

ทั้งนี้ ในภาพรวมสรุปได้ว่า ในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ในสังคมไทย ระลอกที่สาม เป็นช่วงที่มีความไม่แน่นอนทางด้านสาธารณสุข เศรษฐกิจ และการเมืองสูงที่สุด

รูปแบบการกำหนดนโยบายในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ในสังคมไทย

รูปแบบการกำหนดนโยบายด้านสาธารณสุข ในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ในสังคมไทย ระลอกแรก ระลอกที่สอง ระลอกที่สี่ ระลอกที่ห้า และระลอกที่หก เป็นการรวมศูนย์อำนาจ (centralization) มายังนายกรัฐมนตรี และได้มีการกระชับอำนาจมายังนายกรัฐมนตรีมากยิ่งขึ้นในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ในสังคมไทย ระลอกที่สาม โดยการออกประกาศ เรื่อง การกำหนดอำนาจหน้าที่ของรัฐมนตรีตามกฎหมายเป็นอำนาจหน้าที่ของนายกรัฐมนตรี (ฉบับที่ 3) ให้บรรดาอำนาจหน้าที่ของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงตามกฎหมาย หรือที่เป็นผู้รักษาการตามกฎหมาย หรือที่มีอยู่ตามกฎหมาย โอนมาเป็นอำนาจหน้าที่ของนายกรัฐมนตรีเป็นการชั่วคราว (ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 138 ตอนพิเศษ 89 ง. หน้า 20-21.) สอดคล้องกับแนวคิดของ Pakes (2020) ที่ได้อธิบายว่า การกำหนดนโยบายในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ในสังคมไทยเป็นการตัดสินใจในสภาพแวดล้อมที่ไม่แน่นอน

ด้านเศรษฐกิจ รูปแบบการกำหนดนโยบายด้านเศรษฐกิจ ในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ในสังคมไทย ระลอกแรก ระลอกที่สอง ระลอกที่สี่ ระลอกที่ห้า เป็นการรวมศูนย์อำนาจมายังนายกรัฐมนตรี และคณะกรรมการบริหารสถานการณ์โควิด-19 ในกรณีนี้ นายกรัฐมนตรีได้ใช้อำนาจโดยการออกข้อกำหนดเพื่อแก้ไขปัญหาและฟื้นฟูเศรษฐกิจ เช่น การออกข้อกำหนด (ฉบับที่ 44) (ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 139 ตอนพิเศษ 98 ง. หน้า 36-38.) ทั้งนี้ การรวม

ศูนย์อำนาจ (centralization) ได้มีการคลายตัวในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ในสังคมไทย ระลอกที่สาม โดยการออกข้อกำหนด (ฉบับที่ 19) (ราชกิจจานุเบกษา, 138(80 ง), 53-54.) และการรวมศูนย์อำนาจ (centralization) ได้มีการคลายตัวอีกครั้งในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ในสังคมไทย ระลอกที่หก ในการนี้คณะกรรมการบริหารสถานการณ์โควิด-19 มีมติมอบหมายให้กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา วางแผนการฟื้นฟูเศรษฐกิจภาคการท่องเที่ยว (รัฐบาลไทย, 2565, 23 กันยายน.) สอดคล้องกับแนวคิดของ Pakes (2020) ที่ได้อธิบายว่าการกำหนดนโยบายในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ในสังคมไทยเป็นการตัดสินใจในสภาพแวดล้อมที่ไม่แน่นอน

ด้านการเมือง รูปแบบการกำหนดนโยบายด้านการเมือง ในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ในสังคมไทย ระลอกแรก ระลอกที่สอง ระลอกที่สาม ระลอกที่สี่ และระลอกที่ห้า เป็นการรวมศูนย์อำนาจ (centralization) มาถึงนายกรัฐมนตรี ในการนี้ นายกรัฐมนตรีได้ใช้อำนาจโดยการออกประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินในทุกเขตท้องที่ทั่วราชอาณาจักร (ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 137 ตอนพิเศษ 69 ง. หน้า 1.) รวมถึงได้มีการขยายระยะเวลาตามประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินในทุกเขตท้องที่ทั่วราชอาณาจักร อีก 19 ครั้ง (ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 139 ตอนพิเศษ 175 ง. หน้า 142.) และได้มีการยุติการรวมศูนย์อำนาจในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ในสังคมไทย ระลอกแรก ระลอกที่หก โดยนายกรัฐมนตรีได้ออกประกาศ เรื่อง ยกเลิกประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินในทุกเขตท้องที่ทั่วราชอาณาจักร ประกาศ ข้อกำหนด และคำสั่งที่เกี่ยวข้อง (ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 139 ตอนพิเศษ 232 ง. หน้า 47-48.) สอดคล้องกับแนวคิดของ Pakes (2020) ที่ได้อธิบายว่า การกำหนดนโยบายในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ในสังคมไทยเป็นการตัดสินใจในสภาพแวดล้อมที่ไม่แน่นอน

ขั้นตอนการกำหนดนโยบายในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด - 19 ในสังคมไทย

การกำหนดนโยบายในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ในสังคมไทยมี 3 ขั้นตอน คือ 1) การกำหนดหลักเกณฑ์ทางวิทยาศาสตร์และคำแนะนำทางเทคนิค 2) การตัดสินใจ และ 3) การสื่อสาร ทั้งนี้ การกำหนดนโยบายในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ในสังคมไทย จะใช้การสื่อสารที่มีสายการบังคับบัญชาชัดเจน มีการระบุกฎและข้อบังคับ มีการมอบอำนาจ และมีการเก็บบันทึกข้อมูล ซึ่งเป็นรูปแบบของการสื่อสารแบบเป็นทางการ เช่น กรณีโฆษกศูนย์บริหารสถานการณ์โควิด-19 แถลงว่าที่ประชุมศูนย์บริหารสถานการณ์โควิด-19 มีมติเห็นชอบให้ขยายมาตรการ Work From Home ไปจนถึง วันที่ 31 มกราคม 2565 (รัฐบาลไทย, 2565ก) เป็นต้น

อภิปรายผลการวิจัย

ขั้นตอนการกำหนดนโยบายในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ในสังคมไทย พบว่า การกำหนดนโยบายในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ในสังคมไทยมี 3 ขั้นตอน คือ 1) การกำหนดหลักเกณฑ์ทางวิทยาศาสตร์และคำแนะนำทางเทคนิค 2) การตัดสินใจ และ 3) การสื่อสาร ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่าสอดคล้องกับแนวคิดของ Pakes (2020) ที่ได้จำแนกขั้นตอนการกำหนดนโยบายอย่างมีเหตุผลในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ไว้ 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 เป็นการกำหนดหลักเกณฑ์ทางวิทยาศาสตร์และคำแนะนำทางเทคนิค เช่น ส่วนแรกจะมีการสร้างแบบจำลองด้านสุขภาพ โรคติดเชื้อ และระบาดวิทยาและ/หรือข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญ ส่วนที่สองจะเป็นการสร้างแบบจำลองทางเศรษฐกิจและสังคมและ/หรือข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญ

ทั้งนี้ เมื่อสร้างแบบจำลองข้างต้นเสร็จแล้วก็จะทำการประเมินแบบบูรณาการ เพื่อนำเสนอที่ปรึกษาด้านวิทยาศาสตร์/นโยบายแล้วนำเสนอผู้กำหนดนโยบายพิจารณา

ขั้นตอนที่ 2 จะเป็นขั้นตอนการตัดสินใจ จะเป็นขั้นตอนที่จะมีการสื่อสารอย่างไม่เป็นทางการระหว่างผู้มีอำนาจตัดสินใจและนักวิเคราะห์การตัดสินใจ เพื่อนำไปสู่แนวทางการตัดสินใจอย่างเป็นทางการที่จะทำให้เกิดการตัดสินใจที่เหมาะสมที่สุด ซึ่งจะทำให้เกิดนโยบายที่เลือก

ขั้นตอนที่ 3 จะเป็นขั้นตอนการสื่อสารโดยการนำนโยบายที่เลือกมาสื่อสารกับสาธารณะและผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งการสื่อสารดังกล่าวเป็นการสื่อสารภายใต้สถานการณ์ที่ไม่แน่นอน

นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังพบอีกว่าการกำหนดนโยบายในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ในสังคมไทย จะใช้การสื่อสารแบบเป็นทางการเป็นหลัก ซึ่งต่างกับแนวคิดการกำหนดนโยบายอย่างมีเหตุผลในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ของ Ariel S. Pakes กล่าวคือ การสื่อสารในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ในสังคมไทย ระลอกแรก เป็นช่วงเริ่มต้นของการสื่อสารแบบเป็นทางการเกี่ยวกับนโยบายในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ในสังคมไทย ที่เน้นเกี่ยวกับการปิดสถานที่เสี่ยงต่อการแพร่โรค เช่น สนามมวย เป็นต้น (เนชั่นออนไลน์, 2563, 25 เมษายน.) ซึ่งต่างกับการสื่อสารในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ในสังคมไทย ระลอกที่สอง เป็นช่วงของการสื่อสารแบบเป็นทางการเกี่ยวกับนโยบายในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ในสังคมไทย ที่เน้นประกาศเขตพื้นที่เสี่ยงต่อการแพร่โรค (รัฐบาลไทย, 2564, 1 กุมภาพันธ์.) ซึ่งต่างกับการสื่อสารในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ในสังคมไทย ระลอกที่สาม ที่เน้นประกาศมาตรการผ่อนคลายนโยบายกักตัว (ไทยพีบีเอส, 2564, 19 มีนาคม.) ซึ่งต่างกับการสื่อสารในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ในสังคมไทย ระลอกที่

สี่ ซึ่งเป็นช่วงที่การสื่อสารมีความสำคัญมากที่สุดเนื่องจากต้องอาศัยความร่วมมือจากภาครัฐและประชาชนในการฉีดวัคซีนให้ทันภายในกำหนด (BBC News ไทย, 2021, 21 กรกฎาคม.) ซึ่งต่างกับการสื่อสารในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ในสังคมไทย ระลอกที่ห้า ที่เน้นประกาศมาตรการ work from home (รัฐบาลไทย, 2565, 7 มกราคม.) ซึ่งต่างกับการสื่อสารในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ในสังคมไทย ระลอกที่หก ที่เป็นช่วงสิ้นสุด การดำเนินงานศูนย์บริหารสถานการณ์ โควิด-19 (Hfocus, 2565, 23 กันยายน.) ถือเป็นกรยุติการสื่อสารแบบเป็นทางการเกี่ยวกับนโยบายในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด - 19 ในสังคมไทย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผลการวิจัยพบว่า การกำหนดนโยบายในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ในสังคมไทย ไม่ได้ผ่านการลงมติจากสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งต่างจากประเทศเดนมาร์กที่การออกมาตรการพิเศษหรือกฎหมายพิเศษมาบังคับใช้จะต้องผ่านการลงมติในสภา (Ilaw, 2563, 24 เมษายน.) ทั้งนี้ ในการรับมือโรคระบาดที่จะเกิดขึ้นในอนาคตรัฐบาลอาจนำกรณีการออกมาตรการหรือกฎหมายพิเศษในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ของประเทศเดนมาร์กมาประยุกต์ใช้ต่อไป

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

การกำหนดนโยบายในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ในสังคมไทยจะประสบความสำเร็จได้ จะต้องได้รับการยอมรับจากประชาชนผู้ได้รับผลกระทบโดยตรง ดังนั้น รัฐบาลต้องจัดหาวัคซีนอย่างเร่งด่วนเพื่อให้มีวัคซีน

หลากหลายประเภทครอบคลุมความต้องการของประชาชน นอกจากนี้รัฐบาลต้องจัดให้มีการอธิบายข้อดี ข้อเสียของวัคซีนแต่ละประเภท เพื่อสร้างความเชื่อมั่นแก่ประชาชน ในกรณีที่ว่าวัคซีน มีปริมาณจำกัดรัฐบาลต้องประกาศให้ชัดเจนว่าประชาชนกลุ่มใดจะได้รับวัคซีนประเภทใด

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 งานวิจัยนี้มีระยะเวลาจำกัดจึงศึกษาเฉพาะรูปแบบ ขั้นตอน และ เหตุผลในการกำหนดนโยบายในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ในสังคมไทยเท่านั้น แต่ยังไม่ได้ศึกษาถึงผลกระทบทางเศรษฐกิจ การเมือง และ สังคมในการกำหนดนโยบายในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ในสังคมไทย ซึ่งผลของการวิจัยจะเป็นการนำเสนอสารสนเทศที่จะทำให้เกิดแนวทางการตั้งคำถามต่าง ๆ เกี่ยวกับแนวทางในการกำหนดนโยบายสาธารณะ และเป็นข้อมูลที่ใช้ในการประกอบการตัดสินใจเกี่ยวกับการกำหนดนโยบายของรัฐบาล

3.2 เนื่องจากงานวิจัยนี้ศึกษาเฉพาะการนำตัวแบบทฤษฎีการเลือกอย่างเป็นเหตุเป็นผลตามแนวคิดของ Pakes (2020) ที่ได้อธิบายถึงการกำหนดนโยบายอย่างมีเหตุผลในช่วงการแพร่ระบาดของ เชื้อโควิด-19 มาศึกษาเกี่ยวกับการกำหนดนโยบายอย่างมีเหตุผลในช่วงการแพร่ระบาดของ เชื้อโควิด-19 ในสังคมไทยเท่านั้น จึงควรศึกษาเกี่ยวกับการกำหนดนโยบายอย่างมีเหตุผลในช่วงการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อในสังคมไทยที่เกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งผลของการวิจัยจะเป็นการนำเสนอสารสนเทศที่จะทำให้เกิดแนวทางการตั้งคำถามต่าง ๆ เกี่ยวกับแนวทางในการกำหนดนโยบายสาธารณะและเป็นข้อมูลที่ใช้ในการประกอบการตัดสินใจเกี่ยวกับการกำหนดนโยบายของรัฐบาลเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในการรับมือการแพร่ระบาดของโรคดังกล่าวต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. (2564). รายงานสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19), 19 สิงหาคม 2564. ค้นเมื่อ 29 กรกฎาคม 2565, จาก <https://ddc.moph.go.th/viralpneumonia/file/situation/situation-no594-190864.pdf>
- กรุงเทพธุรกิจ. (2558). อรรถจักร สัตยานุรักษ์. ความเสี่ยงภายใต้ความไม่แน่นอน. ค้นเมื่อ 29 กรกฎาคม 2565, จาก <https://www.bangkokbiznews.com/blogs/columnist/111246>
- ข้อกำหนดออกตามความในมาตรา 9 แห่งพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548. (ฉบับที่ 19), ราชกิจจานุเบกษา, 138(80 ง), 53-54.
- ข้อกำหนดออกตามความในมาตรา 9 แห่งพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548. (ฉบับที่ 44), ราชกิจจานุเบกษา, 139(98ง), 36-38.
- คมชัดลึกออนไลน์. (2565). กสม. ห่วงเจ้าหน้าที่ใช้ “พ.ร.ก.ฉุกเฉินฯ” ดำเนินคดีผู้ชุมนุมพร่ำเพรื่อ, 17 กุมภาพันธ์ 2565. ค้นเมื่อ 29 กรกฎาคม 2565, จาก <https://www.komchadluek.net/news/505713>
- ไทยพีบีเอส. (2564). จุรี วิจิตรวาทการ ศึกษาเรื่อง ประเทศไทยประสบความสำเร็จอะไรในการต่อสู้กับการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19), ศบค. เคาะลดกักตัวเหลือ 10 วัน ขยายฉุกเฉินถึง 31 พ.ค., 2564, ค้นเมื่อ 31 กรกฎาคม 2565, จาก <https://www.thaipbs.or.th/news/content/302572>
- เนชั่นออนไลน์. (ม.ป.ป.) ปิดยาว!! “สถานบันเทิง-สนามมวย” ศบค.ยันไม่ปลดล็อก, ค้นเมื่อ 31 กรกฎาคม 2565, จาก <https://www.nationtv.tv/news/378772916>

- ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินในทุกเขตท้องที่ทั่วราชอาณาจักร. (2563, 25 มีนาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*, 137(69ง), 1.
- ประกาศ เรื่อง การขยายระยะเวลาการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินในทุกเขตท้องที่ทั่วราชอาณาจักร (คราวที่ 19). (2565, 27 กรกฎาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*, 139(175ง), 142.
- ประกาศ เรื่อง ยกเลิกประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินในทุกเขตท้องที่ทั่วราชอาณาจักร ประกาศ ข้อกำหนด และคำสั่งที่เกี่ยวข้อง. (2565, 29 กันยายน). *ราชกิจจานุเบกษา*, 139(232ง), 47-48.
- ประกาศ เรื่อง การกำหนดอำนาจหน้าที่ของรัฐมนตรีตามกฎหมายเป็นอำนาจหน้าที่ของนายกรัฐมนตรี (ฉบับที่ 3). (2564, 27 เมษายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. 138 (89 ง), 20-21.
- ผู้จัดการออนไลน์. (2565, 18 กรกฎาคม). “หมอยง” ประเมินโควิดระลอก 6 คาดมีผู้ติดเชื้อหลักหมื่นคนต่อวัน, ค้นเมื่อ 29 กรกฎาคม 2565, จาก <https://mgronline.com/uptodate/detail/9650000067254>
- พลาดิศจัย จันทรทัต. (2562). การวิเคราะห์การนำเสนอข่าวเกี่ยวกับโรคโควิด-19 ของรายการโทรทัศน์ภาคเย็น. *วารสารศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาการบริหารสื่อสารมวลชน), มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*. ค้นเมื่อ 29 กรกฎาคม 2565, จาก https://digital.library.tu.ac.th/tu_dc/frontend/Info/item/dc:177720
- รัฐบาลไทย. (2565, 7 มกราคม). โฆษก ศบค. ย้ำ การปรับมาตรการเป็นระดับ 4 ซึ่งมีผลตั้งแต่วันที่ 9 ม.ค. 65 ยังสามารถเดินทางได้โดยขอความร่วมมือในการปฏิบัติตามข้อแนะนำของกระทรวงสาธารณสุขอย่างเคร่งครัด. ค้นเมื่อ 30 กรกฎาคม 2565, จาก <https://www.thaigo.gov.th/news/contents/details/50310>

รัฐบาลไทย. (2564, 1 กุมภาพันธ์). ศบค.มท. สั่งการผู้ว่าฯ ทุกจังหวัดถือปฏิบัติ มาตรการตามข้อกำหนดฯ ฉบับที่ 18 และคำสั่ง ศบค. ที่ 2/2564 โดยเคร่งครัด พร้อมสร้างการรับรู้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกระดับ. ค้นเมื่อ 30 กรกฎาคม 2565,

จาก <https://www.thaigov.go.th/news/contents/details/38800>

รัฐบาลไทย. (2565, 23 กันยายน). ศบค. เห็นชอบยกเลิก พรก.ฉุกเฉินฯ มอบ สช. เสนอแผนปฏิบัติการควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 รองรับเป็นโรคติดต่อที่ต้องเฝ้าระวังต่อไปประชุม ครม. ค้นเมื่อ 29 กรกฎาคม 2565, จาก <https://www.thaigov.go.th/news/contents/details/59595>

สุภิเชก สถิตยวิมล (2562). การวิเคราะห์เนื้อหารายการทอล์กโชว์ในช่วงการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19. วารสารศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารสื่อสารมวลชน, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

หัตถยา หนูอ้อม. (2562). การวิเคราะห์การนำเสนอข่าวเกี่ยวกับโรคโควิด - 19 ของรายการโทรทัศน์ภาคเช้า, วารสารศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาการบริหารสื่อสารมวลชน), มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

Pakes, A. S. (2020). Rational policymaking during a pandemic, economics department, Havard University. Retrieved July 29, 2022, from <https://www.pnas.org/doi/10.1073/pnas.201270411>

BBC News ไทย.(2021, 21 กรกฎาคม. โควิด-19 : ยุทธศาสตร์วัคซีนที่ถูกต้อง เบี่ยงเบน กับความผิดพลาดในการบริหารแผน. ค้นเมื่อ 29 กรกฎาคม 2565, จาก <https://www.bbc.com/thai/thailand-57915276>.

Hfocus. (2565, 23 กันยายน). เจาะลึกระบบสุขภาพ, ยกเลิก พรก.ก.ฉุกเฉิน-ยุติ ศบค. มีผล 30 ก.ย. 65 จากนั้นใช้ พ.ร.บ.โรคติดต่อฯ บังคับใช้ตามเดิม. ค้นเมื่อ 31 ตุลาคม 2565, จาก <https://www.hfocus.org/content/2022/09/26013>

- iLaw. (2564, 9 กรกฎาคม). *รับมือโควิดเดนมาร์ก: ตัวอย่างรัฐประชาธิปไตย ออกกฎหมายด่วนยังต้องผ่านสภา*. ค้นเมื่อ 30 กรกฎาคม 2565, จาก <https://ilaw.or.th/node/5628>
- Thairath Money. (ม.ป.ป.). *โควิดระบอบรอบ 3 กดดันเศรษฐกิจไทย EIC ปรึบลด GDP ปี 64 เหลือโต 2.0%*. ค้นเมื่อ 31 กรกฎาคม 2565, จาก <https://www.thairath.co.th/money/economics/analysis/2086250>
- World Health Organization. (2021, 18 April). *COVID-19 Weekly Epidemiological Update*. ค้นเมื่อ 29 กรกฎาคม 2565, จาก <https://reliefweb.int/report/world/coronavirus-disease-covid-19-weekly-epidemiological-update-18-april-2021>
- World Health Organization Thailand. (2565, 10 ตุลาคม). *สถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด19) ในประเทศไทย*. ค้นเมื่อ 1 พฤศจิกายน 2565, จาก [2022_10_12_tha-sitrep-249-covid-19_th.pdf](https://www.who.int/docs/default-source/coronavirus/situation-reports/2022-10-12-tha-sitrep-249-covid-19-th.pdf) (who.int)

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย
ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ของ
นักศึกษานิติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

**Knowledge and understanding about Rights and Liberties of
Thai citizen along with the Constitution of the Kingdom of
Thailand B.E.2560 of the Law students, Faculty of Humanities
and Social Sciences, Phetchabun Rajabhat University**

กฤษดา ชูละอง¹

Krisada Choo-laong

www.krisada_c@hotmail.com

Received: 22/10/66 Revised: 9/12/66 Accepted: 9/12/66

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับและเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ของนักศึกษานิติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษานิติศาสตร์ทุกชั้นปี จำนวน 95 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ สอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานด้วย t-test และ การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) หรือ F-test

¹ สำนักงานกิจการสภา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ผลการศึกษาพบว่า (1) นักศึกษาสาขาวิชานิติศาสตร์มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย โดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก (2) ผลการเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 พบว่า นักศึกษาสาขาวิชานิติศาสตร์ ที่มี เพศ อายุ ระดับชั้นปีที่ศึกษาแตกต่างกัน มีความรู้ความเข้าใจแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: ความรู้ความเข้าใจ; สิทธิและเสรีภาพ; รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560; นักศึกษาสาขาวิชานิติศาสตร์

Abstract

The object of this research was to study and compare knowledge and understanding level about rights and liberties of Thai citizen along with the constitution of the Kingdom of Thailand B.E.2560 of the law students, Faculty of Humanities and Social Sciences, Phetchabun Rajabhat University. The respondent in this study consist of 95 students of all classes students. Questionnaire was used as instrument in carrying out the research. Data analysis consist of percentage, mean and standard deviation and also hypothesis testing were utilized by t-test and One-way ANOVA or F-test

The results of this research shows that (1) the Law students have very good and better knowledge and understanding in overall (2) The results of comparing their knowledge and understanding with independent variables. It shows that the students who had different gender, age and year can distinguish the difference of knowledge and understanding at a statistically significant difference of 0.05 level.

Keywords: Knowledge and Understanding; Rights and Liberties;

The Constitution of the Kingdom of Thailand; the Law students

บทนำ

ในรัฐธรรมนูญของทุกๆ ประเทศต่างก็มีรากฐานแนวคิดหลากหลายด้านด้วยกัน ซึ่งหนึ่งในนั้นย่อมหนีไม่พ้นเรื่องราวของสิทธิและเสรีภาพอย่างแน่นอน เนื่องจากทั้งสองเรื่องดังกล่าวเป็นเรื่องสำคัญในความเป็นมนุษย์และเป็นหลักการสำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เรื่องสิทธิและเสรีภาพจึงได้ปรากฏเป็นบทบัญญัติหลักๆ ของรัฐธรรมนูญต่างๆ เสมอมา ในฐานะแนวความคิดพื้นฐานอันจำเป็นควบคู่มากับการกำเนิดของรัฐธรรมนูญในโลก เพราะอีกด้านหนึ่งการมีรัฐธรรมนูญนั้นก็เป็นที่ไปเพื่อคุ้มครองประชาชนในสังคมการเมืองหนึ่งๆ นั้นเอง

การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนได้มีการนำมาบัญญัติไว้เป็นครั้งแรกในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2475 โดยบัญญัติ

ไว้ในหมวด 2 สิทธิและหน้าที่ของชนชาวสยาม ได้วางหลักไว้อย่างกว้างว่า “บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการนับถือศาสนาหรือลัทธิใด ๆ และมีเสรีภาพในการปฏิบัติพิธีกรรมตามมาความเชื่อถือของตน เมื่อไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อหน้าที่ของพลเมืองและไม่เป็นการขัดต่อความเรียบร้อยหรือศีลธรรมของประชาชน” และ “ภายในบังคับแห่งกฎหมาย บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในร่างกาย เคหสถาน ทรัพย์สิน การพูด การเขียน การโฆษณา การศึกษาอบรม การประชุมโดยเปิดเผย การตั้งสมาคม การอาชีพ” แม้ว่าจะวางหลักไว้อย่างกว้างๆ เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติแต่ในเมื่อไม่มีกฎหมายมารองรับ ในบางเรื่องจึงมีการละเมิดจนเกิดผลเสียต่อการปกครอง

ในการจัดทำรัฐธรรมนูญของประเทศไทยแต่ละฉบับ ผู้จัดทำมักจะคำนึงถึงการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนเป็นประการสำคัญเสมอมา เพราะมองว่าสิทธิและเสรีภาพเป็นเกียรติยศและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์และประเทศที่ปกครองในระบอบประชาธิปไตยนั้น หากละเลยหรือไม่คุ้มครองเรื่องเหล่านี้แล้วย่อมส่งผลต่อเกียรติภูมิของประเทศชาติตามไปด้วย การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จึงเป็นหลักการสำคัญอย่างยิ่ง ที่จะต้องนำมาบัญญัติไว้ในทุกๆ รัฐธรรมนูญ และในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ก็ได้มีการนำเรื่องสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย มาบัญญัติไว้ในหมวด 3 มาตรา 25-49

ด้วยเหตุผลดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น การศึกษาถึงความรู้และความเข้าใจของนักศึกษาต่อบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ โดยเฉพาะในมาตราที่เกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพ และนำผลการศึกษามาวิเคราะห์ว่ามีปัญหาหรืออุปสรรคในการ

รับรู้และการทำความเข้าใจในเรื่องสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย ตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 หรือไม่ อย่างไร ซึ่งการศึกษานี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อให้ได้ข้อมูลระดับลึกและเป็นประโยชน์ ในทางการวิเคราะห์ปรากฏการณ์ โดยเฉพาะอธิบายถึงความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์กับบริบทแวดล้อมของการศึกษา ซึ่งผลที่ได้จากการศึกษาคั้งนี้ผู้ศึกษาหวังว่าจะเป็นข้อมูลเชิงลึกที่เป็นประโยชน์แก่สถาบันอุดมศึกษาทั้งภาครัฐและภาคเอกชน สำหรับใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาเป็นแหล่งการเรียนรู้ทางการเมืองสำคัญที่จะพัฒนาความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพที่ถูกต้องแก่นักศึกษาทุกคนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย ตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2560 ของนักศึกษาสาขาวิชานิติศาสตรมหาวิทาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทยตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2560 ของนักศึกษาสาขาวิชานิติศาสตร์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณและใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลจากประชากรเป้าหมาย

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ศึกษาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทยตามรัฐธรรมนูญ 2560 หมวดที่ 3 อันได้แก่

1.1 สิทธิในข้อมูลข่าวสารและการร้องเรียน (มาตรา 41)

1.2 สิทธิในการชุมนุมและการสมาคม (มาตรา 42)

1.3 สิทธิชุมชน (มาตรา 43)

1.4 สิทธิพิทักษ์รัฐธรรมนูญ (มาตรา 49)

1.5 การมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยตรงของประชาชน (มาตรา 43, 133, 254 และ 256)

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้คือ นักศึกษาสาขาวิชานิติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ทุกชั้นปี จำนวน 105 คน

3. ขอบเขตด้านตัวแปร

1) ตัวแปรต้นหรือตัวแปรอิสระ ได้แก่

(1) เพศ

(2) อายุ

(3) ชั้นปีที่ศึกษา

2) ตัวแปรตาม ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพ ของนักศึกษา สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

4. ขอบเขตด้านระยะเวลาในการวิจัย

เดือนธันวาคม พ.ศ.2565 ถึง 1 มีนาคม พ.ศ.2566

สมมติฐานการวิจัย

1. นักศึกษาที่มีเพศต่างกัน มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 แตกต่างกัน โดยนักศึกษาชายมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 สูงกว่านักศึกษาเพศหญิง

2. นักศึกษาที่มีอายุต่างกัน มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 แตกต่างกัน

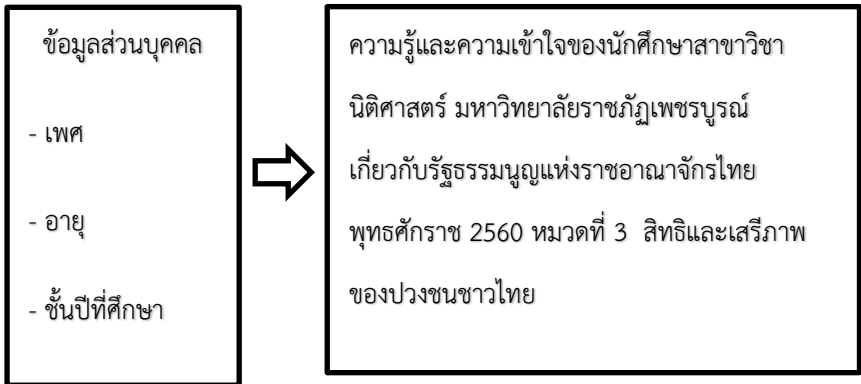
3. นักศึกษาที่มีระดับชั้นปีที่ศึกษาต่างกัน มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 แตกต่างกัน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของผู้วิจัยนำผลการวิจัยของ กิตติคุณ โปธิยารมย์ (2555) ได้ศึกษาเรื่องความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2550 ของนักศึกษาคณะบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยพาร์อีส์เทิร์น มาเป็นแนวทางในการศึกษา ผู้วิจัยได้สร้างกรอบแนวคิด ดังนี้

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	40	42.10
หญิง	55	57.90
รวม	95	100.00
2. อายุ		
ต่ำกว่า 20 ปี	58	61.05
สูงกว่า 20 ปี	37	38.95
รวม	95	100.00
3. ชั้นปี		
ชั้นปีที่ 1	36	37.89
ชั้นปีที่ 2	24	25.26
ชั้นปีที่ 3	15	15.80
ชั้นปีที่ 4	20	21.05
รวม	95	100.00

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เพศหญิง จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 57.90 มีอายุส่วนใหญ่ต่ำกว่า 20 ปี จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 61.05 และส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 37.89

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย และตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ของนักศึกษาสาขาวิชานิติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ผลการศึกษาคำถามความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 โดยมีประเด็นคำถามทั้งหมด 30 ข้อ ดังนี้

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละระดับความรู้ของผู้ตอบแบบสอบถาม

เกณฑ์การแปลผล	จำนวน	ร้อยละ
ความรู้น้อย	10	10.52
ความรู้พอใช้	11	11.58
ความรู้ดี	32	33.68
ความรู้ดีมาก	42	44.22
รวม	95	100.00

ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากอยู่ในเกณฑ์ที่มีความรู้ดีมาก คิดเป็นร้อยละ 44.22 รองลงมาคือมีความรู้ดี คิดเป็นร้อยละ 33.68 และมีความรู้พอใช้ คิดเป็นร้อยละ 11.58 อันดับสุดท้ายคือมีความรู้ต่ำ คิดเป็นร้อยละ 10.52

ส่วนที่ 3 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ของนักศึกษาสาขาวิชานิติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ พบว่า นักศึกษาที่มีเพศ ช่วงอายุ และชั้นปีที่ศึกษา แตกต่างกัน มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	\bar{X}	SD	t	Sig.
ชาย	40	27.57	3.40	2.607	0.009*
หญิง	55	26.74	3.28		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 3 พบว่านักศึกษาเพศชายและนักศึกษาเพศหญิง มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่

ระดับ 0.05 โดยพบว่าเพศชายมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าเพศหญิง ดังนั้นจึงเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 จำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน	\bar{X}	S.D
ต่ำกว่า 20 ปี	58	27.06	3.25
สูงกว่า 20 ปี	37	27.09	3.41
รวม	95	27.08	3.37

จากตารางที่ 4 พบว่า นักศึกษาผู้ตอบแบบสอบถามมีอายุสูงกว่า 20 ปี มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 27.09 และช่วงอายุต่ำกว่า 20 ปี มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 27.08

ตารางที่ 5 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างช่วงอายุของนักศึกษาผู้ตอบแบบสอบถามกับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

ช่วงอายุ	\bar{X}	t	Sig (2tailed)
ต่ำกว่า 20 ปี	27.06	2.560	0.011*
สูงกว่า 20 ปี	27.09		
รวม	95	27.08	3.37

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 5 การเปรียบเทียบความแตกต่างของความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 จำแนกตามอายุ พบว่า นักศึกษาที่มีอายุต่างกัน มีความรู้ความเข้าใจแตกต่างกัน ดังนั้นจึงเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2

ตารางที่ 6 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างชั้นปีของนักศึกษาผู้ตอบแบบสอบถามกับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

ระดับชั้นปี	\bar{X}	F	Sig.
การศึกษา			
ปี 1	26.54		
ปี 2	26.78		
ปี 3	27.09	4.801	0.001*
ปี 4	27.65		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 6 การเปรียบเทียบความแตกต่าง ของนักศึกษาผู้ตอบแบบสอบถามกับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 จำแนกตามชั้นปีของนักศึกษาผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่าชั้นปีที่แตกต่างกัน มีความรู้ความเข้าใจแตกต่างกัน ดังนั้น จึงเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 3

ตารางที่ 7 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐาน	ผลการทดสอบสมมติฐาน
1. นักศึกษาที่มีเพศต่างกัน มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 แตกต่างกัน	ยอมรับสมมติฐาน
2. นักศึกษาที่มีอายุต่างกัน มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 แตกต่างกัน	ยอมรับสมมติฐาน
3. นักศึกษาที่มีระดับชั้นปีที่ศึกษาต่างกัน มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 แตกต่างกัน	ยอมรับสมมติฐาน

อภิปรายผล

1. จากการศึกษานักศึกษาผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากอยู่ในภาพรวมที่ดีมาก คิดเป็นร้อยละ 44.22 รองลงมาเป็นความรู้ดี คิดเป็นร้อยละ 33.68 และความรู้พอใช้ คิดเป็นร้อยละ 11.58 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการเผยแพร่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย 2560 ผ่านช่องทางที่หลากหลาย เช่น ทางเว็บไซต์ของหน่วยงานราชการต่างๆ ทางสื่อพิมพ์ต่างๆ ทางสื่อออนไลน์ ทางโทรทัศน์ ฯลฯ ทำให้นักศึกษาสามารถเข้าถึงข้อมูลหรือรับรู้เกี่ยวกับหมวดที่ 3 สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย จึงส่งผลให้นักศึกษาส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับดีมาก ซึ่งงานวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อัญรัตน์ ยิงตระกูล (2560) ที่ศึกษาเรื่อง ความรู้ความเข้าใจของนิสิต มหาวิทยาลัยบูรพาที่มีต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 หมวดที่ 3 สิทธิเสรีภาพของปวงชนชาวไทย ผลการศึกษาพบว่า นิสิตส่วนใหญ่มีความรู้ดีมากที่สุด ร้อยละ 84.75 และมีความรู้ในระดับดี ร้อยละ 10.00 ซึ่งอาจจะเป็นเพราะว่านักศึกษาสาขาวิชานิติศาสตร์ได้เรียนรายวิชากฎหมายรัฐธรรมนูญที่เป็นรายวิชาบังคับของสาขาวิชานิติศาสตร์ทุกคน จึงอาจจะส่งผลถึงความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาของกฎหมายรัฐธรรมนูญของไทยทุกฉบับก็เป็นได้

2. ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มีประเด็นที่อภิปรายผลตามตัวแปรที่ศึกษาดังต่อไปนี้

2.1 ผลการศึกษาพบว่านักศึกษาที่มีเพศต่างกัน มีความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร

ไทย พุทธศักราช 2560 หมวดที่ 3 สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย แตกต่าง กัน โดยพบว่าเพศชายมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าเพศหญิง อาจกล่าวได้ว่า เพศชายเป็น เพศที่มีความเป็นผู้นำสูง ทำให้เกิดความสนใจในเรื่องการเมือง เพศชายมักจะ เรียนรู้ทางการเมือง จนเกิดการกระตุ้นความคิดมีการถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจ สิทธิและเสรีภาพกันภายในครอบครัว และกลุ่มเพื่อนมากกว่าเพศหญิง ซึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ อัญรัตน์ ยิ่งตระกูล (2560) พบว่า นักศึกษาที่มีเพศ ต่างกัน มีผลทำให้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทยตาม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 แตกต่างกันด้วย อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยนี้ขัดแย้งกับผลการวิจัยของ ปวีณา จันทาทอง (2561) ที่ศึกษา เรื่อง ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร ไทย พุทธศักราช 2560 ของนักเรียนชั้นมัธยมปีที่ 6 โรงเรียนสารคามพิทยาคม จังหวัดมหาสารคาม ที่พบว่า เพศไม่มีผลต่อความแตกต่างของความรู้ความเข้าใจ และไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ กิตติยา จารวิจิตร (2553) ที่ศึกษาเรื่องการรับรู้ ต่อสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรี ที่ว่าเพศไม่มีความสัมพันธ์กับการรับรู้ในเรื่องสิทธิและเสรีภาพของ ปวงชนชาวไทย เหตุที่ผลเป็นเช่นนี้ อาจจะเป็นเพราะงานวิจัยทั้ง 2 เรื่องที่กล่าวมา ใช้กลุ่มตัวอย่างที่แตกต่างกับงานวิจัยครั้งนี้นั่นเอง

2.2 ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาที่มีอายุต่างกัน มีความรู้ความ เข้าใจในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 หมวดที่ 3 สิทธิ และเสรีภาพของปวงชนชาวไทย ไม่แตกต่างกัน พบว่า นักศึกษาผู้ตอบ

แบบสอบถามมีอายุ 20 ปีขึ้นไป มีความรู้ความเข้าใจในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 หมวดที่ 3 สิทธิและเสรีภาพวงชนชาวไทย สูงสุดเฉลี่ยมากกว่า ช่วงอายุ ต่ำกว่า 20 ปี ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อัญรัตน์ ยิ่งตระกูล (2560) ที่พบว่านิสิตที่มีอายุต่างกัน จะมีความรู้ความเข้าใจในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 แตกต่างกัน

2.3 ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาที่มีชั้นปีที่ศึกษาต่างกัน มีความรู้ความเข้าใจในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 แตกต่างกัน หมายความว่า ยิ่งศึกษาในระดับชั้นปีที่สูงขึ้น ก็ยิ่งมีความรู้ความเข้าใจมากขึ้น ซึ่งน่าจะเป็นไปได้เพราะนักศึกษาสาขาวิชานิติศาสตร์ที่กำลังศึกษาในระดับชั้นปี 3 หรือ 4 จะมีโอกาสได้ศึกษารายวิชาต่างๆ ที่เกี่ยวกับกฎหมายรัฐธรรมนูญและกฎหมายมหาชน หรือกฎหมายปกครอง มาก่อนนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นปีต้นๆ ก็เป็นไปได้

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเรื่อง ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทยตาม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ของ นักศึกษาสาขาวิชานิติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 มหาวิทยาลัยควรจัดโครงการอบรมให้ความรู้ความเข้าใจในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 หมวดที่ 3 สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย แก่นักศึกษาทุกคนอย่างต่อเนื่อง

1.2 มหาวิทยาลัยควรเพิ่มช่องทางการเผยแพร่ข้อมูลสิทธิและเสรีภาพ ในรูปแบบที่หลากหลาย เช่น มีแอปพลิเคชัน เว็บไซต์ของมหาวิทยาลัย

1.3 มหาวิทยาลัยควรมีนโยบายส่งเสริมให้คณาจารย์ จัดการเรียนการสอนให้มีการสอดแทรกเรื่องสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย 2560 ไปด้วย

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

2.1 ในแต่ละคณะควรส่งเสริมให้ชมรม มีกิจกรรมการพูดคุย และเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจของนักศึกษาในเรื่องรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 หมวดที่ 3 สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย กับเพื่อนภายในและภายนอกชมรมเป็นประจำ

2.2 สาขาวิชารัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ต้องเป็นแกนนำในการส่งเสริมกิจกรรมเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทยโดยให้มีการจัดนิทรรศการ ซึ่งอาจจะมีการจัดกิจกรรมการโต้วาทีเพื่อทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างนักศึกษาคณะเดียวกันและนักศึกษาต่างคณะกัน หรือการจัดบอร์ดภายในบริเวณต่างๆ ของมหาวิทยาลัยเพื่อกระตุ้นให้นักศึกษาเกิดความตื่นตัวและตระหนักถึงความสำคัญเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพมากยิ่งขึ้น

3. ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

3.1 การศึกษาวิจัยความรู้ความเข้าใจของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ที่มีต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 หมวดที่ 3 สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย ซึ่งในการวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เป็นการศึกษาในวงกว้าง โดยการวิจัยในครั้งต่อไปควรจะเป็นวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อเปรียบเทียบการวิจัยเชิงคุณภาพที่มีการศึกษาแนวลึกเป็นแบบเฉพาะกลุ่ม

3.2 การศึกษาวิจัยความรู้ความเข้าใจของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ที่มีต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 หมวดที่ 3 สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย โดยทำการศึกษาวิจัยในสถาบันอื่นๆ ในจังหวัดเพชรบูรณ์ เช่น สถาบันการอาชีวศึกษาและ มหาวิทยาลัยการกีฬา ฯลฯ แล้วนำผลการวิจัยมาเปรียบเทียบผลการศึกษา กับของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

3.3 การศึกษาวิจัยความรู้ความเข้าใจของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ที่มีต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 หมวดที่ 3 สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย โดยวิจัยรูปแบบในการสื่อสารเรื่องความรู้ความเข้าใจของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ที่มีต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 หมวดที่ 3 สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย ให้มีประสิทธิภาพและนักศึกษาเข้าถึงได้ง่าย

เอกสารอ้างอิง

- กิตติคุณ โพรियารมย์. (2555). ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพ
ทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 ของนักศึกษาคณะบริหารรัฐ
กิจ มหาวิทยาลัยอีสเทิร์น. การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญารัฐศาสตร
มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- กิตติยา จารวิจิตร. (2553). การรับรู้ต่อสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทยตาม
กฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 :
กรณีศึกษาประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลเมืองศรีราชา
จังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย
บูรพา.
- ปวีณา จันทาทอง. (2561). ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ตาม
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ของนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสารคามพิทยาคม จังหวัดมหาสารคาม.
วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏ
มหาสารคาม
- อัญรัตน์ ยิ่งตระกูล. (2560) ความรู้ความเข้าใจของนิสิตมหาวิทยาลัยบูรพาที่มีต่อ
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 หมวดที่ 3
สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย. งานนิพนธ์ปริญญา
รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านความเสี่ยงกับประสิทธิภาพ
การปฏิบัติงานของบุคลากรส่วนท้องถิ่น: กรณีศึกษา เทศบาล
ตำบลในอำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา

**The relationship between risk factors and performance
efficiency of local government officers: A case study of
Subdistrict Municipality in Bang Nam Prio District,
Chachoengsao Province**

สโรช บุญพันธ์¹ & ชินวัตร เชื้อสระคู²

Sroth Boonpan & Chinnawat Chueasraku

Corresponding author: chinnawat.c@msu.ac.th

Received: 14/12/66 Revised: 22/12/66 Accepted: 22/12/66

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านความเสี่ยงกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร: กรณีศึกษาบุคลากรเทศบาลในอำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา รวมทั้งหมด 6 องค์กร ได้แก่ เทศบาลตำบลบางน้ำเปรี้ยว เทศบาลตำบลดอนฉิมพลี เทศบาลตำบลบางขนาก เทศบาลตำบลศาลาแดง เทศบาลตำบลดอนเกาะกา เทศบาลตำบลคลองแสนแสบ จำนวน

¹ นิสิตหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

² วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ทั้งหมด 229 คน โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย 146 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยสุ่มตัวอย่างกลุ่มย่อยแต่ละกลุ่มสถานที่ทำงานตามสัดส่วน โดยมีวัตถุประสงค์คือ ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านความเสี่ยง 5 มิติ ได้แก่ ด้านกลยุทธ์ ด้านการเงิน ด้านปฏิบัติงาน ด้านกฎหมาย/กฎระเบียบ ด้านนโยบาย กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน 4 มิติ ได้แก่ ความรวดเร็ว(เวลาการทำงาน) ปริมาณงาน คุณภาพงาน ความคุ้มค่าของทรัพยากร และศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัจจัยด้านความเสี่ยงและประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในเทศบาลอำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์การถดถอยเชิงพหุคูณของตัวแปรตามประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร 4 ด้าน และตัวแปรต้นปัจจัยด้านความเสี่ยง 5 มิติ ผลวิจัยพบว่า ปัจจัยความเสี่ยงด้านปฏิบัติงาน และปัจจัยความเสี่ยงด้านนโยบาย มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรได้อย่างมีนัยสำคัญ ปัจจัยความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ ปัจจัยความเสี่ยงด้านการเงิน และปัจจัยความเสี่ยงด้านกฎหมาย/กฎระเบียบ ไม่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของบุคลากร

คำสำคัญ: ปัจจัยด้านความเสี่ยง, ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน, ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัย

Abstract

Study of the relationship between risk factors and performance efficiency of local government officers: A case study of Bang Nam Prio District, Chachoengsao Province. The total of 6 organizations including Bang Nam Prio, Don Chim Phli, Bang Khanak, Sala Daeng, Don Ko Ka, and Khlong Saen Saep Subdistrict Municipality, have a total of 229 people. The samples used in quantitative research were 146 people. The main aim is to study the relationship between 5 dimensions of risk factors: strategic, financial, and operational legal/regulatory aspects, policy aspects, and 4 dimensions of operational efficiency: speed (work time), work quantity, work quality, and value of resources. and study recommendations regarding risk factors and operational efficiency of personnel who work in Bang Nam Prio District Municipality. Analysis of multiple regression coefficients of variables based on personnel performance in 4 areas and 5 dimensions of risk factor variables, statistical significance level at .05 level. The research results found that operational risk factors and policy risk factors significantly influence personnel performance. Strategic risk factors financial risk factors and legal/regulatory risk factors have no influence on personnel performance.

Keywords: Risk factors, Operational efficiency, Relationships between factors

บทนำ

การพัฒนาองค์กรให้เจริญก้าวหน้าปัจจัยที่สำคัญที่สุดคือทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ มีความรู้ความสามารถ รู้จักใช้วิจารณญาณในการตัดสินใจ แก้ไขปัญหาอย่างมีเหตุผล ทรัพยากรมนุษย์นับได้ว่าเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญ และมีคุณค่ามากที่สุดในองค์กรเมื่อเทียบกับทรัพยากรอื่น ๆ เพราะทรัพยากรมนุษย์มีคุณลักษณะที่สำคัญ คือการมีความรู้ในการนำสติปัญญามาใช้วางแผน และตัดสินใจ ดังนั้นองค์กรจึงต้องให้ความสำคัญถึงคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากร เพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพเป็นไปตามแผน แต่มักจะเกิดความผิดพลาดเนื่องจากปัจจัยต่าง ๆ การทำงานในองค์กรขนาดใหญ่ที่มีระบบงานซับซ้อน อาจมีความผิดพลาดเกิดขึ้นได้ ทั้งในแง่ของความผิดพลาดที่เกิดจากมนุษย์โดยไม่ตั้งใจ หรือขาดระบบการควบคุมภายในระบบงานผิด กระบวนการปฏิบัติงานผิด ปัจจัยต่อไปนี้ล้วนส่งผลต่อความเสี่ยงแก่องค์กรทั้งสิ้นเพราะว่ามันจะก่อให้เกิดผลเสียต่อองค์กรในรูปแบบของตัวเงิน ในรูปของค่าใช้จ่าย เกิดการสูญเสีย หรือ อาจจะเป็นรูปของภาพลักษณ์องค์กร ส่งผลให้การดำเนินงานไม่มีประสิทธิภาพ ทรัพย์สินของหน่วยงานสูญหาย ประกอบกับสภาพแวดล้อมในปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และการบริหารการดำเนินงานอยู่ภายใต้ความไม่แน่นอนที่เมื่อเกิดขึ้นแล้วจะนำไปสู่ความสูญเสีย ถ้าไม่สามารถบริหารจัดการได้ทันดังนั้นการบริหารความเสี่ยง จึงเป็นการป้องกันความเสี่ยงที่จะส่งผลเสียหายทั้งภาครัฐและภาคเอกชนจึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการบริหารความเสี่ยงซึ่งเป็นกระบวนการที่ปฏิบัติโดยคณะกรรมการผู้บริหาร และบุคลากรทุกคนในองค์กร (วรรณวิภา จันท์หอมกุล ,2559)

การยกระดับความสามารถของบุคลากรและประสิทธิภาพของการบริหารภาครัฐให้มีคุณภาพมาตรฐาน ทัดเทียมกับระดับนานาชาติและเป็นสากล และเสริมสร้างให้บุคลากรในส่วนราชการมีการบริหารที่มุ่งให้องค์กรมีสมรรถนะสูง เพื่อให้บุคลากรมีความพร้อมและสามารถเรียนรู้ คิดริเริ่มเปลี่ยนแปลง และปรับตัวได้อย่างเหมาะสมต่อสถานการณ์ต่างๆ ที่มีความท้าทาย และการนำความเสี่ยงมาใช้ในองค์กรจะสามารถช่วยเป็นภูมิคุ้มกันในระดับหนึ่งว่าการดำเนินการต่างๆ ขององค์กรจะมีการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ เนื่องจากความเสี่ยงเป็นเรื่องของอนาคตอย่างมีเหตุผล และหาทางป้องกันความเสียหายในการทำงานแต่ละขั้นตอนนี้ล่วงหน้า หากเกิดความเสียหายขึ้นที่จะเป็นความเสียหายที่น้อยกว่าองค์กรที่ไม่มีการนำความเสี่ยงมาใช้อย่างนั้นการนำกระบวนการความเสี่ยงมาช่วยเสริมร่วมกับการทำงาน จะช่วยให้ภาระงานที่ปฏิบัติการอยู่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ และป้องกันโอกาสที่จะเกิดความเสียหายและปัญหาที่จะเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงาน ความเสี่ยงเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารจัดการองค์กร (เพ็ญศรี คำกลั่น, 2561)

อำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา มีเนื้อที่ทั้งหมด 498.65 ตร.กม. ประชากรทั้งหมด 89,477 คน (ปี พ.ศ.2565) เป็น 1 ใน 11 อำเภอของจังหวัดฉะเชิงเทรา ที่มีขนาดเล็กแต่ระบบการคมนาคมผ่านพื้นที่ชุมทางรถไฟเป็นศูนย์กลางหลักในการกระจายระบบคมนาคมไปในภูมิภาคตะวันออกของประเทศไทย เพื่อการพัฒนาพื้นที่ต้องเริ่มจากองค์กรของภาครัฐและภาครัฐนำไปสู่ประชาชน (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, 2566) ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาองค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่นภายในอำเภอบางน้ำเปรี้ยว (เทศบาล

ตำบล) ทั้งหมด 6 องค์กร ในแต่ละองค์กรยังคงมีปัญหาคือระบบการจัดการกับความเสี่ยงของการปฏิบัติงานอาจจะส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการทำงาน โดยการพัฒนาระสิทธิภาพการทำงานต้องตระหนักถึงประโยชน์ส่วนรวมขององค์กร การรับรู้ถึงแผนการปฏิบัติงาน ขั้นตอนขององค์กรและรักษาผลประโยชน์ขององค์กรมีการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น โดยใช้เหตุผลและหลักการใช้ดุลยพินิจตัดสินใจ การสร้างภาพลักษณ์ที่ดีในองค์กรและการปฏิบัติงานให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเสี่ยงของการปฏิบัติงานในเทศบาลตำบลในอำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา เพราะปัจจัยด้านความเสี่ยงเป็นการป้องกันความเสี่ยงที่จะส่งผลเสียหายทั้งภาครัฐ และภาคเอกชนจึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการบริหารความเสี่ยงซึ่งเป็นกระบวนการที่ปฏิบัติโดยบุคลากรทุกคนในองค์กร เพื่อช่วยในการกำหนดกลยุทธ์และการดำเนินงาน ซึ่งกระบวนการบริหารความเสี่ยงได้รับการออกแบบไว้ให้สามารถบ่งชี้เหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้นหรือการคาดการณ์ความไม่แน่นอนที่อาจเกิดขึ้นอย่างมีหลักการและกำหนดแนวทางการป้องกัน หรือลดความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น เพื่อให้ได้รับความมั่นใจอย่างสมเหตุสมผลในการบรรลุวัตถุประสงค์ที่องค์กรกำหนดไว้ ซึ่งเข้ามาช่วยในการปฏิบัติงานขององค์กรให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากที่สุด

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยด้านความเสี่ยงของการปฏิบัติงานของบุคลากรภายในเทศบาลตำบล อำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา
2. เพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติงานของบุคลากรภายในเทศบาลตำบล อำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านความเสี่ยงกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานภายในเทศบาลตำบล อำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา

แนวคิดและทฤษฎี

ความหมายของความเสี่ยง

Hillson and Murray-Webster (2012) ความเสี่ยง หมายถึง ความเป็นไปได้ที่จะประสบกับผลลัพธ์เชิงลบหรือผลสืบเนื่องจากการกระทำหรือการตัดสินใจ เป็นความน่าจะเป็นหรือความเป็นไปได้ของอันตราย การสูญเสีย หรือความเสียหายที่เกิดขึ้น และมักเกี่ยวข้องกับความไม่แน่นอนและคาดเดาไม่ได้

Kaplan and Mikes (2012) ความเสี่ยงสามารถเกิดขึ้นได้จากหลายแหล่ง รวมถึงภัยธรรมชาติ อุบัติเหตุ การลงทุนทางการเงิน และการตัดสินใจทางธุรกิจ อาจมีระดับความรุนแรงและผลกระทบที่แตกต่างกัน ตั้งแต่ความไม่สะดวกเล็กน้อยไปจนถึงการสูญเสียทางการเงินครั้งใหญ่ ความเสียหายต่อชื่อเสียง หรือแม้แต่ภัยคุกคามต่อสุขภาพและความปลอดภัย

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า ปัจจัยเสี่ยง หมายถึง ต้นเหตุหรือสาเหตุที่มาของความเสียหาย ที่จะทำให้ไม่บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยต้องระบุได้ด้วยว่าเหตุการณ์นั้นจะเกิดเมื่อใด ที่ไหน และจะเกิดได้อย่างไร ทั้งนี้สาเหตุของความเสียหายที่ระบุควรเป็นสาเหตุที่แท้จริง เพื่อวิเคราะห์กำหนดมาตรการลดความเสี่ยงในภายหลังได้อย่างถูกต้อง ความเสี่ยงกระบวนการเป็นกระบวนการที่ร่วมกันระบุความเสี่ยงและปัจจัยที่มีสาเหตุมาจากปัจจัยทั้งภายในและภายนอก และการควบคุมกิจกรรม รวมทั้งกระบวนการดำเนินงานต่างๆ เพื่อลดมูลเหตุแต่ละโอกาสจะเกิดความเสียหาย

ประเภทความเสี่ยง

ความเสี่ยงเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Risk) หมายถึง ความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมาย กลยุทธ์ พันธกิจ ในภาพรวมขององค์กรที่อาจก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือการไม่บรรลุผล ตามเป้าหมายในแต่ละประเด็นยุทธศาสตร์ขององค์กร

ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงาน (Operational Risk) เป็นความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหาการปฏิบัติงานประจำวัน หรือการดำเนินงานปกติที่องค์กรต้องเผชิญ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์ความเสี่ยงด้านนี้ การปฏิบัติงานไม่เป็นไปตามแผนปฏิบัติงานโดยไม่มีผังการปฏิบัติงานที่ชัดเจน หรือไม่มีการมอบหมายอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบ บุคลากรขาด แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน เป็นต้น

ความเสี่ยงด้านการเงิน (Financial Risk) เป็นความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับการบริหารและควบคุมทางการเงิน และการงบประมาณขององค์กรให้เป็นไป

อย่างมีประสิทธิภาพ ผลกระทบการเงินที่เกิดจากปัจจัยภายนอก เช่น ข้อบังคับเกี่ยวกับรายงานทางการเงินของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กรมบัญชีกลาง สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน สำนักงานประมาณ รวมทั้งการจัดสรรงบประมาณไม่เหมาะสม เป็นต้น

ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ (Compliance Risk) เป็นความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับประเด็นข้อกฎหมาย ระเบียบ การปกป้องคุ้มครองผู้รับบริการหรือผู้มีส่วนได้เสียการป้องกันข้อมูลรวมถึงประเด็นทางด้านกฎระเบียบอื่น ๆ และอาจส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการทำงานลดน้อยลง ไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

ความเสี่ยงด้านการกำหนดนโยบาย เป็นความเสี่ยงเกี่ยวกับการกำหนดนโยบายที่ไม่มีความชัดเจน เข้าใจยากไม่ได้ยึดหลักความปลอดภัยในการการออกกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ไม่สามารถควบคุมดูแลเพื่อให้เกิดความปลอดภัยได้ ทำให้ผู้ปฏิบัติเข้าใจสิ่งที่จะปฏิบัติตามข้อกำหนด

ความหมายประสิทธิภาพการปฏิบัติงานบุคลากร

เกตฉรินทร์ งามเลิศ (2559) ได้ให้ความหมายของคำว่า ประสิทธิภาพในการบริหารงานด้านทาง ธุรกิจ หมายถึง การลดต้นทุนในการผลิต คุณภาพของการมีประสิทธิภาพ และความสามารถในการผลิต ในการดำเนินงานด้านธุรกิจที่จะถือว่ามีประสิทธิภาพสูงสุด ก็เพื่อสามารถผลิตสินค้า หรือบริการในปริมาณและคุณภาพที่ต้องการที่เหมาะสม และต้นทุนน้อยที่สุดเพื่อค้ำึงถึงสถานการณ์และข้อผูกพันด้านการเงินที่มีอยู่

Hollenbeck, et al. (2019) และ Cascio & Aguius (2020)สรุปว่า ประสิทธิภาพของบุคลากรหมายถึงระดับของประสิทธิผลและประสิทธิภาพที่ พนักงานปฏิบัติตามหน้าที่และความรับผิดชอบที่ได้รับมอบหมายภายในองค์กร ซึ่งเกี่ยวข้องกับผลการปฏิบัติงานของพนักงานตามเกณฑ์ต่างๆ เช่น คุณภาพของงาน ผลិតภาพ การเข้างาน การปฏิบัติตามนโยบายและระเบียบปฏิบัติขององค์กร และปัจจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

คณาธิป จันท์สง่า (2561) ให้ความหมายว่า ประสิทธิภาพในการ ปฏิบัติงาน คือ ความสามารถในการ ปฏิบัติงานตามหน้าที่ความรับผิดชอบให้ สำเร็จลุล่วงอย่างถูกต้อง รวดเร็ว และทันตามกำหนดเวลา โดยการใช้ ความรู้ ความสามารถ ทักษะ ตลอดจนทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด การใช้ ทรัพยากรเช่น บุคลากร งบประมาณอย่างจำกัดในการให้บริการกับผู้รับบริการ จนเกิดความพึงพอใจมากที่สุด เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ ขององค์กร หากแต่ ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานนั้น จะมีมากหรือน้อยก็ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ

ศิริขวัญ ผลวิจิตร (2562) ให้ความหมายว่า ประสิทธิภาพการ ปฏิบัติงานคือ การปฏิบัติงานให้เสร็จโดย สูญเสียเวลาและพลังงานน้อยที่สุด การ ปฏิบัติงานได้เร็วและดีที่สุดไม่มีข้อผิดพลาดปฏิบัติงานด้วยความตั้งใจ โดย อาจจะใช้เทคนิค วิธีการที่สร้างผลงานได้มากขึ้นเป็นผลงานที่มีคุณภาพเป็นที่น่า พึงพอใจสิ้นเปลืองต้นทุน ทรัพยากร เวลา และค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า การปฏิบัติงานของแต่ละบุคคลจะมี ผลงานที่มีประสิทธิภาพได้นั้นต้องประกอบด้วยความสามารถ ความชำนาญ และ สิ่งจูงใจให้ทำปฏิบัติงานไปสู่เป้าหมาย โดยประเมินผลของประสิทธิภาพนั้นได้

จากคุณภาพของงาน ปริมาณงาน เวลา และค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติงาน ประสิทธิภาพในการทำงาน ประกอบด้วย ด้านปริมาณงาน ด้านคุณภาพงาน ด้านเวลา ด้านค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน

แนวคิดของ Peterson and Plowman (1963)

1. คุณภาพของงาน (Quality) จะต้องมีความสูง คือ ผู้ผลิตและผู้ใช้ได้ประโยชน์คุ้มค่า และมีความพึงพอใจ ผลการทำงานมีความถูกต้อง ได้มาตรฐาน รวดเร็ว นอกจากนี้ผลงานที่มี คุณภาพควรก่อให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กร และสร้างความพึงพอใจของลูกค้าหรือผู้มารับบริการ

2. ปริมาณงาน (Quantity) งานที่เกิดขึ้นจะต้องเป็นไปตามความคาดหวังของหน่วยงาน โดยผลงานที่ปฏิบัติได้มีปริมาณที่เหมาะสมตามที่กำหนด ในแผนงานหรือตามเป้าหมายที่บริษัทวางไว้ และควรมีการวางแผน บริหารเวลา เพื่อให้ได้ปริมาณงานตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

3. เวลา (Time) คือ เวลาที่ใช้ในการดำเนินงานจะต้องอยู่ในลักษณะที่ถูกต้องตาม หลักการเหมาะสมกับงานและทันสมัย มีการพัฒนาเทคนิคการทำงานให้สะดวกรวดเร็วขึ้น

4. ค่าใช้จ่าย (Costs) ในการดำเนินการทั้งหมดจะต้องเหมาะสมกับงาน และวิธีการ คือ จะต้องลงทุนน้อยและได้ผลกำไรมากที่สุด ประสิทธิภาพในมิติของค่าใช้จ่าย หรือต้นทุนการผลิต ได้แก่ การใช้ทรัพยากรด้านการเงิน คน วัสดุ เทคโนโลยี ที่มีอยู่อย่างประหยัดคุ้มค่า และเกิดการ สูญเสียน้อยที่สุด

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ พนักงานที่ปฏิบัติงานในเทศบาลตำบล อำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา 229 คน

กลุ่มตัวอย่าง โดยวิธีการสุ่มจำนวน 146 คน โดยผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามแนวคิดของ Taro Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และมีความคลาดเคลื่อนได้ร้อยละ 5 (Yamane, 1967)

กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดของการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดตามทฤษฎี Peterson & Plowman (1953) รวมถึงทบทวนวรรณกรรม งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในข้างต้นมาสรุปเป็นกรอบแนวคิดของงานวิจัย เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการทำวิจัย

ตัวแปรต้น

ปัจจัยด้านความเสี่ยง

- ด้านกลยุทธ์
- ด้านการเงิน
- ด้านปฏิบัติงาน
- ด้านกฎหมาย/กฎระเบียบ
- ด้านนโยบาย

(Duangsamran ,2021 and Hillman & Hitt ,1999)

ตัวแปรตาม

ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร

- ความรวดเร็ว (เวลาการทำงาน)
- ปริมาณงาน
- คุณภาพงาน
- ความคุ้มค่าของทรัพยากร

(Peterson & Plowman ,1953)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือข้อมูลเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามปัจจัยด้านความเสี่ยง 5 มิติ และประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร 4 มิติ มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราวัดประเมินค่าใช้ Likert Scale 5 ระดับ โดย Likert (1961) กล่าวคือ 5 หมายถึง มีระดับมากที่สุด จนถึง 1 หมายถึง มีระดับน้อยที่สุด โดยค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดเจตคติจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่เก็บรวบรวมข้อมูล (N of Cases) จำนวน 30 คน ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) ได้ค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟา (Cronbach's Alpha) เท่ากับ 0.803 นั้นหมายความว่า การวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือของแบบสอบถามที่ใช้มีเชื่อมั่นสูง สถิติที่ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ด้วยการหาค่าเฉลี่ย การหาร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แบ่งความกว้างของอันตรภาคชั้นที่ 0.80 กล่าวคือ 1.00 – 1.80 มีระดับน้อยที่สุด จนถึง 4.21 – 5.00 หมายถึงมี ระดับมากที่สุด การวิเคราะห์หาทิศทางความสอดคล้องของตัวแปร โดยใช้วิธีสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation Coefficient) และการวิเคราะห์ตัวแปรอิสระตัวแปรที่ร่วมกันทำนายหรือพยากรณ์ตัวแปรตามใช้วิธีการถดถอยพหุคูณ (Multiple regression)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านความเสี่ยง 5 มิติ และประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร 4 มิติ สำหรับผู้ให้บริการภายในเทศบาล อำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 146 ฉบับ โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยสุ่มตัวอย่างกลุ่มย่อยแต่ละกลุ่มสถานที่ทำงานตามสัดส่วน โดยกลุ่มตัวอย่าง 146

คน แบ่งออกได้ดังนี้ เทศบาลตำบลบางน้ำเปรี้ยว จำนวนของกลุ่มตัวอย่าง 23 คน เทศบาลตำบลดอนฉิมพลี จำนวนของกลุ่มตัวอย่าง 18 คน เทศบาลตำบลบางขนาก จำนวนของกลุ่มตัวอย่าง 26 คน เทศบาลตำบลศาลาแดง จำนวนของกลุ่มตัวอย่าง 26 คน เทศบาลตำบลดอนเกาะกา จำนวนของกลุ่มตัวอย่าง 38 คน และเทศบาลตำบลคลองแสนแสบ จำนวนของกลุ่มตัวอย่าง 15 คน

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยด้านความเสี่ยงกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร ในอำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา ได้แก่ ปัจจัยด้านความเสี่ยง 5 มิติ ประกอบด้วย ด้านกลยุทธ์ ด้านการเงิน ด้านปฏิบัติงาน ด้านกฎหมาย/กฎระเบียบ ด้านนโยบาย และประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร 4 มิติ ประกอบด้วย ความรวดเร็ว (เวลาการทำงาน) ปริมาณงาน คุณภาพงาน ความคุ้มค่าของทรัพยากร

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยด้านความเสี่ยงของการปฏิบัติงานของบุคลากรภายในเทศบาล อำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่าการปฏิบัติงานในหน่วยงานโดยรวมทั้งหมด 5 ด้าน ระดับการปฏิบัติบ่อยครั้งมาก ค่าเฉลี่ย 4.32 โดยเรียงลำดับได้ดังนี้ ปัจจัยด้านการเงินมีการปฏิบัติบ่อยครั้งมาก ค่าเฉลี่ย 4.40 รองลงมาคือ ปัจจัยด้านด้านปฏิบัติงานมีการปฏิบัติบ่อยครั้งมาก ค่าเฉลี่ย 4.36 ปัจจัยด้านนโยบาย มีการปฏิบัติบ่อยครั้งมาก ค่าเฉลี่ย 4.34 ปัจจัยด้านกฎหมาย/กฎระเบียบ มีการปฏิบัติ

บ่อยครั้งมาก ค่าเฉลี่ย 4.33 และปัจจัยด้านด้านกลยุทธ์มีการปฏิบัติบ่อยครั้งมาก ค่าเฉลี่ย 4.16 (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 เฉลี่ยรวมและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานรวมของปัจจัยเสี่ยงของการปฏิบัติงาน

ความเสี่ยง	ค่าเฉลี่ย	Std.	แปลผล
ด้านกลยุทธ์	4.16	0.581	มาก
ด้านการเงิน	4.40	0.572	มาก
ด้านปฏิบัติงาน	4.36	0.545	มาก
ด้านกฎหมาย/ กฎระเบียบ	4.33	0.524	มาก
ด้านนโยบาย	4.34	0.536	มาก
รวม	4.32	0.462	มาก

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2. เพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติงานของบุคลากรภายในเทศบาล อำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่าระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร ทั้งหมด 4 ด้าน โดยรวม กลุ่มตัวอย่างรับรู้อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.39 โดยเรียงลำดับได้ดังนี้ ความคุ้มค่าของทรัพยากร อยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.50 รองลงมาคือ ความ

รวดเร็วการปฏิบัติงานของบุคลากร อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.40 คุณภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.38 และปริมาณการปฏิบัติงานของบุคลากร อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.28 (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 เฉลี่ยรวมและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานรวมของประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร

ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ของบุคลากร	ค่าเฉลี่ย	Std.	แปลผล
ความรวดเร็ว (เวลาการทำงาน)	4.40	0.501	มาก
ปริมาณงาน	4.28	0.541	มาก
คุณภาพงาน	4.38	0.523	มาก
ความคุ้มค่าของทรัพยากร (ค่าใช้จ่าย)	4.50	0.434	มากที่สุด
รวม	4.39	0.541	มาก

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านความเสี่ยงกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานภายในเทศบาลอำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่าตัวแปรต้นปัจจัยความเสี่ยงของการปฏิบัติงานทั้ง 5 มิติมีความสัมพันธ์เป็นไปในทิศทางเดียวกันทั้งหมดคือใน

เชิงบวกกับ ตัวแปรตามประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรทั้ง 4 ด้าน โดยเมื่อพิจารณาการแปลผลค่าสัมประสิทธิ์สหพันธ์ (Best, et.al. 1977) ที่กล่าวถึงระดับความสัมพันธ์เป็นไปได้อย่างตั้งแต่ -1 ถึง 1 กล่าวคือ เป็นความสัมพันธ์ได้ทั้งในเชิงบวก (แปรผันตรง) และความสัมพันธ์เชิงลบ (แปรผกผัน) นั้น ผลการวิเคราะห์โดยใช้สถิติสหพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Correlation) (ตารางที่ 3) จะพบว่า ตัวแปรต้นปัจจัยความเสี่ยง 5 มิติ ได้แก่ ด้านกลยุทธ์ ด้านการเงิน ด้านปฏิบัติงาน ด้านกฎหมาย/กฎระเบียบ และด้านนโยบาย มีความสัมพันธ์เชิงบวกมากที่สุดกับตัวแปรตามประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ของตัวแปรโดยใช้สถิติสหพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Correlation)

ปัจจัยด้านความเสี่ยง	ความรวดเร็ว	ปริมาณงาน	คุณภาพงาน	ความคุ้มค่าของทรัพยากร
ด้านกลยุทธ์	0.356**	0.188*	0.431**	0.388**
ด้านการเงิน	0.654**	0.151	0.414**	0.480**
ด้านปฏิบัติงาน	0.609**	0.241**	0.506**	0.493**
ด้านกฎหมาย/ กฎระเบียบ	0.537**	0.233**	0.514**	0.478**
ด้านนโยบาย	0.576**	0.170*	0.605**	0.633**

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์การถดถอยเชิงพหุคูณของปัจจัยด้านความเสี่ยง 5 มิติ กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน 4 มิติ ภายในเทศบาล อำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า การปฏิบัติงานของบุคลากร 4 ด้าน และตัวแปรต้นปัจจัยด้านความเสี่ยง 5 มิติ พบว่า ตัวแปรต้นสามารถพยากรณ์ด้วยสัมประสิทธิ์การถดถอยเชิงพหุคูณ มี 2 จาก 5 มิติได้แก่ มิติปัจจัยความเสี่ยงด้านปฏิบัติงาน (Sig = 0.027) และปัจจัยความเสี่ยงด้านนโยบาย (Sig = 0.045) โดยระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่ง 2 มิติดังกล่าวสามารถพยากรณ์ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรได้อย่างมีนัยสำคัญ อย่างไรก็ตามองค์ประกอบอีก 3 มิติ ไม่มีระดับนัยสำคัญหรือไม่สามารถมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรได้แก่ มิติปัจจัยความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ (Sig = 0.460) ปัจจัยความเสี่ยงด้านการเงิน (Sig = 0.577) และปัจจัยความเสี่ยงด้านกฎหมาย/กฎระเบียบ (Sig = 0.075) โดยตัวแปรต้นที่มีอำนาจการทำนายดีที่สุดคือปัจจัยความเสี่ยงด้านปฏิบัติงาน โดยค่าสัมประสิทธิ์ Beta เท่ากับ .275 และรองลงมาคือ มิติปัจจัยความเสี่ยงด้านนโยบาย มีค่าสัมประสิทธิ์ Beta เท่ากับ .224 (ตารางที่ 4)

ตาราง 4 การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์การถดถอยเชิงพหุคูณของตัวแปรตาม ประสิทธิภาพ

	Instandardized Coefficients			t	Sig.
	B	Std. Error	Beta		
Constant	1.429	.349		4.096	.000
ปัจจัยความเสี่ยงด้านกลยุทธ์	.059	.080	.063	.741	.460
ปัจจัยความเสี่ยงด้านการเงิน	-.063	.113	-.067	-.559	.577
ปัจจัยความเสี่ยงด้าน ปฏิบัติงาน	.273	.122	.275	2.239	.027
ปัจจัยความเสี่ยงด้าน กฎหมาย/กฎระเบียบ	.189	.105	.183	1.791	.075
ปัจจัยความเสี่ยงด้าน นโยบาย	.226	.112	.224	2.027	.045

R = .594, R² = .353, Adj R² = .330, F = 15.262, Sig = 005

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สรุปผล

ปัจจัยด้านความเสี่ยงของบุคลากรเทศบาล อำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา ปัจจัยด้านความเสี่ยงโดยมีทั้งหมด 5 มิติ ดังนี้ ปัจจัยความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ ปัจจัยความเสี่ยงด้านการเงิน ปัจจัยความเสี่ยงด้านปฏิบัติงาน

ปัจจัยความเสี่ยงด้านกฎหมาย/กฎระเบียบ และปัจจัยความเสี่ยงด้านนโยบาย มีค่าเฉลี่ยรวม 4.32 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานรวม .462 แปลผลการรับรู้อยู่ในระดับมาก

ระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร อำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา ระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรโดยมีทั้งหมด 4 ด้าน ดังนี้ ความรวดเร็ว (เวลาการทำงาน) ปริมาณงาน คุณภาพงาน และความคุ้มค่าของทรัพยากร มีค่าเฉลี่ยรวม 4.39 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานรวม .541 แปลผลการรับรู้อยู่ระดับมาก

การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นปัจจัยด้านความเสี่ยง 5 มิติ และตัวแปรตามประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร 4 ด้าน โดยใช้สถิติสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Correlation) ตัวแปรต้นมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับตัวแปรตามประสิทธิผลเชิงคุณภาพในระดับต่ำมากถึงปานกลาง

มิติปัจจัยด้านความเสี่ยงที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร วิเคราะห์สัมประสิทธิ์การถดถอยเชิงพหุคูณของตัวแปรตามประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร 4 ด้าน และตัวแปรต้นปัจจัยด้านความเสี่ยง 5 มิติ พบว่า ตัวแปรต้นสามารถพยากรณ์ความสำเร็จด้วยสัมประสิทธิ์การถดถอยเชิงพหุคูณ มี 2 จาก 5 มิติ ได้แก่ มิติด้านปฏิบัติงาน และด้านนโยบาย ซึ่ง 2 มิติ ดังกล่าวสามารถพยากรณ์ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรได้อย่างมีนัยสำคัญ อย่างไรก็ตามองค์ประกอบอีก 3 มิติ ไม่มีระดับนัยสำคัญหรือไม่สามารถมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรได้แก่ มิติด้านกล

ยุทธ์ ด้านการเงิน และด้านกฎหมาย/กฎระเบียบ โดยตัวแปรต้นที่มีอำนาจการ
ทำนายดีที่สุดคือปัจจัยด้านปฏิบัติงาน และรองลงมาคือ ด้านนโยบาย

อภิปรายผล

ผู้วิจัยได้ทำการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบริหารความเสี่ยงที่
ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในระหว่างปี พ.ศ.2555 - 2565
จากผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงาน สามารถสรุปได้ว่ามี
5 มิติ ได้แก่ ด้านกลยุทธ์ ด้านการเงิน ด้านปฏิบัติงาน ด้านกฎหมาย/กฎระเบียบ
และด้านนโยบาย ดังตารางสังเคราะห์ต่อไปนี้

ตาราง 5 สังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องของความเสี่ยงที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพ
การปฏิบัติงานของบุคลากร

ปัจจัยความเสี่ยงของการปฏิบัติงาน					
ผู้วิจัย	กล ยุทธ์	การเงิน	ปฏิบัติงาน	กฎหมาย/ กฎระเบียบ	นโยบาย
เพ็ญศรี คำกลิ่น (2561)		√	√	√	√
สาวตรี จันทหอม (2556)	√		√		√

จรรยาวัตร อินนพ คุณ (2563)	√	√	√	√	√
วรรณวิภา จันท์ หอมกุล (2559)	√		√		
สิรินภา ทาระนัด (2561)	√		√		
มาลินี นกศิริ (2559)					√
ณัชพล งาม ธรรมชาติ (2559)		√			√
สุปรียา ศรีจรีด (2555)		√		√	
ปิยาภิตักดิ์ เจียร สุนันท์ (2561)	√	√		√	
สิทธิรินทร์ ซาคำ (2563)			√		√
รวม	5	5	5	4	6

ระดับปัจจัยด้านความเสี่ยงของบุคลากร ทั้ง 5 มิติ และระดับ
ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร ทั้ง 4 มิติ ของเทศบาลในอำเภอบางน้ำ

เปรี้ยว จังหวัดจะเชิงเตรา แปลผลโดยรวมอยู่ในระดับมาก การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นปัจจัยด้านความเสี่ยง 5 มิติ และตัวแปรตามประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร 4 ด้าน โดยใช้สถิติสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Correlation) ตัวแปรต้นมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับตัวแปรตามประสิทธิผลเชิงคุณภาพในระดับต่ำมากถึงปานกลาง

การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์การถดถอยเชิงพหุคูณของตัวแปรตามประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร 4 ด้าน และตัวแปรต้นปัจจัยด้านความเสี่ยง 5 มิติ พบว่า ตัวแปรต้นสามารถพยากรณ์ด้วยสัมประสิทธิ์การถดถอยเชิงพหุคูณ มี 2 จาก 5 มิติ ได้แก่ มิติด้านปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวรรณวิภา จันท์หอมกุล (2559) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารความเสี่ยงตามแนวทาง ISO31000 กรณีศึกษามหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยความเสี่ยงกระบวนการหรือขั้นตอนการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานภาพรวมอยู่ในระดับมากในด้านผู้บริหารให้ความสำคัญกับบทบาทหน้าที่ และสอดคล้องกับงานวิจัยของจรรยาธัม อินนพคุณ (2563) ได้ศึกษาเรื่องการจัดการความเสี่ยงในหน่วยงานภาครัฐ กรณีศึกษาหน่วยงานราชการ อำเภอเมืองจังหวัดสระบุรี ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยเสี่ยงด้านปฏิบัติการ คือ บุคลากร ระบบการทำงาน และไม่ปฏิบัติตามข้อบังคับของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ และด้านนโยบาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสาวิตรี วัฒนหอม (2513) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยความเสี่ยงกับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดเทศบาลกลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยความเสี่ยงของสถานศึกษาสังกัดเทศบาลกลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากซึ่งการ

ปฏิบัติงานตามภารกิจของสถานศึกษาที่เป็นไปตามนโยบายกระทรวงศึกษาและนโยบายด้านการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองท้องถิ่น จากผู้บริหารสถานศึกษา และมี 3 มิติ ไม่สามารถมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรได้แก่ มิติด้านกลยุทธ์ ด้านการเงิน และด้านกฎหมาย/กฎระเบียบ

ข้อเสนอแนะ ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้

ปัจจัยด้านความเสี่ยงของบุคลากร ทั้ง 5 มิติด้านกลยุทธ์ ได้แก่ ด้านการเงิน ด้านปฏิบัติงาน ด้านกฎหมาย/กฎระเบียบ ด้านนโยบาย ของเทศบาลในอำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์การถดถอยเชิงพหุคูณ พบว่า ความเสี่ยงของการปฏิบัติงานในหน่วยงานภาครัฐ องค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่น (เทศบาล) ภายในอำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา คือ ปัจจัยด้านปฏิบัติงาน และปัจจัยด้านนโยบาย อาจจะมีส่งผลเสียหาย จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการบริหารความเสี่ยงทั้ง 2 มิติ นี้ ซึ่งเป็นกระบวนการที่ปฏิบัติโดยบุคลากรทุกคนในองค์กร ซึ่งกระบวนการบริหารความเสี่ยงได้รับการออกแบบไว้ให้สามารถบ่งชี้เหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้นหรือการคาดการณ์ความไม่แน่นอนที่อาจเกิดขึ้นอย่างมีหลักการและกำหนดแนวทางการป้องกัน หรือลดความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น เพื่อให้ได้รับความมั่นใจอย่างสมเหตุสมผลในการบรรลุวัตถุประสงค์ที่องค์กรกำหนดไว้ ซึ่งเข้ามาช่วยในการปฏิบัติงานขององค์กรให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากที่สุด

เอกสารอ้างอิง

เกศณรินทร์ งามเลิศ. (2559). แรงจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน และลูกจ้างองค์การคลังสินค้า. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

จรรยาธัมม์ อินนพคุณ. (2563). “การจัดการความเสี่ยงในหน่วยงานภาครัฐ กรณีศึกษาหน่วยงานราชการ อำเภอ เมือง จังหวัดสระบุรี.” วารสารรัชต์ภาคย์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. 14(33), น. 92-93.

เพ็ญศรี, คำกลั่น. (2561). การวิเคราะห์ความเสี่ยงการปฏิบัติงานด้านการเงินและพัสดุ ของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.

คณาธิป จันท์สง่า. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการ สำนักงานเขตสำนักงานเขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร. ปริญญาโทรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสยาม.

วรรณวิภา จันท์หอมกุล. (2559). การบริหารความเสี่ยงด้านปฏิบัติการ กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์.

วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. (2566). อำเภอบางน้ำเปรี้ยว. สืบค้นเมื่อ 5 ธันวาคม 2566 จาก

<https://th.wikipedia.org/wiki/%E0%B8%AD%E0%B8%B3%E0%B9%80%E0%B8%A0%E0%B8%AD%E0%B8%9A%E0%B8%B2%E>

0%B8%87%E0%B8%99%E0%B9%89%E0%B8%B3%E0%B9%8
0%E0%B8%9B%E0%B8%A3%E0%B8%B5%E0%B9%89%E0%B
8%A2%E0%B8%A7

ศิริขวัญ ผลวิจิตร (2562). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของ
เจ้าหน้าที่ฝ่ายการเงิน การบัญชี หน่วยงานราชการ เขตพื้นที่
กรุงเทพมหานคร. วิทยาลัยบริหารธุรกิจนวัตกรรมและการบัญชี
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

สาวิตรี ง้วนหอม. (2013). ปัจจัยความเสี่ยงกับประสิทธิผลของสถานศึกษา
สังกัดเทศบาลกลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 1, ดุษฎีนิพนธ์ มหาวิทยาลัย
ศิลปากร.

Aguinis, H., Ramani, R. S., & Cascio, W. F. (2020). Methodological
practices in international business research: An after-action
review of challenges and solutions. *Journal of International
Business Studies*, 51, 1593-1608.

Best, D. L., Williams, J. E., Cloud, J. M., Davis, S. W., Robertson, L. S.,
Edwards, J. R., Giles, H., & Fowles, J. (1977). Development of
sex-trait stereotypes among young children in the United States,
England, and Ireland. *Child Development*, 1375-1384.

Duangsamran, K. (2021). บริหาร ความ เสี่ยง อย่างไร ให้ องค์กร ไร
วิกฤต. *Journal of Multidisciplinary in Humanities and Social
Sciences*, 4(1), 340-351.

- Gallieni, M., et.al. (2019). Clinical practice guideline on peri-and postoperative care of arteriovenous fistulas and grafts for haemodialysis in adults. *Nephrology Dialysis Transplantation*, 34 (Supplement_2), 1-42.
- Hillman, A. J., & Hitt, M. A. (1999). Corporate political strategy formulation: A model of approach, participation, and strategy decisions. *Academy of Management Review*, 24(4), 825-842.
- Hillson, D., & Murray-Webster, M. R. (2012). *Managing group risk attitude*. Gower Publishing, Ltd.
- Kaplan, R. S., & Mikes, A. (2012). Managing risks: a new framework. *Harvard business review*, 90(6), 48-60.
- Likert, R. (1961). *New patterns of management*. New York: McGraw-Hill.
- Peterson, E., & Plowman, E. G. (1953). *Business organization and management—home wood*. Illinois: Richard D. Irwin.
- Yamane, Taro. (1967). *Statistics: An Introductory Analysis*. New York: Harper and Row.

กระบวนการวิจัย: นานาทัศนะสู่การเป็นนักวิจัยมืออาชีพ

**Research process: Various perspectives towards becoming
a professional researcher**

วีระยุทธ พรพจน์ธนมาต¹

Wirayut Phonphotthanamat

p.wirayut@gmail.com

Received: 19/09/66 Revised: 28/10/66 Accepted: 28/10/66

บทคัดย่อ

ในบรรดาวิธีการในการแสวงหาความรู้ ความจริง ในปัจจุบันนั้น การวิจัยถือได้ว่าเป็นวิธีการที่เชื่อถือต่อความถูกต้องของคำตอบได้มากที่สุด เพราะการวิจัยอาศัยวิธีการที่เป็นวิทยาศาสตร์ อย่างไรก็ตาม ในความเป็นจริงเมื่อสืบค้นคำอธิบายของนักวิชาการต่อรายละเอียดปลีกย่อยในแต่ละขั้นตอนการวิจัย จะพบความหลากหลายของคำอธิบายตั้งแต่ต้นจนจบกระบวนการวิจัย บทความนี้จึงต้องการรวบรวมประเด็นความหลากหลายของคำอธิบายในแต่ละขั้นตอนการวิจัยเหล่านั้น เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงชุดของคำอธิบายต่างๆ โดยผู้เขียนได้แบ่งกระบวนการวิจัยออกเป็น 9 ขั้นตอนและได้รวบรวมคำถามและคำตอบที่หลากหลายในแต่ละประเด็น รวมถึงได้แสดงทัศนะส่วนตัวในแต่ละประเด็นนั้นๆ ด้วย ทั้งนี้ ผู้เขียนได้เสนอแนะทางออกสำหรับผู้ทำวิจัยต่อปัญหาความหลากหลายของคำอธิบายในหลักเกณฑ์ในการวิจัยเพื่อนำไปสู่การเป็นนักวิจัย

1

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

มีออซิป ดังนี้ (1) ควรอ้างอิงหลักเกณฑ์ต่างๆ จากนักวิชาการเสมอ (2) ควรเลือกอ้างอิงหลักเกณฑ์จากนักวิชาการที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จัก (3) ควรอ้างอิงข้อมูลจากหลายแหล่ง และ (4) ควรพิจารณาถึงเหตุผลที่แท้จริงของการกำหนดหลักเกณฑ์นั้นๆ และตัดสินบนพื้นฐานที่เหมาะสมกับการวิจัยของตน

คำสำคัญ: การวิจัย; ระเบียบวิธีวิจัย; กระบวนการวิจัย

Abstract

Research is generally regarded as the most dependable method for acquiring knowledge and truth, given its reliance on scientific procedures. However, a close examination of scholarly explanations pertaining to each step in the research process reveals a multitude of varying explanations. This article seeks to aggregate the various interpretations at each stage of research to portray the range of distinct explanations. The author organizes the research process into nine phases, amassing varied inquiries and responses on each matter, and provides his own viewpoints on each of these matters. Moreover, the author suggests several recommendations for researchers to reconcile the diversity in criteria for research explanations. These are (1) Researchers should consistently cite standards from reputable scholars (2) Criteria from distinguished academics should be referenced by researchers (3) Researchers should consult information from an array of sources and (4) It is crucial for researchers to contemplate the actual rationale behind establishing those criteria and form judgments that are most applicable to

their research. By doing so, the author aims to illustrate how diverse perspectives and criteria within the research process can be synthesized and navigated effectively to uphold the reliability and validity of research outcomes

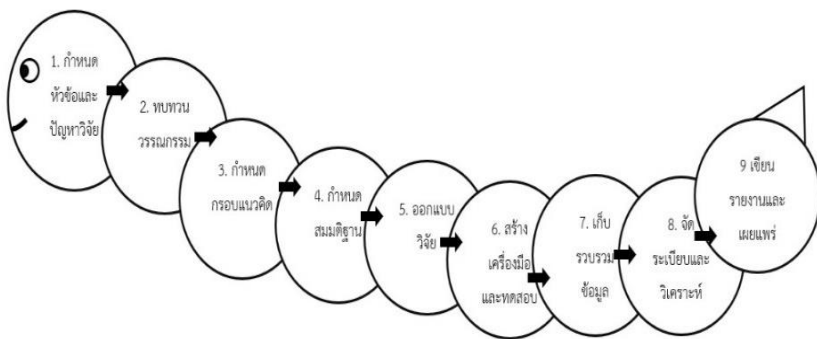
Keywords: research; research methodology; research process

บทนำ

บนโลกใบนี้มีหลากหลายเรื่องราวหรือปรากฏการณ์ที่รายล้อมรอบตัวมนุษย์ที่ยังไม่มีการศึกษาค้นคว้าหาคำตอบไว้ หรืออาจมีการค้นคว้าหาคำตอบไว้แล้ว แต่เมื่อต่างเวลา ต่างบริบท ต่างสถานที่ ก็ชวนให้เกิดคำถามหรือข้อสงสัยในคำตอบนั้น และโดยธรรมชาติของมนุษย์ซึ่งเป็นผู้มีสติปัญญาและความสงสัยใคร่รู้จึงเป็นธรรมชาติที่จะต้องพยายามเข้าถึงความรู้ ความจริง เหล่านั้น ในบรรดาวิธีการเข้าถึงความรู้ ความจริง ซึ่งมีได้หลากหลาย อาทิ การใช้ประสบการณ์ส่วนตัว การใช้ความเห็นพ้องร่วมกับผู้อื่น การไต่ถามผู้รู้ การใช้เหตุผล และจากการหยั่งรู้ ต่างเป็นวิธีที่มีข้อจำกัดในการเข้าถึงความรู้ ความจริง ทำให้บรรดาสรรพศาสตร์ในโลกใบนี้ต่างมุ่งแสวงหาความรู้ ความจริง ด้วยวิธีการที่ได้รับการยอมรับว่าเชื่อถือได้ที่สุด คือ “การวิจัย” ที่เป็นเช่นนั้นเพราะการวิจัยอาศัย “วิธีการทางวิทยาศาสตร์” หรืออาจนิยามได้ว่า การวิจัย เป็น “กระบวนการในการแสวงหาความรู้ ความจริง ต่อปัญหา หรือคำถามวิจัยที่ตั้งไว้ด้วยวิธีการที่เป็น

ระบบ มีระเบียบกฎเกณฑ์ หรือเป็นวิทยาศาสตร์” (วีระยุทธ พรพจน์ธนมาศ, 2566, หน้า 22) กล่าวคือ วิธีการทางวิทยาศาสตร์เน้นการใช้เหตุผลและการทดสอบเชิงประจักษ์ ทำให้ความรู้ ความจริง ที่ได้มาโดยวิธีนี้จะได้รับการตรวจสอบในทุกขั้นตอน เพื่อเกิดความมั่นใจและแน่ใจได้ว่า ความรู้ที่ได้มาไม่ยึดติด หรือขึ้นกับตัวบุคคลผู้แสวงหาความรู้ ความจริง (ศุภชัย ยาวะประภาษ, 2544, หน้า 5)

เมื่อกล่าวถึงขั้นตอนการวิจัยที่มีความเป็นวิทยาศาสตร์นั้น อาจแบ่งได้เป็น 9 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การกำหนดหัวข้อและปัญหาวิจัย 2) การทบทวนวรรณกรรม 3) การกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย 4) การกำหนดสมมติฐาน 5) การออกแบบวิจัยและเขียนข้อเสนอโครงการวิจัย 6) การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย 7) การเก็บรวบรวมข้อมูล 8) การจัดระเบียบและวิเคราะห์ข้อมูล และ 9) การเขียนรายงานการวิจัยและเผยแพร่ (วีระยุทธ พรพจน์ธนมาศ, 2566, หน้า 24-30) ซึ่งในแต่ละขั้นแต่ละตอนล้วนแต่มีระบบมีระเบียบกฎเกณฑ์

ภาพที่ 1 ขั้นตอนการวิจัย

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาเชิงรายละเอียดของคำอธิบายโดยนักวิชาการแล้ว ผู้เขียนพบว่าในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการวิจัยนั้น มีหลายประเด็นที่นักวิชาการมีคำอธิบายที่แตกต่างกันไป การอ่านหนังสือหรือตำราจากนักวิชาการเล่มใดเล่มหนึ่งอาจทำให้ผู้ศึกษาไม่ทราบข้อมูลหรือมุมมองต่างๆ อย่างรอบด้าน เข้าทำนองตกอยู่ในสภาวะตาบอดคลำช้างที่เห็นข้อมูลเพียงด้านเดียวและเชื่อว่าสิ่งนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้องเป็นความจริงเพียงหนึ่งเดียว ดังนั้น หากมีการรวบรวมประเด็นความแตกต่างทางความคิดนั้น เพื่อเป็นข้อมูลให้ผู้ศึกษาได้เห็นมุมมองหรือทัศนะที่แตกต่างเหล่านั้น จะเป็นประโยชน์ในการได้เห็นข้อมูลอย่างรอบด้าน ได้เห็นภาพรวมของทัศนะที่ต่างกันไป ซึ่งอาจนำไปใช้ประโยชน์ในการวิพากษ์ ถกเถียงกันต่อไปได้ ทั้งนี้ นอกจากการรวบรวมทัศนะของนักวิชาการท่านอื่นๆ ที่หลากหลาย บทความนี้ยังได้สอดแทรกทัศนะของผู้เขียนในแต่ละประเด็นอีกด้วย จึงเป็นที่มาของบทความเรื่อง “กระบวนการวิจัย : นานาทัศนะสู่การเป็นนักวิจัยมืออาชีพ”

ในส่วนต่อไปของเนื้อหา ผู้เขียนได้รวบรวมคำถามถึง 22 ประเด็น ที่พบว่าเมื่อตั้งคำถามเหล่านั้นแล้ว นักวิชาการมีคำตอบที่แตกต่างหลากหลายกันอย่างไรบ้าง โดยคำถามเหล่านั้นได้นำมาจัดเรียงอยู่ในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการวิจัยทั้ง 9 ขั้น จากนั้นจึงนำไปสรุปสรุปลงในช่วงท้ายโดยมีการให้ข้อเสนอแนะที่นำไปสู่การเป็นนักวิจัยมืออาชีพ 4 ประการ

กระบวนการวิจัย : นานาทศนะสู่การเป็นนักวิจัยมืออาชีพ

จากกระบวนการวิจัย 9 ขั้นตอนดังกล่าวก้าวไปในตอนต้นนั้น หากพิจารณาในแต่ละขั้นโดยศึกษาข้อมูลจากเอกสารหลาย ๆ ฉบับ จะพบว่าในแต่ละขั้นนั้น มีหลายประเด็นที่หากตั้งคำถามจะได้รับคำตอบที่หลากหลายจากนักวิชาการ ดังนี้

ขั้นที่ 1 การกำหนดหัวข้อและปัญหาวิจัย

ในขั้นการกำหนดหัวข้อและปัญหาวิจัยนั้น มีประเด็นที่นักวิชาการมีความเห็นต่างกัน ดังนี้

1.1 หัวข้อวิจัย (research topic) กับปัญหาวิจัย (research problem) สิ่งใดเกิดก่อนกัน?

หัวข้อวิจัย หมายถึง เรื่องราวที่นักวิจัยมีความสนใจ สงสัย มีคำถามในใจ ต้องการที่จะรู้ข้อมูลเพิ่มเติมและตั้งใจที่จะหาคำตอบให้ชัดเจน (ปาริชาติ สถาปิตานนท์, 2549, หน้า 65) ส่วนปัญหาวิจัย หมายถึง สิ่งที่นักวิจัยสงสัยใคร่รู้และต้องการดำเนินการศึกษาหาคำตอบโดยอาศัยการวิจัย (วีระยุทธ พรพจน์ธนาศ, 2566, หน้า 80) ทั้งหัวข้อวิจัยและปัญหาวิจัยนั้นเป็นที่ยอมรับกันว่าเป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการวิจัย อย่างไรก็ตาม หากตั้งคำถามว่าในการเริ่มต้นทำวิจัยนั้น สิ่งใดเกิดก่อนกัน? ต่อคำถามนี้ ในหนังสือของนักวิชาการมีการไล่เรียงประเด็นในการอธิบายแตกต่างกัน โดยสามารถจำแนกได้เป็น 4 กลุ่ม กลุ่มแรก เช่น ศุภชัย ยาวะประภาส (2544, หน้า 1-20) และศศิพัฒน์ ยอดเพชร (2551, หน้า 67) อธิบายไล่เรียงเริ่มจากหัวข้อวิจัยและนำไปสู่ปัญหาวิจัย ทำให้อนุมาน

ได้ว่าหัวข้อวิจัยน่าจะเกิดก่อนปัญหาวิจัย กลุ่มที่สอง เช่น พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2531, หน้า 39-42) รวีวรรณ ชินะตระกูล (2545, หน้า 17-27) และสุวิทย์ ภาณุจารย์ (2563, หน้า 14) อธิบายจากปัญหาวิจัยไปสู่หัวข้อวิจัย ซึ่งทำให้อนุมานได้ว่าปัญหาวิจัยน่าจะเกิดก่อนหัวข้อวิจัย ส่วนนักวิชาการกลุ่มที่สาม เช่น องอาจ นัยพัฒน์ (2551, หน้า 34) และ ณรงค์ ศรีสวัสดิ์ (2552, หน้า 7) อธิบายรวมกันเป็น “หัวข้อปัญหาวิจัย” ทำให้ผู้อ่านอาจอนุมานได้ว่าเป็นเรื่องหรือประเด็นเดียวกัน ขณะที่กลุ่มที่สี่ ธานินทร์ ศิลป์จารุ (2557, หน้า 21-22) อธิบายไว้อย่างชัดเจนว่า ทั้งหัวข้อและปัญหาวิจัยจะเกิดขึ้นได้จากแนวคิดร่วมกันต้องปรับจนเข้าหากันจนได้ความลงตัว คำถามว่าอะไรเกิดก่อนกันจึงเป็นปัญหาโลกแตก เช่นเดียวกับคำถามว่ากำกับข้ออะไรเกิดก่อนกัน

สำหรับผู้เขียนมีความเห็นสอดคล้องกับธานินทร์ ศิลป์จารุ (2557) ว่าในความเป็นจริงเป็นไปได้ทั้งสองกรณี กล่าวคือบางกรณีนักวิจัยอาจมีหัวข้อวิจัยที่สนใจศึกษาอยู่ก่อนแล้ว เช่น ต้องการศึกษารื่องการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงนำไปสู่การกำหนดปัญหาวิจัยว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลอยู่ในระดับใด แต่บางกรณีนักวิจัยบางรายอาจเริ่มจากการมีปัญหาวิจัยที่สนใจศึกษาอยู่ก่อนแล้วจึงนำไปสู่การกำหนดหัวข้อวิจัย เช่น อาจเริ่มจากการอ่านข่าวการทุจริตคอร์รัปชันในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแล้วเกิดความสงสัยว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยมีการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลอยู่ในระดับใด จากนั้นจึงนำไปสู่การกำหนดเป็นหัวข้อ การศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยก็ได้

1.2 ปัญหาวิจัย (research problem) กับคำถามวิจัย (research question) เหมือนกันหรือไม่?

ในที่นี้อาจแบ่งนักวิชาการได้เป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรก เช่น นงลักษณ์ วิรัชชัย (2552, หน้า 14) และ ทิพย์สิริ กาญจนवासี และศิริชัย กาญจนवासี (2561, หน้า 41-49) เห็นว่าทั้งสองสิ่งนี้มีความคล้ายคลึงกัน คือ เป็นข้อความหรือคำถามที่นักวิจัยกำหนดขึ้นเพื่อศึกษาค้นคว้าแสวงหาวิธีการแก้ไข แต่นักวิจัยมักใช้คำว่าปัญหาวิจัยในขอบเขตที่กว้างกว่าคำถามวิจัย ขณะที่นักวิชาการอีกกลุ่ม เช่น บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ และพิสมัย เสรีขจรกิจเจริญ (2560, หน้า 32) วรัญญา ภัทรสุข (2557, หน้า 45) พิษิต ฤทธิจรูญ (2561, หน้า 61) ธนัน อนุมานราชชน (2544, หน้า 61) และณัฐวิภา สิ้นสุวรรณ (2564, หน้า 59) กลับเห็นว่าแม้จะใช้คำที่ต่างกันแต่ความหมายเหมือนกัน คือ เป็นข้อความที่ชี้ให้เห็นประเด็นสงสัยหรือคำถามที่นักวิจัยสงสัยใคร่รู้ต้องการดำเนินการเพื่อหาคำตอบโดยอาศัยกระบวนการวิจัย

สำหรับผู้เขียนเห็นว่า ในประเด็นความแตกต่างในคำอธิบายดังกล่าว นั้นผู้เขียนเห็นด้วยกับนักวิชาการกลุ่มหลังว่า แม้จะใช้คำที่ต่างกันแต่ความหมายเหมือนกัน คือ เป็นข้อความที่ชี้ให้เห็นถึงสิ่งที่นักวิจัยสงสัยใคร่รู้ซึ่งต้องดำเนินการเพื่อหาคำตอบโดยอาศัยกระบวนการวิจัย

1.3 ปัญหาวิจัยจำเป็นต้องเขียนในรูปประโยคคำถามหรือไม่?

ในประเด็นการเขียนปัญหาวิจัยว่าจำเป็นต้องอยู่ในรูปประโยคคำถามหรือไม่นั้น แบ่งนักวิชาการได้เป็น 3 กลุ่ม นักวิชาการกลุ่มแรกซึ่งเป็นส่วนใหญ่ เช่น Kerlinger (1986, p. 17) ศุภชัย ยาวะประภาส (2544, หน้า 18) ชไมพร ภาณุจนกิจสกุล (2556, หน้า 17) และณัฐวิภา สินสุวรรณ (2564, หน้า 69) มีความเห็นสอดคล้องกันว่า ปัญหาวิจัยจะเขียนอยู่ในรูปประโยคคำถาม ขณะที่นักวิชาการกลุ่มที่สอง เช่น พรณิ ลีกิจวัฒน์ (2553, หน้า 35) กลับเห็นว่าปัญหาวิจัยอาจเขียนอยู่ในรูปประโยคคำถามหรือประโยคบอกเล่าก็ได้ โดยต้องมีความหมายเช่นเดียวกัน ส่วนนักวิชาการกลุ่มที่สาม เช่น ธนัน อนุমানราชชน (2544, หน้า 63) เห็นว่า แม้ว่าจะสามารถเขียนปัญหาวิจัยในรูปประโยคคำถามหรือประโยคบอกเล่าก็ได้ แต่การเขียนในรูปประโยคคำถามเป็นรูปแบบที่ดีที่สุด เพราะสามารถทำได้ง่ายและทำให้หัวข้อที่ทำการศึกษามีความชัดเจน

ผู้เขียนมีความเห็นสอดคล้องกับนักวิชาการกลุ่มที่สามว่า แม้ว่าจะสามารถเขียนปัญหาวิจัยในรูปประโยคบอกเล่าได้ แต่การเขียนในรูปประโยคคำถามเป็นรูปแบบที่ได้รับความนิยมมากที่สุด สามารถทำได้ง่ายและทำให้หัวข้อที่ทำการศึกษามีความชัดเจน

1.4 วัตถุประสงค์วิจัยจำเป็นต้องอยู่ในรูปประโยคบอกเล่าใช่หรือไม่?

ในประเด็นนี้นักวิชาการจำนวนมาก เช่น กุหลาบ รัตนสังฆธรรม (2550ก, หน้า 35) สุวิมล ติรกานันท์ (2549, หน้า 47) ณัฐวิภา สินสุวรรณ (2564, หน้า 69) และ เพ็ญแข แสงแก้ว (2541, หน้า 15) ต่างเห็นสอดคล้องกันว่าต้องเขียนวัตถุประสงค์วิจัยในรูปประโยคบอกเล่า ไม่ควรเขียนในรูปประโยค

คำถาม อย่างไรก็ตาม มีนักวิชาการที่มีความเห็นต่าง คือ วัลลภ ลำพาย (2551, หน้า 31) เห็นว่า นอกจากจะเขียนในรูปประโยคบอกเล่าได้แล้ว ยังสามารถเขียนเป็นประโยคคำถามได้ เช่น “เพื่อศึกษาว่าบุคลากรสำนักงาน ก.พ. ที่มีระดับการศึกษา เพศ อายุ แตกต่างกัน จะมีประสิทธิผลในการปฏิบัติงานแตกต่างกันหรือไม่”

ผู้เขียนเห็นว่าการเขียนวัตถุประสงค์วิจัยควรอยู่ในรูปประโยคบอกเล่า ซึ่งประโยคที่วัลลภ ลำพาย ได้ยกตัวอย่างมานั้นสามารถแปลงให้อยู่ในรูปประโยคบอกเล่าได้ว่า “เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงาน ก.พ. จำแนกตาม ระดับการศึกษา เพศ และอายุ”

1.5 ควรกำหนดจำนวนข้อวัตถุประสงค์วิจัยมากน้อยเพียงใด?

ในประเด็นนี้ เนื่องจากการทำวิจัยโดยทั่วไปนักวิจัยมักกำหนดวัตถุประสงค์วิจัยมากกว่า 1 ข้อ แต่จะมีจำนวนมากน้อยเพียงไรจึงจะเป็นการเหมาะสมนั้น นักวิชาการมีความเห็นแตกต่างหลากหลาย อาทิ กุหลาบ รัตนสังฆธรรม (2550ก, หน้า 34) เห็นว่าควรกำหนดวัตถุประสงค์วิจัยประมาณ 2-5 ข้อก็พอ ส่วน บุญธรรม จิตอนันต์ (2545, หน้า 32) และวัลลภ ลำพาย (2551, หน้า 32) เห็นสอดคล้องกันว่าควรกำหนดวัตถุประสงค์วิจัยประมาณ 3-5 ข้อ ขณะที่ วรรณิ์ แกมเกตุ (2555, หน้า 64) เห็นว่าควรกำหนดวัตถุประสงค์วิจัยเพียง 2-3 ข้อ

ในประเด็นจำนวนข้อของวัตถุประสงค์วิจัยนั้น ผู้เขียนเห็นว่าคงต้องพิจารณาอย่างน้อย 3 ประการ 1) พิจารณาจากระยะเวลา ว่านักวิจัยมีระยะเวลาในการดำเนินการมากน้อยเพียงใด (เช่น ทำดุชฎินิพนธ์มีเวลาเป็นปี ๆ หรือทำการค้นคว้าอิสระ มีเวลาจำกัดไม่กี่เดือน) 2) ความยากในการหาคำตอบในแต่ละข้อของวัตถุประสงค์วิจัย (เช่น บางข้อต้องใช้การสัมภาษณ์ บางข้อต้องใช้แบบสอบถาม หรือต้องทำทั้งสองอย่างและแต่ละข้อต้องเก็บข้อมูลจากประชากรต่างกลุ่มกัน) และ 3) ความสนใจของนักวิจัยว่านักวิจัยมีความสนใจสงสัยใคร่รู้ที่จะต้องการแสวงหาคำตอบในกี่ประเด็น แต่โดยทั่วไปถ้าให้กล่าวแบบกลาง ๆ แล้ว ผู้เขียนเห็นว่าควรมีจำนวนวัตถุประสงค์วิจัยประมาณ 2-5 ข้อ

ขั้นที่ 2 การทบทวนวรรณกรรม

ในประเด็นการทบทวนวรรณกรรมนั้น วีระยุทธ พรพจน์ธนาต (2565ข) ได้รวบรวมความแตกต่างของมุมมองต่อการทบทวนวรรณกรรม 3 ประเด็น ได้แก่ 1) ในการทบทวนวรรณกรรมควรนำเสนอความเห็นส่วนตัวหรือไม่? 2) การนำเสนอแนวคิด ทฤษฎี และส่วนของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องควรนำเสนอแบบแยกส่วนหรือแบบบูรณาการ? และ 3) เอกสารที่ควรนำมาใช้อ้างอิงควรเขียนมาแล้วไม่เกินกี่ปี? สรุปได้ ดังนี้

2.1 ในการทบทวนวรรณกรรมควรนำเสนอความเห็นส่วนตัวหรือไม่?

ในประเด็นนี้แบ่งนักวิชาการได้เป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรก อาทิ อัญชญา ณะระนอง (2554) ชีรภัทร เสรีรังสรรค์ (2561) และศศิพัฒน์ ยอดเพชร (2551) เห็น

ว่า การทบทวนวรรณกรรมเป็นการสังเคราะห์ความรู้และผลการศึกษาในเรื่องนั้นๆ ที่ได้กระทำมาในอดีต มิใช่ของนักวิจัยเอง ดังนั้นจึงไม่ควรวิจารณ์หรือเสนอความคิดเห็นของตนเองมากกว่าที่จำเป็น ขณะที่กลุ่มที่สอง คือ กาญจนา วัธนสุนทร (2550) กลับมีความเห็นต่าง โดยเห็นว่าไม่ควรเขียนในลักษณะนำวรรณกรรมที่ได้ทบทวนมาปะติดปะต่อกันโดยปราศจากความเห็น ต้องเสนอความเห็นเชิงวิพากษ์วิจารณ์และประเมินค่าด้วย

สำหรับประเด็นนี้ผู้เขียนมองว่า การทบทวนวรรณกรรมซึ่งนิยามได้ว่าเป็น “กระบวนการในการดำเนินการค้นหา ศึกษาค้นคว้า รวบรวม วิเคราะห์และประเมินค่า และนำเสนอผลงานทางวิชาการที่น่าเสนอแนวคิด ทฤษฎี หรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่นักวิจัยสนใจศึกษา” (วีระยุทธ พรพจน์ธนาศ, 2566, หน้า 99) นั้น หลักใหญ่ใจความของการทบทวนวรรณกรรมจึงเป็นการทบทวนจากความรู้ที่มีอยู่ก่อนหน้า ดังนั้นนักวิจัยจึงไม่ควรวิจารณ์หรือเสนอความคิดเห็นของตนเองมากกว่าที่จำเป็นจนเข้าข่ายแทบไม่ได้ทบทวนงานในอดีต แต่ทั้งนี้ในการนำเสนอควรมีการวิเคราะห์/สังเคราะห์เนื้อหาที่ได้ทำการทบทวนมาก่อนนำเสนอมิใช่เพียงการนำข้อความมาปะติดปะต่อกันเท่านั้น

2.2 การนำเสนอแนวคิด ทฤษฎี และส่วนของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องควรนำเสนอแบบแยกส่วนหรือแบบบูรณาการ?

ในประเด็นนี้แบ่งนักวิชาการออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มแรก อาทิ อภิวัฒน์ สมานธิ (2561) และศศิธร แม้นสงวน (2562) อธิบายว่า นักวิจัยควรเขียนแยกแนวคิดทฤษฎี และส่วนของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องออกจากกัน ซึ่งเป็นรูปแบบ

การเขียนโดยทั่วไป กลุ่มที่สอง อาทิ สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2546) และพงษ์เทพ สันติกุล (2561) อธิบายว่า ควรเขียนแนวคิด ทฤษฎี และส่วนของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องรวมกันในเชิงบูรณาการ การทบทวนวรรณกรรมโดยแบ่งแยกเนื้อหาออกจากกันเป็น 2 ส่วนเป็นการเขียนที่ไม่ถูกต้อง เพราะเนื้อหาอาจมีความคาบเกี่ยวหรือซ้ำซ้อนกัน ขณะที่กลุ่มที่สาม อาทิ ซาลิสสา มากแผ่นทอง (2559) และ อัครวิน แสงพิกุล (2562) อธิบายว่า ควรพิจารณาว่าเป็นงานเขียนประเภทใด กล่าวคือ สามารถทำได้ทั้ง 2 แบบ การเขียนแยกเป็นส่วนๆ นิยมทำในการเขียนวิทยานิพนธ์ หรือเป็นแนวทางเริ่มต้นสำหรับผู้ทำวิจัย ส่วนการเขียนเชิงบูรณาการนิยมทำในการเขียนบทความ หรือเป็นการเขียนของผู้มีประสบการณ์

ในประเด็นนี้ผู้เขียนเห็นว่าสามารถนำเสนอได้ทั้งแบบแยกส่วนหรือแบบบูรณาการ ซึ่งการนำเสนอแบบบูรณาการจะทำให้เนื้อหาไม่ดูซ้ำซ้อนกัน อย่างไรก็ตามต้องพึงพิจารณาด้วยว่า นักวิจัยมีประสบการณ์หรือไม่ หรือหน่วยงานที่ตนสังกัดมีการกำหนดรูปแบบหัวข้อการนำเสนอไว้แบบแยกส่วนหรือไม่

2.3 เอกสารที่นำมาใช้อ้างอิงควรเขียนมาแล้วไม่เกินกี่ปี?

ในประเด็นนี้แบ่งนักวิชาการได้เป็น 3 กลุ่ม กลุ่มแรก อาทิ บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ (2549) และนางลักษณ์ วิรัชชัย (2552) เห็นว่าเอกสารที่นำมาใช้อ้างอิงไม่ควรย้อนหลังเกิน 5 ปี ควรเลือกเฉพาะเอกสารที่มีความทันสมัย โดยพิจารณาจากการตีพิมพ์ครั้งที่พิมพ์ล่าสุด กลุ่มที่สอง อาทิ พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญญา (2558) และอรพรรณ คงมาลัย และอัญญา ดิษฐานนท์

(2562) เห็นว่าเอกสารที่นำมาอ้างอิงไม่ควรย้อนหลังเกิน 10 ปี ขณะที่กลุ่มที่สาม อาทิ ศรีเพ็ญ ทรัพย์มณฑัย มนวิภา ผดุงสิทธิ์ และนภดล ร่มโพธิ์ (2557) พชณี เชยจรรยา (2558) นิภา ศรีไพโรจน์ (2531) และวรัญญา ภัทรสุข (2557) กลับไม่กำหนดจำนวนปีย้อนหลังของเอกสารอ้างอิง โดยมองว่าควรคัดเลือกจากเอกสารที่ทันสมัย แต่เนื่องจากไม่มีหลักเกณฑ์แน่นอนว่างานวิจัยที่คัดเลือกลักษณะนั้นควรย้อนหลังไม่เกินกี่ปี จึงให้อยู่ในดุลยพินิจของนักวิจัยเองเพราะในความเป็นจริงหนังสือหรือเอกสารเก่าๆ บางเล่มที่ยังใช้ได้ต่อยังก็มี

ในประเด็นนี้ผู้เขียนเห็นว่าสาเหตุที่ต้องมีการกล่าวถึงความเก่าของเอกสารนั้นเป็นการป้องกันการทบทวนวรรณกรรมที่ขาดความทันสมัย ซึ่งเอกสารเก่าๆ บางเล่มที่ยังใช้ได้ก็ยังมีอยู่ ดังนั้นการกำหนดปีย้อนหลังของเอกสารที่ทบทวนจึงควรขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของนักวิจัยแต่ละคนที่ควรทำให้แน่ใจได้ว่าความรู้ที่ได้ทบทวนมานั้นมีความทันสมัยครอบคลุมถึงปัจจุบันด้วยแล้ว

ขั้นที่ 3 การกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย

3.1 การวิจัยเชิงคุณภาพจำเป็นต้องมีกรอบแนวคิดในการวิจัยหรือไม่?

ในประเด็นนี้ วรณี แกมเกตุ (2555, หน้า 72-73) ได้ตั้งข้อสังเกตถึงความหลากหลายของมุมมองในการกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยเชิงคุณภาพว่า ทักษะของนักวิจัยเชิงคุณภาพกลุ่มหนึ่งเห็นว่า การวิจัยเชิงคุณภาพมีเป้าหมายในการทำความเข้าใจปรากฏการณ์เฉพาะกลุ่มเล็กๆ มิได้ต้องการผลสรุปที่เป็นการอ้างอิงไปยังประชากร เป็นการศึกษาเพื่อสร้างกฎเกณฑ์หรือ

ทฤษฎีฐานราก (grounded theory) ดังนั้น การวิจัยประเภทนี้จึงไม่จำเป็นต้องมีกรอบแนวคิดในการวิจัย ขณะที่นักวิจัยเชิงคุณภาพอีกกลุ่มกลับพิจารณาว่าการวิจัยเชิงคุณภาพจำเป็นต้องมีพื้นฐานทางทฤษฎีรองรับเช่นกัน แม้ว่าจะไม่ได้มุ่งเก็บรวบรวมข้อมูลมาทำการทดสอบกับกรอบแนวคิด แต่ก็ควรกำหนดกรอบแนวคิดชั่วคราวไว้ก่อนไม่ใช่ดำเนินการแบบไร้ทิศทาง

ในประเด็นกรอบแนวคิดในการวิจัยนั้น ผู้เขียนเห็นว่าในงานวิจัยเชิงปริมาณ นักวิจัยควรอย่างยิ่งในการสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัย เพราะเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่านักวิจัยได้มีการทบทวนวรรณกรรมมาเป็นอย่างดีแล้วกระทั่งสามารถกำหนดเป็นกรอบแนวคิดแสดงความสัมพันธ์ของเรื่องได้ อย่างไรก็ตามหากเป็นวิจัยเชิงคุณภาพโดยเฉพาะในกรณีที่เป็นการศึกษาแบบทฤษฎีฐานรากนั้น นักวิจัยอาจทำการสร้างกรอบแนวคิดการวิจัยในลักษณะที่เป็นกรอบแนวคิดชั่วคราวซึ่งสามารถปรับเปลี่ยนได้เมื่อลงเก็บข้อมูลในภาคสนาม

ขั้นที่ 4 การกำหนดสมมติฐาน

4.1 การวิจัยเชิงพรรณนาในการวิจัยเชิงปริมาณต้องกำหนดสมมติฐานวิจัยหรือไม่?

ในประเด็นนี้ นักวิชาการบางท่าน เช่น กุหลาบ รัตนสังขธรรม (2550ข, หน้า 84) เห็นว่าสำหรับการวิจัยเชิงพรรณนาข้อมูลทั่วไปที่เป็นการศึกษาตัวแปรเดียวคือไม่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรไม่จำเป็นต้องกำหนดสมมติฐาน ขณะที่นักวิชาการบางท่าน เช่น Lastrucci (1963, pp.110-111) และเพ็ญแข

แสงแก้ว (2541, หน้า 34) กลับเห็นต่างว่า ในการวิจัยเชิงพรรณนา สมมติฐานจะมีความหมายถึงข้อความที่คาดเดาอย่างมีเหตุมีผลเกี่ยวกับลักษณะของเหตุการณ์หรือข้อเท็จจริงที่นักวิจัยต้องการศึกษาโดยไม่จำเป็นต้องมีการเขียนระบุเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ดังนั้นจึงสามารถกำหนดสมมติฐานในการวิจัยเชิงพรรณนาได้

ในกรณีการกำหนดสมมติฐานสำหรับการวิจัยเชิงพรรณนาที่เป็นการศึกษาตัวแปรเดี่ยวนั้น ผู้เขียนเห็นว่านักวิจัยจะกำหนดสมมติฐานหรือไม่ก็ได้ แต่ทั้งนี้ในกรณีที่ไม่ได้กำหนดสมมติฐาน นักวิจัยก็ควรมีสมมติฐานในใจซึ่งก็คือคำตอบที่คาดว่าจะได้รับซึ่งได้มาจากการทบทวนวรรณกรรมมาเป็นอย่างดีอยู่แล้ว

ขั้นที่ 5 การออกแบบวิจัยและเขียนข้อเสนอโครงการวิจัย

ในประเด็นนี้ วีระยุทธ พรพจน์ธนาต (2565ก) ได้ทำวิจัยโดยเก็บรวบรวมข้อมูลคำอธิบายของนักวิชาการไทยจากหนังสือ 324 เล่มในห้องสมุดมหาวิทยาลัยไทย 4 แห่ง ได้แก่ 1) สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยรามคำแหง 2) หอสมุดสุขุม นวพันธ์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ 3) สำนักงานวิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (หอสมุดกลาง) และ 4) หอสมุดปรีดี พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

5.1 การจับสลากแบบแทนที่หรือแบบไม่แทนที่เหมาะสมกว่ากัน? การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling) นั้น นักวิชาการมักอธิบายถึง

วิธีการจับสลาก อย่างไรก็ตามในความเป็นจริง จากหนังสือที่อธิบายเรื่องนี้ 120 เล่ม พบว่า มีการอธิบายที่แตกต่างกันแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มแรก อาทิ สุรพงษ์ โสภนะเสถียร (2549) และสุวรรณา ชูโชติ (2541) อธิบายว่า การจับสลากแบบแทนที่เหมาะสมกว่า และยกตัวอย่างการจับสลากเพื่อเกณฑ์ทหารว่า ไม่อาจนับเป็นการสุ่มตัวอย่างอย่างแบบง่ายเพราะเป็นการจับสลากแบบไม่แทนที่ กลุ่มที่สอง อาทิ สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2546) และพรณี ลีกิจวัฒน์ (2553) อธิบายว่า การจับสลากแบบไม่แทนที่ที่เหมาะสมกว่า เพราะการจับสลากแบบแทนที่อาจจับได้หน่วยตัวอย่างเดิมซึ่งในความเป็นจริงก็ไม่สามารถเก็บข้อมูลซ้ำจากหน่วยตัวอย่างเดิมได้ เป็นการเสียเวลา ไม่มีประโยชน์ และกลุ่มที่สาม อาทิ ธานินทร์ ศิลป์จารุ (2557) และนิภา ศรีไพโรจน์ (2531) อธิบายว่า สามารถกระทำได้ทั้ง 2 แบบ

ในกรณีนี้ผู้เขียนเห็นว่านักวิจัยสามารถจับสลากแบบแทนที่หรือไม่แทนที่ก็ได้ ขึ้นอยู่กับว่าให้ความสำคัญกับเรื่องใด หากให้ความสำคัญกับเรื่องโอกาสแห่งความน่าจะเป็นที่ทุกหน่วยตัวอย่างที่ถูกจับได้อยู่บนพื้นฐานของโอกาสแห่งความน่าจะเป็นเท่าๆ กันแล้ว ก็ควรจะจับสลากแบบแทนที่ แต่หากไม่ต้องการเสียเวลาเพราะการจับสลากแบบแทนที่มีโอกาสจับได้หน่วยตัวอย่างเดิมซึ่งสุดท้ายก็ไม่สามารถเก็บข้อมูลจากหน่วยตัวอย่างเดิมนั้นได้อยู่ดี ซึ่งถือเป็นการเสียเวลาก็ควรจับสลากแบบไม่แทนที่ซึ่งจะสะดวกกว่าในทางปฏิบัติ

5.2 การสุ่มแบบมีระบบผู้วิจัยจำเป็นต้องมีบัญชีรายชื่อประชากรหรือไม่? ในประเด็นนี้ จากหนังสือที่อธิบายเรื่องนี้ 158 เล่ม พบว่ามีความเห็น

ต่างกันแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรก อาทิ ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2538) และชาลิสสา มากแผ่นทอง (2559) อธิบายว่าจำเป็นต้องมีบัญชีรายชื่อประชากร ขณะที่กลุ่มที่สอง อาทิ กุณฑลลี รื่นรมย์ (2553) และองอาจ นัยพัฒน์ (2551) อธิบายว่าไม่จำเป็นต้องมีบัญชีรายชื่อประชากร

สำหรับผู้เขียนเห็นว่า โดยทั่วไปการสุ่มแบบมีระบบ ควรจะมีบัญชีรายชื่อประชากร อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติเนื่องจากในบางกรณีที่ไม่มีการมีบัญชีรายชื่อประชากร (เช่น ทำวิจัยที่มีประชากรเป็นผู้มาออกกำลังกายที่สวนสาธารณะ หรือประชากรเป็นผู้มาเยี่ยมชมเว็บไซต์ขององค์กร เป็นต้น) อาจอนุโลมให้ทำการสุ่มแบบมีระบบได้

5.3 การสุ่มตัวอย่างแบบหลายชั้นตอนต้องมีอย่างน้อยกี่ชั้นตอน? จากหนังสือ 57 เล่มที่อธิบายในเรื่องนี้ พบว่าแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรก อาทิ พิชิต พิทักษ์เทพสมบัติ (2547) และเพ็ญแข แสงแก้ว (2541) อธิบายว่า มี 2 ชั้นตอนขึ้นไป ขณะที่กลุ่มที่สอง อาทิ ประสาท เนิ่งเฉลิม (2556) และภัทรา นิคมานนท์ (2539) อธิบายว่า มี 3 ชั้นตอนขึ้นไปจึงจะเป็นการสุ่มตัวอย่างแบบหลายชั้นตอน

กรณีนี้ผู้เขียนเห็นว่า การสุ่มตัวอย่างแบบหลายชั้นตอนอาจเป็นการผสมผสานการสุ่มตัวอย่างที่อาศัยหลักความน่าจะเป็นหลากหลายวิธีการด้วยกัน หรืออาจเป็นการสุ่มตัวอย่างวิธีเดียวกันแต่หลายชั้นตอนก็ได้ โดยที่ชั้นตอนที่ควรมีชั้นตอนอย่างน้อย 2 ชั้นขึ้นไป แต่ชั้นตอนที่ผสมต้องไม่ใช่ชั้นตอนแบบการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิที่อาศัยการสุ่มแบบง่ายหรือแบบมีระบบในชั้นตอนสุดท้าย

หรือการสุ่มแบบแบ่งกลุ่มที่อาศัยการสุ่มแบบง่ายหรือแบบมีระบบในขั้นตอนสุดท้าย เพราะถึงแม้จะมี 2 ชั้น แต่จะเรียกว่าเป็นการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิหรือแบบแบ่งกลุ่ม ไม่ใช่แบบหลายขั้นตอน

5.4 การสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญกับแบบตามสะดวกเหมือนกันหรือไม่? การสุ่มตัวอย่างแบบนี้ถือเป็นการสุ่มตัวอย่างแบบไม่อาศัยหลักความน่าจะเป็น ซึ่งหากถามว่าการสุ่มตัวอย่างสองแบบนี้เหมือนกันหรือไม่นั้น จากหนังสือที่อธิบายเรื่องนี้ 116 เล่ม พบว่าแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรก อาทิ วรรณิ แกมเกตุ (2555) และปาริชาติ สถาปิตานนท์ (2549) อธิบายว่าเหมือนกัน ขณะที่กลุ่มที่สอง อาทิ พรรณี ลีกิจวัฒน์นะ (2553) และจุมพล สวัสดิยากร (2520) อธิบายว่าต่างกัน

สำหรับผู้เขียนมองว่า การสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญและแบบตามสะดวกไม่ต่างกัน เพราะการสุ่มตัวอย่างแบบตามสะดวกที่นักวิชาการอธิบายว่ายืดเอาความสะดวกหรือง่ายในการเก็บข้อมูลนั้น การที่นักวิจัยเลือกเก็บข้อมูลจากใครก็ได้ที่เป็นสมาชิกประชากรที่นักวิจัยไปพบโดยบังเอิญและยินดีให้ความร่วมมือซึ่งนักวิชาการอธิบายว่าเป็นการสุ่มแบบบังเอิญนั้น ก็คือความสะดวกหรือง่ายในการเก็บข้อมูลของนักวิจัยเช่นเดียวกัน

5.5 การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยพิจารณาจากขนาดประชากร ควรเก็บร้อยละเท่าไร? จากหนังสือที่อธิบายเรื่องนี้ 82 เล่ม พบว่าแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มแรก อาทิ ศักดิ์ ฝาสุกนิรันต์ (2504) และจุมพล สวัสดิยากร (2520) อธิบายเป็นร้อยละแบบจุด และกลุ่มที่สอง อาทิ บุญชม ศรีสะอาด

(2545) และ สุรศักดิ์ หลาบมาลา (2523) อธิบายเป็นร้อยละแบบช่วง โดยที่ในแต่ละกลุ่มจะประกอบไปด้วยกลุ่มย่อยๆ หลากหลายที่ให้คำอธิบายไม่เหมือนกัน

ผู้เขียนมองว่าการใช้เกณฑ์กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยพิจารณาจากขนาดของประชากรว่าควรเก็บร้อยละเท่าไรนั้น เป็นเกณฑ์ที่ไม่ค่อยเป็นที่ยอมรับและมีความแตกต่างหลากหลายของคำอธิบายมาก การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่มีความน่าเชื่อถือน่าจะใช้วิธีการอื่นๆ จึงเหมาะสมกว่า เช่น การคำนวณจากสูตร การใช้ตารางสำเร็จรูป หรือใช้โปรแกรม G*Power ดูจะเป็นการเหมาะสมกว่า หรือหากต้องการใช้เกณฑ์ดังกล่าวจริงอย่างน้อยก็ควรอ้างอิงถึงนักวิชาการที่อธิบายไว้ว่าควรเก็บจำนวนเท่าไร เพราะนักวิชาการแต่ละท่านกล่าวไว้ไม่ตรงกัน

ขั้นที่ 6 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย

6.1 แบบสอบถามควรมีความยาวมากน้อยเพียงใด?

ในประเด็นนี้ นักวิชาการมีความเห็นแตกต่างหลากหลาย เช่น Cook, Heath and Thompson (2000) เห็นว่าแบบสอบถามที่เหมาะสมความยาวไม่ควรเกิน 2 หน้ากระดาษ A4 ปฏิมา มั่นศิลป์ (2553) เห็นว่าความยาวไม่ควรเกิน 3-4 หน้า Sudman and Blair (1998) เห็นว่าไม่ควรเกิน 4 หน้า ซึ่งความเห็นของนักวิชาการทั้งหมดที่กล่าวมามีความแตกต่างอย่างมากจาก เครือวัลย์ ลิ้มปิยะศรีสกุล (2539, หน้า 19) ที่เห็นว่าแบบสอบถามควรมีความยาวไม่เกิน 10 หน้า

ผู้เขียนเห็นว่าเรื่องความยาวของแบบสอบถามนั้น สาเหตุที่ต้องมีการกล่าวถึงความยาวของแบบสอบถามนั้น เนื่องจากหากนักวิจัยสร้างแบบสอบถามที่มีจำนวนมากเกินไปผู้ตอบต้องใช้เวลามากจะทำให้ไม่ได้รับความร่วมมือจากผู้ตอบหรือตอบแต่ไม่ตอบด้วยความตั้งใจซึ่งจะส่งผลให้ข้อมูลที่ได้อาจไม่ตรงตามความเป็นจริง ดังนั้น หลักสำคัญของการสร้างแบบสอบถามคือ ต้องยึดหลักเกรงใจผู้ตอบ อย่างไรก็ตามถ้าจะให้กล่าวแบบกลางๆ คือ ไม่ควรมีความยาวเกิน 5 หน้า (หรือหากตัวแปรเยอะเกินไปไม่ควรเกิน 10 หน้า)

6.2 จำนวนผู้เชี่ยวชาญที่ใช้ในการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ควรมีขั้นต่ำกี่คน?

การตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity) ของเครื่องมือวิจัยนั้นเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อเป็นการสร้างหลักประกันได้ว่า เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้นจะสามารถวัดในสิ่งที่ต้องการวัดได้อย่างถูกต้อง แม่นยำตามที่นักวิจัยต้องการจะวัดในเรื่องนั้นๆ ได้อย่างแท้จริง ซึ่งวิธีการในการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาสามารถกระทำได้หลายวิธี แต่ที่น่าจะเป็นวิธีการที่ได้รับความนิยมมากที่สุดคือการหาดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม (index of item objective congruence) ซึ่งนิยมเรียกสั้นๆ ว่า IOC วิธีการนี้จะนำเครื่องมือวิจัยไปให้ผู้เชี่ยวชาญลงความเห็นถึงความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดมุ่งหมายที่ต้องการวัด แล้วนำคะแนนที่ได้มาใช้ปรับปรุงแบบสอบถาม (ข้อที่มีค่า IOC ต่ำกว่า 0.5 ต้องปรับปรุง) ทั้งนี้นักวิชาการมีความเห็นที่ต่างกันในเรื่องจำนวนผู้เชี่ยวชาญที่ใช้ในการพิจารณาว่าควรมีขั้นต่ำ

ก็คน กล่าวคือ นักวิชาการบางท่าน เช่น ชูศรี วงศ์รัตนะ (2549, หน้า 72) เห็นว่า ควรใช้ผู้เชี่ยวชาญขั้นต่ำ 3 คน ขณะที่ สมจิตรา เรืองศรี (2555, หน้า 328) กลับเห็นว่าต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญขั้นต่ำ 5 คนขึ้นไป

ในเรื่องจำนวนผู้เชี่ยวชาญที่ใช้ในการหาค่า IOC นั้น ผู้เขียนมีความเห็นสอดคล้องกับชูศรี วงศ์รัตนะ (2549) ว่าควรใช้ขั้นต่ำ 3 คน แต่ที่สำคัญกว่านั้นคือ บุคคลที่จะถูกเลือกมาเป็นผู้เชี่ยวชาญควรมีความเชี่ยวชาญในประเด็นที่นักวิจัยต้องการศึกษาจริงๆ

6.3 เกณฑ์การตัดสินค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามควรกำหนดค่าที่เท่าใด?

การตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือวิจัย (reliability) คือ การตรวจสอบความคงเส้นคงวาของเครื่องมือวิจัย หรือการวัดซ้ำๆ แล้วได้ผลเหมือนเดิมหรือใกล้เคียงเดิม หากเครื่องมือวิจัยที่สร้างขึ้นมานำมาวัดซ้ำๆ แล้วได้ผลเหมือนเดิมก็จะถือว่ามีความเชื่อมั่นได้สูง (วิระยุทธ พรพจน์ธนาต, 2566, หน้า 229) ซึ่งคำถามที่ตามมาคือ ค่าความเชื่อมั่นที่ถือว่าเครื่องมือนี้มีค่าคงเส้นคงวาเพียงพอต่อการนำไปใช้ได้ควรมีค่าไม่ต่ำกว่าเท่าไร นักวิชาการมีคำอธิบายที่แตกต่างกัน ดังนี้

อัศรา ประเสริฐสิน (2563, หน้า 280) เห็นว่าค่าความเชื่อมั่นที่น่าจะยอมรับได้อย่างน้อยควรมีค่าไม่ต่ำกว่า 0.50 แต่จะสูงเพียงใดนั้นไม่ได้มีเกณฑ์กำหนดที่ตายตัว

ยุทธ ไกยวรรณ (2553, หน้า 474) สมจิตรา เรื่องศรี (2555, หน้า 275) เฉลิมพล ศรีหงษ์ (2565, หน้า 38) และสายฝน ไชยศรี (2565, หน้า 176) เห็นว่าค่าความเชื่อมั่นที่ยอมรับได้ต้องมีค่าตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป จึงจะถือว่าเป็นที่ยอมรับ

ปาริชาติ สถาปิตานนท์ (2549, หน้า 169) พรรณี ลีกิจวัฒน์ (2553, หน้า 111) และ บุญใจ ศรีสถิตยัรนากร (2555, หน้า 245) เห็นว่าค่าความเชื่อมั่นที่ยอมรับได้ควรมีค่าไม่ต่ำกว่า 0.80 อย่างไรก็ตาม บุญใจ ศรีสถิตยัรนากร อธิบายว่าแต่กรณีที่เป็นเครื่องมือวิจัยที่นักวิจัยเริ่มพัฒนาขึ้นใหม่ ควรมีค่าความเชื่อมั่น 0.70 ขึ้นไป ส่วนพรรณี ลีกิจวัฒน์ เห็นว่ากรณีมีข้อจำกัดในการใช้เครื่องมือวัดที่มีจำนวนข้อคำถามน้อยๆ เครื่องมือนั้นอาจอนุโลมให้มีค่าความเชื่อมั่นต่ำกว่า 0.80 ได้

สุวิมล ทิรกานันท์ (2550, หน้า 182) ได้อธิบายค่าความเชื่อมั่นที่เหมาะสมว่าขึ้นอยู่กับชนิดของการวิจัยและการทดสอบ ดังนี้ 1) ในงานวิจัยพื้นฐาน (basic research) ทั่วไป ที่ศึกษาความสัมพันธ์หรือความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่ม ค่าความเชื่อมั่นไม่ควรต่ำกว่า 0.80 2) สำหรับเครื่องมือวิจัยที่เป็นแบบทดสอบโดยทั่วไปค่าความเชื่อมั่นไม่ควรต่ำกว่า 0.70 3) สำหรับแบบทดสอบที่ใช้ในการคัดเลือกบุคคลที่มีความสามารถสูง ค่าความเชื่อมั่นไม่ควรต่ำกว่า 0.90 และ 4) สำหรับแบบทดสอบมาตรฐาน เช่น แบบทดสอบเชาว์ปัญญา ค่าความเชื่อมั่นไม่ควรต่ำกว่า 0.95

สำหรับผู้เขียน เห็นว่ายิ่งกำหนดค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามสูงเท่าไร ยิ่งเป็นสิ่งสะท้อนความคงเส้นคงวาของเครื่องมือวิจัย ว่าถ้าไปถามซ้ำๆ จะได้คำตอบแบบเดิมหรือใกล้เคียงกับเดิม ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญของเครื่องมือวิจัย ซึ่งโดยทั่วไปนักวิจัยจะกำหนดค่าความเชื่อมั่นที่ 0.70 หรือ 0.80 (หากต้องการให้มีความเชื่อมั่นสูงมากๆ ก็ให้กำหนดที่ 0.80 แต่ถ้าต้องการระดับที่เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป ก็เพียงพอแล้ว ก็สามารถกำหนดที่ 0.70 ก็ได้)

ขั้นที่ 7 การเก็บรวบรวมข้อมูล

7.1 อัตราการตอบกลับแบบสอบถามควรมีขั้นต่ำเพียงใด? แบบสอบถาม (questionnaire) เป็นเครื่องมือวิจัยที่เป็นที่นิยมอย่างมากในการนำมาใช้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยเฉพาะอย่างยิ่งในการวิจัยเชิงปริมาณ เนื่องจากแบบสอบถามสามารถใช้เก็บข้อมูลได้ในปริมาณมากและใช้เวลาสั้นเมื่อเทียบกับเครื่องมือวิจัยอื่นๆ อย่างไรก็ตาม เมื่อนักวิจัยได้นำแบบสอบถามไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลแล้ว มักพบปัญหาการได้มาซึ่งแบบสอบถามที่ไม่ครบตามจำนวนที่ต้องการ คำถามที่น่าสนใจคือ แล้วอัตราการตอบกลับของแบบสอบถามนั้นควรมีขั้นต่ำเพียงใดในทางวิชาการจึงจะยอมรับได้ คำตอบในประเด็นนี้ ถือได้ว่าเป็นอีกหนึ่งประเด็นที่นักวิชาการมีความเห็นแตกต่างกันมาก อาทิ

Baruch (1999, p.421) เห็นว่าอัตราการตอบกลับที่เหมาะสมคือไม่ต่ำกว่าร้อยละ 55.60

Singleton Jr., Straits and Straits (1993, p. 172) และ Babbie (2010, p. 273) เห็นว่าอัตราการตอบกลับ ร้อยละ 70 ถือว่าพอใช้ในระดับต่ำสุด

พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว (2545, หน้า 602) เห็นว่าอัตราการตอบกลับควรมี ร้อยละ 75 ขึ้นไป

University of Texas at Austin Center for Teaching and Learning (2007 cited in Saldivar, 2012, p. 9) และพิชิต พิทักษ์เทพสมบัติ (2547) เห็น สอดคล้องกันว่าหากเป็นการแจกแบบสอบถามด้วยตนเองควรมีอัตราการตอบกลับไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 แต่ถ้าเป็นกรณีการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ควรมี อัตราการตอบกลับไม่ต่ำกว่าร้อยละ 50

ส่วน สุจิตรา บุญรัตพันธุ์ (2563, หน้า 192) เห็นว่าอัตราการตอบกลับ ของแบบสอบถามควรมีร้อยละ 85 ขึ้นไป

เรื่องอัตราการตอบกลับแบบสอบถามนั้น ผู้เขียนมีความเห็นสอดคล้อง กับ University of Texas at Austin Center for Teaching and Learning (2007 cited in Saldivar, 2012) และพิชิต พิทักษ์เทพสมบัติ (2547) ว่าหากแจก แบบสอบถามด้วยตนเองควรมีอัตราการตอบกลับไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 และหาก เป็นการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ควรพยายามให้มีอัตราการตอบกลับไม่ต่ำ กว่าร้อยละ 50 อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติโดยเฉพาะกรณีการส่งแบบสอบถาม ทางไปรษณีย์ นักวิชาการหลายท่านให้ความเห็นไว้ว่ามักได้กลับคืนมาประมาณ ร้อยละ 20 ซึ่งเป็นการยากที่จะได้กลับคืนมาถึงร้อยละ 50 ซึ่งนักวิจัยต้อง

พยายามหาเทคนิควิธีการที่จะทำให้ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาให้มากที่สุด หรืออย่างน้อยต้องพยายามทำให้เกิดความมั่นใจได้ว่ากลุ่มผู้ที่ไม่ตอบแบบสอบถามนั้นหากกลุ่มเหล่านั้นตอบจะให้คำตอบที่ไม่แตกต่างจากคนกลุ่มใหญ่ของผู้ที่ตอบแบบสอบถามมาแล้ว

ขั้นที่ 8 การจัดระเบียบและวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ในขั้นตอนนี้ต่อไปคือการนำข้อมูลที่ได้จากภาคสนามมาทำการจัดระเบียบข้อมูลและนำข้อมูลที่ถูกจัดระเบียบแล้วมาทำการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งการวิเคราะห์ข้อมูลนั้นอาจเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ หรือเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ในกรณีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณนั้นจะนำสถิติมาใช้ในการวิเคราะห์ อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติ สูตรที่ใช้ในการทดสอบความสัมพันธ์เชิงสถิติที่อธิบายโดยนักวิชาการในทางปฏิบัติจะพบสูตรที่แตกต่างกันบ้าง

8.1 การวิเคราะห์ถดถอย (regression analysis) นั้นค่า b หาได้อย่างไร?

การวิเคราะห์ถดถอยเป็นสถิติที่ใช้ในการศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ และผลระหว่างตัวแปรอิสระที่เป็นตัวแปรเชิงปริมาณกับตัวแปรตามที่เป็นตัวแปรเชิงปริมาณ ซึ่งค่า b คือค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย (regression coefficient) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเมื่อค่าตัวแปรอิสระเปลี่ยนแปลงไป 1 หน่วย ค่าตัวแปรตามจะเปลี่ยนแปลงไปเท่าใด หากค่า b มีค่ามากแปลว่าเมื่อค่าของตัวแปรอิสระ

เปลี่ยนแปลงไปค่าของตัวแปรตามก็จะเปลี่ยนแปลงมาก ทั้งนี้สูตรในการคำนวณหาค่า b นั้น นักวิชาการมีคำอธิบายที่แตกต่างกัน ดังนี้

กลุ่มที่หนึ่ง อาทิ กัลยา วาณิชย์บัญชา (2560, หน้า 397) และพรเพ็ญเพชรสุขศิริ (2548, หน้า 157)

$$b = \frac{S_{xy}}{S_{xx}}$$

กลุ่มที่สอง อาทิ ตำรงค์ วัฒนา (2542, หน้า 84) พิสมัย หาญมงคลพิพัฒน์ (2553, หน้า 271) และ จุฑารัตน์ วรประทีป (2561, หน้า 367) ใช้สูตรในการคำนวณหาค่า b ดังนี้

$$b = \frac{\sum(X - \bar{x})(Y - \bar{Y})}{\sum(X - \bar{x})^2}$$

กลุ่มที่สาม ได้แก่ บุญชม ศรีสะอาด (2556, หน้า 100) ใช้สูตรในการคำนวณค่า b ดังนี้

$$b = \frac{\sum XY}{\sum X^2}$$

ทั้งนี้ผู้เขียนตั้งข้อสังเกตว่าสูตรของนักวิชาการกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 จะได้ค่า b ในการคำนวณออกมาเท่ากัน และเป็นค่าเดียวกับผลที่ได้จากโปรแกรม SPSS ซึ่งต่างจากนักวิชาการกลุ่มที่ 3 ดังนั้นผู้เขียนเห็นว่าสูตรที่ดูเหมาะสมคือสูตรของนักวิชาการกลุ่มที่ 1 และ กลุ่มที่ 2

ชั้นที่ 9 การเขียนรายงานการวิจัยและเผยแพร่

9.1 บทคัดย่อควรมีความยาวเพียงใด?

บทคัดย่อ เป็นส่วนสรุปย่อสาระสำคัญของงานวิจัยตั้งแต่เริ่มให้ กระชับสั้น ๆ ทั้งนี้เมื่อถามถึงความยาวของบทคัดย่อว่าไม่ควรเกินเท่าไร คำตอบที่ได้จากนักวิชาการนั้นมีคำอธิบายที่ต่างกัน กล่าวคือ ปารีชาติ สถา ปิตานนท์ (2549, หน้า 287) เห็นว่ารายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ความยาว บทคัดย่อควรประมาณ 100-400 คำ หากเป็นบทคัดย่อในบทความวิจัย ความยาว 100-150 คำ สุวิมล ติรกานันท์ (2549, หน้า 274) เห็นว่าไม่ควร เกิน 200 คำ Breakwell, Smith and Wright (2012, p. 538) เห็นว่าความ ยาวควรอยู่ระหว่าง 125-250 คำ Johnson and Christensen (2012) เห็น ว่าความยาวควรอยู่ระหว่าง 150-250 คำ และ Ary, Jacobs, Razavieh and Sorensen (2006, p. 607) เห็นว่าความยาวไม่ควรเกิน 600 คำ

ในเรื่องความยาวของบทคัดยอนั้น ผู้เขียนเห็นว่าไม่มีคำตอบที่เป็น สากล ควรพิจารณาจากแหล่งที่ส่งตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานว่ามีการกำหนด ความยาวไว้หรือไม่และควรยึดถือปฏิบัติตามนั้น ซึ่งโดยทั่วไปความยาว กรณีเป็นบทคัดย่อในบทความวิจัย วารสารต่าง ๆ มักกำหนดความยาวไม่ เกิน 250 คำ ถ้าเป็นรายงานวิจัยหรือวิทยานิพนธ์มักกำหนดความยาวไม่ เกิน 1 หน้า

9.2 บทความวิจัยที่ดีพิมพ์เผยแพร่ควรมีความยาวกี่หน้า?

ในเรื่องความยาวของบทความวิจัยที่ดีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารนั้น ประเด็นนี้หากพิจารณาคำตอบจากหน่วยงานที่จัดทำวารสารโดยตรงจะพบว่าได้กำหนดความยาวของบทความต่างกัน ดังนี้ (วีระยุทธ พรพจน์ธนา มาศ, 2566, หน้า 335-336) 1) วารสารรัฐศาสตร์สาร คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กำหนดความยาว 15-40 หน้า 2) วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ กำหนดความยาวไม่เกิน 25 หน้า 3) วารสารสังคมศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กำหนดความยาว 15-25 หน้า 4) วารสารการเมือง การบริหาร และกฎหมาย คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา กำหนดความยาว 15-20 หน้า 5) วารสารนักบริหาร มหาวิทยาลัยกรุงเทพ กำหนดความยาว 10-15 หน้า และ 6) วารสารวิชาการศรีปทุม ชลบุรี กำหนดความยาว 8-10 หน้า

ในเรื่องความยาวของบทความวิจัยที่ดีพิมพ์เผยแพร่ก็เช่นเดียวกับประเด็นความยาวของบทความคัดย่อ คือ ผู้เขียนเห็นว่าไม่มีคำตอบที่เป็นสากล ขึ้นอยู่กับเกณฑ์ของแต่ละวารสารจะกำหนด

จากที่กล่าวมาทั้งหมดสามารถสรุปได้ดังตาราง

ตารางที่ 1 สรุปนาหาทัศนะในกระบวนการวิจัย

กระบวนการวิจัย	คำถาม	ทัศนะของนักวิชาการ	แหล่งอ้างอิง	ทัศนะของผู้เขียน
1. การกำหนดหัวข้อและปัญหาวิจัย	หัวข้อวิจัยกับปัญหาวิจัย สิ่งใดเกิดก่อนกัน?	เริ่มจากหัวข้อวิจัย ไป สู่ ปัญหาวิจัย	ศุภชัย ยาวะประภาษ (2544) และ ศศิพัฒน์ ยอดเพชร (2551)	เป็นไปได้ทั้ง 2 กรณี บางครั้งนักวิจัยอาจเริ่มจากการมีหัวข้อวิจัยที่สนใจศึกษาและนำไปสู่การกำหนดปัญหาวิจัย แต่บางกรณีนักวิจัยอาจเริ่มจากมีปัญหาวิจัยที่สงสัยใคร่รู้แล้วจึงนำไปสู่การกำหนดหัวข้อวิจัย
		เริ่มจาก ปัญหาวิจัย ไป สู่ หัวข้อวิจัย	พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2531) และ รวีวรรณ ชินะ ตระกูล (2545) สุวิทย์ ภาณุจारी (2563)	
		อธิบายร่วมกันเป็นหัวข้อปัญหาวิจัย	องอาจ นัยพัฒน์ (2551) และ ณรงค์ ศรีสวัสดิ์ (2552)	
		คำถามนี้เป็นปัญหาโลกแตก ทั้งสองเรื่องต้องปรับจนเข้าหากันตลอดเวลา	ธานินทร์ ศิลป์จารุ (2557)	

กระบวนการวิจัย	คำถาม	ทัศนะของนักวิชาการ	แหล่งอ้างอิง	ทัศนะของผู้เขียน
	ปัญหาวิจัยกับคำถามวิจัยเหมือนกันหรือไม่?	เหมือนกัน	บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ และพิสมัย เสรีขจรกิจเจริญ (2560) วรรณฎาภักทรสุข (2557) พิเชิต ฤทธิ์รัฐฎ (2561) ธนัน อนุมานราชธน (2544) ณีฐฎวิภา สิ้นสุวรรณ (2564)	เหมือนกัน
		ต่างกัน	นงลักษณ์ วิรัชชัย (2552) ทิพย์สิริ กาญจนวาสี และศิริชัย กาญจนวาสี (2561)	
	ปัญหาวิจัยจำเป็นต้องเขียนในรูปประโยคคำถามหรือไม่?	ต้องเขียนในรูปประโยคคำถาม	Kerlinger (1986) ศุภชัย ยาวะประภาษ (2544) ซไมพร กาญจนกิจสกุล (2556) ณีฐฎวิภา สิ้น สุวรรณ (2564)	ควรเขียนในรูปประโยคคำถาม แม้ว่าจะเขียนในรูปประโยคบอกเล่าได้แต่ไม่เป็นที่ยอมรับ

กระบวนการวิจัย	คำถาม	ทักษะของนักวิชาการ	แหล่งอ้างอิง	ทักษะของผู้เขียน
		เขียนในรูปแบบประโยคบอกเล่าได้	พรรณี ลี กิจวิวัฒน์ (2553)	
		แม้จะเขียนเป็นรูปประโยคบอกเล่าได้ แต่การเขียนในรูปประโยคคำถามเป็นรูปแบบที่ดีที่สุด	ธันน์ อนุমানราชธน (2544)	
วัตถุประสงค์วิจัยจำเป็นต้องเขียนในรูปประโยคบอกเล่าหรือไม่?		ต้องเขียนในรูปประโยคบอกเล่า	เพ็ญแข แสงแก้ว (2541) สุวิมล ทิรกานันท์ (2549) กุหลาบ รัตนสังข์ธรรม (2550ก) ณัฐวิภา สินสุวรรณ (2564)	ควรเขียนในรูปประโยคบอกเล่า
		ไม่จำเป็นสามารถเขียนเป็นรูปประโยคคำถามได้	วัลลภ ลำพาย (2551)	

กระบวนการวิจัย	คำถาม	ทักษะของนักวิชาการ	แหล่งอ้างอิง	ทักษะของผู้เขียน
	ควรกำหนดจำนวนข้อ	2-3 ข้อ	วรรณิ แกมเกตุ (2555)	ขึ้นอยู่กับ 1) ระยะเวลาที่มีในการทำวิจัย 2) ความซับซ้อนของวิธีการในการได้มาซึ่งคำตอบในแต่ละวัดปุระสงค์วิจัย และ 3) ความสนใจของนักวิจัย
	ของวัตถุประสงค์	2-5 ข้อ	กุหลาบ รัตนสังขธรรม (2550ก)	
	การวิจัยมากน้อยเพียงใด?	3-5 ข้อ	บุญธรรม จิตอนันต์ (2545) วัลลภ ลำพาย (2551)	
2. การทบทวนวรรณกรรม	การทบทวนวรรณกรรม	ไม่ควรวิจารณ์หรือเสนอความคิดเห็นของตนมากกว่าที่จำเป็น	อัญชณา ณระนอง (2554) ธีรภัทร เสรีรังสรรค์ (2561)	ควรมีการวิเคราะห์/สังเคราะห์เนื้อหาที่ได้ทำการทบทวนมาใช้เพียงการนำข้อความมาปะติดปะต่อกันเท่านั้น แต่ไม่ควรวิจารณ์หรือเสนอความคิดเห็นของตนมากกว่าที่จำเป็น
	ควรนำเสนอความเห็นส่วนตัวหรือไม่?	ควรนำเสนอความเห็นเชิงวิพากษ์วิจารณ์และประเมินค่าด้วย	กาญจนา วัธนสุนทร (2550)	
	การนำเสนอแนวคิดทฤษฎี และ ส่วนของงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	ควรเขียนแยกแนวคิดทฤษฎี และ ส่วนของงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	อภิวัดน์ สมาริ (2561) ศศิธร แม้นสงวน (2562)	ทำได้ทั้ง 2 แบบ

กระบวนการวิจัย	คำถาม	ทัศนะของนักวิชาการ	แหล่งอ้างอิง	ทัศนะของผู้เขียน
	ควรนำเสนอแบบแยกส่วนหรือแบบบูรณาการ?	ควรรเขียนร่วมกันในเชิงบูรณาการ	สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2546) พงษ์เทพ สันติกุล (2561)	
		ทำได้ทั้ง 2 แบบ	ชาลิสา มากแผ่นทอง (2559) อัครวิณแสงพิกุล (2562)	
	เอกสารที่นำมาใช้อ้างอิงควรเขียนมาแล้วไม่เกินกี่ปี?	ไม่ควรเกิน 5 ปี	บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ (2549) นางสาวลักษณ วิรัชชัย (2552)	ให้อยู่ในดุลยพินิจของนักวิจัย โดยอย่างน้อยควรมีเอกสารที่ทันสมัยในการทบทวนด้วย
		ไม่ควรเกิน 10 ปี	พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญญา (2558) อรพรรณ คงมาลัย และอัญญาดิฐา ดิษฐานนท์ (2562)	

กระบวนการวิจัย	คำถาม	ทัศนะของนักวิชาการ	แหล่งอ้างอิง	ทัศนะของผู้เขียน
		ควรคัดเลือกเอกสารที่ทันสมัย แต่ไม่กำหนดปีย้อนหลัง ให้อยู่ในดุลยพินิจของนักวิจัย	นิภา ศรีไพโรจน์ (2531) วรรณญา ภัทรสุข (2557) ศรีเพ็ญ ททรัพย์মনชัย มนวิกา ผดุงสิทธิ์ และ นภดล ร่มโพธิ์ (2557) พัทธนี เชายจรรยา (2558)	
3. การกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย	การวิจัยเชิงคุณภาพ จำเป็นต้องมีกรอบแนวคิดในการวิจัยหรือไม่?	ควรกำหนดกรอบแนวคิด ไม่จำเป็นต้องกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย	วรรณณี แกมเกตุ (2555)	ในกรณีที่เป็นการศึกษาแบบทฤษฎีฐานราก นักวิจัยอาจทำการสร้างกรอบแนวคิดการวิจัยในลักษณะที่เป็นกรอบแนวคิดชั่วคราว ซึ่งสามารถปรับเปลี่ยนได้เมื่อลงเก็บข้อมูลในภาคสนาม
4. การกำหนดสมมติฐาน	การวิจัยเชิงพรรณนาในการวิจัยเชิงปริมาณ ต้องกำหนด	ไม่ต้องกำหนดสมมติฐาน กำหนดสมมติฐาน	กุหลาบ รัตนสังข์ธรรม (2550ข) Lastrucci (1963) เพ็ญแข	จะกำหนดสมมติฐานหรือไม่ก็ได้

กระบวนการวิจัย	คำถาม	ทักษะของนักวิชาการ	แหล่งอ้างอิง	ทักษะของผู้เขียน
	สมมติฐานวิจัยหรือไม่?	การวิจัยได้	แสงแก้ว (2541)	
5. การออกแบบวิจัยและเขียนข้อเสนอโครงการวิจัย	การจับสลากแบบแทนที่หรือแบบไม่แทนที่เหมาะสมกว่ากัน?	แบบแทนที่เหมาะสมกว่า	สุรพงษ์ โสธนะเสถียร (2549) สุวรรณดา ชูโชติ (2541)	กระทำได้ทั้ง 2 แบบ
		แบบไม่แทนที่เหมาะสมกว่า	สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2546) พรรณณี ลีกิจวัฒน์ (2553)	
		กระทำได้ทั้ง 2 แบบ	ชานินทร์ ศิลป์จาร์ (2557) นิภา ศรีไพโรจน์ (2531)	
การสุ่มแบบมีระบบ ผู้วิจัยจำเป็นต้องมีบัญชีรายชื่อประชากรหรือไม่?	จำเป็นต้องมี	จำเป็นต้องมี	ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2538) ชวลิตา มากแผ่นทอง (2559)	ควรมี เว้นแต่กรณีที่ไม่สามารถหาบัญชีรายชื่อประชากรได้
		ไม่จำเป็นต้องมี	กฤษสิรี รื่นรัมย์ (2553) องอาจ นัย พิฒัน (2551)	

กระบวนการวิจัย	คำถาม	ทัศนะของนักวิชาการ	แหล่งอ้างอิง	ทัศนะของผู้เขียน
	การสู่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอนต้องมีอย่างน้อยกี่ขั้นตอน?	2 ขั้นตอนขึ้นไป	พิชิต พิทักษ์ เทพสมบัติ (2547) เพ็ญแข แสงแก้ว (2541)	ควรมีอย่างน้อย 2 ขั้นตอนขึ้นไป แต่ขั้นตอนที่ผสมต้องไม่ใช่การสู่มแบบแบ่งชั้นภูมิที่อาศัยการสู่มแบบง่ายหรือแบบมีระบบในขั้นตอนสุดท้ายหรือการสู่มแบบแบ่งกลุ่มที่อาศัยการสู่มแบบง่ายหรือแบบมีระบบในขั้นตอนสุดท้าย
		3 ขั้นตอนขึ้นไป	ประสาท เนื่องเฉลิม (2556) ภัทรา นิคมานนท์ (2539)	
	การสู่มตัวอย่างแบบบังเอิญกับแบบตามสะดวกเหมือนกันหรือไม่?	เหมือนกัน	ปาริชาติ สถาปิตานนท์ (2549) วรณิ แกมเกตุ (2555)	เหมือนกัน
		ต่างกัน	จุมพล สวัสดิยากร (2520) พรรณี ลีกิจวัฒน์ (2553)	
	การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยพิจารณา	อธิบายเป็นร้อยละแบบจุด	ศักดิ์ ผาสุกนิรันต์ (2504) จุมพล สวัสดิยากร (2520)	ทั้ง 2 แบบเป็นการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ไม่น่าเชื่อถือควรใช้วิธีอื่น เช่น การคำนวณจากสูตร การเปิดตารางสำเร็จรูปใช้

กระบวนการวิจัย	คำถาม	ทักษะของนักวิชาการ	แหล่งอ้างอิง	ทักษะของผู้เขียน
	จากขนาดประชากรควรเก็บร้อยละเท่าไร?	อธิบายเป็นร้อยละแบบช่วง	สุรศักดิ์ หลาบมาลา (2523) บุญชม ศรีสะอาด (2545)	โปรแกรม G*Power เป็นต้น
6. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย	แบบสอบถามควรมีความยาวมากน้อยเพียงใด?	ไม่ควรเกิน 2 หน้า	Cook, Health & Thompson (2000)	ควรยึดหลักเกรงใจผู้ตอบ จำนวนหน้าที่เหมาะสมโดยประมาณ ไม่ควรเกิน 5 หน้า (หรือถ้ามีตัวแปรมากเต็มที่ไม่ควรเกิน 10 หน้า)
		ไม่ควรเกิน 3-4 หน้า	ปฏิมา มั่นศิลป์ (2553)	
		ไม่ควรเกิน 4 หน้า	Sudman & Blair (1998)	
		ไม่ควรเกิน 10 หน้า	เครือวัลย์ ลิ้มปิยะ ศรีสกุล (2539)	
	จำนวนผู้เชี่ยวชาญที่ใช้ในการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาควรมีขั้นต่ำกี่คน?	3 คน	ชูศรี วงศ์รัตนะ (2549)	3 คน
5 คน		สมจิตรา เรืองศรี (2555)		

กระบวนการวิจัย	คำถาม	ทักษะของนักวิชาการ	แหล่งอ้างอิง	ทักษะของผู้เขียน
	เกณฑ์ตัดสินค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามควรกำหนดค่าที่เท่าใด?	0.50 ขึ้นไป	อัครา ประเสริฐสิน (2563)	ไม่มีหลักเกณฑ์ที่แน่นอน หากต้องการให้ได้รับการยอมรับว่ามีความเชื่อมั่นสูง ควรกำหนดที่ 0.80
		0.70 ขึ้นไป	ยุทธ ไทยวรรณ (2553) สมจิตรา เรืองศรี (2555) เฉลิม พล ศรีหงษ์ (2565) สายฝน ไชยศรี (2565)	
		0.80 ขึ้นไป	ปาริชาติ สถาปิตานนท์ (2549) พรรณี ลีกิจวัฒน์ (2553) บุญใจ ศรีสถิตย์นรากร (2555)	
		- งานวิจัยพื้นฐาน 0.80 ขึ้นไป -แบบทดสอบ 0.70 ขึ้นไป -แบบทดสอบที่ใช้คัดเลือกบุคคลที่มีความสามารถ 0.90 ขึ้นไป	สุวิมล ติรกานันท์ (2550)	

กระบวนการวิจัย	คำถาม	ทักษะของนักวิชาการ	แหล่งอ้างอิง	ทักษะของผู้เขียน
		-แบบทดสอบมาตรฐาน 0.95 ขึ้นไป		
7. การเก็บรวบรวมข้อมูล	อัตราการตอบกลับแบบสอบถามควรมีขั้นต่ำเพียงใด?	ร้อยละ 55.60 ขึ้นไป	Buruch (1999)	ร้อยละ 80 ขึ้นไปสำหรับการแจกด้วยตนเอง และร้อยละ 50 ขึ้นไปสำหรับการส่งทางไปรษณีย์
		ร้อยละ 70 ขึ้นไป	Singleton Jr., Straits & Babbie (2010)	
		ร้อยละ 75 ขึ้นไป	พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว (2545)	
		- ร้อยละ 80 ขึ้นไปสำหรับการแจกแบบสอบถามด้วยตนเอง - ร้อยละ 50 ขึ้นไปสำหรับการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์	University of Texas at Austin Center for Teaching and Learning (2007 cited in Saldivar, 2012) พิษิต พิทักษ์เทพสมบัติ (2547)	
8. การจัดระเบียบและวิเคราะห์ข้อมูล	การวิเคราะห์ถดถอย (regression analysis)	$b = \frac{S_{xy}}{S_{xx}}$	กัลยา วาณิชย์บัญชา (2560) พรเพ็ญ เพชรสุขศิริ (2548)	ใช้สูตรของนักวิชาการกลุ่มที่ 1 หรือ 2 ก็ได้ เพราะผลลัพธ์ที่ได้มีค่าเท่ากันและเท่ากับผลที่ได้จากโปรแกรม SPSS

กระบวนการวิจัย	คำถาม	ทัศนะของนักวิชาการ	แหล่งอ้างอิง	ทัศนะของผู้เขียน
	นั้นค่า b หาได้ อย่างไร?	$b = \frac{\sum(X - \bar{x})(Y - \bar{y})}{\sum(X - \bar{x})^2}$	ดำรงค์ วัฒนา (2542) พิสมัย หาญมงคล พิพัฒน์ (2553) จุฑารัตน์ วร ประทีป (2561)	
		$b = \frac{\sum XY}{\sum X^2}$	บุญ ช ม ศ รี สะอาด (2556)	
9. การเขียน รายงาน การวิจัย และ เผยแพร่	บทคัดย่อ ควรมีความ ยาว เพียงใด?	- วิจัยฉบับ สมบูรณ์ 100- 400 คำ	ปารีชาติ สถา ปิ ต า น น ท์ (2549)	ขึ้นอยู่กับเกณฑ์ของ แหล่งตีพิมพ์ แต่ โดยทั่วไปบทคัดย่อใน บทความวิจัยมักมีความ ยาวไม่เกิน 250 คำ ส่วน บทคัดย่อในบทความ วิจัยหรือวิทยานิพนธ์มัก มีความยาวไม่เกิน 1 หน้า
		- บทความ วิจัย 100-150 คำ	สุ วิ ม ล ตี ร กานันท์ (2549)	
		ไม่เกิน 200 คำ	Breakwell, Smith & Wright (2012)	
		125-250 คำ	Johnson & Christensen (2012)	
		150-250 คำ	Ary, Jacobs, Razavieh & Sorensen (2006)	

กระบวนการวิจัย	คำถาม	ทักษะของนักวิชาการ	แหล่งอ้างอิง	ทักษะของผู้เขียน
	บทความวิจัยที่ตีพิมพ์เผยแพร่ควรมีความยาวกี่หน้า?	15-40 หน้า	วารสารรัฐศาสตร์สาร คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	ขึ้นอยู่กับเกณฑ์ของแต่ละวารสารกำหนด
		ไม่เกิน 25 หน้า	วารสารวิทยาการ จัดการ มหาวิทยาลัย สงขลานครินทร์	
		15-25 หน้า	วารสารสังคมศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	
		15-20 หน้า	วารสารการเมือง การบริหาร และกฎหมาย คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ ม.บูรพา	
		10-15 หน้า	วารสารนักบริหาร มหาวิทยาลัยกรุงเทพ	

กระบวนการวิจัย	คำถาม	ทักษะของนักวิชาการ	แหล่งอ้างอิง	ทักษะของผู้เขียน
		8-10 หน้า	วารสารวิชาการ ศรีปทุม ชลบุรี	

บทสรุป

บทความเรื่อง “กระบวนการวิจัย: นานาทักษะสู่การเป็นนักวิจัยมืออาชีพ” ได้ทำการรวบรวมทักษะที่แตกต่างหลากหลายของนักวิชาการในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการวิจัย ที่นักวิชาการได้บรรยายไว้ต่างกัน จำนวน 22 ประเด็นคำถาม ซึ่งสอดคล้องอยู่ใน 9 ขั้นตอนการวิจัย อันได้แก่ **ขั้นที่ 1** การกำหนดหัวข้อและปัญหาวิจัย ประกอบด้วยคำถาม 5 ข้อ **ขั้นที่ 2** การทบทวนวรรณกรรม ประกอบด้วยคำถาม 3 ข้อ **ขั้นที่ 3** การกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ประกอบด้วยคำถาม 1 ข้อ **ขั้นที่ 4** การกำหนดสมมติฐาน ประกอบด้วยคำถาม 1 ข้อ **ขั้นที่ 5** การออกแบบวิจัยและเขียนข้อเสนอโครงการวิจัย ประกอบด้วยคำถาม 5 ข้อ **ขั้นที่ 6** การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย ประกอบด้วยคำถาม 3 ข้อ **ขั้นที่ 7** การเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วยคำถาม 1 ข้อ **ขั้นที่ 8** การจัดระเบียบและวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วยคำถาม 1 ข้อ และ **ขั้นที่ 9** การเขียนรายงานการวิจัยและเผยแพร่ ประกอบด้วยคำถาม 2 ข้อ

ทั้งนี้ จะพบว่าคำถามในแต่ละประเด็นที่ได้รวบรวมมาทั้ง 22 ข้อ นั้น นักวิชาการได้ให้คำอธิบายที่แตกต่างหลากหลาย สะท้อนให้เห็นถึงความยังไม่เป็นสากลของคำตอบ ทั้งๆ ที่การวิจัยพยายามที่จะเป็นวิทยาศาสตร์ มีความเป็นระเบียบ กฎเกณฑ์ เพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบที่ถูกต้องแม่นยำ น่าเชื่อถือ ที่เป็นเช่นนั้น เพราะคำถามต่างๆ เหล่านั้นที่ผู้เขียนยกมา ยากต่อการตัดสินใจถูกหรือผิด คำตอบที่ได้ เป็นเรื่องของความคิดเห็นส่วนบุคคลของนักวิชาการแต่ละคน มากกว่า เช่น ควรกำหนดจำนวนวัตถุประสงค์วิจัยที่ข้อจึงจะเหมาะสม การทบทวนวรรณกรรมควรนำเสนอความเห็นส่วนตนด้วยหรือไม่ เอกสารที่นำมาใช้อ้างอิงไม่ควรมีอายุเกินกี่ปี การสุ่มตัวอย่างแบบง่ายด้วยการสลับสลากระบบ แทนที่หรือแบบไม่แทนที่แบบใดเหมาะสมกว่านั้น ควรใช้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาอย่างน้อยกี่คน อัตราการตอบกลับแบบสอบถามขั้นต่ำ ควรมีร้อยละเท่าใด หรือบทความวิจัยควรมีความยาวเท่าไร เป็นต้น คำถามเหล่านี้ หากนักวิชาการคนใดมีความเคร่งครัดก็อาจกำหนดกฎเกณฑ์ไว้สูง ขณะที่นักวิชาการบางท่านอาจพิจารณาในเชิงปฏิบัติมากกว่า ในประเด็นความแตกต่างหลากหลายทางความคิดนี้ หากผู้ศึกษาไม่ตระหนักให้ดี และเชื่อว่า คำอธิบายดังกล่าวนี้เป็นหลักการที่เป็นสากลที่นักวิชาการทุก ๆ คนอธิบายเหมือนกัน ก็จะเป็นการเข้าใจผิดอย่างยิ่ง และเมื่อนำหลักเกณฑ์ดังกล่าวนี้ไปใช้ในการดำเนินการวิจัยก็อาจถูกโต้แย้งจากผู้อื่น (โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากผู้อื่นที่มานี้ยึดถือเกณฑ์จากนักวิชาการต่างกลุ่มความคิดกัน) ดังนั้นสำหรับผู้เขียนจึงมีข้อเสนอแนะสำหรับผู้ทำวิจัยในการยึดหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ที่จะนำไปสู่การเป็นนักวิจัยมืออาชีพ ดังนี้

1) ควรอ้างอิงหลักเกณฑ์ต่างๆ จากนักวิชาการเสมอเพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือของหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย ไม่ควรกล่าวลอยๆ

2) ควรอ้างอิงหลักเกณฑ์ต่างๆ จากนักวิชาการที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จัก เพราะจะทำให้ได้รับการยอมรับจากผู้อื่นมากกว่า

3) ควรอ้างอิงข้อมูลจากหลายแหล่ง ซึ่งการอ้างอิงข้อมูลที่มีความเห็นสอดคล้องกันเกี่ยวกับเกณฑ์นั้นๆ จากหลายแหล่งจะช่วยทำให้งานดูมีความน่าเชื่อถือเพิ่มขึ้น

4) หากพบว่านักวิชาการแต่ละกลุ่มที่มีความเห็นต่าง ในแต่ละกลุ่มล้วนมีนักวิชาการที่มีชื่อเสียง และรวมถึงแต่ละกลุ่มความเห็นมีนักวิชาการที่อธิบายเช่นนั้นจำนวนไม่น้อย ผู้วิจัยพึงพิจารณาถึงเหตุผลที่แท้จริงของการกำหนดหลักเกณฑ์นั้นๆ และตัดสินใจบนพื้นฐานที่เหมาะสมกับการวิจัยของตน

อย่างไรก็ตามจากความแตกต่างหลากหลายของคำอธิบายต่อประเด็นต่างๆ ในแต่ละขั้นตอนการวิจัยนั้น ผู้เขียนมิได้มีเจตนาที่จะโจมตีว่าการแสวงหาคำตอบต่อสิ่งที่สงสัยใคร่รู้ด้วยวิธีการวิจัยเป็นวิธีที่ไม่เหมาะสมหรือขาดความน่าเชื่อถืออย่างใด เพียงแต่ต้องการบ่งชี้ถึงความหลากหลายทางความคิด และในความเป็นจริงหากพิจารณาให้ดีจะพบได้ว่าจุดร่วมอย่างหนึ่งของนักวิชาการทุกท่านคือ จุดเริ่มต้นของการวิจัยจะเริ่มจากการกำหนดหัวข้อและปัญหาวิจัย และสิ้นสุดกระบวนการวิจัยที่การเขียนรายงานการวิจัยและการเผยแพร่ โดยมีลักษณะเป็นกระบวนการซึ่งแต่ละขั้นแต่ละตอนล้วนมีความสัมพันธ์เป็นเหตุเป็นผลซึ่งกันและกัน เพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบต่อปัญหาหรือคำถามวิจัยที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้ตั้งแต่ต้น

เอกสารอ้างอิง

- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2560). *หลักสถิติ* (พิมพ์ครั้งที่ 15). กรุงเทพฯ: ชรรมสาร.
- กาญจนา วันชนสุนทร. (2550). “บทที่ 3 การทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง” ใน *ตำราชุดฝึกอบรบหลักสูตรนักวิจัย* (หน้า 41-74). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- กฤษาลี รื่นรัมย์. (2553). *การวิจัยการตลาด* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กุหลาบ รัตนสังฆธรรม. (2550ก). บทที่ 2 การตั้งโจทย์วิจัย. *ตำราชุดฝึกอบรบหลักสูตรนักวิจัย*, หน้า 24-40. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์คณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- กุหลาบ รัตนสังฆธรรม. (2550ข). บทที่ 4 การตั้งสมมติฐานการวิจัย. *ตำราชุดฝึกอบรบหลักสูตรนักวิจัย*, หน้า 24-40. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์คณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- เครือวัลย์ ลิ้มปิยะศรีสกุล. (2530). *การวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จุฑารัตน์ วรประทีป. (2561). *หลักสถิติ* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- จุมพล สวัสดิยากร. (2520). *หลักและวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์*. กรุงเทพฯ: ศูนย์การศึกษาและฝึกอบรมการวิจัยทางสังคมศาสตร์ สภาวิจัยแห่งชาติ.
- เฉลิมพล ศรีหงษ์. (2565). การประเมินความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม: จะทำอย่างไรให้ถูกต้อง. *วารสารรามคำแหง ฉบับรัฐประศาสนศาสตร์*, 5(1), 28-47.

- ชไมพร กาญจนกิจสกุล. (2556). *ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). ตาก: โพรเจ็คท์ ไฟฟ์.
- ชาลีสา มากแผ่นทอง. (2559). *การวิจัยการสื่อสาร*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชูศรี วงศ์รัตนะ. (2549). *เทคนิคการเขียนเค้าโครงการวิจัย: แนวทางสู่ความสำเร็จ*. กรุงเทพฯ: ไทเนรมิตกิจ อินเทอร์เน็ต โปรเกรสซิฟ.
- ณรงค์ ศรีสวัสดิ์. (2552). *เทคนิคการวิจัยทางวิทยาศาสตร์สังคม*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณัฐวิภา สินสุรารณ. (2564). *การวิจัยเพื่อการโฆษณาและประชาสัมพันธ์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดำรงค์ วัฒนา. (2542). *สถิติประยุกต์สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลทางรัฐประศาสนศาสตร์และรัฐศาสตร์*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะรัฐศาสตร์ โครงการผลิตตำราและเอกสารประกอบการสอน.
- ทิพย์สิริ กาญจนวาสี และ ศิริชัย กาญจนวาสี. (2561). *วิธีวิทยาการวิจัย* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: พิมพ์ทันใจ.
- ชนัน อนุমানราชชน. (2544). *การวิจัยเชิงปริมาณทางสังคมศาสตร์*. เชียงใหม่: เชียงใหม่พิมพ์สวย.
- ชานินทร์ ศิลป์จารุ. (2557). *การวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS* (พิมพ์ครั้งที่ 15). กรุงเทพฯ: เอส. อาร์. พรินติ้ง แมสโปรดักส์.
- ธีรภัทร เสรีรังสรรค์. (2561). *ประมวลสาระชุดวิชาการระเบียบวิธีวิจัยทางรัฐศาสตร์* (หน่วยที่ 5 การทบทวนวรรณกรรมการวิจัยเชิงคุณภาพ, หน้า 1-69. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2552). *วิจัยและสถิติ : คำถามชวนตอบ*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- นิภา ศรีไพโรจน์. (2531). *หลักการวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ศึกษาพร.
- บุญใจ ศรีสถิตยน์รากร. (2555). *การพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย :คุณสมบัติการวัดเชิงจิตวิทยา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). *วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย 1* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. (2549). *ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์*. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: จามจุรีโปรดักท์.
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ และพิสมัย เสรีขจรกิจเจริญ. (2560). *ระเบียบวิธีวิจัยทางการสาธารณสุข: กรณีศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร*. กรุงเทพฯ: จามจุรีโปรดักส์.
- บุญธรรม จิตอนันต์. (2545). *การวิจัยทางสังคมศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ปฎิมา มั่นศิลป์. (2553). *คู่มือการสร้างแบบสอบถามงานวิจัยทางสังคมของชุมชนในป่าชายเลน*. ชลบุรี: กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง, ส่วนบริหารจัดการทรัพยากรป่าชายเลนที่ 1.
- ประสาธ เนืองเฉลิม. (2556). *วิจัยการเรียนรู้การสอน*. กรุงเทพฯ: วี.พีร์นัท (1991) จำกัด.
- ปาริชาติ สถาปิตานนท์. (2549). *ระเบียบวิธีวิจัยการสื่อสาร* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- พงษ์เทพ สันติกุล. (2561). การวิจัยทางวิทยาศาสตร์สังคมสำหรับนักศึกษาและ
ผู้ปฏิบัติงานสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พรเพ็ญ เพชรสุขศิริ. (2548). การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการบริหาร. กรุงเทพฯ:
เสมาธรรม.
- พรธนี ลีกิจวัฒน์. (2553). การวิจัยทางการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ:
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง, คณะครุศาสตร์
- พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. (2545). ศาสตร์แห่งการวิจัยทางการเมืองและสังคม (พิมพ์ครั้งที่
ที่ 5). กรุงเทพฯ: สถาบันวิถีไทย และสมาคมรัฐศาสตร์แห่งประเทศไทย.
- พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญญา. (2558). ระเบียบวิธีวิจัยทาง
สังคมศาสตร์. เชียงใหม่: ประชากรธุรกิจ.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2531). การวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์ (พิมพ์
ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, สำนัก
ทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา.
- พัชนี เขยจรรยา. (2558). การวิจัยเชิงปริมาณทางนิเทศศาสตร์. นนทบุรี:
สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- พิชิต พิทักษ์เทพสมบัติ. (2547). การสำรวจโดยการสุ่มตัวอย่าง: ทฤษฎีและ
ปฏิบัติ (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: เสมาธรรม.
- พิชิต ฤทธิ์จรรยา. (2561). เทคนิคการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ (พิมพ์ครั้งที่ 2).
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิสมัย หาญมงคลพิพัฒน์. (2553). หลักสถิติ 1. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เพ็ญแข แสงแก้ว. (2541). การวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.

- ภัทรา นิคมานนท์. (2539). ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการวิจัย. กรุงเทพฯ: อักษรรา
พิพัฒน์.
- ยุทธ ไกยวรรณ์. (2553). หลักสถิติวิจัยและการใช้โปรแกรม SPSS. กรุงเทพฯ:
สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รวีวรรณ ชินะตระกูล. (2545). วิธีวิจัยการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ:
เฟื่องฟ้า พรินต์ติ้ง.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2538). เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา (พิมพ์
ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- วรรณิ แกมเกตุ. (2555). วิธีวิทยาการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ 3).
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรัญญา ภัทรสุข. (2557). ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ 5).
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วัลลภ ลำพาย. (2551). เทคนิควิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วีระยุทธ พรพจน์ธนาศ. (2565ก). ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณกับความเป็น
สากล (ที่ยังไม่เป็นสากล?) : บทสำรวจความหลากหลายของคำอธิบายการ
สุ่มตัวอย่างและการหาขนาดตัวอย่างในหนังสือระเบียบวิธีวิจัยและสถิติเพื่อ
การวิจัยโดยนักวิชาการไทย. วารสารรามคำแหง ฉบับรัฐประศาสนศาสตร์,
5(2), 120-161.
- วีระยุทธ พรพจน์ธนาศ. (2565ข). หลากลีลาการเขียนนำเสนอผลการทบทวน
วรรณกรรมในการวิจัย: มุมมองที่แตกต่างของนักวิชาการไทย. วารสาร
รามคำแหง ฉบับรัฐประศาสนศาสตร์, 5(1), 1-27.
- วีระยุทธ พรพจน์ธนาศ. (2566). ระเบียบวิธีวิจัยทางรัฐศาสตร์และรัฐประศาสน
ศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ศรีเพ็ญ ทรัพย์มณฑัย, มนวิกา ผดุงสิทธิ์ และนภดล ร่มโพธิ์. (2557). การวิจัยทางธุรกิจ (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ฟิลิกส์เซ็นเตอร์.
- ศศิธร แม้นสงวน. (2562). การวิจัยทางคณิตศาสตร์ศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ศศิพัฒน์ ยอดเพชร. (2551). ระเบียบวิธีวิจัยทางสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์ (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เทพเพ็ญวานิสย์.
- ศักดิ์ ผาสุกนิรันต์. (2504). ข้อเสนอแนะบางประการสำหรับนักวิจัย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะรัฐศาสตร์.
- ศุภชัย ยาวะประภาษ. (2544). การวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมจิตรา เรืองศรี. (2555). ระเบียบวิธีวิจัยทางการศึกษา (บทที่ 10 เครื่องมือในการวิจัย, หน้า 269-343). กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.
- สายฝน ไชยศรี. (2565). ระเบียบวิธีการวิจัยทางด้านสังคมศาสตร์ : การบริหารทรัพยากรมนุษย์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุจิตรา บุญยรัตพันธุ์. (2563). ระเบียบวิธีวิจัยสำหรับรัฐประศาสนศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ 19). กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, คณะรัฐประศาสนศาสตร์.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2546). ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพฯ: สามลดา.
- สุรพงษ์ โสธนะเสถียร. (2549). หลักและทฤษฎีการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ประสิทธิ์ภักดิ์แอนด์พริ้นติ้ง.
- สุรศักดิ์ หลาบมาลา. (2523). วิจัยการศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แพรวพิทยา.
- สุวรรณ ฐาโชติ. (2541). วิจัยวิจัยทางสหกรณ์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- สุวิทย์ ภาณุจारी. (2563). การวิจัยทางการบริหารการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 2). นครปฐม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- สุวิมล ตีรกานันท์. (2549). ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์: แนวทางสู่การปฏิบัติ (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวิมล ตีรกานันท์. (2550). การสร้างเครื่องมือวัดตัวแปรในการวิจัยทางสังคมศาสตร์: แนวทางสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- องอาจ นัยพัฒน์. (2551). วิธีวิทยาการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สามลดา.
- อภิวัฒน์ สมาริ. (2561). วิทยาระเบียบวิธีวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์. สงขลา: เทมการพิมพ์.
- อรพรรณ คงมาลัย และอัญญา ดิษฐานนท์. เทคนิควิจัยด้านการบริหารเทคโนโลยีและนวัตกรรม. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อัญชนา ฅ ระนอง. (2554). ระเบียบวิธีวิจัย. กรุงเทพฯ: แสงสว่างเวิลด์เพรส.
- อัศรา ประเสริฐสิน. (2563). เครื่องมือการวิจัยทางการศึกษาและสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อัศวิน แสงพิกุล. (2562). ระเบียบวิธีวิจัยด้านการท่องเที่ยวและการโรงแรม. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Ary, D., Jacobs, L. C., Razavieh, A., and Sorensen, C. (2006). *Introduction to Research in Education*. (7th ed.). Canada: Thomson Wadsworth.
- Babbie, E. 2010. *The Practice of Social Research*. (12th ed). Boston: Wadsworth, Cengage Learning.

- Baruch, Y. (1999). Response Rates in Academic Studies – A Comparative Analysis. *Human Relations*, 52(4), 421-434.
- Breakwell, G. M., Smith, J. A., and Wright, D. B. (2012). *Research Methods in Psychology*. (4th ed.). Thousand Oaks, CA: SAGE Publication Inc.
- Cook, C., Heath, F. and Thompson, R. L. (2000). A Meta-analysis of Response Rates in Web or Internet-based Surveys. *Educational and Psychological Measurement*, 60(6), 821-836.
- Johnson, B., and Christensen, L. (2012). *Educational Research: Quantitative, Qualitative, and Mixed Approaches*. (4th ed.). Thousand Oaks, CA: SAGE Publication, Inc.
- Kerlinger, F. N. (1986). *Foundations of Behavioral Research*. New York: Holt, Rinehart and Winston.
- Lastrucci, C. L. (1963). *The Scientific Approach: Basic Principles of Scientific Method*. Cambridge, MA: Schenkman Publishing Company.
- Singleton Jr., R. A., Straits, B. C., and Straits, M. M. (1993). *Approach to Social Research*. (2nd ed.). New York: Oxford University Press.
- Saldivar, M. G. (2012). *A Primer on Survey Response Rate*. Tallahassee, FL: Learning Systems Institute, Florida State University.
- Sudman, S., and Blair, E. (1998). *Marketing Research: A Problem Solving Approach*. Boston: McGraw Hill.

การจัดการระบบป้องกันอัคคีภัยของโรงงานอุตสาหกรรม

Management of fire protection system in industrial factories

พงศ์สรร เทพคุ้มกัน¹ ชาวฤทธิ์ เชาวร์แสงรัตน์² & ศุภวัฒน์ สุขะปรเมษฐ²

**Pongsan Thepkhumkan, Chaowarit Chaowsangrat
& Supawat Sukhaparamate**

Corresponding author: pongsan.the@rmutr.ac.th

Received: 26/10/66 Revised: 29/11/66 Accepted: 29/11/66

บทคัดย่อ

อัคคีภัยที่เกิดขึ้นในโรงงานอุตสาหกรรม ก่อให้เกิดความสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สิน บ่อยครั้งที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในบริเวณใกล้เคียง บางครั้งอาจขยายเป็นวงกว้างออกไป การป้องกันอัคคีภัยจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะระบบป้องกันอัคคีภัย ซึ่งเป็นอุปกรณ์ที่ใช้การแจ้งเตือนและระงับเหตุเพลิงไหม้ ที่จะต้องมีความพร้อมในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ บทความวิชาการนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อพรรณนาการจัดการระบบการป้องกันอัคคีภัยของโรงงานอุตสาหกรรมโดยวิธีการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งพบว่าการจัดการระบบป้องกันอัคคีภัยของโรงงานอุตสาหกรรมที่มีประสิทธิภาพผู้ประกอบกิจการและผู้เกี่ยวข้องจะต้องคำนึงถึงลำดับขั้นตอนที่สำคัญเริ่มตั้งแต่

¹ นักศึกษาหลักสูตรชุมชนบัณฑิต สาขาการจัดการการเมืองและการปกครอง วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

² วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

กฎหมาย มาตรฐานของวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย และมาตรฐานสากล มาตรฐานระบบป้องกันอัคคีภัย มีขั้นตอนดังนี้ การออกแบบ การติดตั้ง การทดสอบ การใช้งาน และการตรวจสอบบำรุงรักษา จะต้องมีความสัมพันธ์ สอดคล้องกับการจัดการความปลอดภัยด้านอัคคีภัย มีขั้นตอนดังนี้ แผนก่อนเกิดเหตุอัคคีภัย ประกอบด้วย การตรวจตรา การอบรม การรณรงค์ป้องกันอัคคีภัย แผนขณะเกิดเหตุอัคคีภัย ประกอบด้วย การดับเพลิง การอพยพหนีไฟ แผนหลังเกิดเหตุอัคคีภัยประกอบด้วย การบรรเทาทุกข์ เพื่อปกป้องชีวิตและทรัพย์สินของผู้เกี่ยวข้องที่ต้องใช้งานอาคารโรงงาน

คำสำคัญ: การจัดการ; ระบบป้องกันอัคคีภัย; โรงงานอุตสาหกรรม

Abstract

The fire that are occurred in industrial plants causing loss of life and property. It also often affects to the environment in surrounding communities and expand to wider area. Hence, the fire protection system is most important. It can alert and suppress incidents. The fire protection system must ready and efficient work. The objectives of this article are described for Management of Fire Protection System in Industrial Factories by reviewed the document and literature. We found that effective management of fire protection system in industrial factories, the

entrepreneur and the relevant people have to be aware the important sequences from the beginning are Law, Thai Engineering Standard and International Standard. The Fire Protection Standard process are Design, Installation, Testing, Performance and Maintenance Inspection which are also have the consistent related with Fire Safety Management which are Plan before Fire occurs consisting of the following Observation, Training, The fire protection campaign. Plan during Fire occurs consisting of Fire suppression, Evacuation. Plan after Fire occurs consisting of Pain Relief. All are for protect life and property in the building and factory.

Keywords: Management; Fire protection system; Industrial plant

บทนำ

อัคคีภัยเป็นภัยพิบัติที่มีสาเหตุมาจากความประมาท ขาดความระมัดระวัง หรือพลั้งเผลอ สถานที่ที่เกิดอัคคีภัยส่วนใหญ่มักจะเป็นที่อยู่อาศัย ชุมชน อาคารสูง อาคารสาธารณะ โรงมหรสพ ห้างสรรพสินค้า และโรงงานอุตสาหกรรม เป็นต้น โดยเฉพาะในโรงงานอุตสาหกรรม อาจจะมีวัสดุที่เป็นเชื้อเพลิงอย่างดี ทำให้ส่งผลต่อความปลอดภัยในชีวิต ทรัพย์สิน สิ่งแวดล้อม และยังส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่และวิถีชีวิตของประชาชน รวมถึงเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศโดยรวมด้วย การเกิดอัคคีภัยสามารถเกิดได้จากธรรมชาติ หรือเกิดขึ้นจากการกระทำของมนุษย์เอง ซึ่งสาเหตุของปัญหาและความเสี่ยงต่อการเกิด

อัคคีภัย อาทิ การเปลี่ยนแปลงปรับเปลี่ยนรูปแบบการใช้อาคาร ทั้งการดัดแปลงอาคาร การปรับปรุงพื้นที่ การเปลี่ยนกิจกรรมการใช้อาคาร และการเปลี่ยนแปลงด้านวัสดุก่อสร้างที่แตกต่างกัน มีลักษณะการใช้งานที่ต่างกัน ความเสี่ยงของอาคารเท่ากับอาคารใหม่ ก็มีความเสี่ยงที่แตกต่างกันและความสามารถในการรับรู้ทำความเข้าใจและเลือกวิธีการป้องกันอัคคีภัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารความปลอดภัยด้านอัคคีภัยนั้น จะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานต่างๆ ที่ต้องสนับสนุนทั้งภาครัฐและเอกชน สำหรับสถานประกอบการก็เป็นส่วนสำคัญที่จะต้องดูแลพื้นที่ของตนเองให้เหมาะสม ซึ่งถ้ามีการร่วมมือของหน่วยงาน เช่น ผู้ประกอบการเห็นความสำคัญจากการเกิดอัคคีภัยแล้วมาจัดการความปลอดภัยในโรงงานของตนเอง เพื่อป้องกันเหตุหรือหน่วยงานของรัฐที่เป็นผู้ออกกฎหมายและบังคับใช้ให้ปฏิบัติและมีหน่วยงานที่กำหนดมาตรฐานระบบการป้องกันอัคคีภัยขึ้นหรือมาตรฐานสากล ซึ่งเป็นประโยชน์กับผู้ประกอบการที่จะนำไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการเพื่อช่วยลดความเสียหายที่เกิดจากอัคคีภัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากข้อมูลสถิติการเกิดอุบัติเหตุในโรงงานอุตสาหกรรม ของกรมโรงงานอุตสาหกรรม (กรอ.) โดยสำนักเทคโนโลยีความปลอดภัย (สปก.) ได้รวบรวมอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นในโรงงานอุตสาหกรรมตั้งแต่ปี 2562-2565 มีจำนวนโรงงานที่เกิดอุบัติเหตุ จำนวน 361 ครั้ง แบ่งเป็นประเภทอุบัติเหตุ ดังนี้

1. อัคคีภัย จำนวน 283 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 78.4
2. สารเคมีรั่วไหล จำนวน 28 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 7.8

3. อุบัติเหตุจากการทำงานและเครื่องจักร จำนวน 19 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 5.3
4. หม้อน้ำระเบิด จำนวน 9 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 2.5
5. พื้นที่อับอากาศ จำนวน 1 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 5.8
6. อื่นๆ จำนวน 21 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 5.8

จะเห็นว่าการเกิดอุบัติเหตุในโรงงานอุตสาหกรรม เกิดจากอค์คีย์มาก ที่สุดซึ่งมูลค่าความเสียหายเป็นจำนวนมากและมีแนวโน้มเพิ่มความถี่และความรุนแรงสูงขึ้น ตัวอย่างเหตุการณ์ที่สำคัญซึ่งมีผลกระทบเป็นวงกว้าง คือ กรณีไฟไหม้โรงงานหมิงตี้เคมีคอล เมื่อปี พ.ศ. 2564 ทำให้มีผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บจำนวนมาก รวมถึงส่งผลกระทบต่อชุมชน สิ่งแวดล้อมครั้งใหญ่ของประเทศไทย ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เจ้าของหรือผู้ประกอบการ เจ้าหน้าที่รัฐ ประกอบด้วย กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงมหาดไทย กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงแรงงาน กระทรวงพลังงาน หน่วยงานท้องถิ่น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการเสริมสร้างสุขภาพ (สสส.) ศูนย์วิชาการเพื่อขับเคลื่อนการป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษอากาศ (ศวอ.) เป็นต้น ควรจะต้องมีการถอดบทเรียนและจะต้องทบทวนถึงมาตรการการป้องกัน โดยเฉพาะโรงงานที่มีการเก็บสารเคมีไวไฟและเป็นอันตรายไว้จำนวนมาก ควรมีการตรวจสอบโรงงานอุตสาหกรรมอย่างสม่ำเสมอ เพื่อกำกับดูแลโรงงานให้ได้มาตรฐานและปฏิบัติตามแผนฉุกเฉินของโรงงานที่ได้กำหนดไว้ การเรียนรู้ด้านความปลอดภัยผ่านการถอดบทเรียน นอกจากจะช่วยให้เกิดการตระหนักทราบด้านความปลอดภัย

จากอัครคดียแล้ว ยังช่วยตอกย้ำว่าอุบัติเหตุเพลิงไหม้นั้นเป็นเรื่องที่ใกล้ตัว ความเสียหายหรือผลกระทบจากการเกิดเพลิงไหม้นั้นมีมูลค่าที่มาก ทั้งทรัพย์สิน ร่างกายและจิตใจ รวมถึงมาตรการความปลอดภัยในการจัดเก็บ มาตรการฉุกเฉินที่ไม่เฉพาะภายในโรงงาน แต่ต้องครอบคลุมถึงชุมชนโดยรอบอย่างเคร่งครัดและจริงจัง การซ้อมแผนอพยพชุมชน รวมถึงการบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวดกับโรงงานอุตสาหกรรม เช่น ด้านกฎหมายและมาตรฐานเกี่ยวกับระบบวิศวกรรมการป้องกันอัคคีภัย ประกอบด้วย

ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรมเรื่อง การป้องกันและระงับอัคคีภัยในโรงงานปี 2552 กำหนดให้ผู้ประกอบการในโรงงาน ต้องติดตั้งตรวจสอบทดสอบบำรุงรักษาระบบ อุปกรณ์สำหรับป้องกันและระงับอัคคีภัยให้สามารถพร้อมทำงานได้ตลอดเวลา โดยการตรวจสอบทดสอบบำรุงรักษาระบบ อุปกรณ์ให้เป็นไปตามมาตรฐานสากลที่ยอมรับ ตามประกาศกฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานการบริหารจัดการ ดำเนินการด้านความปลอดภัยอาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อม ในการทำงานเกี่ยวกับการป้องกันและระงับอัคคีภัยปี 2555 กำหนดให้นายจ้างจัดให้มีระบบป้องกันและระงับอัคคีภัย รวมทั้งดูแลระบบให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน รวมถึงสถานประกอบการที่มีลูกจ้างตั้งแต่ 10 คนขึ้นไปต้องมีแผนป้องกันและระงับอัคคีภัย ประกอบด้วยแผนการตรวจตรา แผนการอบรมแผนการรณรงค์ป้องกันอัคคีภัย แผนการดับเพลิง แผนการอพยพหนีไฟ และแห่งการบรรเทาทุกข์ ดำเนินการตามความปลอดภัยเกี่ยวกับอาคารทางหนีไฟซึ่งจะต้องเป็นไปตามมาตรฐานของสภาวิศวกรรมการสถานแห่งประเทศไทย

(วสท) กำหนดให้ลูกจ้างไม่น้อยกว่าร้อยละ 40 ของจำนวนลูกจ้าง ในแต่ละหน่วยงานเข้ารับการฝึกอบรมการดับเพลิงขั้นต้น จัดให้มีกลุ่มปฏิบัติงานเพื่อป้องกันและระงับอัคคีภัยจัดให้มีการซ้อมอพยพหนีไฟออกจากอาคารไปตามเส้นทางหนีไฟรวมทั้งต้องจัดให้ลูกจ้างทุกคนฝึกซ้อมดับเพลิงและฝึกซ้อมอพยพหนีไฟ อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง และจัดทำรายงานผลการฝึกซ้อม ตามแบบที่อธิบดีกำหนดภายใน 30 วันนับตั้งแต่วันที่เสร็จสิ้นการฝึกซ้อม ผู้เขียนจึงเล็งเห็นถึงความจำเป็น และความสำคัญในการที่จะจัดทำการศึกษา การจัดการระบบป้องกันอัคคีภัยของโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งทำให้ทราบถึงข้อบกพร่องของระบบความปลอดภัยด้านอัคคีภัยที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

ผู้เขียนได้ดำเนินการศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการในการจัดการระบบป้องกันอัคคีภัยของโรงงานอุตสาหกรรม ประกอบด้วย ด้านกฎหมายและมาตรฐานที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน การป้องกันและระงับอัคคีภัยในโรงงาน ด้านการจัดการระบบป้องกันระบบป้องกันอัคคีภัย ด้านความสัมพันธ์ระหว่างระบบป้องกันอัคคีภัยและการจัดการความปลอดภัยด้านอัคคีภัยว่ามีอะไรบ้าง เพื่อนำมาใช้ในการสนับสนุนให้ผู้ประกอบกิจการและผู้เกี่ยวข้องได้นำไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการระบบป้องกันอัคคีภัยที่มีประสิทธิภาพได้อย่างถูกต้อง มีผู้เสนอแนวคิด นิยามไว้หลายความหมาย ดังนี้

1. ด้านกฎหมายและมาตรฐานเกี่ยวข้องกับระบบป้องกันอัคคีภัยในโรงงานอุตสาหกรรม มีดังนี้

- ตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคารฉบับที่ 3 พ.ศ. 2543 กำหนดให้เจ้าของอาคารกฎหมายฉบับนี้ ต้องจัดให้มีผู้ตรวจสอบด้านวิศวกรรม หรือผู้ตรวจสอบด้านสถาปัตยกรรม
- กฎกระทรวง ฉบับที่ 60 (พ.ศ.2549) ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ.2522 ยังไม่มีการบัญญัติอัตราการทนไฟของโครงสร้างหลักในส่วนที่เป็นโครงหลังคาของอาคารเป็นการเฉพาะทำให้เกิดปัญหา ทางปฏิบัติแก่เจ้าพนักงานท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง
- ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่องการป้องกันและระงับอัคคีภัยในโรงงาน พ.ศ. 2552 กำหนดประเภทหรือชนิดของโรงงานที่จะต้องมีการคุ้มครองความปลอดภัยในการประกอบกิจการโรงงาน
- กฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหารจัดการ และดำเนินการด้านความปลอดภัยอาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับการป้องกันและระงับอัคคีภัย พ.ศ. 2555

มาตรฐานการป้องกันอัคคีภัย (2559) E.I.T standard 3002-51. มาตรฐานระบบดับเพลิง จัดเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งของการป้องกันอัคคีภัยของอาคาร ในการออกแบบ ติดตั้ง การทดสอบ และการบำรุงรักษาอย่างครบถ้วน ถูกต้อง จะสามารถลดการสูญเสียชีวิต และทรัพย์สินจากอัคคีภัยที่เกิดขึ้น มาตรฐานจะเกี่ยวข้องกับการป้องกันอัคคีภัยในเชิงรับ (Passive Components) และมาตรฐานจะเกี่ยวข้องกับการป้องกันอัคคีภัยในเชิงรุก (Active Components) โดยอ้างอิงจากมาตรฐานสากลที่เป็นที่ยอมรับ เช่น National Fire Protection Association (2002) NFPA 550 สมาคมป้องกันอัคคีภัยแห่งชาติหรือ

NFPA มีหน้าที่กำหนดมาตรฐานระบบป้องกันอัคคีภัย ความปลอดภัยด้านอัคคีภัย และอุบัติเหตุดังกล่าวมาใช้ในกระบวนการก่อสร้าง และบริหารจัดการอาคารให้มีความปลอดภัยครอบคลุม ตั้งแต่การออกแบบติดตั้งทดสอบ ตรวจสอบบำรุงรักษา จนถึงการดับเพลิงเมื่อเกิดอัคคีภัย ข้อกำหนด NFPA 550 นำเสนอแนวคิดการบริหารจัดการในการป้องกัน และควบคุมอัคคีภัยในสถานประกอบการจะต้องทำกิจกรรม 3 ส่วน คือ 1.การควบคุมกระบวนการเผาไหม้ จะต้องมีการควบคุมการเผาไหม้ควบคุมปริมาณเชื้อเพลิง และสภาพแวดล้อมในพื้นที่ป้องกันการแพร่กระจายการเผาไหม้ 2.การระงับอัคคีภัยจะต้องมี 2 ระบบทำงานร่วมกัน คือ ระบบแจ้งเหตุเพลิงไหม้อัตโนมัติ ระบบดับเพลิงอัตโนมัติ 3. การควบคุมไฟโดยการออกแบบโครงสร้างที่เหมาะสม การควบคุมไฟมี 2 ส่วน คือ การออกแบบโครงสร้างจะต้องใช้วัสดุทนไฟ การใช้ระบบควบคุมการเคลื่อนที่ของไฟ สอดคล้องกับ Unites Stater Department of the interior Bureau of Reclamation (2000) การจัดการระบบป้องกันและระงับอัคคีภัย เกี่ยวกับโครงสร้างของอาคาร ซึ่งมีโอกาสที่จะเกิดเพลิงไหม้ที่แตกต่างกัน โดยแนะนำกับผู้ที่เกี่ยวข้อง ในการออกแบบว่าจะต้องเข้าใจถึงพื้นฐานของการเกิดไฟ ประเภทของเชื้อเพลิง อุปกรณ์ดับเพลิง การใช้งาน ข้อกำหนด ตามกฎหมายและมาตรฐาน เช่นเดียวกับ FM (Factory Mutual) Global ระบบป้องกันอัคคีภัยที่ดีและมีประสิทธิภาพในการใช้งาน นอกเหนือจากการออกแบบที่ดีแล้ว ยังต้องคำนึงถึงการติดตั้งระบบ ซึ่งควรที่จะเลือกใช้อุปกรณ์ที่จะนำมาติดตั้งที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน การทดสอบ จากหน่วยงานที่ทำการทดสอบอุปกรณ์ป้องกันและระงับอัคคีภัยของกลุ่มประกันภัยคือได้มาตรฐาน FM Approval เพื่อให้มีความ

มั่นใจว่าสินค้าดังกล่าวมีคุณภาพ และประสิทธิภาพในการใช้งาน รวมถึง วัฒนชัย กลีบรัง (2565) 1) จัดให้มีระบบป้องกันและระงับอัคคีภัย ทั้งด้านการจัดให้มีอุปกรณ์ดับเพลิง การจัดเก็บสารเคมี การติดตั้ง ระบบสัญญาณแจ้งเหตุเพลิงไหม้ การจัดเส้นทางหนีไฟ รวมทั้งการก่อสร้างอาคารด้วยวัสดุที่มีอัตราการทนไฟ ตามที่กฎหมายกำหนด 2) จัดให้มีแผนป้องกันและระงับอัคคีภัย ทั้งด้านการตรวจตรา การอบรม การรณรงค์ป้องกันอัคคีภัย การดับเพลิง การอพยพหนีไฟ การบรรเทาทุกข์ และการปฏิรูปพื้นที่ฟูหลังเกิดเหตุอัคคีภัย 3) จัดให้มีช่องทางหรือเส้นทางหนีไฟสู่ทางออกภายนอกตามมาตรฐานที่กฎหมายกำหนด

กล่าวโดยสรุป ข้อกำหนดตามกฎหมายและมาตรฐานต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและระงับอัคคีภัย เพื่อป้องกันการสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สิน เป็นการกำหนดเพื่อบังคับและแนะนำข้อปฏิบัติ ทำให้ผู้ประกอบการและผู้เกี่ยวข้องได้ประโยชน์ในการบริหารจัดการและใช้งานอุปกรณ์ระบบต่างๆให้ทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ด้านการจัดการระบบป้องกันอัคคีภัยในโรงงานอุตสาหกรรม มีดังนี้

2.1. ระบบป้องกันอัคคีภัย

เกษรา ชีระโกเมน (2545) กล่าวว่า การป้องกันอัคคีภัย แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

1. การป้องกันอัคคีภัยเชิงรับ (Passive Fire Safety) เป็นการเน้นเรื่อง การป้องกันในส่วนของการออกแบบโครงสร้างอาคาร เพื่อจำกัดการลุกลามของ

ไฟ ซึ่งอาคารส่วนใหญ่จะต้องดำเนินการป้องกันตั้งแต่การออกแบบการก่อสร้างอาคารเสร็จ

2. การป้องกันอัคคีภัยเชิงรุก (Active Fire Safety) เป็นการป้องกันอัคคีภัยเมื่อเกิดเพลิงไหม้ ซึ่งจะต้องมีการติดตั้งอุปกรณ์การเฝ้าระวัง อุปกรณ์การป้องกันการลุกลามของไฟ และอุปกรณ์สำหรับการควบคุมควันไฟ ซึ่งที่มีการป้องกันรวมถึงอุปกรณ์ที่ใช้จะขึ้นอยู่กับขั้นตอนการเกิดเปลวไฟ การป้องกันการเกิดอัคคีภัยที่ดีและมีประสิทธิภาพที่สุด คือการตัดโอกาสสองประการที่ 4 ของการเกิดไฟออก คือ เชื้อเพลิง ออกซิเจน ความร้อน ปฏิกริยาลูกโซ่ เป็นต้น

Leon. S (1962) กล่าวว่า ระบบป้องกันอัคคีภัยที่ดีในเชิงวิศวกรรม ควรมีการพิจารณาตั้งแต่การออกแบบตามมาตรฐานวิศวกรรม ตั้งแต่โครงสร้างระบบป้องกันอัคคีภัย รวมถึงประเภทของเชื้อเพลิง ที่มีอยู่ในอาคาร ให้เป็นไปตามข้อกำหนดของกฎหมายและมาตรฐานการติดตั้ง ตลอดจนมีการทดสอบและบำรุงรักษาเป็นประจำ เช่นเดียวกับ Building Control of Japan (2003) ระบบป้องกันอัคคีภัยในอาคารประเภท ห้างสรรพสินค้าได้ให้ความสำคัญตั้งแต่การออกแบบ การติดตั้ง ตามแบบที่กำหนด การใช้งานระบบของผู้ปฏิบัติงาน หรือผู้ดูแล รวมไปถึงการใช้งานระบบประกอบอื่นๆ ที่เชื่อมต่อกับระบบป้องกันอัคคีภัยด้วย รวมถึง Thomas. K (2020) การทดสอบระบบป้องกันอัคคีภัย หลังจากการติดตั้งเสร็จสมบูรณ์แล้ว ประกอบด้วยขั้นตอนการตรวจสอบ การทดสอบส่วนประกอบทั้งหมดและการเปิดใช้งานระบบ รวมถึงระบบจะต้องได้รับการบำรุงรักษาตรวจสอบเป็นประจำ เพื่อให้มั่นใจว่าระบบทำงานได้อย่างเต็ม

ประสิทธิภาพ และ ณ พงษ์ สุขสงวน (2565) ศึกษาระบบวิศวกรรมการป้องกัน และระงับอัคคีภัยขององค์กรธุรกิจ แบ่งออกเป็น 6 ด้าน ประกอบด้วย (1) ด้านบริบทขององค์กร (2) ด้านระบบการจัดการป้องกัน (3) ด้านอุปกรณ์ป้องกันและระงับอัคคีภัย (4) ด้านระเบียบข้อกำหนดกฎหมาย (5) ด้านการจัดการสภาพแวดล้อม และ(6) ด้านการจัดการภายใต้สภาวะวิกฤต โดยระบบวิศวกรรมป้องกันและระงับอัคคีภัย เป็นระบบที่ถูกกำหนดกฎหมายมาตรฐาน เป็นภาคบังคับมากกว่าที่จะเป็นเรื่องของมาตรฐาน ทำให้มีการออกกฎหมายและมาตรการไม่ครอบคลุมปัญหาที่สำคัญ คือ ประชาชนและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องขาดความรู้ความสามารถในการใช้ระบบวิศวกรรมการป้องกันและระงับอัคคีภัย ตั้งแต่การออกแบบการติดตั้งการตรวจสอบการใช้งานและการตรวจสอบบำรุงรักษาให้ระบบป้องกันอัคคีภัยสามารถพร้อมใช้งานและมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับพงศ์สรร เทพคุ้มกัน (2564) เนื่องจากกฎหมายที่กำหนดให้อาคารที่มีความเป็นอาคารสาธารณะ อาคารขนาดใหญ่ และอาคารสูงนั้น จำเป็นจะต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดสำหรับการป้องกันอัคคีภัย คือ ผู้ประกอบกิจการโรงงานต้องตรวจสอบ ทดสอบ และบำรุงรักษาระบบและอุปกรณ์ สำหรับการป้องกันและระงับอัคคีภัย ให้สามารถพร้อมทำงานได้ตลอดเวลา รวมถึงอาคารที่พักอาศัยไม่ว่าจะเป็นขนาดเล็ก หรือขนาดใหญ่ เช่น คอนโดมิเนียม อพาร์ทเมนท์ จำเป็นต้องมีระบบป้องกันอัคคีภัย เพื่อประโยชน์และความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สินของผู้อยู่อาศัย

2.2. การจัดการความปลอดภัยด้านอัคคีภัย

Rzajj, W. A (2022) การจัดการความปลอดภัยด้านอัคคีภัยมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการเตรียมความพร้อม ตั้งแต่การวางแผนการออกแบบการติดตั้งการแก้ไขจุดบกพร่อง การดำเนินงานการตรวจสอบและการบำรุงรักษา มีความจำเป็นต้องมีการกระทำอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มั่นใจถึงความน่าเชื่อถือในการดับไฟรวมถึงการจัดการ การจัดการพนักงาน และการตระหนักถึงความปลอดภัยเป็นส่วนหนึ่งของระบบการจัดการความปลอดภัยด้านอัคคีภัย โดยจำเป็นต้องมีระบบป้องกันอัคคีภัยเป็นส่วนหนึ่งของกลยุทธ์การจัดการด้านความปลอดภัยด้านอัคคีภัยของอาคาร ในกรณีที่เกิดไฟไหม้เพื่อป้องกันชีวิตบุคคลที่อยู่อาศัยภายในอาคาร เช่นเดียวกับ Kodur , Kumar and Rafi (2019) เมื่อเกิดเหตุเพลิงไหม้หลังจากการวาบไฟ อุณหภูมิของไฟอาจจะสูงขึ้น 1,000 C ซึ่งก่อให้เกิดอันตรายต่อความปลอดภัยของโครงสร้างเนื่องจากการขยายตัวของความร้อนและการเสื่อมสภาพของคุณลักษณะของวัสดุ วัตถุประสงค์หลักของระบบป้องกันอัคคีภัยแบบ passive ในขั้นตอนนี้ คือ การป้องกันไม่ให้เพลิงไหม้ลุกลามทำให้โครงสร้างของอาคารเกิดความเสียหายดังนั้น วัสดุที่ใช้ทำโครงสร้างทั้งหมดต้องเป็นวัสดุที่ทนไฟ และผ่านมาตรฐานด้านความปลอดภัยจากอัคคีภัย การป้องกันอัคคีภัยแบบ passive เหล่านี้จะทำให้การดับเพลิง การอพยพหนีไฟของคนเป็นไปได้อย่างปลอดภัย และลดความเสียหายของอาคารจากเขตเพลิงไหม้ของผู้เป็นเจ้าของอาคาร สอดคล้องกับ ธนารักษ์ ผาติสุวัฒน์ (2562) การบริหารจัดการอัคคีภัยของโรงมหรสพในพื้นที่เขตวัฒนาปัจจัยการจัดการทางกายภาพ

ยังเป็นปัญหาหลักที่สำคัญเป็นเหตุให้เกิดอัคคีภัย แนวทางและมาตรการเพิ่มประสิทธิภาพในการลดความเสี่ยงจากอัคคีภัยประกอบด้วย การจัดทำแผนการอพยพหนีไฟ อบรมเพื่อเพิ่มทักษะและความรู้แก่พนักงานด้านอัคคีภัย ตรวจสอบระบบและอุปกรณ์ป้องกันและระงับอัคคีภัยอยู่เสมอ ใช้วัสดุการก่อสร้างและตกแต่งอาคารที่เป็นวัสดุทนไฟจัดทำแผนป้องกันและระงับอัคคีภัย รวมทั้งการทำให้มาตรการควบคุมการปรับปรุงอาคาร ที่อาจทำให้เกิดความเสี่ยงอัคคีภัยจากกิจกรรมที่อาจทำให้เกิดประกายไฟได้และปรับปรุงแผนป้องกันและระงับอัคคีภัยทุก ๆ 5 ปีเพื่อให้แผนป้องกันมีประสิทธิภาพสูงสุด และสมมาต เลิศลักษณ์อารยา (2559) แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการจัดการอัคคีภัยเป็นประเด็นสำคัญที่มีผลกระทบโดยตรงกับประสิทธิภาพของการลดความสูญเสียเมื่อเกิดเหตุอัคคีภัยอันมีผลมาจากการเตรียมความพร้อมและการประสานงานในการจัดการตามแผนงานก่อนเกิดอัคคีภัยขณะเกิดอัคคีภัยและหลังเกิดอัคคีภัยซึ่งประกอบด้วยตัวแปรดังนี้ (1) การจัดการก่อนเกิดเหตุประกอบด้วย การจัดการทำแผนป้องกันอัคคีภัย แผนรณรงค์ป้องกัน แผนการอบรม แผนการตรวจตรา แผนการจัดระบบแจ้งเหตุ (2) การจัดการขณะเกิดเหตุประกอบด้วย แผนการดับเพลิง แผนการอพยพหนีไฟ (3) การจัดการหลังเกิดเหตุประกอบด้วย แผนการบรรเทาทุกข์ แผนปฏิรูปฟื้นฟู เจลิมพร เกษมสวัสดิ์ และเด่นศักดิ์ ยกยอน (2559) การป้องกันและระงับอัคคีภัยในโรงพยาบาลเพื่อความปลอดภัยของผู้ป่วยที่มาใช้บริการต้องมีการจัดทำแผนป้องกันและระงับอัคคีภัยประกอบด้วย การตรวจตรา การอบรม การรณรงค์ป้องกันอัคคีภัย การดับเพลิง การอพยพหนี

ไฟ การบรรเทาทุกข์ และการปฏิรูปพื้นที่ฟุ้งของค้ประกอบของแผนดังกล่าวจะดำเนินการในภาวะต่างกันคือ ก่อนเกิดเหตุเพลิงไหม้ ขณะเกิดเหตุเพลิงไหม้ หลังเกิดเหตุเพลิงไหม้ สรภค รัชตโสภณ (2562) ความรู้ด้านการป้องกันในระงับอัคคีภยของคนในชุมชนนั้นเป็นเพียงความรู้ความเข้าใจในการระงับอัคคีภย ในขณะที่เกิดเหตุเพียงเท่านั้นยังคงขาดความรู้ความเข้าใจในด้านการป้องกันอัคคีภยซึ่งการที่จะลดความเสี่ยงจากอัคคีภยจำเป็นต้องมีความรู้ในแผนการป้องกันและระงับอัคคีภยร่วมด้วยซึ่งประกอบด้วยแผนต่างๆ ดังนี้ (1) แผนก่อนเกิดเหตุประกอบด้วย การตรวจตรา การอบรม การรณรงค์ (2) แผนขณะเกิดเหตุประกอบด้วย การดับเพลิง การอพยพหนีไฟ (3) แผนหลังเกิดเหตุประกอบด้วย การบรรเทาทุกข์

กล่าวโดยสรุภ การจัดการระบบป้องกันอัคคีภยที่มีประสิทธิภพประกอบด้วย กระบวนการเชิงวิศวกรรมคือ ระบบป้องกันอัคคีภย และการจัดการคือ การจัดการความปลอดภัยด้านอัคคีภย แบ่งออกเป็น 2 มิติ ดังนี้

1. ระบบป้องกันอัคคีภย มีขั้นตอนดังนี้ การออกแบบ (Design) การติดตั้ง (Installation) การทดสอบ (Testing) การใช้งาน (Operation) และการตรวจสอบบำรุงรักษา (Inspection Maintenance)

2. การจัดการความปลอดภัยด้านอัคคีภย มีดังนี้ แผนก่อนเกิดเหตุอัคคีภย ประกอบด้วย การตรวจตรา การอบรม การรณรงค์ป้องกันอัคคีภย แผนขณะเกิดเหตุอัคคีภย ประกอบด้วย การดับเพลิง การอพยพหนีไฟ แผนหลังเกิดเหตุอัคคีภย ประกอบด้วย การบรรเทาทุกข์

3. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างระบบป้องกันอัคคีภัยและการจัดการความปลอดภัยด้านอัคคีภัย

สมมาศ เลิศลักษณ์อารยา (2559) การวิจัยเรื่อง ระบบป้องกันอัคคีภัยกับการจัดการความปลอดภัยด้านอัคคีภัยในส่วนระบบป้องกันอัคคีภัยมาตรฐานการออกแบบมาตรฐานการใช้งาน และมาตรฐานการบำรุงรักษา กับส่วนการจัดการความปลอดภัยด้านอัคคีภัย ประกอบด้วย การจัดการก่อนเกิดอัคคีภัย การจัดการขณะเกิดอัคคีภัย และการจัดการหลังเกิดอัคคีภัย พบว่าระบบป้องกันอัคคีภัยมีความสัมพันธ์กับการจัดการความปลอดภัยด้านอัคคีภัยของอาคารสาธารณะประเภทห้างสรรพสินค้าอยู่ในระดับสูง ดังนั้น ประสิทธิภาพของการจัดการอัคคีภัยที่ดี ขึ้นอยู่กับการณรงค์และให้ความรู้กระบวนการทำงานที่สอดคล้อง โดยเฉพาะการเตรียมการก่อนเกิดเหตุการณ์ไม่ว่าจะเป็นการออกแบบโครงสร้างอาคาร วัสดุที่ใช้งาน รวมทั้ง การจัดเตรียมแผนการดับเพลิง แผนการแจ้งเหตุ และการหนีไฟ เป็นต้น สอดคล้องกับ ทองใบ เฟิงธรรม (2564) การวิจัยเรื่องระบบการบริหารจัดการสาธารณภัยด้านอัคคีภัยเชิงบูรณาการ ระดับเขตสมรรถนะการบริหารจัดการสาธารณภัยด้านอัคคีภัย ได้แก่ การวางนโยบาย การเตรียมความพร้อมในการป้องกันบรรเทาสาธารณภัยก่อนเกิดอุบัติเหตุ นโยบายการควบคุมสถานการณ์ขณะเกิดอุบัติเหตุ นโยบายการควบคุมสถานการณ์ ขณะเกิดอัคคีภัยนโยบายบรรเทาทุกข์ และฟื้นฟูหลังเกิดอุบัติเหตุ ได้แก่ มาตรการการออกแบบระบบป้องกันสาธารณภัยด้านอัคคีภัย มาตรฐานการใช้งาน มาตรฐานการซ่อมบำรุง และมาตรฐานการเก็บรักษาอุปกรณ์ป้องกันสาธารณภัยด้านอัคคีภัย พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างขีดสมรรถนะการบริหาร

จัดการสาธารณภัยด้านอัคคีภัยกับระบบป้องกันสาธารณภัยด้านอัคคีภัยมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

สรุปได้ว่า ระบบป้องกันอัคคีภัยมีความสัมพันธ์กับการจัดการความปลอดภัยด้านอัคคีภัย ดังนั้นเพื่อให้การจัดการระบบป้องกันอัคคีภัยของโรงงานอุตสาหกรรมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จะต้องดำเนินการทั้งด้านระบบป้องกันอัคคีภัยและการจัดการความปลอดภัยด้านอัคคีภัยให้มีความสัมพันธ์สอดคล้องกัน

บทสรุป

จากกฎหมาย มาตรฐาน แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างๆ สรุปได้ว่า การจัดการระบบป้องกันอัคคีภัยของโรงงานอุตสาหกรรมที่มีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย (1) กระบวนการเชิงวิศวกรรม คือระบบป้องกันอัคคีภัยและ (2) การจัดการ คือการจัดการความปลอดภัยด้านอัคคีภัย ผู้ประกอบกิจการและผู้เกี่ยวข้องจะต้องคำนึงถึงลำดับขั้นตอนที่สำคัญตั้งแต่ด้านกฎหมาย มาตรฐานของวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทยและมาตรฐานสากล ด้านการจัดการระบบป้องกันอัคคีภัย ประกอบด้วย ระบบป้องกันอัคคีภัยและการจัดการความปลอดภัยด้านอัคคีภัย ซึ่งองค์ประกอบที่ทำให้การจัดการระบบป้องกันและระงับอัคคีภัยทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นจะต้องมีความสัมพันธ์สอดคล้องกัน ดังนี้

1. ด้านกฎหมายและมาตรฐานเกี่ยวข้องกับระบบป้องกันอัคคีภัยในโรงงานอุตสาหกรรม

ผู้ประกอบการและเกี่ยวข้อง จะต้องให้ความสำคัญในการปฏิบัติตามข้อบังคับของกฎหมาย มาตรฐานไทยและมาตรฐานสากล ได้แก่ ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง การป้องกันและระงับอัคคีภัยในโรงงาน พ.ศ. 2552 และกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องกับวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย (วสท) ส่วนในต่างประเทศนิยมใช้ มาตรฐานการป้องกันอัคคีภัย National Fire Protection Association (NFPA) หรือ FM (FACTORY MUTUAL) GLOBAL เป็นต้น

2. ด้านการจัดการระบบป้องกันอัคคีภัยในโรงงานอุตสาหกรรม

2.1. ระบบป้องกันอัคคีภัย

เพื่อให้ระบบป้องกันอัคคีภัยทำงานได้อย่างดีและมีประสิทธิภาพ ผู้เกี่ยวข้องจึงควรให้ความสำคัญตั้งแต่ขั้นตอน การออกแบบ (Design) การติดตั้ง (Installation) การทดสอบ (Testing) การใช้งาน (Operation) และการตรวจสอบบำรุงรักษา (Inspection and Maintenance) ให้เป็นไปตามกฎหมายและมาตรฐานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้มั่นใจว่าระบบป้องกันอัคคีภัย พร้อมทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อเกิดเหตุเพลิงไหม้ขึ้น

2.2. การจัดการความปลอดภัยด้านอัคคีภัย

การจัดการความปลอดภัยด้านอัคคีภัย มีความจำเป็นอย่างยิ่งในการป้องกันการเกิดเพลิงไหม้ โดยวัตถุประสงค์หลักในการลดโอกาสหรือความเสียหายที่เกิดขึ้นจากอัคคีภัย ที่ส่งผลกระทบต่อชีวิตและทรัพย์สิน ซึ่งจะต้องมีการเตรียมความพร้อมตั้งแต่ แผนก่อนเกิดเหตุอัคคีภัย ประกอบด้วย การตรวจ

ตรา การอบรม การรณรงค์ป้องกันอัคคีภัย แผนขณะเกิดเหตุอัคคีภัย ประกอบด้วย การดับเพลิง การอพยพหนีไฟ แผนหลังเกิดเหตุอัคคีภัย ประกอบด้วย การบรรเทาทุกข์

3. ด้านความสัมพันธ์ของระบบป้องกันอัคคีภัยและการจัดการความปลอดภัยด้านอัคคีภัย

ระบบป้องกันอัคคีภัยมีความสัมพันธ์กับการจัดการความปลอดภัยด้านอัคคีภัย ดังนั้น ประสิทธิภาพของการจัดการอัคคีภัยที่ดี ขึ้นอยู่กับการรณรงค์และให้ความรู้กระบวนการทำงานที่สอดคล้อง ตั้งแต่การเตรียมการก่อนเกิดเหตุการณ์ ในเรื่องของการออกแบบโครงสร้างอาคาร ระบบป้องกันอัคคีภัย วัสดุที่ใช้ใช้งาน รวมทั้งการจัดการเตรียมแผนการตรวจตรา แผนการอบรม แผนการรณรงค์ป้องกันอัคคีภัย แผนการดับเพลิง แผนการอพยพหนีไฟ แผนการบรรเทาทุกข์ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กฎกระทรวง ฉบับที่ 60. (2549, 5 กรกฎาคม). ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ.2522. *ราชกิจจานุเบกษา*, 123(2 ก), 20-24.
- กองส่งเสริมเทคโนโลยีความปลอดภัยโรงงาน. (2565). *ข้อมูลสถิติการเกิดอุบัติเหตุ ปี 2562-2566*. ค้นเมื่อ 23 พฤศจิกายน 2566, จาก <http://reg3.diw.go.th/safety/>
- เกชา ชีระโกเมน. (2545). *ปัญหาในการจัดระบบการป้องกันอัคคีภัยสำหรับอาคาร*. กรุงเทพมหานคร: สมาคมวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์.

- คมชัดลึกออนไลน์. (2564, 5 กรกฎาคม). ไฟไหม้โรงงานกิ่งแก้ว ที่ผลิตโพลีเอทิลีนและเม็ดพลาสติก ชื่อว่า บริษัทหมีงี้ เคมีคอล. ค้นเมื่อ 25 พฤศจิกายน 2566, จาก <https://www.komchadluek.net/news/472987>
- เฉลิมพร เกษมสวัสดิ์ และเด่นศักดิ์ ยกยอน. (2559). การประเมินความเสี่ยงและแผนป้องกันระดับอค์คิภยในโรงพยาบาลกรณีศึกษา: โรงพยาบาลที่ผ่านการรับรองมาตรฐาน JCI แห่งหนึ่งในประเทศไทย. *วารสารความปลอดภัยและสิ่งแวดล้อม E-Journal*, 1(2), 55-64.
- ณ พงษ์ สุขสงวน. (2565). การศึกษาระบบวิศวกรรมการป้องกันและระดับอค์คิภยขององค์กรธุรกิจในสังคมไทย. *วารสาร มจร การพัฒนาสังคม*, 7(3), 93-103.
- ทองใบ เฟิงธรรม, พงศ์สันต์ ศรีสมทรัพย์, เฉลิมชัย ปัญญาดี และเมธี พะยอมยงค์. (2564). ระบบการบริหารจัดการสาธารณสุขด้านอค์คิภยเชิงบูรณาการ. *วารสารดุษฎิบัณฑิตทางสังคมศาสตร์*, 11(1), 230-242.
- ชนารักษ์ ผาติสุวัฒน. (2562). แนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพการลดความเสี่ยงของอค์คิภยสำหรับอาคารเสี่ยงภัยประเภทโรงมหรสพกรณีศึกษาพื้นที่เขตวัฒนา. การค้นคว้าอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ประกาศกฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหารจัดการดำเนินการด้านความปลอดภัยอาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับการป้องกันและระงับอค์คิภย. (2555, 9 มกราคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. 130(2 ก). 24-33.
- ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรมเรื่อง การป้องกันและระงับอค์คิภยในโรงงาน. (2552, 30 กันยายน). *ราชกิจจานุเบกษา*, 126(143 ง), 23-28.

พงศ์สรร เทพคุ้มกัน. (2565). การตรวจสอบสัญญาณแจ้งเหตุเพลิงไหม้ของ เครื่องตรวจจับควัน ชนิดโพโตอิเล็กทริกโดยอาศัยสนามแม่เหล็ก. วารสารการประชุมวิชาการวิจัยและนวัตกรรมสร้างสรรค์ ครั้งที่ 7, 122-130.

พระราชบัญญัติควบคุมอาคารฉบับที่ 3. (2543, 14 พฤษภาคม). ราชกิจจานุเบกษา, 117(42 ก), 1-14.

วัฒน์ชัย กลีบรัง. (2565). มาตรการป้องกันและระงับอัคคีภัย. กรุงเทพมหานคร: กองส่งเสริมเทคโนโลยีความปลอดภัยโรงงานกลุ่มป้องกันอัคคีภัย.

วิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย. (2559). มาตรฐานการป้องกันอัคคีภัย (พิมพ์ปรับปรุงครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: วิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์.

ศูนย์วิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกอุตสาหกรรมพลาสติก. (2566). โครงสร้างอุตสาหกรรมพลาสติกไทย. ค้นเมื่อ 23 พฤศจิกายน 2566, จาก <http://plastic.oie.go.th/IndustryStructure.aspx>

สมมาศ เลิศลักษณ์อรยา. (2559). ระบบป้องกันอัคคีภัยกับการจัดการความปลอดภัยด้านอัคคีภัย. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 6(3), 351-358.

สรภักดิ์ รัชตโสภณ. (2562). ศึกษาการจัดการความรู้ด้านการป้องกันและระงับอัคคีภัยภายในชุมชน: กรณีศึกษา ชุมชนริมทางรถไฟหลังโรงพยาบาลเดชา เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร. การค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

Building Centre of Japan. (2003). *Design Manual of Fire Protection System Tokyo: Fuji Press*. Retrieved from <https://www.bcj.or.jp/en/services/evaluation/issue/issue02/>

Kodur. V, Kumar. P and Rafi. M. M. (2019). *Fire hazard in buildings review, assessment, and strategies for improving fire safety. Fire hazard in building*. Retrieved from <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/PRR-12-2018-0033/full/html>.

Leon. S. (1962). *Triangle Fire*. New York: Lippincott.

National Fire Protection Association. (2002). *NFPA 550 Guide to the Fire Safety Concepts Tree* (2002 edition). Retrieved from <https://www.nfpa.org/codes-and-standards/all-codes-and-standards/list-.of-codes-and-standards/detail?code=550>

Rzajj, W. A. (2022). Assessment Strategies of Fixed Firefighting system in Residential Multi-Story Building for Improving Fire Safety: A Review. *Journal of Engineering*, University of Baghdad. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/361030711_.

อำนาจของอังกฤษในการควบคุมจำกัดอุปทานยางกับความ
ขัดแย้งในผลประโยชน์ของอุตสาหกรรมรถยนต์สหรัฐ
หลังสงครามโลกครั้งที่ 1

**British hegemony and restrictions on rubber supply after
World War I and competing interests in the United States
auto industry**

ยุทธियง ลิ้มเลิศวาที¹ & ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ²

Yuttiyoung Limlertvatee & Narong Petprasert

meenabonlim@gmail.com

Received: 13/11/66 Revised: 4/12/66 Accepted: 4/12/66

บทคัดย่อ

ปลายศตวรรษที่ 19 อังกฤษได้นำยางพาราจากบราซิลมาปลูกในพื้นที่
อาณานิคมมาลาเย จนทำให้เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้กลายเป็นแหล่งวัตถุดิบ
ยางพาราที่ใหญ่ของโลกในช่วงต้นศตวรรษที่ 20 ซึ่งก่อนหน้านี้อุตสาหกรรมรถยนต์ของ
ยุโรปและสหรัฐอเมริกาต้องพึ่งพายางธรรมชาติจากบราซิล ต่อมาเมื่ออุตสาหกรรม
รถยนต์ยุโรปและสหรัฐอเมริกาย้ายตัวในต้นศตวรรษที่ 20 ทำให้อังกฤษเห็น
โอกาสของกำไรจากพืชเศรษฐกิจชนิดนี้จึงได้ส่งเสริมปลูกยางพาราเป็นจำนวนมาก
มากในอาณานิคมของอังกฤษ แต่ต่อมาหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 เมื่อยางพารา

¹ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิตเศรษฐศาสตร์การเมืองระหว่างประเทศและการพัฒนา
คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต

² คณบดีคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต

มากเกินไปความต้องการนำไปสู่ราคาตกต่ำ เพราะอุตสาหกรรมผลิตรถยนต์ในยุโรปได้รับความเสียหายอย่างมากในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 1 แต่อุตสาหกรรมการผลิตรถยนต์ในสหรัฐอเมริกามีการเติบโตและขยายตัว และช่วงเวลาดังกล่าวอุตสาหกรรมรถยนต์สหรัฐอเมริกาเป็นผู้บริโภควัตถุดิบยางพารารายใหญ่จากอาณานิคมอังกฤษถึง 75% อุตสาหกรรมรถยนต์สหรัฐได้ประโยชน์จากการที่ปริมาณยางพารามีล้น และถือเป็นความมั่นคงด้านวัตถุดิบที่จะล้าสมัยบ่อนให้อุตสาหกรรมรถยนต์ของสหรัฐอเมริกา เมื่อราคายางพาราตกต่ำทำให้อังกฤษและรัฐบาลของอาณานิคมได้ออกมาตรการ Stevenson Restriction เพื่อควบคุมการส่งออกอุปทานยางพารา ส่งผลให้อุตสาหกรรมรถยนต์ของสหรัฐเกิดความขัดแย้งในผลประโยชน์ ระหว่างอุตสาหกรรมรถยนต์กับผู้ผลิวัตถุดิบยางพารา ส่งผลทำให้ Ford Motor Company ได้ไปลงทุนปลูกยางในประเทศบราซิล 2.5 ล้านเอเคอร์ และ Harvey S. Firestone ได้ลงทุนปลูกยางในประเทศไลบีเรีย 1 ล้านเอเคอร์ การลงทุนสร้างสวนยางพาราขนาดใหญ่ของ Ford Motor Company และ Harvey S. Firestone ต่างก็ไม่ประสบความสำเร็จในการปลูกยางเพราะการลงทุนในพื้นที่ขนาดใหญ่ถึง 1 ล้านเอเคอร์นั้น การบริหารจัดการพบอุปสรรคมากมาย ซึ่งแตกต่างกับการปลูกยางในอาณานิคมมาลาของอังกฤษ ที่มีลักษณะเป็นหุ้นส่วนแบ่งผลประโยชน์ทางธุรกิจกับพ่อค้าชาวจีนในท้องถิ่น

คำสำคัญ: อังกฤษ; อุปทานยางพารา; ความขัดแย้งผลประโยชน์; หลักการจำกัด สตีเวนสัน

Abstract

In the late 19th century, British brought rubber from Brazil and planted it in the British Malaya resulting in Southeast Asia becoming the world's largest source of rubber raw materials in the early 20th century. Prior to this, the European and American automobile industries relied on natural rubber from Brazil. Later, in the early 20th century, the European and American automobile industries expanded, thus the British foresaw the opportunity for profits from this type of economic crop. Therefore, a large numbers of rubber cultivation had been promoted in their colonies. However, following World War I, rubber was oversupplied leading to the price falling as the automobile industry in Europe suffered greatly during World War I. On the contrary, the automobile manufacturing industry in the United States was growing and expanding. During that time, the US automobile industry was a major consumer of 75% of rubber raw materials from the British colonies. The US automobile industry benefited from rubber oversupply and was considered as the raw materials security that supplied the automobile industry of the United States. The fallen rubber price causing the British and colonial government to issue the Stevenson Restriction to control rubber export, hence, the US auto industry had a conflict of interests between the automobile industry and rubber raw material producers. Then, Ford Motor Company, invested in planting 2.5

million acres of rubber in Brazil, and Harvey S. Firestone invested in Liberia about 1. million acres. By investing in large-scale rubber plantations, neither the Ford Motor Company nor Harvey S. Firestone was successful in growing rubber as they encountered a great deal of management obstacles. This was different from rubber plantations in Malayan colonies that had the characteristics of a partnership; sharing business interests with local Chinese merchants.

Keywords: British; Rubber Supply; Conflict of interest; Stevenson Restriction

บทนำ

จากการศึกษาถึงแหล่งผลิตยางพาราบนคาบสมุทรมลายูของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ภายหลังจากอังกฤษได้นำยางพาราเข้ามาส่งเสริมการปลูกในอาณานิคมมาลายูปลายศตวรรษที่ 19 ที่เกาะสิงคโปร์ในปี 1888 จนถึงปี 1913 การเข้ามาของพืชเศรษฐกิจยางพาราในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ใช้เวลาเพียงแค่สองทศวรรษครึ่งเท่านั้น พื้นที่การปลูกยางพาราเชิงพาณิชย์ได้ขยายไปนับหมื่นเอเคอร์ ทำให้พื้นที่อาณานิคมของอังกฤษได้กลายเป็นแหล่งวัตถุดิบยางพารา (Rubber Supply) ที่มีการส่งออกมากที่สุดของโลก เพื่อป้องกันวัตถุดิบทำล้อยางรถยนต์ให้กับอุตสาหกรรมรถยนต์ของสหรัฐอเมริกาและยุโรปในต้นศตวรรษที่ 20 และยางพาราได้กลายเป็นพืชเศรษฐกิจที่ต้องส่งผ่านท่าเรือสิงคโปร์ไปยังยุโรปและ

สหรัฐอเมริกา การขยายตัวของอุตสาหกรรมรถยนต์ในสหรัฐและยุโรปของต้นศตวรรษที่ 20 ในช่วงที่ยังขาดแคลนวัตถุดิบเพราะผลผลิตในอาณานิคมอังกฤษเพิ่งเริ่มต้นให้มีการปลูก ทำให้ในปี 1910 มูลค่าของยางพาราหน้าหนัก 1 กิโลกรัมมีมูลค่าประมาณหนึ่งปอนด์สเตอร์ลิง (ราคาทองคำ 100 ปีก่อนขนาดหน้าหนักหนึ่งบาทราคาโดยเฉลี่ยประมาณ 30 บาท อัตราแลกเปลี่ยน 13 บาทเท่ากับหนึ่งปอนด์สเตอร์ลิง นั่นหมายความว่ายางพาราประมาณสองกิโลกรัมมีมูลค่าเกือบจะเท่ากับมูลค่าทองคำหนึ่งบาท) ด้วยปัจจัยความต้องการยางพาราเพื่อใช้ในอุตสาหกรรมรถยนต์ของโลกในช่วงเวลาดังกล่าวเมื่อมีความต้องการสูงแต่วัตถุดิบมีน้อย จนถึงปี 1913 พื้นที่อาณานิคมอังกฤษในมาลายูได้ก้าวขึ้นมาเป็นผู้นำการส่งออกวัตถุดิบยางพาราแทนบราซิลในที่สุด การเติบโตของอุตสาหกรรมรถยนต์ที่กำลังขยายตัวขึ้นมา ได้เข้ามาเปลี่ยนแปลง (Disruption) ระบบการขนส่งจากแรงงานของม้าในมหานครใหญ่ในยุโรป ลอนดอน ปารีส มหานครนิวยอร์ก เมืองใหญ่ๆ ของสหรัฐอเมริกา ด้วยมูลค่ายางพาราที่มีราคาแพงเป็นสาเหตุกระตุ้นให้เกิดการลงทุนทำสวนยางและมีการขยายตัวในพื้นที่อาณานิคมของอังกฤษ ทำให้สวนยางในแหลมมาลายูในทศวรรษแรกของศตวรรษที่ 20 (1905-1910) มีการเปิดพื้นที่ทำสวนยางถึง 70,000 เฮคเตอร์ต่อปี จนในปี 1911 พื้นที่ปลูกยางได้ขยายตัวไปเป็นจำนวนมากถึง 542,877 เฮคเตอร์ (Frank, Z & Musacchio, A., 2006) ส่งผลให้มีการใช้ที่ดินเพื่อการปลูกยางพารา มีการเปิดป่าขยายพื้นที่การผลิตและปลูกยางใหม่เพิ่มขึ้นอย่างไม่เคยมีมาก่อนในประวัติศาสตร์เศรษฐกิจ จนต่อมาหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 เศรษฐกิจตกต่ำในยุโรป การผลิตรถยนต์ในยุโรปได้รับผลกระทบจากสงครามถึงสี่ปี ส่งผลให้อุปทานยางที่อังกฤษได้ส่งเสริมให้มีการ

ลงทุนปลูกในอาณานิคมมาลาญ มีปริมาณล้นเกินเป็นจำนวนมาก เมื่อวัตถุดิบ ยางพาราที่ปลูกมีผลผลิตที่ล้นเกินความต้องการของอุตสาหกรรมรถยนต์โลกใน เวลานั้น ทำให้ราคาคตกต่ำ ทางรัฐบาลอังกฤษเองคำนึงถึงผลประโยชน์ของนัก ลงทุนของตัวเองที่สูญเสียกำไรไปเพราะอุปทานยางพาราล้น อังกฤษจึงได้ออก มาตราการ Stevenson Plan เพื่อควบคุมจำกัดการส่งออกอุปทานยางพาราที่นัก ธุรกิจอังกฤษลงทุนปลูกไว้ ทั้งนี้เพื่อหวังขับเคลื่อนราคาในตลาดโลกให้สูงขึ้น

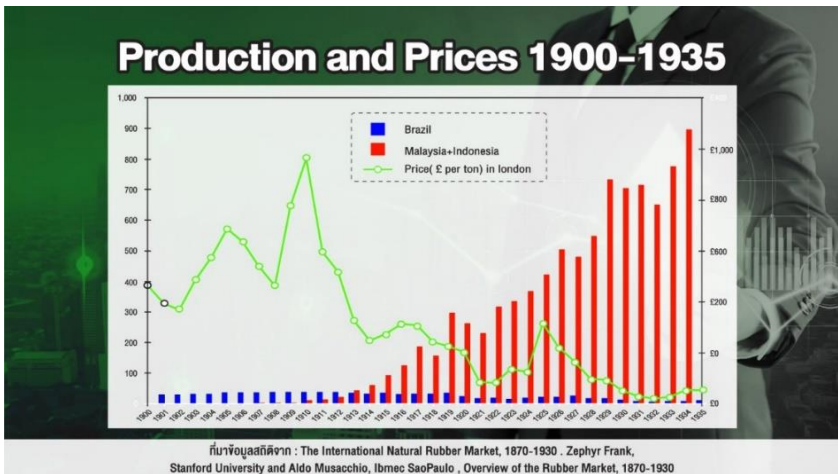
อุปทานยางโลกขยายตัวมหาศาลในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ต้น ศตวรรษที่ 20

นับตั้งแต่ที่อาณานิคมอังกฤษได้ส่งเสริมการปลูกยางพาราในเอเชีย ตะวันออกเฉียงใต้ในปลายศตวรรษที่ 19 การขยายพื้นที่การปลูก ทำให้อุปทาน ยางพาราได้เพิ่มขึ้นมาโดยตลอด ด้วยปัจจัยที่อำนาจของอาณานิคมอังกฤษได้มีการ บริหารจัดการเอื้ออำนวยประโยชน์ต้นทุนในเรื่องที่ดินซึ่งรัฐบาลของอาณานิคม อังกฤษได้สนับสนุนให้กับนักธุรกิจอังกฤษในราคาต้นทุนสัมปทานที่ราคาถูก ตลอดจนได้รับการสนับสนุนทั้งเงินทุนและแรงงานมีการนำแรงงานกุลิชาวจีนและ อินเดียนอนได้เข้ามาส่งเสริมการปลูกพืชเศรษฐกิจยางพาราเพื่อการพาณิชย์ ทำให้ ในปี 1913 ปริมาณผลผลิตยางพาราที่ปลูกในพื้นที่อาณานิคมในแหลมมาลาญมี การส่งออกแซงหน้าประเทศบราซิล การเติบโตของอุตสาหกรรมสวนยางเชิง พาณิชยกรรม การขยายพื้นที่การปลูกยางเป็นไปอย่างกว้างขวาง เป็นช่วงเวลาเดียวกับ ที่ยางพาราได้แพร่ขยายเป็นพืชเศรษฐกิจที่ได้รับความนิยม ทำให้บรรดานาย เหมือนพ่อค้าพาณิชย์ในรัฐสยามของมณฑลภูเก็ตในช่วงเวลานั้นได้ให้ความสนใจ

เป็นพิเศษ ทั้งนี้ก็เพราะพ่อค้าวานิชย์นายเหมืองดีบุกของรัฐสยามมีความสัมพันธ์ทางการค้ากับบีนังและสิงคโปร์ เมื่อได้เห็นภาวะการตื่นตัวในพืชเศรษฐกิจยางพาราที่อาณานิคมอังกฤษได้ให้การสนับสนุน รัฐสยามก็ได้รับอิทธิพลการตื่นตัวในพืชเศรษฐกิจยางพาราไปด้วยเช่นกัน (ภูวดล ทรงประเสริฐ, 2535, หน้า 69) เมื่อยางพาราพืชเศรษฐกิจมีราคาที่สูงและมีมูลค่าสูง เราได้เห็นการปลูกยางเชิงพาณิชย์จำนวนมากที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อนในประวัติศาสตร์เศรษฐกิจ ได้เกิดขึ้นในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ส่งผลให้การเคลื่อนย้ายศูนย์กลางการผลิตและส่งออกยางธรรมชาติได้เปลี่ยนจากบราซิลมาอยู่ที่ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ตั้งแต่ในช่วงปี 1870-1910 อุตสาหกรรมรถยนต์ของยุโรปและสหรัฐอเมริกาได้รับความนิยม การผลิตในระดับอุตสาหกรรมเมื่อต้องพึ่งพาวัตถุดิบจากยางพาราที่เก็บได้จากป่าของบราซิลซึ่งมีข้อจำกัดในเรื่องวัตถุดิบที่ได้จากธรรมชาตินั้นไม่เพียงพอต่อความต้องการของอุตสาหกรรมรถยนต์ที่เพิ่มขึ้น เมื่อมูลค่าของยางพารามีมูลค่าที่สูงทำให้ช่วงเวลาหลังปี 1910 การขยายแปลงปลูกสวนยางเชิงพาณิชย์และการลงทุนจากตลาดทุนของอังกฤษในกรุงลอนดอนจำนวนมาก ต่างมุ่งมาสู่การลงทุนเพื่อการปลูกยางในอาณานิคมกันอย่างท่วมท้นเพราะมีผลกำไรที่สูง

ก่อนสงครามโลกครั้งที่ 1 อุตสาหกรรมรถยนต์ในยุโรปและในสหรัฐอเมริกา มีความต้องการยางพาราทำให้ราคาพุ่งสูงทำให้อังกฤษขยายการลงทุนเข้ามาในอาณานิคมมาหลาย พื้นที่ของอาณานิคมอังกฤษมีการขยายปลูกยางแปลงใหญ่ แนนอนว่ายอมนำไปสู่การเพิ่มขึ้นของอุปทานยางที่ทยอยเพิ่มมากขึ้นในอาณานิคมอังกฤษเช่นกัน การขยายสวนยางในอาณานิคมนั้นมีตัวเลขสะท้อน

แรงจูงใจของการทุ่มการลงทุนของพ่อค้าอังกฤษมาที่พืชเศรษฐกิจยางพาราในอาณานิคม พบว่าในปี 1910 บริษัทยางพาราของอังกฤษบางแห่งจ่ายเงินปันผลปีละ 300% ในปี 1912 มีการระบุว่าบริษัทยางหลายแห่งของอังกฤษเสนอเงินปันผลประจำปีประมาณเกือบ 70% เงินทุนของอังกฤษไหลมาลงทุนปลูกสวนยางพาราเชิงพาณิชย์ สิ่งเหล่านี้สะท้อนถึงการตื่นยาง ความต้องการวัตถุดิบในยุคเริ่มต้นของอุตสาหกรรมรถยนต์ ทำให้อัตราการเติบโตของสวนยางมีการขยายตัวอย่างมหาศาล จนถึงปี 1950 (พ.ศ. 2493) มีข้อมูลระบุไว้ว่าสวนยาง 60% ในประเทศมาเลเซียนั้นเป็นของบริษัทอังกฤษเพียงห้าบริษัทเท่านั้น (Dr Elsa Lafaye de Micheaux, 2023, p. 7)

อุตสาหกรรมรถยนต์ในยุโรปและสหรัฐอเมริกามีการขยายตัวก่อนหน้าสงครามโลกครั้งที่ 1 ทำให้สวนยางในแหลมมลายูมีการเปิดพื้นที่ป่าทำสวนยางกันเป็นจำนวนมากจนถึงปี 1911 พื้นที่ปลูกยางมีการขยายตัวถึง 542,877 เอเคอร์ (Frank, Z & Musacchio, A., 2006) ด้วยแรงจูงใจของราคาและการลงทุนจากอังกฤษทำให้มีการขยายพื้นที่การปลูกจำนวนมาก ปริมาณอุปทานยางธรรมชาติที่ปลูกในแหลมมลายู เริ่มมีอัตราที่เพิ่มเกินความต้องการของอุตสาหกรรมรถยนต์ของโลกในเวลานั้น ประจวบกับในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 1 ประเทศในยุโรปนับตั้งแต่ปี 1914-1918 ต้องเผชิญกับภาวะสงคราม สปีของสงครามทำให้กำลังการผลิตโรงงานรถยนต์ฝั่งยุโรปนั้นแทบจะหยุดนิ่ง หลังสงครามโลกครั้งที่ 1 อุตสาหกรรมการผลิตต่างๆ ของยุโรปได้รับผลกระทบจากสงครามอย่างมาก การบริโภคยางพาราของอุตสาหกรรมรถยนต์ฝั่งยุโรปหยุดการสั่งซื้อ ทำให้ในปี 1920 ราคายางพาราทดต่ำซึ่งก็แน่นอนว่าเงินทุนอุตสาหกรรมสวนยางเชิงพาณิชย์แปลงใหญ่ทั่วทั้งคาบสมุทรมลายูนั้นเจ้าของคือเงินทุนจากตลาดทุนในนครลอนดอน เมื่อราคาตกต่ำเพราะอุปทานยางพาราล้น ย่อมส่งผลกระทบต่อผลประโยชน์กำไรที่เคยได้ของนักลงทุนอังกฤษ ทำให้อังกฤษและบริษัทนักลงทุนชาวอังกฤษมองเห็นว่าการเติบโตของอุตสาหกรรมรถยนต์ในสหรัฐอเมริกามีความจำเป็นต้องพึ่งพาพืชเศรษฐกิจยางพาราเป็นวัตถุดิบหลักที่สำคัญต่ออุตสาหกรรมรถยนต์ หากอังกฤษและรัฐบาลอาณานิคมของอังกฤษใช้อำนาจควบคุมจำกัดปริมาณการส่งออกยางพาราไปยังสหรัฐอเมริกาหรือที่เรียกว่า Stevenson Restriction จะส่งผลทำให้อุปทานยางถูกจำกัดมีการควบคุมการส่งออก ราคาขายพาราจะพุ่ง

สูงขึ้นในตลาดโลกย่อมเป็นประโยชน์ต่อนักลงทุนชาวอังกฤษที่มาทำอุตสาหกรรมสวนยางเชิงพาณิชย์ในอาณานิคมมาลาเย

หลังสงครามโลกครั้งที่ 1 อังกฤษมีอำนาจเหนือในอุปทานยางพารา

เมื่ออุปทานยางล้นเกินกำลังความต้องการของอุตสาหกรรมรถยนต์ราคา ยางพาราก็ตกต่ำ รัฐบาลอังกฤษได้ออกแผนมาตรการ Stevenson Restriction เพื่อจำกัดควบคุมอุปทานยางที่มีต้นจากพื้นที่การผลิตในการปกครองของอาณานิคมตนเอง มีการชักจูงผู้ปลูกยางในแหลมมาลาเยอาณานิคมอังกฤษให้เข้าร่วมโครงการจำกัดการส่งออกยางพารา เพื่อมุ่งหวังให้ราคายางในตลาดโลกพุ่งขึ้น เพื่อแก้ปัญหาราคาที่ตกต่ำ มาตรการ Stevenson Restriction เป็นผลมาจากการที่ สมาคมผู้ปลูกยางของอังกฤษ (British Rubber Growers Association) ได้ร้องขอให้รัฐบาลอังกฤษเข้าร่วมในการแก้ปัญหาราคายางที่ตกต่ำและเข้ามารักษาเสถียรภาพของราคายางธรรมชาติในตลาดโลก ซึ่งในบริบทการค้าพืชเศรษฐกิจของโลกช่วงเวลานั้น ในพื้นที่อำนาจการปกครองของอังกฤษและอาณานิคมนั้นก็ถือเป็นแหล่งผลิตยางพารารายใหญ่ของโลก นั่นก็คือผลผลิตวัตถุดิบยางพารา ในช่วงเวลานั้นจำนวน 75% ของอุตสาหกรรมการผลิตรถยนต์ของสหรัฐอเมริกา ต้องพึ่งพายางพาราที่ผลิตไปจากบริษัทของอังกฤษในอาณานิคม มาตรการ Stevenson Restriction ภายใต้การผลักดันสนับสนุนของ Winston Churchill (วินสตัน เชอร์ชิลล์) ต้องการให้อังกฤษเข้ามาควบคุมจำกัดการส่งออกยางพาราจากอาณานิคมมาลาเยและศรีลังกา เพื่อแก้ปัญหาราคายางในตลาดโลกที่ตกต่ำและเพื่อรักษาผลประโยชน์ของนักลงทุนอังกฤษหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 โดยหวังใช้

มาตรการในครั้งนี้เพื่อขັບตันให้ราคาข่างพาราสูงขึ้นโดยการควบคุมอุปทานข่างที่ส่งออกไปจากอาณาณคมของอังกฤษ (Sumarno,E., Ginting,J.S., Karina,N. & Lubis,M.A.R., 2020, pp. 3558-3559) ซึ่งวินสตัน เชอร์ชิลล์ นักการเมืองคนสำคัญของอังกฤษได้สนับสนุนอย่างเต็มที่เพื่อปกป้องผลประโยชน์ของอังกฤษทั้งนี้สื่อมวลชนในประเทศสหรัฐอเมริกาโดยเฉพาะหนังสือพิมพ์ยักษ์ใหญ่ของสหรัฐอเมริกาThe New York Times ก็ได้เผยแพร่ข่าวเป็นข่าวใหญ่ถึงท่าทีของผู้นำอังกฤษว่า วินสตัน เชอร์ชิลล์ ได้ให้การสนับสนุนมาตรการของ Sir James Stevenson เพื่อควบคุมจำกัดอุปทานข่างซึ่งเป็นผลประโยชน์ของนักลงทุนอังกฤษที่ลงทุนปลูกข่างในอาณาณคม โดยหนังสือพิมพ์ยักษ์ใหญ่นิวยอร์กไทม์ขของรัฐลงข่าวคำแถลงของวินสตัน เชอร์ชิลล์ ผู้นำสำคัญของพรรคอนุรักษนิยมของอังกฤษว่า กลุ่มสมาคคมผู้ปลูกข่างพาราแห่งอังกฤษได้ขอความช่วยเหลือในช่วงราคาข่างตกต่ำ และเห็นด้วยที่จะสนับสนุนให้มีการใช้มาตรการ Stevenson Restriction เป็นมาตรการควบคุมอุปทานข่างเพื่อดึงราคาให้สูงขึ้น มันคือผลประโยชน์ที่จะตกแก่ข่าวอังกฤษจึงเป็นนโยบายที่พึงดำเนินการ

แผนการควบคุมจำกัดการส่งออกข่างพาราของอังกฤษนั้น ทำให้ต้นทุนการผลิตรถยนต์ในประเทศสหรัฐได้รับผลกระทบทันทีทำให้ราคาการผลิตมีราคาต้นทุนที่สูงขึ้น ส่งผลกระทบสร้างความไม่พอใจอย่างมากต่อฝั่งผู้บริโภคที่มีการนำเข้าข่างพารา เพื่อมาใช้ในหลากหลายอุตสาหกรรมของสหรัฐอเมริกา ขณะเดียวกันสหรัฐอเมริกายังเป็นผู้ผลิตอุตสาหกรรมรถยนต์รายใหญ่ของโลกในต้นศตวรรษที่ 20 ทั้งนี้ก็เพราะว่าแม้จะมีสงครามโลกครั้งที่ 1 เกิดขึ้นในยุโรป แต่การผลิตรถยนต์และการบริโภคข่างพาราเพื่อไปทำล้อรถยนต์ในอุตสาหกรรม

รถยนต์ของสหรัฐอเมริกาไม่ได้รับผลกระทบจากสงคราม การผลิตในระดับอุตสาหกรรมกลับมีการบริโภคเพิ่มขึ้น มีตัวเลขระบุไว้ว่าในปี 1914 การผลิตล้อรถยนต์มีตัวเลขอยู่ที่ 9 ล้านเส้น ต่อมาในปี 1916 การผลิตล้อรถยนต์กลับเพิ่มขึ้นถึง 18 ล้านเส้น และในปีที่สิ้นสุดสงครามโลกปี 1918 การผลิตล้อรถยนต์ในประเทศสหรัฐมีการผลิตล้อรถยนต์มากถึง 30 ล้านเส้น (M. Weber, Guido Deussing, 2014)

การใช้มาตรการ Stevenson Restriction เพื่อจำกัดการส่งออกของยางพาราในครั้งนี้ สร้างความไม่พอใจอย่างกว้างขวางต่อประเทศยักษ์ใหญ่อย่างสหรัฐอเมริกาที่เป็นผู้บริโภคและพึ่งพาวัตถุดิบยางพารามากที่สุดในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 ทำให้เกิดการประท้วงต่อมาตรการดังกล่าวจากทางฝั่งสหรัฐอเมริกา ในเดือนกรกฎาคมปี 1925 เอกอัครราชทูตสหรัฐอเมริกาประจำกรุงลอนดอนได้ยื่นประท้วงไปยังรัฐบาลอังกฤษในการใช้มาตรการควบคุมจำกัดการส่งออกยางพาราจากอาณานิคมของอังกฤษ แต่ทางรัฐบาลอังกฤษก็ไม่ให้ความสำคัญเท่าที่ควร และได้ใช้กลไกท่าที่ทางการทูตส่งสัญญาณไปยังสหรัฐอเมริกาว่า การใช้มาตรการการควบคุมจำกัดการส่งออกยางพาราในหมู่ประเทศอาณานิคมนั้น เป็นการดำเนินการของผู้ปลูกยางในพื้นที่อาณานิคมทั้งสิ้นศรีลังกาและผู้ปลูกยางในอาณานิคมมาลายู พวกเขาผลักดันดำเนินมาตรการเพื่อการดิ้นรนทางเศรษฐกิจด้วยตัวเอง เพราะราคายางพาราที่ตกต่ำนั้นส่งผลต่อประเทศผู้ปลูกเพื่อหามาตรการช่วยเหลือตัวเองมิให้ขาดทุน ฉะนั้นมาตรการควบคุมจำกัดพืชเศรษฐกิจยางพาราในการส่งออกไปยังตลาดโลกรัฐบาลอังกฤษไม่

มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นทำที่ที่อังกฤษแสดงออกต่อปัญหาดังกล่าว (Weber, M. & Deussing, G., 2014)

ความหวั่นไหวต่ออำนาจการควบคุมอุปทานยางพาราในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในพื้นที่การปกครองของอาณานิคมอังกฤษ ทำให้บริษัทรถยนต์ในสหรัฐอเมริกาได้ออกมาประท้วงตอบโต้ โดยสมาคม RUBBER ASSOCIATION OF AMERICA, INC. ได้ทำบันทึกเอกสารแสดงออกถึงความไม่พอใจที่มาตราการของอังกฤษและผู้ปลูกยางที่ได้สั่นคลอนส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมของสหรัฐอเมริกา ในฐานะประเทศผู้บริโภครายแรกและต้องพึ่งพิงวัตถุดิบที่จำเป็นที่อุตสาหกรรมรถยนต์สหรัฐอเมริกานำเข้ามาจากภายนอกประเทศ ยางพาราจัดเป็นวัตถุดิบที่สำคัญในห่วงโซ่การผลิตของอุตสาหกรรมรถยนต์ของรัฐ กลุ่มสมาคมอุตสาหกรรมรถยนต์ของสหรัฐระบุว่า "โครงการควบคุมจำกัดยางสถิติเวนสัน" เป็นมาตรการทางกฎหมายที่จำกัดปริมาณการส่งออกยางออกมาจากพื้นที่แหล่งการปลูกยางที่สหรัฐอเมริกาได้รับผลกระทบโดยตรง โดยถือว่าเป็นการใช้อำนาจจำกัดควบคุมอุปทานที่ไม่เป็นธรรมต่อระบบการค้าเสรี เพียงเพื่อจุดประสงค์ในการขั้ตันราคาเท่านั้นของอังกฤษ การดำเนินงานของโครงการควบคุมจำกัดอุปทานยางครั้งนี้เป็นปัญหาที่ทำให้อุตสาหกรรมการผลิตล้อยางของสหรัฐอเมริกาต้องประสบปัญหาเผชิญความเสี่ยงอย่างไร้เหตุผลในกลไกทางการค้า การเข้ามาควบคุมปริมาณยางพาราเพื่อการส่งออกของอังกฤษครั้งนี้ ได้ส่งผลกระทบต่อความเปราะบางอย่างสูงสุดต่ออุตสาหกรรมรถยนต์ของอเมริกาและส่งผลกระทบต่อผู้บริโภคชาวอเมริกันทุกคนเพราะสหรัฐอเมริกาไม่มีแหล่งวัตถุดิบยางพาราสำรองที่เพียงพอต่ออุตสาหกรรมรถยนต์ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมหลักของระบบเศรษฐกิจของ

สหรัฐอเมริกาในขณะนั้น การใช้อำนาจเพื่อต่อรองโดยควบคุมอุปทานยางพาราของอังกฤษในศรีลังกาและในอาณานิคมมาลายู ทำให้ตลาดของวัตถุดิบยางพารามีความผันผวนไร้เสถียรภาพอย่างเห็นได้ชัดว่า มีการใช้อำนาจที่นอกเหนือระบบการค้าเสรี เพื่อกดดันทำให้ผลผลิตยางพาราที่ควรเป็นเหตุผลทางการค้ามิใช่การใช้อำนาจควบคุมโดยผู้ปลูกในพื้นที่ที่อังกฤษปกครองและมีอิทธิพล การกระทำดังกล่าวได้สร้างผลกระทบโดยตรงอย่างใหญ่หลวงและมีความเสี่ยงสูงสุดต่อกิจการของอุตสาหกรรมรถยนต์ของสหรัฐอเมริกา (The Rubber Association of America, Inc., 1925)

จากการศึกษาถึงการบริโภควางพาราและการนำเข้ายางพาราของอุตสาหกรรมสหรัฐอเมริกา ถือได้ว่ายางพาราเป็นสินค้าที่สำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของสหรัฐในช่วงเวลานั้น จัดเป็นสินค้าวัตถุดิบยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงของสหรัฐ โดยมีข้อมูลที่นักวิชาการด้านความมั่นคงของสหรัฐได้ประชุมหารือกันระบุว่ายางพาราเป็นวัตถุดิบที่สำคัญเพื่อใช้สำหรับเทคโนโลยีส่วนใหญ่ในระบบเศรษฐกิจอุตสาหกรรมของสหรัฐในศตวรรษที่ 20 มีการนำยางพาราใช้เป็นวัสดุอุปกรณ์เป็นฉนวนสำหรับระบบสายส่งโทรเลข นำยางพารามาใช้ทำยางล้อรถจักรยานยนต์ จักรยาน รถบรรทุก ใช้เป็นวัตถุดิบทำล้อเครื่องบินของกองทัพ และการบินของพลเรือน นอกจากนี้ยังใช้ในอุตสาหกรรมทางการแพทย์ เครื่องมือแพทย์ ตั้งแต่รองเท้า สนามเทนนิส รวมไปถึงอุปกรณ์สายหน้าเกลือในโรงพยาบาล การนำเข้ายางพาราของสหรัฐอเมริกาจากพื้นที่เพาะปลูกยางอาณานิคมอังกฤษในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทำให้แทบทุกอุตสาหกรรมของประเทศสหรัฐอเมริกาต้องพึ่งพาการนำเข้าทั้งหมด โดยเฉพาะอุตสาหกรรมรถยนต์ของบริษัท Ford Motor

Company ในเมืองดีทรอยต์ รัฐมิชิแกน บริษัท Firestone Tire and Rubber Company ซึ่งผลิตล้อรถยนต์รายใหญ่ของสหรัฐและเป็นผู้ผลิตล้อรถลากของม้าในสหรัฐ บริษัท Edison ด้านพลังงานไฟฟ้าความสว่างล้วนพึ่งพาการใช้ยางพารา ในปี 1942 สหรัฐอเมริกามีการบริโภคยางพารารายใหญ่ที่สุดของการผลิตในตลาดโลก แต่สหรัฐอเมริกาก็กลับผลิตยางพาราเองแทบไม่ได้เลย และร้อยละ 97 ของผลผลิตยางพาราในตลาดโลกเวลานั้นกลับผลิตอยู่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ผังของมหาสมุทรแปซิฟิก (Finlay, 2012)

ภายหลังการใช้มาตรการของ Stevenson Restriction ตั้งแต่ปี 1922-1928 ภายใต้การสนับสนุนของรัฐบาลอังกฤษ มาตรการดังกล่าวทำให้ราคายางพาราขยับสูงขึ้นมาได้ 3 ปี คือจากปี 1922-1925 ซึ่งก่อนหน้านี้ราคายางพาราตกต่ำมาโดยตลอดในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 เราจะสังเกตเห็นได้ว่าธรรมชาติของการปลูกยางพาราในอาณานิคมมาลาญนั้นเมื่อราคาขยับสูงขึ้นสูงช่วงไหน ก็จะมีการปลูกกันมากและหลังจากนั้น 6-7 ปีผลผลิตเริ่มมีการเก็บเกี่ยวจะทำให้ปริมาณวัตถุดิบยางพาราจะออกสู่ตลาด หลังปี 1910 ที่ราคาพุ่งขึ้นสูงสุดในตลาดโลก ทำให้เป็นสาเหตุที่จำนวนวัตถุดิบยางจะเพิ่มขึ้นอย่างมหาศาลในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เพราะการลงทุนของอังกฤษที่ขยายสวนยางในภูมิภาคนี้ ขณะเดียวกันในช่วงเสรีสันสงครามโลกครั้งที่ 1 ใหม่ ๆ ทั่วทั้งยุโรปประสบกับความภาวะเศรษฐกิจตกต่ำหลังสงคราม ทำให้กำลังซื้อในยุโรปตกต่ำอันเนื่องมาจากสงครามที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจกินเวลาถึง 4 ปี และสภาพของโรงงานอุตสาหกรรมการผลิตรถยนต์ในเยอรมัน อังกฤษ ยังไม่พร้อมที่จะอยู่ในฐานะทำการผลิต และหลังสงครามอังกฤษเป็นลูกหนี้สำคัญของสหรัฐอเมริกา เมื่อ

ราคายางในตลาดโลกตกต่ำมาตลอดขณะที่ผลผลิตยางพาราก็เริ่มมีล้นในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มาตรการStevenson Restriction มิได้เป็นประโยชน์ต่อผู้บริโภควางอย่างสหรัฐอเมริกาและอุตสาหกรรมรถยนต์ของสหรัฐอเมริกา การที่ยางพารามีปริมาณมากและราคาตกต่ำ คือความมั่งคั่งและผลประโยชน์ของอุตสาหกรรมรถยนต์ในฝั่งของสหรัฐที่จะได้บริโภคซื้อวัตถุดิบยางพาราในราคาที่ไม่แพง มีตัวเลขการผลิตรถยนต์ที่มีปริมาณที่เพิ่มขึ้นแม้ว่าโลกจะอยู่ในสภาวะสงครามโลกครั้งที่ 1 แต่จำนวนลักรถยนต์ที่ใช้วัตถุดิบยางธรรมชาติเพิ่มขึ้นในปี 1914 การผลิตลักรถยนต์มีตัวเลขอยู่ที่ 9 ล้านเส้น สองปีต่อมาการผลิตลักรถยนต์กลับเพิ่มขึ้นจากเดิมถึง 100% และในปีที่สิ้นสุดสงครามโลกในปี 1918 การผลิตลักรถยนต์มีจำนวนมากถึง 30 ล้านเส้นในสหรัฐอเมริกา ภาวะราคายางที่ตกต่ำอุปทานยางล้นมันคือความมั่งคั่งของอุตสาหกรรมรถยนต์ของสหรัฐอเมริกา ในขณะที่มาตรการ Stevenson Restriction นั้นมีผลบังคับใช้กันอยู่ในพื้นที่อาณานิคมของอังกฤษเท่านั้น ลมหายใจของอุตสาหกรรมรถยนต์สหรัฐก็ยังมีวัตถุดิบยางพาราจากอาณานิคมของดัตช์ในอินโดนีเซียซึ่งมิได้อยู่ในเขตอำนาจการปกครองอาณานิคมของอังกฤษ มีปริมาณการส่งออกยางพาราจากพื้นที่สวนยางของอาณานิคมของดัตช์ในอินโดนีเซียได้รับผลประโยชน์เพิ่มขึ้นมีการส่งวัตถุดิบยางไปยังสหรัฐเพิ่มขึ้น และพบว่ามีกรขยายพื้นที่การปลูกยางที่เพิ่มขึ้นอีกจำนวนมาก นั่นก็หมายความว่าแม้อาณานิคมอังกฤษจะสามารถควบคุมจำกัดอุปทานในขอบเขตอำนาจของตัวเองในการควบคุมการส่งออกยางพารา แต่ในการผลิตของสวนยางรายย่อยในพื้นที่เกาะสุมาตราเหนือซึ่งอยู่ในอำนาจอาณานิคมของดัตช์ ไม่ได้ให้ความสนใจต่อมาตรการของอังกฤษ แต่กลับได้ประโยชน์และมีการส่งยางออกไป

ขายยังสหรัฐอเมริกา ผลผลิตวัตถุดิบยางพาราส่วนนี้อยู่ในอินโดนีเซียอำนาจของ อาณานิคมดัตช์ (Sumarno,E., Ginting,J.S., Karina,N. & Lubis,M.A.R., 2020, p. 3562)

การสูญเสียผลประโยชน์และวิตกต่อนโยบายจำกัดอุปทานยางจากอาณานิคมของอังกฤษภายใต้มาตรการ Stevenson Restriction ได้รับการคัดค้านและสร้างความไม่พอใจอย่างมากจากอุตสาหกรรมรถยนต์ของสหรัฐ จากทำที่ต่อต้านคัดค้านนโยบายของอังกฤษที่สร้างผลกระทบต่อสหรัฐอเมริกา ทำให้เฮอร์เบิร์ต ฮูเวอร์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ของสหรัฐอเมริกา หลังสงครามโลกครั้งที่ 1 ได้รับความนิยมขึ้นมากจนได้รับการเลือกตั้งเป็นประธานาธิบดีของสหรัฐอเมริกาในเวลาต่อมา เพราะได้ออกมาวิพากษ์วิจารณ์มาตรการควบคุมยางของอังกฤษและของวินสตัน เชอร์ชิลล์ นักการเมืองผู้นำคนสำคัญของอังกฤษในขณะนั้นว่า ได้สร้างผลกระทบต่อผู้บริโภครและประชาชนของสหรัฐอเมริกา ในฐานะที่ประเทศสหรัฐเป็นผู้นำเข้ายางพาราและเป็นผู้บริโภครยางพารารายใหญ่ของโลก เฮอร์เบิร์ต ฮูเวอร์ กล่าวหาว่าเบื้องหลังของผู้ผลิตยางพาราในอาณานิคมของอังกฤษ คือการใช้อำนาจทางการเมืองของอังกฤษ ที่ได้สร้างปัญหาอย่างมากต่อเศรษฐกิจอุตสาหกรรมการผลิตและผู้บริโภครในสหรัฐอเมริกา และมองว่าการขาดวัตถุดิบยางพาราที่สหรัฐอเมริกาไม่มีในประเทศของตนเองนั้น เป็นสิ่งที่เป็นอันตรายต่อความมั่นคงในระบบเศรษฐกิจห่วงโซ่ของอุตสาหกรรมรถยนต์ ถือเป็นสิ่งที่เป็นอันตรายต่อผู้บริโภครของสหรัฐ เฮอร์เบิร์ต ฮูเวอร์ ยังบอกอีกว่าก่อนที่ปริมาณอุปทานยางจะมีล้นเกินจนทำให้ราคาถูกลงมานั้น บริษัทของอังกฤษที่เป็นเจ้าของสวนยางในอาณานิคมมาลาญมีการได้ผลกำไรอย่างสมเหตุสมผลไปก่อนหน้านั้น

แล้ว จึงไม่ยากให้ผู้บริโภคในสหรัฐอเมริกาตกเป็นตัวประกันของการใช้อำนาจของผู้ควบคุมอุปทานยางพาราอย่างอังกฤษ (Wueschner, Herbert Hoover, Great Britain, and the Rubber Crisis, 1923-1926, 2000)

อุตสาหกรรมสหรัฐอเมริกา สร้างแหล่งวัตถุดิบยางพาราของตัวเองในอเมริกาใต้และแอฟริกา

ถือได้ว่ามาตรการควบคุมและจำกัดอุปทานยางพาราในโครงการ Stevenson Restriction จากแหล่งปลูกยางพื้นที่อาณานิคมของอังกฤษภายใต้การสนับสนุนของวินสตัน เชอร์ชิลล์ ได้สร้างความหวั่นไหวส่งผลกระทบต่อทิศทางของอุตสาหกรรมการผลิตยางยนต์ของสหรัฐอเมริกา เพราะการบริโภคยางพาราเพื่อใช้ในอุตสาหกรรมยางยนต์ของสหรัฐอเมริกาต้องพึ่งพาวัตถุดิบถึงสามในสี่ของกำลังการผลิตที่ไปจากเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในเวลานั้น ย่อมมีความเสี่ยงต่อห่วงโซ่การผลิตในระบบอุตสาหกรรมของสหรัฐ มาตรการควบคุมจำกัดยางเพื่อการส่งออกของอังกฤษได้ปลุกให้กลุ่มอุตสาหกรรมหลักของสหรัฐอเมริกา มีความตื่นตัวในการแสวงหาทางเลือกใหม่ๆ ทางด้านวัตถุดิบเพื่อมาทดแทนยางพาราธรรมชาติที่ไม่มีในประเทศสหรัฐ และเพื่อลดความเสี่ยงจากการพึ่งพาอุปทานยางจากอังกฤษ การทุ่มเทงบประมาณเพื่อวิจัยคัดค้นสร้างยางสังเคราะห์ขึ้นมาทดแทนยางพารา และการพยายามหาแหล่งพื้นที่ปลูกยางขึ้นใหม่ในอเมริกาใต้หรือในพื้นที่แอฟริกา ถือเป็นทิศทางยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงทางเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกาหลังจากได้ผลกระทบในการจำกัดควบคุมวัตถุดิบยางพาราที่อุตสาหกรรมของสหรัฐต้องพึ่งพาผูกความเสี่ยงของเศรษฐกิจไว้กับวัตถุดิบจากอาณานิคมอังกฤษ มีการพูดถึงความเสี่ยงในเรื่องนี้ไว้ว่า หากห่วงโซ่การล่าเสี่ยง

วัตถุดิบยางธรรมชาติซึ่งต้องพึ่งพาและมีการเดินทางขนส่งมาไกล ซึ่งอยู่ในฝั่งมหาสมุทรแปซิฟิก หากว่าห่วงโซ่การขนส่งวัตถุดิบถูกทำลายหรือถูกตัดขาดย่อมต้องส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกาอย่างมาก

ความกังวลใจของสหรัฐอเมริกาต่อการควบคุมจำกัดอุปทานยางพาราถือเป็นเรื่องใหญ่ในยุทธศาสตร์ความมั่นคงของสหรัฐอเมริกา เพราะยางพาราในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ การบริโภคของโลกในช่วงนั้นสหรัฐอเมริกามีการบริโภคในสัดส่วน 3 ใน 4 ของการผลิตของโลกในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 อุตสาหกรรมยักษ์ใหญ่ซึ่งมีอิทธิพลทางเศรษฐกิจและการเมืองในสหรัฐไม่ว่าจะเป็น เฮนรี ฟอร์ด ผู้บริหาร Ford Motor Company หรือ Firestone Tire and Rubber Company ได้มีการทำการศึกษามองเห็นว่า ถือเป็นความเสี่ยงในระดับที่สูงที่สหรัฐอเมริกาเอาสายพานห่วงโซ่การผลิตของอุตสาหกรรมสำคัญของสหรัฐไปฝากไว้กับวัตถุดิบที่จำเป็นซึ่งอยู่ไกลอีกฝั่งของมหาสมุทรแปซิฟิก ซึ่งอยู่ห่างไกลกับสหรัฐอเมริกามาก และมีความไม่มั่นคงในอุปทานจากนโยบายของอาณานิคมอังกฤษ มีการวิเคราะห์ในระดับของเจ้าหน้าที่ของหน่วยความมั่นคง ว่าเป็นความเสี่ยงที่อันตรายในตำแหน่งทางยุทธศาสตร์ที่สหรัฐอเมริกาต้องพึ่งแหล่งวัตถุดิบไว้กับพื้นที่มหาสมุทรแปซิฟิกที่ห่างไกล และดำเนินมาตรการ Stevenson Restriction อีกว่าทางสหรัฐอเมริกายึดมั่นในหลักปรัชญาการค้าเสรี ทางรัฐบาลสหรัฐเองก็จะนำเรื่องการจำกัดควบคุมอุปทานยางเข้าหารือในที่ประชุมสันติภาพที่ปารีส เพื่อให้อุตสาหกรรมและภาคเอกชนของสหรัฐสามารถเข้าถึงวัตถุดิบอย่างไร้ข้อจำกัดในพื้นที่ที่ประเทศอังกฤษและเนเธอร์แลนด์ควบคุมดูแลในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จากสภาวะความหวุ่นไหวที่มีต่ออุตสาหกรรมรถยนต์ของสหรัฐ

ที่ได้รับผลกระทบอย่างมากจากมาตรการ Stevenson Restriction ในครั้งนี้ได้สร้างภาวะความความตื่นตัวครั้งสำคัญที่ส่งผลต่อการพลิกผันให้กับอุตสาหกรรม การผลิตของสหรัฐอเมริกาอย่างมาก ทำให้กลุ่มอุตสาหกรรม Harvey S. Firestone and Henry Ford จึงให้การสนับสนุนทางการเงินเพื่อตั้งกองทุนระดับชาติเพื่อแสวงหาพืชที่จะใช้ทดแทนยางพาราขึ้นในสหรัฐ ขณะเดียวกันระดม นักวิทยาศาสตร์นักวิจัยเพื่อสร้างยางสังเคราะห์ขึ้นในสหรัฐอเมริกาเพื่อลดความเสี่ยงในช่วงภาวะสงคราม และในที่สุดสภาพความเสี่ยงสูงสุดก็เกิดขึ้นจริงในช่วง สงครามโลกครั้งที่ 2 นั่นก็คือได้แสดงให้เห็นความเสี่ยงสูงสุดที่กองทัพญี่ปุ่นเข้า ควบคุมสิงคโปร์ในปี 1942 ซึ่งเป็นท่าเรือส่งออกยางพารา และโจมตีสหรัฐที่ฮาวาย โดยนักวิเคราะห์ด้านความมั่นคงของสหรัฐมองว่าหากไม่แสวงหาอุปทานยางอื่น ขึ้นมาทดแทนเพื่อลดความผันผวนและความเสี่ยง อุตสาหกรรมของสหรัฐอเมริกา จะเผชิญกับความยากลำบาก (Anderson, 2011, p. P1)

ในเส้นทางของผลประโยชน์ของอังกฤษ เราได้เห็นพัฒนาการการเข้ามา ของลัทธิจักรวรรดินิยมใหม่ ที่เกิดขึ้นในช่วงการปฏิวัติอุตสาหกรรมในยุโรป ความ มั่งคั่งของยุโรปทำให้อังกฤษได้นำเงินมาลงทุนในพื้นที่อาณานิคมของตนเอง จักรวรรดิอังกฤษได้เข้ามามีอิทธิพลในเอเชียด้วยลักษณะจักรวรรดินิยมใหม่เป็น เจ้าอาณานิคมการค้าเสรีนำสินค้าที่ผลิตได้มาขายในอาณานิคมต่าง ๆ ของตนเอง ขณะเดียวกันก็แสวงหาวัตถุดิบทรัพยากรธรรมชาติส่งกลับไปยังยุโรปที่มีความ เติบโตทางเศรษฐกิจ เราได้เห็นเจ้าอาณานิคมอังกฤษได้เข้ามามีอำนาจบริหาร จัดการพัฒนาที่ดินที่เป็นผืนป่าไปให้นักธุรกิจปลูกยางพาราในอาณานิคมศรีลังกา และในอาณานิคมมาลายู จนมีอำนาจในทางเศรษฐกิจควบคุมจำกัดอุปทานยาง

ของโลกเพราะความเป็นเจ้าอาณานิคมอังกฤษได้ทุ่มเทการลงทุนบุกเบิกพืชเศรษฐกิจยางพารา จนสามารถมีอิทธิพลต่อการควบคุมวัตถุดิบที่อุตสาหกรรมของสหรัฐอเมริกาต้องพึ่งพา ความขัดแย้งในปัญหาอุปทานยางพาราระหว่างอังกฤษซึ่งเป็นผู้ควบคุมอุปทานฝั่งของผู้ปลูก กับสหรัฐอเมริกาซึ่งอยู่ในฝั่งอุปสงค์เป็นผู้บริโภควัตถุดิบยางพารา ถือเป็นความขัดแย้งที่ทำให้เราได้เห็นว่ เจ้าอาณานิคมอังกฤษเป็นจักรวรรดินิยมที่มาในรูปแบบอำนาจทางการค้า การเข้ามามีอำนาจเหนือรัฐเล็กรัฐน้อยที่เป็นบริวารในผลประโยชน์ที่ปลูกพืชเศรษฐกิจในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งพ่อค้านักลงทุนของอังกฤษได้เข้ามาลงทุนทำสวนยางจำนวนมหาศาลในมาลายูและศรีลังกา การควบคุมวัตถุดิบย่อมมีอำนาจเหนือกลไกการค้าเสรี ซึ่งรัฐเองได้หยิบยกเรื่องนี้ขึ้นมาในการเมืองระดับนานาชาติหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 อาจจะพูดได้ว่าเป็นความขัดแย้งในผลประโยชน์ผลกำไรทางธุรกิจ ระหว่างเจ้าอาณานิคมอังกฤษกับจักรวรรดินิยมอเมริกาเกิดความขัดแย้งหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 ถือเป็นการใช้อำนาจเหนือพื้นที่เครือข่ายอังกฤษในดินแดนต่างๆ เพื่อผลประโยชน์ของตนเองโดยอาศัยการควบคุมทางการค้าทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการซึ่งอังกฤษไม่เคยยึดมั่นในนโยบายการค้าเสรี แต่รัฐบาลอังกฤษพร้อมจะใช้อำนาจดูแลคุ้มครองผลประโยชน์ของตนเองในผลกำไรที่ตกต่ำลดน้อยของตนเอง (Kohen, 1973, pp. 14-15)

ในพัฒนาการการเติบโตของอุตสาหกรรมรถยนต์ของสหรัฐอเมริกาและการพึ่งพาวัตถุดิบจากฝั่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จากการเป็นชาติอุตสาหกรรมที่ผลิตรถยนต์และต้องบริโภคพึ่งพาวัตถุดิบมาจากภายนอกประเทศ และความสำคัญวัตถุดิบยางพาราซึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจทางด้านยุทธศาสตร์ที่สำคัญต่อ

เศรษฐกิจและความมั่นคงของสหรัฐ ที่ต้องผลิตเป็นล้อเครื่องบิน ยานยนต์การขนส่งของกองทัพ อุตสาหกรรมรถยนต์ อุตสาหกรรมสายฉนวนในระบบโทรคมนาคม ล้วนอาศัยฟีนทาสินค้าโภคภัณฑ์อย่างพาราที่ต้องขนส่งไปจากฝั่งเอเชียแปซิฟิก Harvey S. Firestone ถือเป็นนักธุรกิจยักษ์ใหญ่ในวงการผลิตล้อยางรถยนต์ที่ทรงอิทธิพลทางการเงินของสหรัฐ ถือเป็นหนึ่งในผู้ที่ผลิตล้อยางรถยนต์รายแรกๆ ของโลก เขาเกิดในรัฐโอไฮโอ ในช่วงปี 1890 เขาได้เริ่มต้นผลิตยางล้อสำหรับใช้กับรถม้าในระบบการขนส่งในสหรัฐอเมริกา เมื่ออุตสาหกรรมรถยนต์มีการเติบโตขยายตัวในสหรัฐอเมริกาเขาเห็นโอกาสศักยภาพในผลิตยางล้อรถยนต์ และถือเป็นบริษัทที่บริโภควัตถุดิบอุปทานอย่างพาราเพื่อใช้ในอุตสาหกรรมของเขาเป็นจำนวนมาก ซึ่งฮาวิ ไฟร์สโตน เติบโตมาจากการผลิตล้อยางสำหรับการขนส่งรถลากของม้า ทำให้มีทักษะประสบการณ์ในอุตสาหกรรมการผลิตล้อยาง เมื่ออุตสาหกรรมรถยนต์ในสหรัฐอเมริกามีการเติบโตในปี 1900 เขาได้ก่อตั้งบริษัท Firestone Tire and Rubber ถือเป็นผู้นำอุตสาหกรรมคนสำคัญในศตวรรษที่ 20 ของสหรัฐอเมริกา แนนอนว่าการควบคุมจำกัดอุปทานยางภายใต้มาตรการ Stevenson Restriction ของอังกฤษ ทำให้ฮาวิ ไฟร์สโตนเห็นว่ายางพาราเป็นวัตถุดิบที่สำคัญต่ออุตสาหกรรมในสหรัฐอเมริกาและถือเป็นประเทศผู้ดูดซับผลผลิตยางของโลกที่ต้องพึ่งพิงแหล่งปลูกในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทำให้ในปี 1926 บริษัท Firestone Tire and Rubber ภายใต้การสนับสนุนด้านการเงินของรัฐบาลสหรัฐในขณะนั้นได้มีการสำรวจล่วงหน้าเพื่อเตรียมการปลูกยางพาราในประเทศไลบีเรียในทวีปแอฟริกา และต่อมารัฐบาลไลบีเรียในเวลานั้นได้ส่งเสริมให้มีการลงทุนทำสวนยางในไลบีเรียจำนวนพื้นที่การปลูกยางพารา 1

ล้านเอเคอร์ โดย ฮาวิ ไฟร์สโตนได้รับสัมปทานการใช้ที่ดินเพื่อการทำสวนยางถึง 99 ปี ทำให้พื้นที่โลบีเรียเสมือนตกเป็นรัฐในอารักขาของสหรัฐและได้ทำสัญญากับ Firestone Tire and Rubber ว่าจะมีการจัดหาแรงงานท้องถิ่นเพื่อการปลูกยางพาราในโลบีเรีย ซึ่งต่อมาได้ก็ได้ประสบกับปัญหาในการบริหารจัดการแรงงานในพื้นที่อุตสาหกรรมการปลูกยางจนส่งผลกระทบต่อไปสู่สงครามกลางเมือง (Kraaij, 2021)

การลงทุนจำนวนมากของอุตสาหกรรมสหรัฐอเมริกา เพื่อสร้างอุตสาหกรรมสวนยางแปลงใหญ่ ในการแสวงหาอุปทานยางเพื่อป้องกันความเสี่ยงให้กับบริษัท Firestone Tire and Rubber ในโลบีเรีย การลงทุนจำนวนมากย่อมต้องพึ่งพากับอำนาจทางการเมือง การลงทุนที่ต้องมีความมั่นคงทางธุรกิจของกลุ่มทุนอุตสาหกรรมใหญ่ของสหรัฐอเมริกา ต้องเผชิญกับความเสี่ยงทางการเมืองในประเทศด้อยพัฒนาที่มีความขัดแย้งผลประโยชน์ของกลุ่มชนเผ่าต่างๆ ในประเทศโลบีเรีย ซึ่งมีชาวแอฟริกาที่อพยพมาจากการปลดปล่อยทาสของสหรัฐภายใต้การสนับสนุนสมาคมอาณานิคมของสหรัฐอเมริกา (American Colonization Society) ได้มาสร้างชุมชนและมีอำนาจทางการเมืองในประเทศโลบีเรีย แม้ว่าจะเป็นประชากรส่วนน้อยแต่ก็มีอิทธิพลทางการเมือง ในช่วงที่อุตสาหกรรมของสหรัฐได้รับผลกระทบกับมาตรการควบคุมอุปทานวัตถุดิบยางพารา ฮาวิ ไฟร์สโตน จึงทุ่มเททรัพยากรเงินมาลงทุนทำสวนยาง 1 ล้านไร่ หลังปี 1920 เป็นต้นมารัฐบาลท้องถิ่นของโลบีเรียได้พึ่งพาเศรษฐกิจจากอุตสาหกรรมการปลูกยาง ที่ผลิตวัตถุดิบป้อนให้กับบริษัท Firestone Tire and Rubber พื้นที่สัมปทานการทำสวนยางในโลบีเรียนั้นมีสัญญาใบอนุญาต 99 ปีและจะสิ้นสุดในปี 2025 สวนยางที่นี้จะ

ผลิตยางแผ่นรมควันเพื่อส่งออกไปยังสหรัฐอเมริกา ทำให้สถานะประเทศของผลผลิตยางพาราเพื่อการส่งออกของประเทศไต้หวันในปี 2565 นั้นถือเป็นประเทศผู้ส่งออกยางพาราธรรมชาติในอันดับที่ 15 ของตลาดโลก และในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 วัตถุประสงค์ยางพาราได้สร้างผลกำไรมากพอสมควรให้กับบริษัท Firestone Tire and Rubber จากประเทศไต้หวัน แต่ขณะเดียวกันอุตสาหกรรมการปลูกยางที่นี้ก็ต้องพบกับความไม่มั่นคงทางการเมืองนำไปสู่การถดถอยของการผลิตยางพารา ทั้งนี้ในประเทศไต้หวันต้องเผชิญกับสงครามกลางเมืองที่ยาวนาน ทำให้บริษัทอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ของสหรัฐได้เข้าไปเกี่ยวข้องกับสถานการณ์การเมืองในแอฟริกาตะวันตกเพื่อรักษาผลประโยชน์ที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมสวนยางของตนเอง (Miller, T.C. & Jones, J., 2014)

Ford Motor Company อุตสาหกรรมยักษ์ใหญ่ของสหรัฐอเมริกาสร้างสวนยางในบราซิล

จากการศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบเราให้เห็นพัฒนาการของสวนยางพาราเชิงพาณิชย์ขนาดใหญ่ ในพื้นที่การปลูกยางของอาณาจักรอมงกฤษในมาลายู ถือเป็นความสำเร็จที่อาณาจักรอมงกฤษในมาลายูและบริษัทผู้ปลูกยางพาราส่วนใหญ่เป็นของอังกฤษมีมากกว่า 30 บริษัทที่มาลงทุนในพื้นที่มาลายูจนทำให้เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ก้าวขึ้นมาเป็นผู้ผลิตยางพารารายใหญ่ของโลก ในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 สหรัฐอเมริกามีกำลังการผลิตรถยนต์ที่เหนือกว่าอุตสาหกรรมการผลิตรถยนต์ในยุโรป เพราะอุตสาหกรรมรถยนต์ในสหรัฐอเมริกาเป็นตลาดบริโภคที่ใหญ่ เพราะเป็นทวีปใหญ่ประจวบกับภูมิรัฐศาสตร์ของประเทศ

สหรัฐกว้างใหญ่ เครือข่ายระบบการขนส่งถนนหนทางของมลรัฐต่างๆ มีการขยายตัว ทำให้ประเทศสหรัฐอเมริกาจึงมีการบริโภครถยนต์มากที่สุดของโลกและทำให้อุตสาหกรรมรถยนต์เติบโตขยายตัวมาโดยตลอดในหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 และหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 เมื่อราคาวัตถุดิบยางพาราตกต่ำราคาถูกเพราะอุปทานยางพารามีล้น ภายใต้อายุยางพาราที่ตกต่ำส่งยอมผลดีต่อกลุ่มอุตสาหกรรมรถยนต์ในสหรัฐอเมริกาเพราะจะได้บริโภคต้นทุนวัตถุดิบที่ราคาถูก แต่มาตรการ Stevenson Restriction ได้เป็นโจทย์ใหญ่ที่สร้างผลกระทบต่ออุตสาหกรรมรถยนต์ในสหรัฐอเมริกา กลุ่มอุตสาหกรรมผู้ผลิตรถยนต์ Ford Motor Company ซึ่งเป็นกลุ่มทุนอุตสาหกรรมยักษ์ใหญ่ของสหรัฐอเมริกา ก็ได้รับผลกระทบต่อปัญหาการจำกัดอุปทานยางพาราในครั้งนั้นเช่นกัน โดยมองว่าอังกฤษได้เข้ามากำหนดราคายางในตลาดโลกตามมาตรการควบคุมจำกัดวัตถุดิบนั้นเป็นเรื่องของการใช้อำนาจที่ไม่ได้เป็นเหตุผลทางการค้า ทำให้ราคาวัตถุดิบสูงขึ้นโดยใช้อำนาจควบคุมจำกัดอุปทานการส่งออก เหตุนี้ทำให้บริษัทเอกชนของสหรัฐจึงต้องแสวงหาพื้นที่เพื่อการปลูกยางพาราเป็นของตนเองเพื่อสร้างความมั่นคงด้านวัตถุดิบยางพาราไว้ป้องกันความเสี่ยงในระบบอุตสาหกรรมและห่วงโซ่ของการผลิตรถยนต์ บริษัท Ford Motor Company จึงได้ลงทุนจำนวนมากเพื่อที่จะปลูกยางขนาดใหญ่ในประเทศบราซิล ในโครงการ Fordlandia เพื่อปลูกสวนยางขนาดใหญ่ในประเทศบราซิลริมแม่น้ำTapajos ใกล้กับเมืองท่าพาราซึ่งเคยเป็นพื้นที่รวบรวมยางป่าในต้นศตวรรษที่ 19 และเป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสมในเขตเส้นศูนย์สูตรเพื่อใช้ในการปลูกยางพารา ภายหลังจากการเดินทางไปสำรวจของ เฮนรี ฟอร์ด ทำให้ในปี 1927 บริษัทของเขาก็ได้รับสัมปทานที่ดินจากรัฐบาลบราซิลจำนวนพื้นที่ 2.5 ล้าน

เอเคอร์เพื่อจะปลูกยางพารา ซึ่งวางเป้าหมายว่าพื้นที่การปลูกยางในประเทศบราซิลนั้น จะสามารถทำการผลิตยางพาราได้ประมาณ 2 ล้านตันต่อปีเพื่อใช้เป็นวัตถุดิบให้กับอุตสาหกรรมรถยนต์ของสหรัฐอเมริกา แต่สุดท้ายก็ไม่ประสบความสำเร็จและต้องปิดสวนยางโครงการทั้งหมดลงด้วยเพราะเป็นการลงทุนขนาดใหญ่ที่ผูกขาดรายเดียว บริษัทยักษ์ใหญ่ของสหรัฐนั้นมีการบริหารจัดการการลงทุนธุรกิจในพื้นที่ขนาดใหญ่ที่ไม่สอดคล้องกับการทำงานในวิถีการผลิต การเกษตรและการทำงานของชาวพื้นเมืองในบราซิล (The Henry Ford, 2021)

ในการศึกษาเปรียบเทียบเพื่อวิเคราะห์ถึงความล้มเหลว ในการปลูกยางพาราเชิงพาณิชย์ของบริษัทอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ของสหรัฐอเมริกาเมื่อเปรียบเทียบกับ การปลูกยางของ บริษัทของอังกฤษในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ พบว่าการขยายสวนยางในประเทศบราซิลถือเป็นความล้มเหลวที่บริษัทอุตสาหกรรมรถยนต์เข้ามาสร้างอุตสาหกรรมเกษตรเพื่อผลิตวัตถุดิบยางพาราในห่วงโซ่ด้านต้นน้ำของอุตสาหกรรมรถยนต์ ซึ่งในการบริหารจัดการนั้นเป็นเรื่องของการเพาะปลูกทางการเกษตรในพื้นที่นอกประเทศของสหรัฐอเมริกา การใช้พื้นที่ในผืนป่าดงดิบการปฏิบัติการทำงานในพื้นที่ห่างไกลไม่ใช่สภาพแวดล้อมแบบโรงงานอุตสาหกรรม แต่เป็นพื้นที่ตามไหล่เขาที่ลาดชันผืนป่าดงดิบ การขยายพื้นที่โดยขาดการบริหารจัดการที่มีความหลากหลายในสภาพป่าฝนเขตร้อน การบริหารจัดการแรงงานการสื่อสารที่มีความต่างวัฒนธรรมทำให้ Ford Motor Company ประสบความล้มเหลวเมื่อเปรียบเทียบกับพัฒนาการการขยายสวนยางในพื้นที่อาณานิคมของอังกฤษในพื้นที่ของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งมีการกระจายการลงทุนจากทุนในกรุงลอนดอนมีการลงทุนสวนยางในพื้นที่ของอาณานิคม

นิคมอังกฤษ มีการลงทุนแบบกระจายเพื่อทำสวนยางที่มีขนาดพื้นที่ไม่ใหญ่มาก มีบริษัทมาลงทุนทำสวนยางกระจายตัวถึง 35 บริษัท ขณะเดียวกันขนาดของพื้นที่การใช้ที่ดินเพื่อการปลูกยางพาราในพื้นที่ของอาณานิคมมาลาเยมีได้เป็นการลงทุนทำสวนยางขนาดใหญ่ที่ใหญ่มหาศาลถึงหนึ่งล้านเอเคอร์หรือประมาณ 2.5 ล้านเอเคอร์โดยผูกขาดบริษัทเพียงบริษัทเดียวแบบอุตสาหกรรมรถยนต์ของฟอร์ด แต่พื้นที่การลงทุนทำสวนยางในอาณานิคมอังกฤษแผลมมาลาเยในต้นศตวรรษที่ 20 นั้นเป็นการลงทุนใช้พื้นที่เพื่อการปลูกยางอยู่ในระดับ 20,000 -30,000 เอเคอร์ ถือเป็นการปลูกยางพาราเพื่อการพาณิชย์มีการลงทุนบริหารจัดการแบบการกระจายตัว ที่สามารถบริหารจัดการได้ง่ายในระบบการปลูกการใช้แรงงานและการเก็บเกี่ยวผลผลิต ไม่ได้เป็นการใช้พื้นที่ใหญ่โตขนาดพื้นที่สัมปทานใหญ่เป็นล้านเอเคอร์ โดยเฉลี่ยแล้วขนาดของพื้นที่การปลูกยางพาราเชิงพาณิชย์ของบริษัทอังกฤษมีพื้นที่การปลูกประมาณ 25,000-30,000 เอเคอร์ บริษัทอังกฤษได้มาลงทุนถึง 35 บริษัท มีพื้นที่ปลูกยางพาราในอาณานิคมมาลาเยรวมกันแล้วประมาณ 875,000 เอเคอร์เท่านั้น ซึ่งมีความแตกต่างกันอย่างมากกับบริษัท Ford Motor Company ที่มีพื้นที่สัมปทานการปลูกยางด้วยบริษัทตนเองเพียงบริษัทเดียวมีพื้นที่มากถึง 2.5 ล้านเอเคอร์ จึงเป็นเรื่องยากลำบากที่จะประสบความสำเร็จในการสร้างสวนยางขนาดใหญ่มหาศาลของเฮนรี ฟอร์ด โครงการปลูกยางในบราซิลครั้งนี้เขาใช้เวลาประมาณ 17 ปีใช้เงินลงทุนประมาณ 20 ล้านดอลลาร์ หากเปรียบเทียบมูลค่าการลงทุนให้เป็นมูลค่าในปัจจุบันก็จะมีมูลค่ามากกว่าหนึ่งแสนล้านดอลลาร์ จนในปี 1945 หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เฮนรี ฟอร์ด ก็ขายหุ้นที่บริษัทได้ลงทุนเพื่อทำสวนยางในบราซิลและคืนสัมปทานให้

กลับไปเป็นของรัฐบาลบราซิล จากการลงทุนด้วยความมุ่งหวังเพื่อสร้างวัตถุติดบียงพารามาใช้บริโภคเองเพื่อทำล้อยางรถยนต์ในอุตสาหกรรมของฟอร์ด มูลค่าเงินลงทุน 20 ล้านดอลลาร์ตลอด 17 ปี ถือว่าไม่ประสบความสำเร็จ จนต้องยกเลิกโครงการในที่สุดและยกผลประโยชน์อาคารสำนักงาน พื้นที่ก่อสร้าง ทำเรือแปลงปลูกยางสัมปทานให้กลับไปเป็นให้ของรัฐบาลบราซิลเพื่อเลิกกิจการโครงการปลูกยางพาราในที่สุด (OAGANA, 2021)

วิถีแรงงานชนบทบราซิลแตกต่างกับแบบแผนโรงงานอุตสาหกรรมรถยนต์สหรัฐอเมริกา

เฮนรี ฟอร์ด ประสบความสำเร็จในฐานะนักอุตสาหกรรมคนสำคัญของสหรัฐอเมริกา เป็นนักธุรกิจอุตสาหกรรมรถยนต์ใหญ่ของสหรัฐอเมริกา มีการวิเคราะห์กันว่าทำไมถึงไม่ประสบความสำเร็จในการที่จะสร้างสวนยางขนาดใหญ่ขึ้นในประเทศบราซิล มีการวิเคราะห์เปรียบเทียบกับสวนยางเชิงพาณิชย์ของนักลงทุนอังกฤษในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทั้งนี้ก็เพราะการปลูกยางพาราเป็นการลงทุนการเกษตร เมื่อมีการปลูกยางพาราขนาดใหญ่นอกประเทศสหรัฐ ปัญหการบริหารจัดการของแรงงานพื้นเมืองจำนวน 3,000 กว่าคน ถือเป็นเรื่องที่เป็นปัญหาใหญ่ วิถีชีวิตวัฒนธรรมของแรงงานภาคการเกษตรของบราซิลมีใช้การทำงานแบบระบบโรงงานอุตสาหกรรมผลิตรถยนต์ การสื่อสารของผู้บริหารที่มาจากรัฐมิชิแกนกับปัญหาแรงงานท้องถิ่นในอเมริกาใต้ มีความขัดแย้งแตกต่างทางสังคมวัฒนธรรม แม้ว่าเขาเองได้รับการยกย่องเป็นนักมนุษยธรรมก็ตาม แต่ด้วยความแตกต่างทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิต ทำให้มีความขัดแย้งกับการบริหารจัดการ

แรงงานพื้นเมืองของบราซิล มีตัวอย่างในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นให้คนพื้นเมืองที่ทำงานสวนยางในนิคมสวนยางของฟอร์ต มีวินัยต่อการกิน มีวัฒนธรรมแบบฟอร์ต คือไม่ทานเนื้อสัตว์ กินข้าวโอ๊ต ขนมปัง และมีหลักศีลธรรมสมบูรณแบบในอุดมการณ์แบบฟอร์ต ซึ่งขัดกับวิถีชีวิตของคนท้องถิ่น มีการออกกฎหมายห้ามดื่มสุราในสวนยาง ทำให้คนงานพื้นเมืองที่ปลูกยางต้องออกไปสร้างบาร์ดื่มสุราหรือมีการค้าประเวณีนอกพื้นที่ ทำให้คนงานในสวนยางมีชีวิตที่แปลกแยก จนในปี 1930 เกิดการประท้วงของคนงานท้องถิ่นในนิคมสวนยางของฟอร์ตนำไปสู่การจลาจลสร้างความเสียหาย มีการก่อการจลาจลทำความเสียหายต่ออาคารสถานที่ในนิคมสวนยางของฟอร์ต (Canales, 2020) ทำให้รัฐบาลกลางของบราซิลจำเป็นต้องส่งทหารเข้ามารักษาความสงบในพื้นที่การปลูกยางและบ้านพักคนงาน ในการลงทุนในประเทศบราซิลครั้งนี้ทางรัฐบาลสหรัฐอเมริกา และเฮนรี ฟอร์ด ได้ใช้ความพยายามอย่างมากเพื่อรักษาพื้นที่การปลูกยางเอาไว้เพื่อมุ่งหวังจะสร้างให้เป็นความมั่งคั่งของแหล่งวัตถุดิบ Rubber Supply ของอุตสาหกรรมรถยนต์ของสหรัฐอเมริกา แต่ผู้บริหารของบริษัท Ford Motor Company ได้ใช้มาตรฐานระเบียบแบบแผนการทำงานแบบโรงงานอุตสาหกรรมเหมือนในรัฐมิชิแกน มากำหนดวิถีการผลิตการทำงานแบบชนบทแรงงานเกษตร ซึ่งเป็นแรงงานของชาวพื้นเมือง พวกเขามีแบบแผนวิถีชีวิตที่แตกต่างกับวิถีแบบมิชิแกน ค่านิยมแรงงานพื้นเมือง มีการวางกฎระเบียบแบบนักบุญของฟอร์ต สิ่งเหล่านี้นำไปสู่อุปสรรคในการบริหารจัดการปลูกยางในผืนป่าชนบทของบราซิล จนในที่สุดต้องถอนการลงทุนออกจากบราซิล

เราได้เห็นความพยายามของอุตสาหกรรมรถยนต์ของสหรัฐอเมริกาหลังจากที่อังกฤษใช้มาตรการควบคุมจำกัดการส่งออกยาง ทำให้กลุ่มอุตสาหกรรมรถยนต์ของสหรัฐอเมริกาต้องดิ้นรนเพื่อหาความมั่นคงในด้านวัตถุดิบและต่อมาอังกฤษก็ได้ยกเลิกมาตรการ Stevenson Restriction ในปี 1928 กลไกราคายางของโลกได้ก็ได้อีกกลับเข้าสู่กลไกของการค้าเสรีอีกครั้ง ถึงแม้มาตรการ Stevenson Restriction ได้ถูกยกเลิกไปแล้วในปี 1928 ซึ่งได้มีการนำมาตรการนี้มาใช้ได้เพียง 6 ปีเท่านั้น เมื่อมีการยกเลิกไปราคายางในตลาดโลกก็มีได้กระเตื้องขึ้นและราคายางพาราตกต่ำมากกว่าก่อนหน้า ซึ่งสถานการณ์ของราคายางที่ตกต่ำยังคงเป็นประโยชน์ต่อผู้บริโภทยางอย่างอุตสาหกรรมผู้ผลิตรถยนต์ แต่เฮนรี ฟอร์ดก็ยังคงลงทุนเพื่อทำสวนยางในบราซิลให้บรรลุเป้าหมาย โดยหวังว่าในพื้นที่ของการลงทุนทำสวนยาง 2.5 ล้านเอเคอร์ในบราซิล โดยมีสัญญาว่าจะจ่ายผลกำไร 7% ให้กับรัฐบาลบราซิลและ 2% ให้กับเทศบาลท้องถิ่น เขาเองได้ใช้เวลาลงทุนปลูกบั้นอยู่ถึง 17 ปี การลงทุนได้ใช้เงินมหาศาลไปกับการสร้างชุมชนยางแบบลองผิดลองถูกเกิดความขัดแย้งระหว่างผู้บริหารชาวอเมริกากับแรงงานพื้นเมืองจนนำไปสู่การจลาจลในสวนยาง นักวิเคราะห์บางคนก็มองว่า เฮนรี ฟอร์ดเป็นนักลงทุนที่ไร้เดียงสา แม้ว่าค่าแรงที่จ้างเพื่อการปลูกยางจะสูงกว่าค่าแรงในพื้นที่อื่นของประเทศบราซิลก็ตาม แต่การบริหารจัดการแรงงาน การสื่อสารที่นำวัฒนธรรมแบบแผนการทำงานระบบโรงงานแบบมิชิแกน มาใช้กับวิถีชนบทของแรงงานเกษตรพื้นเมืองชนบทบราซิลนำไปสู่ความขัดแย้งและอุปสรรคในการสร้างสวนยาง ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 แม้ว่าวัตถุดิบยางในภูมิภาคเอเชียจะถูกตัดขาดโดยกองทัพญี่ปุ่นเพราะการยึดเกาะสิงคโปร์ท่าเรือขนส่งยางพาราของกองทัพ

ฌูปีน เฮนรี ฟอร์ด ได้ใช้ความพยายามอย่างสูงที่จะระคับระคอง เพื่อให้อุตสาหกรรมในสหรัฐอเมริกาได้มีวัตถุดิบยุทธปัจจัยสำรองเพื่อความมั่นคงของสหรัฐ เพื่อจะได้มีวัตถุดิบยางพาราสำรองไว้ใช้ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 แต่อุปสรรคการผลิตยางพาราในประเทศบราซิลของฟอร์ดยังต้องเผชิญกับความยุ่งยากไม่สิ้นสุด ทั้งโรคพืชและแมลงในสวนยางแปลงใหญ่ ผลผลิตยางพาราก็ไม่ได้เป็นไปตามเป้าหมาย จนในปี 1945 เฮนรี ฟอร์ดก็ได้ตัดสินใจไม่ไปต่อ (Dunn, 2020)

ในการศึกษาเราจะพบว่าอุตสาหกรรมสวนยางของเฮนรี ฟอร์ด แตกต่างกับอุตสาหกรรมสวนยางของอาณานิคมในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อย่างเห็นได้ชัด เพราะอาณานิคมของอังกฤษในมาลายู่นั้น มีปัจจัยที่เอื้อต่อการขยายพื้นที่การปลูกได้อย่างรวดเร็ว เพราะอำนาจการบริหารของเจ้าอาณานิคมอังกฤษนั้นมีทักษะความเข้าใจธรรมชาติการปกครองการบริหารจัดการปัญหาในอาณานิคมมาตั้งแต่ต้นศตวรรษที่ 19 จึงมีประสบการณ์ในความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมทางการค้าในอาณานิคมช่องแคบในมะละกา ปีนัง และสิงคโปร์ มาก่อนที่จะลงทุนปลูกพืชเศรษฐกิจยางพารา ขณะเดียวกันขนาดการลงทุนจากอังกฤษและดัตช์ไม่ได้เป็นบริษัททุนขนาดใหญ่เหมือนกับสหรัฐอเมริกา แต่มีการกระจายการลงทุนทำสวนแปลงขนาดเล็กไม่ใหญ่มากพอเหมาะพอควร มิใช่เป็นบริษัทเดียวที่มีการใช้ที่ดินกินล้านเอเคอร์ ขณะเดียวกันในพื้นที่การปลูกยางในอาณานิคมอังกฤษนั้น สิ่งสำคัญที่เป็นจุดเด่นที่นำไปสู่การเติบโตของสวนยางในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้นั้น การลงทุนของอังกฤษมีการร่วมทุนกับนักธุรกิจท้องถิ่นชาวจีนเปอรานากันรุ่นที่สองในภูมิภาคของมาลายู การลงทุนของบริษัทอังกฤษมีการแบ่งปันผลประโยชน์กับ

พ่อค้านักธุรกิจชาวจีนท้องถิ่น ขณะเดียวกันการบริหารจัดการแรงงานของบริษัทอังกฤษในการปลูกยางในอุตสาหกรรมสวนยางในมาลายู มีการนำเข้าแรงงานมาจากภาคใต้ของอินเดียและมีการใช้แรงงานกาลีชาวจีน ระบบโครงสร้างของแรงงานในการบริหารจัดการแรงงานกาลีชาวจีนเพื่อทำงานในสวนยาง แรงงานกาลีชาวจีนมีการบริหารผ่านระบบความสัมพันธ์แบบตะวันออกที่มีโครงสร้างระบบสายสัมพันธ์แบบตระกูลแผ่มาจากชนบทของจีน ทำให้การสื่อสารการควบคุมการทำงานในพื้นที่ที่ห่างไกลในผืนป่า ความขัดแย้งแตกต่างทางวัฒนธรรมและการสื่อสารทางชนชาติในอาณานิคมอังกฤษจึงไม่มีอุปสรรคมากเท่ากับในบราซิลของบริษัท Ford Motor Company ขณะเดียวกันเครือข่ายระบบเครือข่ายตระกูลแผ่ สายสัมพันธ์แบบวัฒนธรรมตะวันออกของชาวจีนชนบท ทำให้การขยายการผลิตการปลูกยางจึงเป็นไปได้ไปอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ภูมิภาคในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จึงกลายเป็นแหล่งผลิตยางพารา ที่สามารถผลิตวัตถุดิบป้อนให้กับอุตสาหกรรมรถยนต์ของโลกมาจนถึงทุกวันนี้ และพื้นที่ภูมิภาคอุปทานยางธรรมชาติ ซึ่งเป็นแหล่งวัตถุดิบยางพารากว่า 70% ของการบริโภคยางพาราในตลาดโลก ผลผลิตอยู่ในพื้นที่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ชัยวัช โสวเจริญสุข, 2566)

บทสรุป

ในการศึกษาถึงอำนาจของอังกฤษในการควบคุมจำกัดอุปทานยางหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 ซึ่งทำให้อุตสาหกรรมรถยนต์ของสหรัฐอเมริกาที่กำลังเติบโต และได้ประโยชน์สูงสุดจากราคาที่ตกต่ำในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 ทำให้อุตสาหกรรมรถยนต์ของสหรัฐอเมริกาและนโยบายด้านความมั่นคงทางเศรษฐกิจ

ของสหรัฐมีการปรับตัวขนานใหญ่เพื่อรองรับกับความเสี่ยงที่ต้องพึ่งวัตถุดิบ ยางพาราจากเอเชียตะวันออกเฉียงใต้แต่เพียงอย่างเดียว การเกิดขึ้นของสวนยาง เชิงพาณิชย์ในอาณานิคมอังกฤษในพื้นที่มาลายูนั้น ในปลายศตวรรษที่ 19 และ ทศวรรษแรกของต้นศตวรรษที่ 20 ก็เพื่อรองรับให้เป็นวัตถุดิบในอุตสาหกรรม รถยนต์ในยุโรปและในสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีความต้องการยางพาราจำนวนมาก เพื่อนำไปใช้ทำล้ออย่างรถยนต์ในอุตสาหกรรมรถยนต์ในช่วงทศวรรษแรกของศตวรรษ ที่ 20 เมื่อมีความต้องการบริโภคยางพาราจำนวนมาก ทำให้มีการลงทุนจากนักธุรกิจของ อังกฤษมองเห็นว่าการปลูกยางในอาณานิคมอังกฤษในมาลายูเป็นช่องทางที่จะ สร้างผลกำไรได้อย่างมหาศาล ในปี 1910 พบว่าบริษัทยางของอังกฤษบางแห่ง จ่ายเงินปันผลปีละ 300% ในปี 1912 บริษัทยางจำนวนมากของอังกฤษเสนอเงิน ปันผลประจำปีประมาณเกือบ 70% นักธุรกิจของอังกฤษจึงให้ความนิยมมาลงทุน ในการสร้างอุตสาหกรรมสวนยางเชิงพาณิชย์ในอาณานิคมมาลายูเพราะราคายาง ในตลาดโลกในช่วงปี 1910 ขึ้นสูงสุด ยางพาราเพียงแค่อสองกิโลกรัมมีมูลค่าเกือบ เท่ากับทองคำน้ำหนักหนึ่งบาท ถือเป็นสาเหตุที่ทำให้การปลูกยางขยายพื้นที่ไป อย่างกว้างขวาง ต่อมาด้วยระยะเวลาเพียงหนึ่งทศวรรษให้หลังก็เกิดสภาพอุปทาน ยางพาราเริ่มล้นราคาตกต่ำ ทำให้รัฐบาลอังกฤษและสมาคมผู้ปลูกยางของอังกฤษ ได้ใช้มาตรการ Stevenson Restriction ในช่วงปี 1922-1928 ภายใต้การสนับสนุน ของวินสตัน เชอร์ชิลล์ นักการเมืองคนสำคัญของพรรคอนุรักษนิยมอังกฤษ ส่งผล ให้อุตสาหกรรมรถยนต์รายใหญ่ของสหรัฐ เฮนรี ฟอร์ด เจ้าของบริษัท Ford Motor Company และ ฮาวิ่ ไฟร์สโตน เจ้าของบริษัท Firestone Tire and Rubber ต่าง สูญเสียผลประโยชน์เพราะกลไกราคาของวัตถุดิบยางพาราถูกควบคุมจำกัดการ

ส่งออกทำให้ราคาสูงขึ้น อุตสาหกรรมการผลิตรถยนต์ในสหรัฐอเมริกาหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 ถือเป็นผู้นำโลกพึ่งพาอย่างพาราถึง 75%ของผลผลิตอย่างพารา ในอาณานิคมอังกฤษ เหตุปัจจัยดังกล่าวทำให้รัฐบาลสหรัฐอเมริกาเห็นถึงความเสี่ยงของอุตสาหกรรมรถยนต์และอุตสาหกรรมอื่นๆ ในประเทศของตนเอง และรัฐบาลสหรัฐอเมริกามองว่าอย่างพาราเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญต่อความมั่นคงของสหรัฐ มีการขนส่งเดินทางมาไกลจากมหาสมุทรแปซิฟิกนั้น ถือเป็นความเสี่ยงสูงสุดต่อเศรษฐกิจของประเทศสหรัฐอเมริกาหากห่วงโซ่อุปทานอย่างพาราของสหรัฐอเมริกาถูกตัดขาด และเหตุการณ์นี้ก็ได้เกิดขึ้นจริงในสงครามโลกครั้งที่ 2 เมื่อกองทัพญี่ปุ่นเข้ายึดท่าเรือของสิงคโปร์ บทเรียนมาตรการ Stevenson Restriction หลังสงครามโลกครั้งที่ 1 ทำให้รัฐบาลสหรัฐอเมริกาดำเนินตัวและได้ทุ่มเทให้ ความสำคัญกับการวิจัยคิดค้นสร้างยางสังเคราะห์ขึ้นมาเพื่อใช้ทดแทนอย่างพารา ขณะเดียวกันกลุ่มอุตสาหกรรมรถยนต์ของเฮนรี ฟอร์ด ได้ทุ่มการลงทุนทำสวนยางในประเทศบราซิลถึง 2 ล้านเอเคอร์ ส่วนฮาร์วีย์ ไฟร์สโตน ก็ได้ลงทุนทำสวนยางขนาดใหญ่ในประเทศไลบีเรีย แต่สุดท้ายพบว่าการลงทุนของอุตสาหกรรมใหญ่ของสหรัฐอเมริกาที่ลงทุนในอเมริกาใต้และในแอฟริกา ต่างก็ไม่ประสบความสำเร็จ ในการทำสวนยางพาราเพื่อสร้างแหล่งวัตถุดิบป้อนให้กับอุตสาหกรรมรถยนต์ของสหรัฐอเมริกา มาตรการ Stevenson Restriction ถือเป็นจุดหักเหครั้งสำคัญในประวัติศาสตร์อุตสาหกรรมรถยนต์ของสหรัฐอเมริกาที่พยายามป้องกันความเสี่ยงหวังจะมีแหล่งวัตถุดิบยางพาราเป็นของตนเองโดยไม่พึ่งพาวัตถุดิบจากพื้นที่อาณานิคมของอังกฤษ ขณะเดียวกันถือเป็นการลงทุนในอุตสาหกรรมเกษตรเพื่อปลูกยางขนาดใหญ่นอกประเทศสหรัฐอเมริกาในอเมริกาใต้และในแอฟริกา

ตะวันตก ด้วยผลประโยชน์ทางธุรกิจที่มีการลงทุนขนาดใหญ่ของสหรัฐอเมริกา ได้นำไปสู่ความขัดแย้งทางการเมืองและผลประโยชน์ในประเทศนั้นๆ ที่กลุ่มอุตสาหกรรมยักษ์ใหญ่ของสหรัฐเข้าไปลงทุน ปริมาณการลงทุนที่ใหญ่และใช้พื้นที่นับล้านเอเคอร์ ได้สร้างความยากลำบากในการบริหารจัดการการทำเกษตรอุตสาหกรรมนอกประเทศสหรัฐ มักจะนำไปสู่การจลาจลสงครามกลางเมืองและความขัดแย้งของผลประโยชน์ ซึ่งมีลักษณะที่แตกต่างกับอุตสาหกรรมสวนยางเชิงพาณิชย์ของอังกฤษในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

เอกสารอ้างอิง

- ชัยวัช โสวเจริญสุข. (2566). แนวโน้มอุตสาหกรรมปี 2566-2568: การแปรรูปร่าง. ค้นเมื่อ 20 กันยายน 2566, จาก [krungsri.com](https://www.krungsri.com/en/research/industry/industry-outlook/agriculture/rubber/io/rubber-2023-2025):
<https://www.krungsri.com/en/research/industry/industry-outlook/agriculture/rubber/io/rubber-2023-2025>
- ภูวดล ทรงประเสริฐ. (2535). *ทุนสิ่งค้ำประกันผูกขาดตลาดยางพาราและดีบุกไทย*. กรุงเทพฯ: สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Anderson, J. L. (2011). *Growing American Rubber: Strategic Plants and the Politics of National Security (review)*. Retrieved August 26, 2023, from https://www.researchgate.net/publication/236718551_Growing_American_Rubber_Strategic_Plants_and_the_Politics_of_National_Security_review

- Canales, K. (2020). *Henry Ford built 'Fordlandia,' a utopian city inside Brazil's Amazon rainforest that's now abandoned — take a look around*. Retrieved September 30, 2023, from <https://www.businessinsider.com/fordlandia-henry-ford-city-brazil-rainforest-ghost-town-photos-2018-12>
- Dr Elsa Lafaye de Micheaux. (2023). *British Malayan capitalism, 1874–1957: An economic-historical perspective*. Retrieved August 21, 2023, from <https://hal.science/hal-04030948/document>.
- Dunn, M. (2020). *Fordlândia: Henry Ford's Forgotten Rubber Empire Deep in the Heart of the Amazon*. Retrieved August 26, 2023, from <https://allthatsinteresting.com/fordlandia-henry-ford>
- Edi Sumarno, J. S. (2020). *Stevenson's Scheme and People's Rubber Exports at Labuhan*. Retrieved August 23, 2023, from <https://www.bircu-journal.com/index.php/birci/article/view/1398/pdf>.
- Finlay, M. R. (2012). *Growing American Rubber: Strategic Plants and the Politics of National Security*. Retrieved August 22, 2023, from <https://www.h-net.org/reviews/showrev.php?id=33983>
- Frank, Z & Musacchio, A. (2006). *The International Natural Rubber Market, 1870-1930*. Retrieved August 19, 2023, from <https://eh.net/encyclopedia/the-international-natural-rubber-market-1870-1930/>.
- Kohen, B. J. (1973). *The Question of Imperialism*. (ล. จุลาสัยและคณะ, Trans.) กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แพรวพิทยา.

- Kraaij, V. D. (2021). *President Charles D.B. King The 1926 Firestone Concession Agreement*. Retrieved August 24, 2023, from <https://liberiapastandpresent.org/1926FirestoneCA.htm>
- M. Weber, Guido Deussing. (2014). *The conflict about the rubber monopoly*. Retrieved August 21, 2023, from [https://www.k-online.com/en/Media_News/News/May_2014_From_red_rubber_to_Buna_the_world_war_about_rubber_\(part_V\)/Rubber_makes_history_Part_I-2_The_conflict_about_the_rubber_monopoly](https://www.k-online.com/en/Media_News/News/May_2014_From_red_rubber_to_Buna_the_world_war_about_rubber_(part_V)/Rubber_makes_history_Part_I-2_The_conflict_about_the_rubber_monopoly).
- Miller, T.C. & Jones, J. (2014). *The untold story of Firestone, Charles Taylor and the tragedy of Liberia*. Retrieved August 26, 2023, from <https://www.propublica.org/article/firestone-and-the-warlord-intro>
- OAGANA, A. (2021). *The Story of Fordlandia - One of Henry Ford's Bounciest Failures*. Retrieved September 20, 2023, from <https://www.topspeed.com/cars/guides/the-story-of-fordlandia-one-of-henry-ford-s-bounciest-failures/>
- Silvano A. Wueschner. (2000). *HERBERT HOOVER, GREAT BRITAIN, AND THE RUBBER CRISIS*. Retrieved 29 November 2023 from <https://www.ebhsoc.org/journal/index.php/ebhs/article/view/277/258>
- Sumarno, E., Ginting, J.S., Karina, N. & Lubis, M.A.R. (2020). Stevenson's Scheme and People's Rubber Exports at Labuhan. *Budapest International Research and Critics Institute-Journal (BIRCI-Journal)*, 3557-3565.

The Henry Ford. (2021). *Ford Rubber Plantations in Brazil*. Retrieved August 24, 2023, from <https://www.thehenryford.org/collections-and-research/digital-resources/popular-topics/brazilian-rubber-plantations/>.

The Henry Ford. (2023). *Ford Rubber Plantations in Brazil*. Retrieved 28 April 2566 จาก <https://www.thehenryford.org/collections-and-research/digital-resources/popular-topics/brazilian-rubber-plantations/>.

The Rubber Association of America, Inc. (1925). *The Rubber Association of America, Inc., to the Department of State*. Retrieved September 20, 2023, from <https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1925v02/d197>

Weber, M. & Deussing, G. (2014). *The conflict about the rubber monopoly*. Retrieved August 21, 2023, from [https://www.k-online.com/en/Media_News/News/May_2014_From_red_rubber_to_Buna_the_world_war_about_rubber_\(part_V\)/Rubber_makes_history_Part_I-2_The_conflict_about_the_rubber_monopoly](https://www.k-online.com/en/Media_News/News/May_2014_From_red_rubber_to_Buna_the_world_war_about_rubber_(part_V)/Rubber_makes_history_Part_I-2_The_conflict_about_the_rubber_monopoly).

Wueschner, S. A. (2000). Herbert Hoover, Great Britain, and the Rubber Crisis, 1923-1926.

Wueschner, S. A. (2000). *Herbert Hoover, Great Britain, and the Rubber Crisis, 1923-1926*. Retrieved October 16, 2023, from <https://www.ebhsoc.org/journal/index.php/ebhs/article/view/277>.

ตัวแบบการวิเคราะห์: เครื่องมืออธิบายปรากฏการณ์ทางการเมือง

Analytical models: Tools used to study political phenomena

สิทธิพันธ์ พุทธหนู¹

Sittipan Buddhahun

sittipan28@gmail.com

Received: 21/11/66 Revised: 10/12/66 Accepted: 10/12/66

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นบทความทางวิชาการที่เป็นผลจากการรวบรวม เรียบเรียง และวิเคราะห์แนวคิดที่สำคัญคือ ความเป็นศาสตร์ของรัฐศาสตร์ ซึ่งเป็นความพยายามของนักรัฐศาสตร์ในยุคพฤติกรรมศาสตร์ที่ต้องการสร้างทฤษฎีทางการเมืองที่เทียบเคียงได้กับศาสตร์บริสุทธิ์ เช่น เคมี ชีววิทยา ฟิสิกส์ ฯลฯ ด้วยหวังที่จะสามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์และทำนายเหตุการณ์ทางการเมืองที่จะเกิดขึ้นในอนาคตโดยมีความถูกต้องแม่นยำในระดับหนึ่งได้ จุดมุ่งหมายที่สำคัญของบทความคือต้องการทำความเข้าใจปรัชญาและข้อสมมติฐานเบื้องต้นที่อยู่เบื้องหลังตัวแบบการวิเคราะห์ที่ทรงอิทธิพลของนักรัฐศาสตร์ที่ได้นำมาใช้ในการศึกษาปรากฏการณ์ทางการเมือง อันประกอบด้วยตัวแบบระบบ ตัวแบบหน้าที่และตัวแบบการสื่อสาร

คำสำคัญ: ศาสตร์, รัฐศาสตร์, พฤติกรรมศาสตร์

¹รองศาสตราจารย์ นักวิชาการอิสระ

Abstract

This is an academic article which derived from theories and important concepts concerning the science of political science. There are so many political scientists in the era of behavioral science who want to create a political theory that its accuracy is comparable to those of pure sciences such as chemistry, biology, etc., with the hope that it can be used as a tool for analyzing and predicting political phenomena that occur with a certain level of accuracy as possible. The main aim of the article is to understand the philosophy and basic assumptions behind the influential analytical models that political scientists have frequently used to study political phenomena, i.e. system model, functional model and cybernetics.

Keywords: Science; Political Science; Behavioral Science

บทนำ

โดยทั่วไป เราอาจจำแนกวิธีการศึกษาหรือการอธิบายปรากฏการณ์ทางการเมืองและทางสังคมได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ โดยการจำแนกตามความเชื่อของนักวิชาการ กล่าวคือประเภทแรกเป็นกลุ่มนักวิชาการที่เชื่อและยึดมั่นว่าวิธีการแห่ง "ศาสตร์" จะเป็นกุญแจสำคัญในการก่อให้เกิดองค์ความรู้ (Body of knowledge) และทำให้สามารถอธิบายปรากฏการณ์ต่างๆ ทางสังคมการเมืองได้ใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด ประเภทที่สอง เป็นกลุ่มนักวิชาการที่เชื่อในสิ่งที่ตรงกันข้ามกับพวกแรก โดยถือว่าปรากฏการณ์ใดๆ ของสังคมการเมืองจะมีความเป็นพิเศษเฉพาะตัว (Particular) จึงไม่อาจใช้วิธีการแห่งศาสตร์ ซึ่งยึดมั่นอยู่กับความเป็นสากล (Universal) ของสิ่งต่างๆ มาอธิบายได้ แม้ว่าข้อถกเถียงเหล่านี้ยังไม่มีข้อสรุป แต่สิ่งหนึ่งที่เราปฏิเสธไม่ได้ก็คือ นักรัฐศาสตร์ได้ให้ความสนใจต่อปรัชญาเรื่องความเป็น "ศาสตร์" (Philosophy of Science) ของรัฐศาสตร์เป็นอย่างมาก (สิทธิพันธ์ พุทธหุน, 2555, หน้า 15-34) วิธีการศึกษาการเมืองจึงได้เริ่มเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ซึ่งจะเห็นได้อย่างชัดเจนโดยเฉพาะอย่างยิ่งหลังคริสต์ศตวรรษ 1950 นักรัฐศาสตร์หันมาศึกษาการเมืองด้วยวิธีการเชิง "ศาสตร์" กันมากขึ้น โดยเฉพาะหลังสงครามโลกครั้งที่สอง การศึกษาหาความจริงของศาสตร์ต่างๆ เริ่มหันมาใช้วิธีการเชิงพฤติกรรมมากขึ้น การศึกษาการเมืองแบบเก่าโดยอาศัยแนวปรัชญาและกฎหมายเริ่มไม่ได้รับความนิยม นักวิชาการในยุคนี้มองว่ามนุษย์เป็นศูนย์กลางของสรรพศาสตร์ กล่าวคือมองว่า ทุกศาสตร์ต่างเป็น

เรื่องของความพยายามที่จะศึกษาพฤติกรรมของมนุษย์ เช่น นิติศาสตร์ จะศึกษาเรื่องราวที่เกี่ยวกับการกำกับควบคุมพฤติกรรมของคนทีอาจก่อให้เกิดความเดือดร้อน เสียหายกับสังคมส่วนรวม เศรษฐศาสตร์จะศึกษาเรื่องราวที่เกี่ยวกับพฤติกรรมการจำหน่ายจ่ายแจก การกำกับควบคุม ส่งเสริมกระบวนการทางเศรษฐกิจของสังคม รัฐศาสตร์ จะศึกษาเรื่องราวที่เกี่ยวกับการกระทำหรือกิจกรรมทางการเมืองของคนในรัฐ เป็นต้น และเราจะสามารถเข้าใจความจริงที่เกิดขึ้นในโลกนี้ได้ เราต้องศึกษาจากพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจริงในสังคม ดังนั้น นักวิชาการทางรัฐศาสตร์เชิงพฤติกรรมซึ่งต่างก็มีเป้าหมายที่สำคัญคือต้องการสร้างทฤษฎีทางการเมืองที่สามารถจะทำนายเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตโดยมีความถูกต้องแม่นยำสูง จึงหันมาใช้พฤติกรรมศาสตร์เป็นเครื่องมือ ศึกษาจากพฤติกรรมที่เป็นจริงในทางการเมือง นำเอาเครื่องมือทางคณิตศาสตร์ สถิติ มาวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเพื่อที่จะสร้างข้อสรุปทั่วไป มีความพยายามที่จะสร้างตัวแบบการวิเคราะห์เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษาปรากฏการณ์ทางการเมืองและเป็นกรอบในการทำความเข้าใจกับพฤติกรรมทางการเมืองเหล่านั้น

แนวความคิดที่เกี่ยวข้องเนื่องสัมพันธ์กับความเป็น "ศาสตร์" ของสังคมศาสตร์ให้แพร่ระบาดมาสู่วงการรัฐศาสตร์ของไทยด้วย แต่เป็นที่น่าเสียดายที่นักวิชาการไทยมักจะมุ่งศึกษาแต่เฉพาะการนำทฤษฎีหรือตัวแบบการวิเคราะห์มาประยุกต์ใช้กับกรณีข้อเท็จจริงของสังคมเรา หรือไม่ก็ศึกษาแต่เนื้อหาสาระของตัวแบบหรือทฤษฎีเท่านั้น ยังไม่ค่อยจะมีนักวิชาการที่ให้ความสนใจกับปรัชญาและข้อสมมติฐานเบื้องต้นที่อยู่เบื้องหลังตัวแบบหรือทฤษฎีกันมากนัก

บทความนี้จึงมีจุดประสงค์สำคัญคือต้องการที่จะนำเอาตัวแบบการวิเคราะห์หรือทฤษฎี ซึ่งทรงอิทธิพลอย่างมากต่อการศึกษาปรากฏการณ์ทางการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเมืองของประเทศด้อยพัฒนา มาพิจารณาด้วยการเน้นหนักที่ปรัชญาและข้อสมมติฐานเบื้องต้นที่เป็นรากเหง้าของตัวแบบการวิเคราะห์นั้นๆ เป็นสำคัญ โดยตัวแบบการวิเคราะห์ที่เลือกนำมาศึกษาคือ ตัวแบบระบบ (System Model) ตัวแบบหน้าที่ (Functional Model) และตัวแบบการสื่อสาร (Cybernetics)

รากเหง้าของทฤษฎี

ตัวแบบที่นักวิชาการทางรัฐศาสตร์นิยมนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์กันอย่างแพร่หลาย ได้แก่ System model, Functional model และ Cybernetics ซึ่งเปรียบเสมือนเส้นเลือดใหญ่ในสังคมศาสตร์ เชื่อว่าบทความนี้อาจไม่มีอะไรพิสดารในสายตาของนักวิชาการตะวันตก แต่อาจมีบางสิ่งบางอย่างที่จะช่วยให้เราได้เข้าใจวิธีการและความคิดของตะวันตกที่มองโลกด้อยพัฒนาได้ดียิ่งขึ้น

ตัวแบบทั้งสามข้างต้นเป็นตัวแบบในสายที่เชื่อในคุณประโยชน์ของ "ศาสตร์" ในสังคมศาสตร์ ดังนั้นจึงใช้วิธีการการศึกษาที่เน้นในเรื่องของความเป็น "ศาสตร์" เหมือนกัน จะต่างกันก็ตรงที่ข้อสมมติฐานเบื้องต้นบางประเด็น เกี่ยวกับเส้นใยแห่งชีวิตทางการเมืองของระบบการเมืองเท่านั้น ด้วยเหตุนี้เองที่ทำให้ตัวแบบทั้งสามมีความแตกต่างกันในเรื่องของการศึกษาและอธิบายปรากฏการณ์

ทางการเมืองแตกต่างกันไปด้วย ทั้งๆ ที่เกิดจากรากเหง้าเดียวกัน รากเหง้าของตัวแบบทั้งสามนั้นมีอยู่ 2 ประการ ซึ่งได้รับอิทธิพลจากการพัฒนาของวิทยาการ 2 สาขา ได้แก่ ตัวแบบทางเครื่องจักรกล (Technical model) ในสาขาฟิสิกส์ และตัวแบบอินทรีย์ (Organic Model) ที่เป็นแกนหลักของวิชาชีววิทยา ดังนั้น การสำรวจแนวความคิดของทั้งสองตัวแบบจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง

ฟิสิกส์เป็นวิชาที่ศึกษาถึง "กฎ" ซึ่งเป็นตัวควบคุมปฏิสัมพันธ์ต่างๆ ของวัตถุสิ่งของที่อยู่ในจักรวาล ซึ่งเมื่อได้ "กฎ" มาแล้วก็สามารถใช้อธิบายและคาดการณ์ปรากฏการณ์ต่างๆ ของจักรวาลได้ "กฎ" ทางฟิสิกส์สร้างขึ้นโดยการสังเกต ทดลองที่กระทำต่อ "วัตถุ" วัตถุต่างๆ จะมีแรงผลักแรงดันที่จะก่อให้เกิดดุลยภาพตลอดเวลา หากมีสิ่งหนึ่งสิ่งใดมารบกวนดุลภาพนั้น จะส่งผลทำให้สถานภาพของวัตถุนั้นเปลี่ยนแปลงไป เช่น น้ำเมื่อถูกความร้อนมากๆ จะระเหยกลายเป็นไอน้ำ ก้อนหินเมื่อถูกแรงผลักจะเคลื่อนที่ไปจากเดิม ระบบสุริยะจักรวาลจะมีดาวนพเคราะห์โคจรรอบๆ ดวงอาทิตย์ในอัตราคงที่ หากแรงอื่นมารบกวนที่ จะต้องทำให้ดาวนพเคราะห์ดวงใดดวงหนึ่งเสียดุลไป จะส่งผลกระทบไปยังวิถีโคจรของดวงอื่นๆ ด้วย เป็นต้น นักสังคมวิทยาได้เริ่มให้ความสนใจต่อแนววิเคราะห์ของฟิสิกส์นี้ ตั้งแต่ศตวรรษที่ 17 และเริ่มมีวิเคราะห์สังคมในแนวทางฟิสิกส์ด้วย โดยมองว่าสังคมที่มีพฤติกรรมในทำนองเดียวกับระบบสุริยะจักรวาล รายละเอียดเกี่ยวกับอิทธิพลของวิทยาศาสตร์ธรรมชาติที่มีแนวความคิดในสังคมศาสตร์กล่าวถึงไว้มาก แต่หนังสือที่รวบรวมให้สมบูรณ์มากที่สุดเล่มหนึ่งคือ งานเขียนของ Sorokin (1928)

มนุษย์จะอยู่ร่วมกันได้เป็นหมู่เป็นเหล่าก็ด้วยวิถีทางแห่งแรงดึงดูดโดยมนุษย์เป็นองค์สมาชิกมีต่อกัน ความสัมพันธ์ของมนุษย์จึงมีอย่างต่อเนื่องไม่ขาดตอน แรงดึงดูดนี้จะเป็นตัวกำหนดสถานภาพทางสังคมของมนุษย์ (ซึ่งเปรียบเสมือนเป็น Space ของฟิสิกส์) ในสภาวะปกติสังคมจะอยู่ในสภาวะที่มีดุลยภาพ ต่อเมื่อมีแรงขึ้นมามากกระทำต่อสมาชิกของสังคมที่จะทำให้ดุลยภาพนั้นเสียไป การเปลี่ยนแปลงทางสังคมก็จะเกิดขึ้น ถึงแม้ว่าในระยะต่อมาแนวทางการวิเคราะห์สังคมในแนวนั้นจะเสื่อมความนิยมลงไป แต่สิ่งหนึ่ง มิได้เสื่อมความนิยมลงไปด้วย คือ แนวความคิดในเรื่องดุลยภาพ (Equilibrium) แต่ก็มีมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมบ้าง กล่าวคือ เดิมถือว่าจุดดุลยภาพหรือสภาวะสมดุลนั้น เป็นสิ่งที่เป็นการ มีช่วงระยะเวลาของการดำรงอยู่ที่ยาวนาน แต่ต่อมา เชื่อว่าสภาวะดุลยภาพเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเพียงชั่วคราวเท่านั้น ซึ่ง Homans (1970) เรียกว่าเป็น "ดุลยภาพเชิงปฏิบัติการ"

การใช้แนวความคิด เรื่อง "ดุลยภาพ" มาวิเคราะห์สังคมทำให้ผู้วิเคราะห์เห็นว่าในสังคมใดก็ตามจะมีชุดของปทัสถานทางสังคม ค่านิยม ความคาดหวัง หรือสิ่งที่เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมต่างๆ ของเหล่าสมาชิกกว่าควรหรือไม่ควร กระทำการใดๆ อยู่เพียงชุดเดียว ซึ่งถ้าเป็นอย่างนั้นจริงๆ สังคมก็จะอยู่ในสภาวะสมดุล สังคมจะไม่มีเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงไปในรูปใด เพราะเหล่าสมาชิกต่างยึดมั่นอยู่กับปทัสถาน หรือค่านิยมเดียวกัน ทว่า ความเป็นจริงมิใช่เป็นเช่นนั้น และนักสังคมวิทยาในกลุ่มนี้มักจะมองข้ามไปว่า ไม่ว่าสังคมนั้นจะมีความสลับซับซ้อนหรือโบราณเพียงใด จะปรากฏชุดของปทัสถานหรือค่านิยมโต้แย้งอยู่ด้วย และจะเป็นตัวที่จะก่อให้เกิดการขัดแย้ง และทำให้สังคมมีการเปลี่ยนแปลงไป

จากเดิม ดังที่ได้ปรากฏในประวัติศาสตร์มนุษย์โลกมาทุกยุคทุกสมัย ซึ่งการนี้เห็นจะเป็นข้อผิดพลาดของนักวิชาการที่มองว่าสังคมมีวิธีการดำเนินงานเช่นเดียวกับระบบของเครื่องจักรกล ซึ่งความเป็นจริงแล้วหาได้เป็นเช่นนั้นไม่ สำหรับประเด็นนี้จะได้นำมากล่าวอีกครั้งในตอนต่อไป

สำหรับยุทธวิธีที่เปรียบเทียบระบบสังคมว่ามีลักษณะการทำงานและการดำรงอยู่เหมือนกักระบบของสิ่งมีชีวิตนั้น ก็มีไขของที่เกิดขึ้นใหม่แต่ประการใด แต่กล่าวได้ว่าเป็นอิทธิพลที่เป็นมรดกตกทอดมาจาก Charles Darwin โดยแท้จริง แม้กระนั้นก็ดี ผู้ที่ยอมรับในแนวความคิดในเรื่องทฤษฎีวิวัฒนาการ (Evolution Theory) ก็ยังแยกออกเป็นสองสายใหญ่ๆ ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องจากการตีความทฤษฎีของ Darwin ที่แตกต่างกันเป็นสำคัญ Herbert Spencer (1997) ซึ่งเป็นผู้นำในสายหนึ่งที่เรียกว่า Consensus Theory นั้น เห็นว่า การเปรียบเทียบสังคมกับระบบของสิ่งมีชีวิตนั้นควรเปรียบเทียบกับความเป็นสากลของสิ่งมีชีวิตมากกว่า โดยการใช้หลักการของความคล้ายคลึงกัน แต่การนี้ Spencer กลับมาเอาสังคมไปเปรียบเทียบกับระบบการทำงานของสิ่งมีชีวิตหน่วยใดหน่วยหนึ่ง ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นมนุษย์ เพราะเห็นว่ามนุษย์เป็นสิ่งมีชีวิตที่มีความสลับซับซ้อนมากที่สุด มิได้ใช้หลักการเปรียบเทียบโดยใช้ตระกูลของสิ่งมีชีวิต (Species) ซึ่งเป็นหลักการของ Darwin จึงทำให้เห็นว่าระบบสังคมนั้นมีวิธีการทำงานในทำนองเดียวกับการทำงานของอวัยวะต่างๆ ของมนุษย์ที่ต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน อวัยวะทุกชิ้นส่วนจะต้องทำงานประสานกันเพื่อประโยชน์สูงสุดของระบบใหญ่ นั่นก็คือสมาชิกของสังคมไม่ว่าจะเป็นปัจเจกชน หรือกลุ่มต่างๆ จะต้องตกลงยึดมั่นในเป้าหมายของสังคมอันเดียวกัน และเป้าหมายนี้จะมีมากไปกว่าหนึ่งไม่ได้ เพราะ

ไม่เช่นนั้นจะก่อให้เกิดความขัดแย้ง ไม่ประสานกัน อันเป็นผลเสียต่อสังคมโดยรวม แม้ว่าแต่ละส่วนของสังคมจะมีหน้าที่การทำงานที่แตกต่างกัน แต่ทุก ๆ ส่วนจะต้องทำงานอยู่ในแนวทางเพื่อสนองตอบ หรือเพื่อคงไว้ซึ่งเป้าหมายของสังคมเท่านั้น แนวความคิดสาย Consensus นี้ เป็นแม่บทที่สำคัญของทฤษฎี Functionalism ซึ่งยังคงการวิเคราะห์สังคมในแนวทางนี้อย่างไม่เปลี่ยนแปลง

ส่วนอีกสายหนึ่งที่เป็นแนวความคิดที่ได้รับอิทธิพลมาจาก Darwin นั้น ได้แก่ Conflict Theory ที่เห็นว่าสังคมมนุษย์นั้นมีความคล้ายคลึงกับการดำรงอยู่ของเผ่าพันธุ์หรือตระกูลของสิ่งมีชีวิตมากกว่าสิ่งที่มีชีวิตที่เป็นหน่วยเอกเทศ แนวความคิดของ Conflict Theory นั้น เห็นว่า การต่อสู้ทางสังคมเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ ความขัดแย้งนี้จะก่อให้เกิดผู้ที่แข็งแรงที่สุดขึ้นมา และ(หรือขั้นนี้)จะเป็นผู้มีอำนาจในสังคม ซึ่งเป็นแนวความคิดตามแนวที่แท้จริงของ Darwin ที่เห็นว่าสัตว์ตระกูลที่เข้มแข็งที่สุดเท่านั้นที่ยังมีชีวิตรอดอยู่ในโลกได้ ส่วนสัตว์ตระกูลใดที่ไม่เข้มแข็งและไม่มีการปรับโครงสร้างของตนเองให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมจะสูญพันธุ์ไป ผู้วิเคราะห์สังคมในแนวทางนี้ได้แก่ Karl Marx

ต่อมา แนวความคิดเรื่อง “ความเป็นศาสตร์” ในสังคมศาสตร์ได้รับการขานรับจากนักสังคมศาสตร์มากขึ้น ความคิดในเรื่องของความเป็นหนึ่งเดียวกันของศาสตร์มีส่วนอย่างมากที่ทำให้แนวคิดนี้ที่เป็นมรดกทางความคิดที่สืบทอดมาจากฟิสิกส์และชีววิทยาเข้ามาผสมผสานกัน ดังนั้น เราจะเห็นว่าการวิเคราะห์ ไม่ว่าจะเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมหรือทางการเมือง จะมีการผสมผสานกันระหว่าง

ตัวแบบทางเครื่องกลและตัวแบบทางชีววิทยาเสมอ ดังจะเห็นได้อย่างชัดเจนในทฤษฎีที่จะกล่าวต่อไปนี้

กรอบแนวทางการวิเคราะห์

กล่าวได้ว่าตัวแบบทั้งสามตัวแบบ (Systems model, Functional model และ Cybernetics) จะเป็นส่วนที่ใช้อยู่ในสาขามานุษยวิทยา สังคมวิทยา หรือทางรัฐศาสตร์ ต่างก็ยึดมั่นในแนวความคิดพื้นฐานเกี่ยวกับระบบของสังคมอันเดียวกัน ซึ่งเป็นข้อสมมติฐานที่ได้มาจากลักษณะของระบบของสิ่งมีชีวิต ซึ่งอาจจะสรุปสาระสำคัญๆ โดย Ludwig von Bertalanffy (1960) ได้ดังนี้

1. ระบบของสิ่งมีชีวิตทุกระบบเป็นระบบเปิด (open system) กล่าวคือระบบของสิ่งมีชีวิตนี้ จะเป็นระบบที่มุ่งธำรงรักษาสถานภาพเดิม (maintain status quo) ของระบบไว้ โดยผ่านกระบวนการแลกเปลี่ยนถ่ายเทที่มีอย่างต่อเนื่องระหว่างสสารและพลังงานกับสิ่งแวดล้อมของระบบ ซึ่งถ่ายเทมาจากสิ่งแวดล้อมจะเข้าไป แล้วจะหายไปเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการทำงานภายในของระบบไป ดังนั้น การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสิ่งแวดล้อมจะกระทบอย่างมากต่อระบบ ในทำนองเดียวกัน สิ่งที่ระบบแลกเปลี่ยนถ่ายเทไปยังสิ่งแวดล้อมก็จะมีอิทธิพลต่อสิ่งแวดล้อมอย่างมากเช่นกัน ด้วยเหตุนี้ ระบบจึงมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา สสารบางส่วนจะแตกสลายไปในกระบวนการถ่ายเทนี้ แต่ก็จะมีการสร้างสสารขึ้นใหม่มาทดแทนส่วนที่สูญสลายไปอยู่เวลาเช่นกัน ด้วยเหตุนี้ แก่นแท้ของสิ่งมีชีวิตมิใช้อยู่การที่มันดำรงอยู่ แต่อยู่ที่สิ่งที่กำลังเกิดขึ้นภายในระบบ

2. ระบบงานต่างๆ ระบบ เป็นระบบที่มีกลไกในการควบคุมตนเอง (self-regulating system) ระบบจะมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา อันเป็นผลจากการแลกเปลี่ยนถ่ายเทระหว่างระบบกับสิ่งแวดล้อม แต่ระบบสามารถที่จะรักษาเสถียรภาพของไว้ให้ได้ โดยผ่านทางกลไกในการควบคุมตนเอง กระบวนการนี้ มีความสลับซับซ้อนมากและมีอยู่ในหลายรูปแบบ แต่ไม่ว่ามันจะอยู่ในรูปแบบใดก็ตาม มันจะกระทำหน้าที่ในทิศทางที่ตรงกับอันตรายที่พึงต่อระบบ ประการเดียวเท่านั้น อย่างไรก็ดี หากสิ่งที่เข้ามากระทบความมั่นคงของระบบมีพลังเข้มแข็งเกินกว่าที่กระบวนการควบคุมตนเองจะต่อต้านได้แล้ว ระบบก็จะถูกทำลายลงไปอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้

ดังนั้น แม้ว่าระบบจะมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอยู่เสมอ และไม่มีที่สิ้นสุด แต่ระบบจะมีสิ่งหนึ่งที่ไม่เปลี่ยนแปลง ซึ่งมีชีวิตฤ หรือสสารที่เป็นองค์ประกอบของระบบ แต่ทว่าเป็นรูปแบบ (form) และกระบวนการ (Process) ของมัน ที่จะคงอยู่ตลอดไปตราบเท่าที่ระบบยังคงอยู่

3. ระบบของสิ่งมีชีวิตจะมีการสร้างกระบวนการชุดหนึ่งขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่อย่างอิสระ เนื่องจากระบบของสิ่งมีชีวิตไม่อาจแยกองค์ประกอบออกเป็นส่วนๆ โดยอิสระจากกันได้ หรือไม่อาจที่จะถอดออกมาแล้วประกอบกับเข้าไปใหม่ เหมือนกับระบบของเครื่องจักรกล ดังนั้น พฤติกรรมของระบบย่อยแต่ละส่วนจะมีพฤติกรรมที่ต่างไปจากพฤติกรรมของระบบโดยส่วนรวม (as a whole) กล่าวคือ หากทำการศึกษาแต่เฉพาะพฤติกรรมของระบบย่อย ระบบใดระบบหนึ่งเป็นอิสระจากระบบโดยส่วนรวม เราก็ไม่อาจที่จะรู้ถึงคุณสมบัติหรือพฤติกรรมของระบบใน

ส่วนทั้งหมดได้ นอกจากนั้น พฤติกรรมของระบบย่อยไม่เพียงแต่ต้องขึ้นอยู่กับเงื่อนไขภายในของระบบย่อยเองเท่านั้น แต่ยังขึ้นอยู่กับเงื่อนไขของความเป็นระบบโดยส่วนรวมอีกด้วย ระบบย่อยแต่ละระบบไม่ว่าตัวของมันเองจะมีความสลับซับซ้อนมากน้อยเพียงใดก็ตาม จะทำงานในลักษณะถ้อยที่ถ้อยอาศัยซึ่งกันและกัน ทั้งนี้เพื่อเป็นหลักประกันความมั่นคงหรือความอยู่รอดของระบบโดยส่วนรวม จากการที่ระบบย่อยของระบบใหญ่จำต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน แต่กระทำหน้าที่ที่เป็นอิสระต่อกันเอง ทำให้ระบบใหญ่สามารถต่อต้านสิ่งที่เข้ามารบกวน และปรับตัวเองให้สอดคล้องกับเงื่อนไขที่เปลี่ยนแปลงไปอยู่ตลอดเวลาได้

ดังนั้น ความสำคัญขององค์ประกอบหรือกระบวนการของระบบของสิ่งมีชีวิตจึงอยู่ที่หน้าที่ (Functions) ที่มีนกระทำเพื่อระบบโดยส่วนรวม

4. ในระบบของสิ่งมีชีวิต สามารถแยกโครงสร้างออกจากหน้าที่ได้ โดยดูจากอัตราของการแลกเปลี่ยนถ่ายเทที่กระทำต่อสิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญ โครงสร้างมิใช่เป็นผลรวม (The Sum) ในทางปริมาณของระบบย่อยต่างๆ ของระบบใหญ่ แต่หมายถึง กระบวนการปฏิสัมพันธ์แลกเปลี่ยนที่มีความถาวร ส่วนหน้าที่นั้น แม้จะเป็นกระบวนการของการแลกเปลี่ยนเช่นเดียวกันกับโครงสร้าง แต่มันไม่มีความถาวรเช่นเดียวกันกับโครงสร้าง ในขณะที่ทั้งโครงสร้างและหน้าที่จะมีความเป็นพลวัตอยู่ในตัวของมันเอง แต่หน้าที่จะมีความเป็นพลวัตมากไปกว่าโครงสร้างอีก

5. ระบบของสิ่งมีชีวิต จะมีการจัดองค์กรแบบลำดับชั้น (Hierarchy) การจัดลำดับองค์กร จะถือว่า ระบบที่มีลำดับสูงกว่าระบบอื่นจะมีความสลับซับซ้อนมากกว่าระบบที่อยู่ในลำดับที่ต่ำกว่า นอกจากนี้ การจัดลำดับยังอาจจัดแบ่งตาม

ความชำนาญเฉพาะอย่าง (Specialization) หรือ การจำแนกตามหน้าที่ (Division of Labor) ได้อีกด้วย หากระบบมีการพัฒนามากขึ้น ระบบมิใช่เพียงแต่จะมีขนาดใหญ่ขึ้นเท่านั้น แต่โครงสร้างและหน้าที่ของระบบจะมีปริมาณเพิ่มมากขึ้นไปด้วย โครงสร้างที่มีการจำแนกตามหน้าที่และความชำนาญเฉพาะอย่าง นี้จะกลายเป็นเป้าของการควบคุมแบบรวมศูนย์ (Centralization) ทั้งนี้เพราะยิ่งระบบพัฒนาการมากขึ้นเพียงใด การจัดองค์กรตามหน้าที่และความชำนาญพิเศษก็จะมีมากยิ่งขึ้นเท่านั้น จึงทำให้เกิดโครงสร้างอีกโครงสร้างหนึ่งขึ้นมา เพื่อทำหน้าที่ควบคุมดูแลเป็นศูนย์กลางบัญชางานของระบบ เพื่อคอยควบคุมบังคับให้ระบบย่อยต่างๆ ทำงานผสมผสานกันเพื่อประโยชน์สูงสุดของระบบใหญ่

จากคุณสมบัติพิเศษของระบบของสิ่งมีชีวิตทั้ง 5 ประการ ซึ่งเป็นรากฐานที่สำคัญของ Systems model, Functional model และ Cybernetics ทำให้นักวิเคราะห์สังคมการเมืองกลุ่มนี้วิเคราะห์ในลักษณะที่ว่าระบบสังคมหรือระบบการเมืองนั้นสามารถแยกออกจากระบบอื่นๆ ที่อยู่ภายในสังคมเดียวกันได้ (เช่น ระบบเศรษฐกิจ เป็นต้น) เส้นพรมแดนที่แบ่งกันระหว่างระบบนั้นเกิดจากการที่ระบบมีการแลกเปลี่ยนถ่ายเทกับสิ่งแวดล้อม การถ่ายเทส่วนใหญ่จะวิเคราะห์ในรูปของ Input-Output และเนื่องจากเห็นว่าระบบสังคมหรือการเมืองมีการทำงานที่เหมือนหรือคล้ายกับระบบของสิ่งมีชีวิต⁵ ดังนั้น ในการอธิบายหรือวิเคราะห์การเมือง นักทฤษฎีกลุ่มนี้จึงเห็นว่า ระบบย่อยของระบบใหญ่นั้นต้องขึ้นต่อกัน หากมีระบบย่อยระบบใดระบบหนึ่งไม่ทำหน้าที่ของมันหรือทำหน้าที่ได้ไม่ดีเท่าที่ควรก็จะก่อให้เกิดผลกระทบต่อระบบย่อยอื่นๆ รวมทั้งระบบใหญ่โดยส่วนรวมด้วย แต่ระบบก็ยังมีกลไกพิเศษในการที่จะควบคุมตัวเองไม่ว่าจะเป็นไป

ในทางการปรับตัวเองให้เข้ากับเงื่อนไขต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป หรือจะเป็นไปในทิศทางที่ทำให้ระบบต้องละทิ้งเป้าหมายเดิม หันไปกันไปสร้างเป้าหมายใหม่ขึ้นมา เพื่อคงไว้ซึ่งความมีเสถียรภาพของระบบก็ได้ กระบวนการเช่นนี้จะทำให้ระบบสามารถดำรงไว้ซึ่งเสถียรภาพในระยะอันยาวนาน และท้ายที่สุดหากระบบมีการพัฒนามากขึ้น การจัดการของระบบจะเพิ่มความเป็นลำดับขั้นมากขึ้นทุกขณะพร้อมๆ กัน ซึ่งจะเพิ่มความสลับซับซ้อนขององค์กรไปด้วย

ข้อสังเกตเกี่ยวกับการวิเคราะห์

ลักษณะการวิเคราะห์การเมืองที่จะกล่าวถึงต่อไปนี้เป็นลักษณะที่ทั้งสามตัวแบบดังกล่าวข้างต้นใช้ร่วมกันซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมากจากการรับอิทธิพลทางแนวความคิดมาจากตัวแบบอินทรีย์เดียวกันนั่นเอง ณ ที่นี้จะขอกกล่าวแต่เฉพาะลักษณะที่สำคัญๆ เท่านั้น แต่ไม่ใช่ว่าตัวแบบทั้งสามจะมีการวิเคราะห์ในรายละเอียดที่เหมือนกันโดยสิ้นเชิงก็หาไม่⁶ ข้อแตกต่างที่เกิดขึ้นนี้เป็นเพราะนักทฤษฎีรุ่นหลังๆ ได้พยายามแก้ไขข้อบกพร่องและขยายแนวความคิดเดิม เพื่อให้ทฤษฎีใหม่มีประโยชน์ต่อการวิเคราะห์การเมืองมากขึ้นกว่าเดิม ซึ่งจะได้กล่าวถึงเป็นสังเขปในที่นี้ด้วย

ข้อที่นำสังเกตเกี่ยวกับลักษณะการวิเคราะห์ของทฤษฎีที่มาจากตัวแบบอินทรีย์ ประการแรกคือ จะเป็นการวิเคราะห์การเมืองในแง่ของความเป็นทั้งหมด (Holistic) กล่าวคือ นักทฤษฎีสายนี้เชื่อว่าการศึกษารากฐานการทางการเมืองเฉพาะส่วน (อาทิ ศึกษาเฉพาะพรรคการเมือง กลุ่มผลประโยชน์ รัฐสภา และสถาบันรัฐธรรมนูญ เป็นต้น) นั้น อาจที่จะสะท้อนให้เห็นสัจจะธรรม (Truth) ของ

ปรากฏการณ์ทางการเมืองขึ้นมาได้ แม้ว่าการศึกษานั้นจะมีขอบเขตการศึกษาครอบคลุมประเทศต่างๆ หรือแต่ละทวีปของโลกก็ตาม อย่างที่ดีที่สุดก็ช่วยให้เรามีความเข้าใจเกี่ยวกับสถาบันเฉพาะอย่างดีขึ้นเท่านั้น แต่คำตอบที่จะให้ต่อความเป็นการเมืองทั้งมวลแล้วยังไม่เกิดประโยชน์เท่าใดนัก การนี้สะท้อนให้เห็นได้ชัดเจนว่าเป็นแนวความคิดของตัวแบบอินทรีย์ที่เชื่อว่าระบบย่อยต่างๆ ของระบบใหญ่นั้นมีความสัมพันธ์ชนิดที่ต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน พฤติกรรมของระบบย่อยจะแตกต่างกันไปจากพฤติกรรมของระบบใหญ่ ดังนั้น หากต้องการเข้าใจพฤติกรรมของระบบใหญ่ก็ต้องศึกษาระบบทั้งระบบ มิใช่เฉพาะส่วนใดส่วนหนึ่งของระบบเท่านั้น ด้วยเหตุนี้เอง ผู้นิยมแนวคิดแบบนี้ จึงจำเป็นต้องพยายามนิยามให้แน่ชัดว่าระบบที่ตนจะทำการศึกษานั้นคืออะไร มีลักษณะแตกต่างไปจากระบบอื่นๆ อย่างไรบ้าง และบริบทของระบบที่จะศึกษานั้นอยู่ที่ไหน และนี่เป็นลักษณะพิเศษของการวิเคราะห์ในแนวทางทฤษฎีนี้ ดังนั้น หากเราสังเกตดีๆ แล้ว จะเห็นว่านักทฤษฎีกลุ่มนี้มีการใช้เนื้อที่ครึ่งหนึ่งหรือกว่าครึ่งของหนังสือพูดถึงคำนิยามลักษณะพิเศษของระบบที่จะศึกษาและระบุข้อสังเกตถึงเส้นพรมแดนของระบบเป็นสำคัญ ทั้งนี้เพราะเชื่อว่าระบบการเมืองเป็นระบบการทำงานคล้ายหรือเหมือนกับระบบของสิ่งมีชีวิต การที่ระบบการเมืองจะเกิดกระบวนการทางการเมืองต่างๆ ต่อไปได้ จะต้องได้รับการกระตุ้น หรือมีสิ่งเร้าจากระบบอื่นๆ ซึ่งเป็นสิ่งแวดล้อมเสียก่อน เมื่อระบบการเมืองได้รับการกระตุ้นจนกระทั่งเกิดพฤติกรรมทางการเมืองออกมาแล้ว ก็อาจกล่าวได้ว่าระบบการเมืองได้สนองตอบต่อสิ่งเร้าแล้ว และเกิดเป็นวงจรของระบบการเมืองขึ้นมา ซึ่งบางท่านอาจวิเคราะห์ในรูปของ Input -

Output โดยแจ้งชัด หรือบางท่านอาจจะไม่กล่าว แต่แฝงความหมายในทำนองนี้ อยู่ด้วยก็ได้

ข้อสังเกตประการที่สาม เมื่อระบบได้ตอบสนองต่อแรงกระตุ้นนั้นแล้ว ระบบจะถ่ายเทการตอบสนองนั้นไปยังสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้คาดได้ว่าสิ่งแวดล้อมจะมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น ดังนั้นระบบจึงต้องมีกระบวนการพิเศษขึ้นมาอีก กระบวนการหนึ่ง เพื่อที่จะทำให้ระบบได้รับรู้ว่า การตอบสนองต่อสิ่งเรานั้นมีผลออกมาในรูปใด กระบวนการนี้เรียกว่า ระบบการป้อนกลับ (Feedback System) ระบบการป้อนกลับนี้จะเป็นตัวที่ทำให้ระบบการเมืองได้เรียนรู้ถึงผลที่เกิดจากการที่ระบบสนองตอบต่อสิ่งเร้า แล้วสามารถทำการแก้ไข หรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของระบบเอง เพื่อที่ว่าระบบจะสามารถดำเนินงานไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ หรือคงไว้ซึ่งเสถียรภาพของระบบเอง นั่นก็คือ ระบบการป้อนกลับจะเป็นกระบวนการที่ทำให้ระบบสามารถทำการควบคุมพฤติกรรมของระบบเองได้ ซึ่งเป็นกลไกที่แตกต่างไปจากความสามารถในการควบคุมตัวเอง (Self-regulation) เป็นลักษณะพิเศษประการหนึ่งของระบบของสิ่งมีชีวิตที่มีกลไกพิเศษที่จะทำให้ระบบนั้นอยู่ในสถานะที่เสถียรภาพอยู่เสมอได้ นอกจากนี้ ระบบการป้อนกลับยังมีคุณประโยชน์อีกประการหนึ่งต่อการวิเคราะห์การเมือง คือทำให้การวิเคราะห์มีความเป็นพลวัต(Dynamic) ซึ่งนักวิชาการในกลุ่มนี้เชื่อว่าเป็นการวิเคราะห์ที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด ทั้งนี้เพราะในโลกความเป็นจริงแล้ว ระบบการเมืองจะมีการเปลี่ยนแปลงเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา เพราะฉะนั้นเครื่องมือในการวิเคราะห์ที่สมบูรณ์จึงต้องสามารถมีความเป็นพลวัตด้วย การที่จะ

ใช้ทฤษฎีที่มีความเป็นสถิต (Static) ไปวิเคราะห์ความเป็นพลวัตของเหตุการณ์นั้น เป็นสิ่งที่ไร้ประโยชน์

ประการสุดท้าย นักวิเคราะห์ในแนวทางนี้ นิยมใช้วิธีการศึกษาแบบการจัดแบ่งประเภท (Typology) แม้ว่าวิธีการศึกษาในแนวจัดแบ่งประเภทนี้จะมีนักวิชาการที่ไม่ใช่ นักวิเคราะห์ที่อยู่ในแนวทางนี้ใช้อยู่บ้าง แต่อาจเรียกได้ว่าเป็นลักษณะพิเศษของการวิเคราะห์ของผู้ที่ยึดแนวทางสายอินทรีย์นี้ ทั้งนี้เพราะเป็นอิทธิพลทางแนวความคิดที่ตกทอดมาจากตัวแบบอินทรีย์โดยตรงที่เชื่อว่า เมื่อระบบของสิ่งที่มีชีวิตมีพัฒนาการก้าวหน้าขึ้น ระบบนั้นจะเพิ่มความสลับซับซ้อนขึ้นไปเป็นเงาตามตัว เพราะฉะนั้นในกลุ่มนักวิเคราะห์กลุ่มนี้ จึงจัดให้กลุ่มประเทศที่มีความสลับซับซ้อนขององค์กรสูง มีการแบ่งงานตามหน้าที่เฉพาะอย่างมากมาย เป็นระบบที่มีการพัฒนาสูงสุด ระบบในประเทศอื่นๆ ก็มีระดับของการพัฒนาลดหลั่นกันไปตามลำดับของความสลับซับซ้อนนั้น แนวการวิเคราะห์เช่นนี้ ใช้กันมากในการศึกษาเปรียบเทียบในเรื่องความเป็นประชาธิปไตยของระบบการเมือง หรือการพัฒนาของระบบการเมือง

ณ จุดนี้ พอลจะทำให้เราได้เห็น ว่า นักทฤษฎีในกลุ่มนี้เชื่อว่าระบบการเมืองมีการทำงานเหมือนอย่างกับระบบของสิ่งมีชีวิตจริงๆ ปัญหาที่น่าจะหยิบยกมาวิพากษ์วิจารณ์ซึ่งอยู่ที่ว่า การอุปมาอุปไมยระบบการเมืองเข้ากับระบบของสิ่งมีชีวิตนั้นรับฟังได้มากน้อยเพียงใด สมเหตุสมผล (Valid) หรือไม่ มากกว่าประเด็นอื่นๆ ทั้งนี้ หากไม่ถกถึงประเด็นข้างต้นแล้วก็เท่ากับเรายอมรับว่าการอุปมาอุปไมยเช่นนี้ว่าสมเหตุสมผลแล้ว เพียงแต่ตัวทฤษฎีมีข้อบกพร่องในด้าน

อื่นๆ เท่านั้น แต่ก็ยากที่จะมีใครระบุให้แน่ชัดลงไปได้ว่าเราได้ยอมรับการอุปถัมภ์นั้นจริง การนำระบบสังคมหรือระบบการเมืองไปผูกพันกับวิถีชีวิตของระบบของสิ่งที่มีชีวิตมากเกินไปนั้นจะทำให้เราเดินไปในทางที่ผิดได้ ทั้งนี้เพราะว่าระบบการเมืองหรือสังคมจะมีปัจจัยอื่นๆ เข้ามามีส่วนอย่างมากต่อการทำงานของระบบ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะไม่ปรากฏอยู่ในระบบของสิ่งมีชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหน้าที่เกี่ยวข้องกับผู้ปฏิบัติการ (Actors) ของระบบที่มีความสัมพันธ์กันอย่างสูงต่ออารมณ์ อุนิสัย สถานการณ์ และพลังทางสมอง (Intelligence) ยิ่งไปกว่านั้นก่อนที่ผู้ปฏิบัติการจะมีพฤติกรรมใดๆ ออกมา โดยปกติจะต้องผ่านขั้นตอนของการคาดคิดถึงผลที่จะเกิดขึ้นตามมาเสียก่อน โดยการพิจารณาถึงปฏิกิริยาของผู้ร่วมงานหรือของระบบโดยส่วนรวมเสียก่อน ว่าภายในเงื่อนไขนั้นๆ การสนองตอบจะกระทำในรูปลักษณะใด จึงจะมีประสิทธิภาพสูงสุด แต่กลไกการทำงานของระบบของสิ่งมีชีวิตจะเป็นไปโดยอัตโนมัติเสียเป็นส่วนใหญ่ ถึงแม้ว่าจะมีการสนองตอบโดยวิธีการกลั่นกรองบ้าง แต่กระบวนการนี้มีขอบเขตที่จำกัดมาก เช่น เมื่อมีสิ่งแปลกปลอมเข้าไปสู่ระบบหมุนเวียนโลหิต โลหิตจะมีกระบวนการเข้าไปทำลายสิ่งแปลกปลอมที่จะก่ออันตรายต่อระบบนั้น โดยเม็ดโลหิตขาว แต่ก็เพียงกระบวนการทำงานไปโดยอัตโนมัติและขอบเขตจำกัด ถ้าสิ่งแปลกปลอมนั้นมีพลังสูง เม็ดโลหิตขาวไม่อาจจะจัดอันตรายให้พ้นไปจากระบบได้ ระบบก็จะถูกทำลายให้เสื่อมลงไป หรือสลายไปได้ ดังนั้น การเปรียบเทียบสังคมหรือระบบการเมืองว่ามีวิธีการทำงานเช่นเดียวกับระบบของสิ่งที่มีชีวิตจึงไม่สมเหตุสมผล การเปรียบเทียบเช่นนี้จะมีประโยชน์อยู่บ้างก็ต่อเมื่อผู้ใช้มีความสำคัญการเปรียบเทียบนั้นจะช่วยให้เรามองเห็นกระบวนการต่างๆ ที่มีอยู่ภายในระบบของ

สังคมหรือของการเมือง ทั้งในส่วนระบบย่อยและระบบใหญ่เป็นรูปธรรมมากขึ้นเท่านั้น แต่กระบวนการทำงานที่แท้จริง ยังต้องนำเอาปัจจัยอื่นๆ มาพิจารณาประกอบพร้อมๆ กันไปด้วย จะละทิ้งไปเสียไม่ได้ วิธีการศึกษาของ Functional model ดำเนินตามรอยของตัวแบบอินทรีย์โดยเคร่งครัด แต่ System model นั้นไม่ได้ถือว่าระบบการเมืองเป็นระบบเช่นเดียวกับสิ่งมีชีวิต เห็นได้จากการที่ System model ได้ละทิ้งการวิเคราะห์แบบ Homeostasis ซึ่งเป็นลักษณะเด่นประการหนึ่งของทฤษฎี Functional model ไป (Moor, 1978.)

การวิเคราะห์แบบ Homeostasis จะถือว่าระบบการเมืองนั้น มีกลไกการทำงานอัตโนมัติ (Self-regulating, Goal-directing ฯลฯ) ซึ่งจะทำหน้าที่ควบคุมให้ระบบอยู่ในสภาวะสมดุลอยู่ตลอดเวลา หากระบบไม่อาจต้านทานต่อแรงผลึกที่มารบกวน ทำให้ระบบต้องเคลื่อนที่ไปจากเดิมแล้ว (เสียดุลหรือเคลื่อนที่ไปจากจุดดุลยภาพ) กลไกอัตโนมัติจะทำหน้าที่ผลักดันให้ระบบกลับมาสู่จุดดุลยภาพเดิมอีกครั้งหนึ่ง วิธีการผลักดันอาจมีได้หลายรูปแบบ ตั้งแต่การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างบางประการ ไปจนถึงการเปลี่ยนแปลงเป้าหมายของระบบเอง ดังนั้น Functional model ซึ่งถูกโจมตีว่าเป็นทฤษฎีอนุรักษนิยม เป็นการวิเคราะห์เป็นแบบสถิต ซึ่งขัดแย้งกันอย่างมากกับความเป็นจริงของระบบการเมือง

ความแตกต่างประการที่สองอยู่ที่ว่าทฤษฎี System model ระบุถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร Input ที่มีต่อตัว Output ไว้อย่างละเอียดและเป็นระบบ นอกจากนั้นยังมีกระบวนการป้อนกลับมาช่วยเสริมความสัมพันธ์ที่ Output จะมีต่อ Input อีกด้วย ทำให้กรอบการวิเคราะห์ในแนวทางที่มีความเป็นทฤษฎี

มากกว่า Functional model ตามแนวทางการวิเคราะห์ของ Functionalism ถือเป็นเสมือนว่าความสัมพันธ์ระหว่าง Input กับ Output นั้นมีอยู่ แต่ไม่ได้แสดงออกมาให้เห็นเลยว่าความสัมพันธ์นั้นๆ มีอยู่ในรูปใด ทำไมเมื่อมี Input-functions เช่นนั้นแล้วจึงต้องมี Output-function ในรูปลักษณะที่ Almond กล่าวไว้ ประเด็นนี้มีความสำคัญมาก เพราะหากตัว Input และ Output ไม่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันในลักษณะใดลักษณะหนึ่งแล้ว ทำไมจะต้องวิเคราะห์ในรูป Input-Output ด้วยเหตุนี้เองจึงมีวิจารณ์กรอบการวิเคราะห์ของ Almond ว่าเป็นเพียงการขยายความหรือให้คำนิยาม 7 ประการคือ Input-Output functions ว่ามีอะไรบ้าง และจะสังเกตศึกษามันได้อย่างไรเท่านั้น เพียงแค่นี้ยังไม่อาจเรียกได้ว่าเป็นทฤษฎีทางการเมือง เพราะไม่ได้อธิบายหรือให้ความเข้าใจต่อปรากฏการณ์ทางการเมืองแต่อย่างใด (Davis, 1959)

สำหรับทฤษฎี Cybernetics นั้น แม้จะยึดในข้อสมมติฐานว่า ระบบการเมืองเป็นระบบคล้ายระบบของสิ่งมีชีวิต แต่การวิเคราะห์กลับเน้นหนักไปในด้านตัวแบบของเครื่องจักรกล ดังนั้น ทฤษฎีนี้จะอธิบายถึงกลไกในการตัดสินใจทางการเมืองที่มีลักษณะพลวัตทฤษฎี Cybernetics กลับไปเน้นถึงกระบวนการที่อยู่ในระบบการเมืองซึ่งมีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจทางการเมืองแทน และมองดูเสมือนหนึ่งว่า กระบวนการนั้นเป็นกระบวนการที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นแต่อย่างใด การตัดสินใจทางการเมืองของระบบขึ้นอยู่กับปริมาณของข่าวสาร และประสิทธิภาพของการสื่อสารมากกว่าเนื้อหาของข่าวสารเอง หลักการวิเคราะห์เช่นนี้ขัดกับข้อเท็จจริงยิ่ง เราจะเห็นได้ว่ากระบวนการสื่อสารที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของระบบใดๆ ก็ตาม ไม่ได้อยู่ในรูปแบบที่เป็นทางการแต่

เพียงอย่างเดียว การสื่อสารที่ไม่เป็นทางการก็มีอิทธิพลอยู่อย่างมากเช่นกัน โดยเฉพาะในสังคมด้อยพัฒนา การติดต่อเป็นการส่วนบุคคลจะมีอิทธิพลมากกว่า การติดต่อในรูปแบบอย่างเป็นทางการเสียด้วยซ้ำไป ในประเด็นของเนื้อหาสาระของข่าวสารยังเป็นที่น่าสนใจยิ่ง ไม่จำเป็นต้องยกตัวอย่างมาประกอบ เราก็สามารถมองเห็นกันได้เป็นอย่างดี

แม้ว่าการวิเคราะห์ระบบการเมือง โดยอุปมาอุปมัยระบบการเมืองว่ามีวิธีการ และกระบวนการทำงานเช่นเดียวหรือคล้ายกับระบบของสิ่งมีชีวิตนั้นยังมีข้อบกพร่องอยู่เป็นอันมาก ซึ่งสิ่งหนึ่งที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาการเมืองและได้รับการพัฒนาให้ก้าวไกลไปกว่าเดิมอย่างมากก็คือการมองปัญหาในรูปขององค์รวมทั้งหมด (Totality) นั่นก็คือ ต้องศึกษาระบบทั้งระบบ ในปัจจุบัน การมองปัญหาในลักษณะนี้ได้พัฒนาไปจนถึงขั้นมองระบบในระดับโลก (World System) โดยมีระบบการเมืองของประเทศต่างๆ เป็นระบบย่อยของระบบโลก เป็นความก้าวหน้าที่ถูกกระตุ้นท้าทายโดยทฤษฎีในสายนี้ อย่างไม่อาจจะปฏิเสธได้ (Wallerstein, 1974)

การอธิบายปรากฏการณ์

กล่าวได้ว่า ทฤษฎีทุกทฤษฎีต่างมีเป้าหมายปลายทางเดียวกัน นั่นคือการอธิบายปรากฏการณ์ที่ศึกษาให้มีความใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ไม่ว่าทฤษฎีนั้นๆ จะใช้ศึกษาเรื่องราวเกี่ยวกับสิ่งใด และถ้าหากจะให้ทฤษฎีมีความเป็น "ศาสตร์" แล้ว ทฤษฎีเหล่านั้นก็จะต้องมีจุดมายอยู่ที่อำนาจการทำนายอนาคตของเหตุการณ์เข้ามาไว้ในตัวทฤษฎีอีกโสดหนึ่งด้วย

ฐานเบื้องต้นที่สำคัญของการก้าวไปสู่การมีอำนาจพยากรณ์ของทฤษฎี อยู่ที่ความ เป็นข้อสรุปทั่วไป (Generalization) ของทฤษฎี และความเป็นสากลของตัวทฤษฎี มีความสัมพันธ์อย่างมากกับความสามารถที่จะใช้ทฤษฎีเข้าไปศึกษาเหตุการณ์ใน ทุกๆ กาลและเทศะ

ตัวแบบทั้งสามที่ได้นำมากล่าวในครั้งนี้นี้ ต่างมีเป้าหมายข้างต้นร่วมกันทุก ประการ เพียงแตกต่างกันเฉพาะในเรื่องของ "แก่นแท้" ของปรากฏการณ์ที่ศึกษา เท่านั้น ทั้งๆ ที่ทั้งสามทฤษฎีศึกษาปรากฏการณ์ " ชีวิตทางการเมือง" แต่ "ชีวิต ทางการเมือง" คืออะไร กลับมีความเห็นที่แตกต่างกันออกไปอย่างมาก อันมีผลทำ ให้การอธิบายการทำงานของระบบการเมืองแตกต่างกันไปด้วย

Functional model เห็นว่า ชีวิตทางการเมืองเป็นเรื่องของความชอบ ธรรมในการใช้กำลังหรือข่มขู่จะใช้กำลังบังคับเพื่อดำรงไว้ซึ่งความสงบเรียบร้อย ของสังคม¹¹ ระบบการเมืองจะสามารถดำรงไว้ซึ่งความสงบเรียบร้อยของสังคมได้ ก็ต่อเมื่อระบบการเมืองมีวิถีทางหรือกลไกในการควบคุมดูแลให้ระบบย่อยๆ ของ ระบบการเมืองกระทำหน้าที่ของตนเองให้อยู่ในขนาดและปริมาณที่เพียงพอ เท่านั้น ด้วยเหตุนี้ ทฤษฎี Functional model ซึ่งต้องกำหนดหน้าที่ที่ระบบ การเมืองจะต้องกระทำไว้ด้วย ซึ่งมีทั้งส่วนที่เป็นหน้าที่ของระบบย่อยและหน้าที่ ของระบบใหญ่ หน้าที่ต่างๆ ที่ Almond.& Coleman (1960) ได้จัดแบ่งไว้มีดังนี้

หน้าที่ของระบบย่อยซึ่งมีอยู่ภายในระบบการเมืองที่จะต้องกระทำโดย ผ่านกลุ่มหรือองค์กรต่างๆ เรียกว่า Input-functions ซึ่งมีอยู่ 4 ประการคือ หน้าที่ ในการกล่อมเกลาละเลื่อสรรทางการเมือง หน้าที่ในการเรียกร้องผลประโยชน์

หน้าที่ในการรวบรวมผลประโยชน์ และหน้าที่ในการสื่อสารทางการเมือง ในขณะที่ระบบย่อยต่างๆ กระทำหน้าที่ทั้ง 4 ก็ส่งเข้าไปในระบบการเมือง ต่อจากนั้นระบบการเมืองจะทำหน้าที่กลั่นกรองตอบสนองตอบต่อส่งเข้าที่เข้ามาสู่ระบบหน้าที่ของระบบใหญ่ เรียกว่า Output-functions ซึ่งประกอบด้วยหน้าที่ในการสร้างกฎ หน้าที่ในการบังคับใช้กฎ และหน้าที่ในการตีความกฎ จะเห็นได้ว่าหน้าที่ของระบบใหญ่นั้นเป็นหน้าที่ที่ต้องกระทำเพื่อรักษาไว้ซึ่งความสงบเรียบร้อยของระบบอย่างแจ่มชัด เป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้ได้ชื่อว่าเป็นทฤษฎีอนุรักษนิยม

ต่อการอธิบายปรากฏการณ์ต่างๆ ทฤษฎี Functional model จะอธิบายใน 2 ลักษณะ ซึ่งเรียกได้ว่าเป็น Teleological และ Tautological explanation การอธิบายในลักษณะ Tautology คือการพูดจาเป็นวงกลม เริ่มที่ใดก็กลับมายังที่จุดนั้น แต่ไม่ได้ช่วยให้เราเข้าใจอะไรขึ้นมาเลย เช่น หากทฤษฎีนี้ต้องการอธิบายการพัฒนาการประชาธิปไตยของระบบการเมือง ก็จะพูดว่าระบบการเมืองจะมีความเป็นประชาธิปไตยได้ เมื่อระบบการเมือง มีโครงสร้างที่สลับซับซ้อนมากขึ้นกว่าเดิม มีการจำแนกหน้าที่ตามความชำนาญเฉพาะอย่างมากขึ้น จะเห็นได้ว่าการอธิบายในลักษณะนี้ เป็นการกำหนดหรือระบุเงื่อนไขว่าระบบจะต้องมีอะไรเกิดขึ้นก่อน ก่อนที่จะมีสิ่งที่เป็นปรารถนาเป็นไปได้ใหม่ว่าเกิดขึ้น แต่ก็อาจจะให้ทำอธิบายได้ว่าทำไมเงื่อนไขเหล่านี้จึงจำเป็นต่อการเป็นประชาธิปไตย มีความเป็นประชาธิปไตยเกิดขึ้นก่อน แล้วจึงจะเกิดในสิ่งที่เป็นเงื่อนไขตามมา และทำไมบางระบบการเมืองจึงเป็นประชาธิปไตยทั้งๆ ที่ไม่มีปรากฏการณ์ตามเงื่อนไขอยู่ การอธิบายนี้ไม่ได้อธิบายอะไร เหมือนการพูดเป็นวงกลม เหมือนปัญหาเรื่องไก่กับไข่ว่าใครเกิดก่อนกัน

ลักษณะที่เป็น Tautology และ Functional model ได้แก่ การอธิบายถึงปรากฏการณ์โดยการกล่าวถึงสิ่งเดียวกัน แต่ใช้คำพูดที่แตกต่างกัน เช่น การกล่าววาระบบการเมืองจะมีเสถียรภาพที่มั่นคง หากหน้าที่ทั้ง 4 ประการข้างต้นได้มีการแสดงออกอย่างพอเพียง ซึ่งหน้าที่ทั้งเจ็ดประการนั้นได้มาจากการศึกษา พิจารณา และสรุปผลมาจากกระบวนการทางการเมืองของประเทศที่พัฒนาแล้วทั้งสิ้น เมื่อใช้ทฤษฎีนี้มาอธิบายปรากฏการณ์ของประเทศด้อยพัฒนา ซึ่งจะอธิบายว่าการที่ระบบการเมืองของประเทศด้อยพัฒนา ไร้เสถียรภาพ มีการเปลี่ยนแปลงสูง เพราะหน้าที่ทั้งเจ็ดประการไม่ได้แสดงออกอย่างเพียงพอ นั่นเอง การกล่าวเช่นนี้ยังไม่อาจเรียกได้ว่าเป็นการอธิบาย เพราะเป็นการพูดถึงปรากฏการณ์เดียวกัน แต่พูดกันต่างแง่มุมเท่านั้น

นอกจากนี้เรายังอาจพิจารณาได้อีกว่า Functional model เป็นทฤษฎีที่เน้นในด้านอุดมการณ์อย่างหนึ่งอย่างใดไว้อย่างโจ่งแจ้ง นั่นคือ อุดมการณ์ประชาธิปไตย ลักษณะนี้ไม่ได้มีความแปลกใหม่แต่อย่างใด เพราะทฤษฎีการเมืองของตะวันตกส่วนมากจะแฝงเร้นไว้ด้วยอุดมการณ์ประชาธิปไตยเสียทั้งสิ้น ดังนั้นการมองหรืออธิบายปัญหาต่างๆ ของประเทศกำลังพัฒนา ซึ่งมักจะโยนความผิดพลาดไปให้แก่ระบอบการปกครองที่มีใช้ประชาธิปไตยมากกว่าจะเป็นการอธิบายในเชิง "ศาสตร์" อย่างแท้จริง

สำหรับทฤษฎี System model แม้จะมีรากฐานมาจากแหล่งเดียวกันกับทฤษฎี Functional model แต่กลับอธิบายปรากฏการณ์ในรูปของ Input-Output อย่างจริงจัง มากกว่าการอธิบายในเชิงหน้าที่ โดยกล่าวว่า Input จะเป็นเสมือนตัว

ที่ก่อให้เกิดสายธารแห่งชีวิตทางการเมืองขึ้น ที่มีระบบการเมืองเป็นตัวดำเนินการ ย่อยสลายและผลักให้ Input นั้น กลับไปเป็น Output การอธิบายตามแนวนี้มี จุดมุ่งหมายที่จะทำความเข้าใจ "การเปลี่ยนแปลง" ของระบบการเมือง โดยมี Input เป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและตัว Output เป็นตัวสนองตอบต่อ แรงกระตุ้นนั้นๆ ข้อสันนิษฐานเบื้องต้นมีอยู่ว่า หากระบบการเมืองไม่อาจผลิต Output สสนองตอบ Input ได้พอแล้ว (ไม่ว่าจะในแง่ปริมาณหรือคุณภาพ) การเปลี่ยนแปลงก็ไม่ว่าจะหลีกเลี่ยงได้ ดังนั้นเมื่อระบบการเมืองมีการเปลี่ยนแปลง ใดๆ เกิดขึ้นในขณะใดขณะหนึ่ง เราก็อาจสรุปได้ว่า ในช่วงระยะเวลา นั้น ระบบการเมืองไม่อาจจะสนองตอบต่อ input ได้อย่างมีประสิทธิภาพเพียงพอ การเปลี่ยนแปลงไม่ว่าจะเกิดกับส่วนใดของระบบการเมือง กล่าวคือ ผู้ปกครอง ระบบการปกครองหรือประชาคมทางการเมือง ต่างมีสาเหตุและวิธีการอธิบาย เช่นเดียวกันทั้งสิ้น

ปัญหาของ System model ไม่ใช่อยู่ที่ว่าวิธีการอธิบายตามระบบ Input-Output ใช้ไม่ได้ แท้จริงแล้วการวิเคราะห์แบบ Input-Output มีความเป็นรูปธรรมมาก และได้พิสูจน์กันแล้วว่ามิใช่ประโยชน์ต่อการศึกษารากฐานการณต่างๆ อยู่ใน หลายๆ สาขาวิชา (เช่น วิศวกรรมศาสตร์ มาจนถึงบริหารธุรกิจ) แต่ปัญหาใหญ่ ของ System model กลับอยู่ที่ยังมีความผูกพันกับระบบของสิ่งที่มีชีวิตอยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องความสามารถปรับตัวของระบบเพื่อให้ระบบสามารถ ดำรงอยู่ได้ในสภาวะแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป ความผูกพันในประเด็นนี้ทำให้อำนาจในการอธิบายการเปลี่ยนแปลงของระบบการเมืองลดลงไปมาก ทั้งนี้ เพราะหากระบบสามารถปรับตัวของมันเองด้วยกลไกระบบอยู่ให้เข้ากับสภาวะ

แวดล้อมได้จริงๆ แล้ว เราจะรู้อย่างไรว่า เมื่อในการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับระบบนั้นเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดสืบเนื่องมาจากการปรับตัวเองของระบบ หรือเป็นเพราะระบบไม่อาจผลิต Output ที่มีคุณภาพออกมาสอดคล้องกับ Input ได้ การเปลี่ยนแปลงต่างๆ ประการสามารถจะโยนให้เป็นความสามารถในการปรับตัวของระบบเองได้ทั้งสิ้น

ปัญหาที่ยิ่งใหญ่ของ System model อีกประการหนึ่งอยู่ที่ Concept ที่มีต่อคำว่า "ระบบการเมือง" David Easton ให้ไว้ นั่น เราไม่อาจแยกได้เลยว่าระบบการเมืองมีเส้นพรมแดนอยู่ที่ใดกันแน่ แยกออกจากระบบสังคมตรงจุดใด บางครั้ง Easton ใช้ประชาคมทางการเมืองในแง่ที่หมายถึงสังคมทั้งสังคม แต่บางครั้งก็หมายถึงเฉพาะในส่วนที่อยู่ในระบบการเมืองเท่านั้น แต่การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองรูปแบบหนึ่งจะเกิดขึ้นที่ประชาคมทางการเมือง ดังนั้น ถ้ายังไม่มี ความกระจ่างชัดในเรื่องนี้ ก็ไม่อาจจะรู้ได้ว่าการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนั้น มันเกิดขึ้นในระบบการเมือง หรือระบบสังคมทั้งหมดกันแน่

ข้อสังเกตเกี่ยวกับการอธิบายปรากฏการณ์ทางการเมืองของทฤษฎี Cybernetics อยู่ที่ตัวแบบของการอธิบาย เราไม่อาจปฏิเสธได้ว่าการศึกษการเมืองในมิติของกระบวนการตัดสินใจทางการเมืองนั้นเป็นสิ่งที่มิได้มีประโยชน์ต่อความเข้าใจการทำงานของระบบการเมือง แต่นักวิชาการหลายคนไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งต่อการที่จะอธิบายกระบวนการตัดสินใจด้วยวิธีการเช่นเดียวกันกับการทำงานของระบบเครื่องจักรกล แม้ว่าเครื่องจักรกลนั้นจะมีความสลับซับซ้อนอย่างมาก เช่น คอมพิวเตอร์ ในปัจจุบันนี้ก็ตาม ทั้งนี้เพราะว่าการทำงานของ

เครื่องจักรกลนั้น ไม่ว่าจะมีความสลับซับซ้อนมากหรือน้อยเพียงใด จะเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นในรูปแบบซ้ำๆ กันอยู่ตลอดเวลา และมีพื้นฐานการทำงานอย่างเดียวกัน แต่กับสังคมหรือระบบการเมือง แม้จะมีระเบียบวิธีการในรูปแบบอย่างเป็นทางการที่กำหนดขั้นตอนและการตัดสินใจอย่างแน่นอนไว้ก็ตาม แต่รูปแบบหรือแบบแผนอย่างเป็นทางการก็ไม่ใช่เป็นส่วนที่ให้เกิดการตัดสินใจแต่เพียงส่วนเดียวก็หาไม่ รูปแบบที่ไม่เป็นทางการอีกหลายๆ รูปแบบก็มีส่วนสำคัญอย่างมาก ดังนั้น การที่จะอธิบายปรากฏการณ์ทางการเมืองให้ใกล้เคียงกับความเป็นจริง ทฤษฎีนั้นก็ควรจะต้องสามารถนำเอาส่วนที่ไม่เป็นทางการนี้เข้ามาประกอบการอธิบายได้ด้วย นอกจากนั้นข้อบกพร่องในประเด็นอื่นๆ ของทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับคำอธิบายมีเช่นเดียวกับทฤษฎี Functional model เพราะผู้ที่นำทฤษฎีนี้มาใช้คือ Deutsch ได้นำทฤษฎี Cybernetics มาผสมผสานเข้ากับความเชื่อบางส่วนของ Functional model เช่น การวิเคราะห์แบบ Homeostasis ที่เชื่อว่าระบบการเมืองเป็นระบบที่เป็น Goal-directing Systems และ Self-Regulating Systems เป็นต้น

ข้อสรุป

ทฤษฎีที่น่ามากล่าวข้างต้น เป็นความพยายามของนักรัฐศาสตร์ที่จะสร้างทฤษฎีที่จะทำให้การศึกษาการเมืองมีความเป็น "ศาสตร์" มากขึ้น แม้ว่าความพยายามของนักรัฐศาสตร์หลายท่านนั้นไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ทั้งในด้านวิธีการศึกษาและอำนาจในการอธิบายของทฤษฎี แต่สิ่งหนึ่งที่เราไม่อาจมองข้ามและไม่อาจที่จะปฏิเสธได้ก็คือ ผลงานของท่านเหล่านั้นก็ก่อให้เกิดการตื่นตัว

ในการศึกษาการเมืองเป็นอย่างมาก การค้นคว้าศึกษา วิพากษ์วิจารณ์ที่เกิดขึ้นในภายหลัง ก่อให้เกิดพัฒนาการในวงการทางวิชาการมาจนทุกวันนี้

เอกสารอ้างอิง

สิทธิพันธ์ พุทธหิน. (2555). *แนวทางการศึกษารัฐศาสตร์*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

Almond, Gabriel and James Coleman. (1960). *The Politics of The Developing Areas*. New Jersey: Princeton University Press.

Bertalanffy, Ludwig von. (1960). *Problems of Life*. New York: Harper Torchbook.

Davis, Kingsley. (1959). "The Myth of Functional Analysis as a Special Method in Sociology and Anthropology", *American Sociological Review*, 2. (Dec. 1959), p. 757.

Homans, George C. (1960). *Social Behavior: Its Elementary Forms*, (New York: Harcourt, Brace 2 World Inc.

Moor, Wilbert. (1978). Functionalist" in Tom Bottomore and Robert Nisbet editors., *History of Sociological Analysis.*, New York: Aric Books, Inc.

Sorokin, Pitirim. (1928). *Contemporary Sociological Theories*. New York: Harper & Row.

Spencer, Herbert. (1997). *Principles of Sociology*, 3rd ed. New York: Apply
to Century Crofts,

Wallerstein, Immanuel, (1974). *The Modern World-System*. New York:
Academic Press.

สังกัดของผู้เขียนบทความ

รัศสิริณัญญ์ ทองคละ	นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (การเมือง) คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
กชณิชา เวชกาญจนากุล	นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (การเมือง) คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
นิพนธ์ โชะเฮง	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัย รามคำแหง
กฤษฎา ชูละออง	งานกิจการสภา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
สโรช บุญพันธ์	นิสิตหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยการเมือง การปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ชินวัตร เชื้อสระคู	วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัย มหาสารคาม
วีระยุทธ พรพจน์ธนมาศ	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัย รามคำแหง
พงศ์สรร เทพคุ้มกัน	นักศึกษาหลักสูตรดุษฎีบัณฑิต สาขาการจัดการ การเมืองและการปกครอง วิทยาลัยนวัตกรรมการ จัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

เชาวฤทธิ์ เซาร์แสงรัตน์	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์โกสสินทร์
ศุภวัฒน์ สุขะปรเมษฐ	วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏ วชิรเวศน์โกสสินทร์
ยุทธียง ลิ้มเลิศวาที	นักศึกษาคณะบริหารการศึกษาระดับปริญญาตรี การเมืองระหว่างประเทศและการพัฒนา คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต
ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ	รองศาสตราจารย์ คณบดีคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต
สิทธิพันธ์ พุทธหุณ	รองศาสตราจารย์ นักวิชาการอิสระ

ปัจฉิมบท

กระบวนการในการดำเนินการของวารสาร

1. กองบรรณาธิการเปิดรับบทความต้นฉบับตลอดปี
2. กองบรรณาธิการประชุมเพื่อพิจารณาความสอดคล้องของต้นฉบับกับวัตถุประสงค์และขอบเขตของวารสารรามคำแหง ฉบับรัฐประศาสนศาสตร์ รวมถึงตรวจสอบความสมบูรณ์ ความถูกต้องในการจัดรูปแบบตามเกณฑ์ของวารสาร และคุณภาพทางด้านวิชาการ
3. กองบรรณาธิการจะอีเมลไปยังผู้เขียนในกรณีปฏิเสธการตีพิมพ์ต้นฉบับที่ไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่ทางวารสารกำหนด และในกรณีต้นฉบับผ่านการพิจารณาจากกองบรรณาธิการจะอีเมลแจ้งให้ท่านชำระค่าธรรมเนียมการตีพิมพ์ตามระเบียบมหาวิทยาลัย เมื่อผู้เขียนดำเนินการแล้วเสร็จ กองบรรณาธิการจะส่งบทความให้ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่ออ่านประเมินต่อไป ทั้งนี้ขอให้ผู้เขียนตรวจสอบอีเมลที่ให้อีไว้กับวารสารจนกว่ากระบวนการตีพิมพ์จะแล้วเสร็จ
4. กองบรรณาธิการดำเนินการจัดส่งบทความต้นฉบับที่ผ่านการพิจารณาไปยังผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Reviewers) ในสาขาวิชานั้นๆ เพื่อทำการอ่านประเมินจำนวน 3 ท่าน ทั้งนี้ต้นฉบับที่จะได้รับการตีพิมพ์ในวารสารรามคำแหง ฉบับรัฐประศาสนศาสตร์ ต้องผ่านการพิจารณาเห็นสมควรให้ตีพิมพ์เผยแพร่โดยผู้ทรงคุณวุฒิอย่างน้อยจำนวน 2 ท่าน แบบ double blinded
5. กองบรรณาธิการสรุปผลการประเมินคุณภาพบทความต้นฉบับของผู้ทรงคุณวุฒิและจัดส่งไปยังผู้เขียนเพื่อให้ดำเนินการแก้ไข โดยให้ส่งบทความต้นฉบับที่แก้ไขเรียบร้อยแล้ว พร้อมชี้แจง หรือไฮไลต์ส่วนที่มีการแก้ไขมายังกองบรรณาธิการ
6. กองบรรณาธิการตรวจสอบความถูกต้องของการแก้ไขเนื้อหาตามข้อ

เสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ และตรวจสอบความถูกต้องของการเขียนบทความต้นฉบับตามรูปแบบที่วารสารกำหนด จึงจะออกไปตอบรับการตีพิมพ์ให้กับผู้เขียน

7. กองบรรณาธิการดำเนินการรวบรวมบทความต้นฉบับที่จะเผยแพร่ในวารสารรามคำแหง ฉบับรัฐประศาสนศาสตร์และตรวจสอบความถูกต้องก่อนที่จะออนไลน์

ระเบียบการเสนอด้านฉบับเพื่อการตีพิมพ์ในวารสารรามคำแหง ฉบับรัฐประศาสนศาสตร์

1. ต้องเป็นผลงานทางวิชาการที่ไม่เคยเผยแพร่ตีพิมพ์ที่ไหนมาก่อน
2. ต้องเป็นผลงานทางวิชาการที่ไม่อยู่ระหว่างการพิจารณาตีพิมพ์ของวารสารวิชาการอื่นๆ
3. ต้องเป็นผลงานทางวิชาการที่เกิดจากการค้นคว้า วิเคราะห์ สังเคราะห์ สร้างสรรค์โดยผู้เขียนเองในสาขารัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์และสาขาวิชาที่สัมพันธ์
4. ต้องไม่เป็นผลงานทางวิชาการที่ลอกเลียน ตัดตอนจากผลงานของบุคคลอื่น ไม่มีการคัดลอกผลงาน (plagiarism) ไม่ใช้วิธีการชักนำให้เข้าใจผิดในผลงานหรือผลการศึกษา (misconduct) หรือละเมิดจริยธรรมการทำวิจัย
5. ผู้เขียนต้องปรับแก้ต้นฉบับตามหลักเกณฑ์การตีพิมพ์ของวารสารรามคำแหง ฉบับรัฐประศาสนศาสตร์ และตามคำแนะนำของบรรณาธิการและผู้ทรงคุณวุฒิ (peer reviewers) ภายในระยะเวลาที่กำหนด
6. ทศนะและความเห็นที่ปรากฏในบทความเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนโดยตรง บรรณาธิการ กองบรรณาธิการ ผู้ทรงคุณวุฒิที่อ่านผลงาน คณะรัฐศาสตร์

มหาวิทยาลัยรามคำแหง ไม่มีส่วนรับผิดชอบต่อความคิดเห็นดังกล่าวด้วยประการ
ทั้งปวง

หลักเกณฑ์การตีพิมพ์

ประเภทผลงานที่ตีพิมพ์

1. บทความวิจัย (Research Articles) เป็นผลงานโดยสรุปจากการค้นคว้าทดลองหรือวิจัยทางวิชาการที่ผู้เขียนหรือ กลุ่มผู้เขียนได้ค้นคว้าวิจัยด้วยตัวเอง
2. บทความวิชาการ (Academic Articles) ซึ่งเรียบเรียงจากการค้นคว้าเอกสารวิชาการในสาขาใดสาขาหนึ่งเป็นการเฉพาะ
3. งานวิชาการอื่นๆ ที่คณะผู้จัดทำเห็นสมควร

หลักเกณฑ์ทั่วไป

ผลงานวิชาการที่รับพิจารณาตีพิมพ์ ต้องพิมพ์ด้วยโปรแกรม Microsoft Word โดยมีรายละเอียดปรากฏในหัวข้อถัดไป

1. ยื่นผ่านเว็บไซต์ของวารสารออนไลน์ในระบบ OJS ที่...
<http://ojs.ru.ac.th/index.php/MPA/about/submissions> โดยต้องลงทะเบียนในระบบก่อน (ชื่อ/สกุล ใช้ภาษาอังกฤษ)
2. บทความที่เป็นบทความวิจัย ซึ่งต้องมีย่อประกอบเรียงตามลำดับ ดังนี้
 - 2.1 บทคัดย่อ และ Abstract
 - 2.2 บทนำ
 - 2.3 วิธีดำเนินการวิจัย
 - 2.4 ผลการวิจัยและอภิปรายผล
 - 2.5 ข้อเสนอแนะ
 - 2.6 เอกสารอ้างอิง

3. บทความทางวิชาการอื่นๆ ให้มีองค์ประกอบดังนี้

3.1 บทคัดย่อ และ Abstract

3.2 บทนำ

3.3 เนื้อหาสาระ

3.4 บทสรุป

3.5 เอกสารอ้างอิง

หมายเหตุ: นักศึกษาที่ส่งบทความวิจัยที่เป็นการสรุปผลจากวิทยานิพนธ์ หรือสารนิพนธ์ จะต้องมีการรับรองจากประธาน หรือ กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์หลักพิจารณาอนุญาตให้ลงพิมพ์เผยแพร่

การเตรียมต้นฉบับ

1. ขนาดของต้นฉบับ พิมพ์หน้าเดียวบนโครงกระดาษขนาด A4 เว้นระยะห่างระหว่างขอบกระดาษ ด้านบนและซ้ายมือ 1.25 นิ้ว ด้านล่างและขวามือ 1 นิ้ว

2. รูปแบบอักษรและการจัดวางตำแหน่ง ภาษาไทยและภาษาอังกฤษใช้รูปแบบอักษร Browallia New ทั้งเอกสาร พิมพ์ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟท์เวิร์ด โดยใช้ขนาด ชนิดของตัวอักษร รวมทั้งการจัดวางตำแหน่งดังนี้

2.1 หัวกระดาษ ประกอบด้วย เลขหน้าขนาด 12 พ้อยต์ชนิด ตัวธรรมดา ตำแหน่งขีดขอบกระดาษด้านบนขวา

2.2 ชื่อเรื่อง ภาษาไทยและภาษาอังกฤษขนาด 16 พ้อยต์ ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ ความยาวไม่เกิน 3 บรรทัด

2.3 ชื่อผู้เขียน ภาษาไทย ขนาด 15 พ้อยต์ ชนิดตัวหนา ตำแหน่งขีดขอบกระดาษด้านขวาใต้ชื่อเรื่อง ทั้งนี้ให้ใส่เลขผู้เขียน (^{1..2..3..}) กำหนดเป็นตัวยกกำกับท้ายนามสกุลของผู้เขียนแต่ละคน(กรณีมีผู้เขียนร่วมสังกัดที่เดียวกันให้ใช้เลขเดียว)

2.4 E-mail address ของผู้เขียน ขนาด 12 พ้อยต์ ชนิดตัวธรรมดา ตำแหน่ง ชิดขอบกระดาษด้านขวา

2.5 เชิงอรรถ กำหนดเชิงอรรถในหน้าแรกของบทความ ส่วนแรกกำหนดข้อความ “^{1,2,3.} หน่วยงานหรือสังกัดที่ทำวิจัยของแต่ละคน ถ้าสังกัดหน่วยงานเดียวกัน ให้ใช้หมายเลขเดียวกัน” เป็นภาษาไทย ขนาด 10 พ้อยต์ชนิดตัวหนา ในส่วนสุดท้ายกำหนดข้อความ “* ระบุเฉพาะแหล่งทุนและหน่วยงานที่สนับสนุนงบประมาณ” เช่น “* งานวิจัยเรื่องนี้ได้รับสนับสนุนทุนวิจัยจากทุนงบประมาณแผ่นดิน มหาวิทยาลัยรามคำแหง” เป็นต้น

2.6 หัวข้อบทคัดย่อ ขนาด 15 พ้อยต์ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้ายได้ชื่อของผู้เขียน เนื้อหาบทคัดย่อ ขนาด 14 พ้อยต์ชนิดตัวธรรมดา จัดพิมพ์เป็น 1 คอลัมน์ บรรทัดแรกเว้น 1 Tab จากขอบกระดาษด้านซ้ายและพิมพ์ให้ชิดขอบทั้งสองด้าน

2.7 หัวข้อคำสำคัญ ขนาด 15 พ้อยต์ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้าย ได้บ้บทคัดย่อ เนื้อหาภาษาไทยขนาด 14 พ้อยต์ชนิดตัวธรรมดา ไม่เกิน 3 คำ เว้นระหว่างคำด้วยเครื่องหมาย semi-colon (;)

2.8 Abstract ขนาด 15 พ้อยต์ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้าย ได้คำสำคัญภาษาไทย เนื้อหา Abstract ขนาด 14 พ้อยต์ชนิดตัวธรรมดา จัดพิมพ์เป็น 1 คอลัมน์ บรรทัดแรกเว้น 1 Tab จากขอบกระดาษด้านซ้ายและพิมพ์ให้ชิดขอบทั้งสองด้าน

2.9 Keywords ขนาด 15 พ้อยต์ ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้าย Abstract เนื้อหาภาษาอังกฤษขนาด 14 พ้อยต์ ชนิดตัวธรรมดา จำนวน 3 คำ เว้นระหว่างคำด้วยเครื่องหมาย semi-colon (;)

2.10 หัวข้อหลักทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาด 15 พ้อยต์ ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้าย

2.11 หัวข้อย่อยทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาด 14 พ้อยต์ ชนิดตัวหนา Tab 1.5 เซนติเมตร จากอักษรตัวแรกของหัวข้อเรื่อง

2.12 เนื้อหาทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาด 14 พ้อยต์ ชนิดตัวธรรมดา จัดพิมพ์เป็น 1 คอลัมน์ บรรทัดแรกเว้น 1 Tab จากขอบกระดาษ ด้านซ้ายและพิมพ์ให้ชิดขอบทั้งสองด้าน

2.13 อ้างอิง (References) การอ้างอิงเอกสารให้เขียนตามแบบ APA (American Psychological Association)

3. จำนวนหน้า บทความต้นฉบับมีความยาวไม่เกิน 15 หน้า ขนาด A 4

ลำดับหัวข้อในการเขียนต้นฉบับบทความวิจัย

การเขียนต้นฉบับกำหนดให้ใช้ภาษาไทย หรือภาษาอังกฤษเท่านั้น ในกรณีเขียนเป็นภาษาไทย ควรแปลคำศัพท์ภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยให้มากที่สุด ยกเว้น ในกรณีที่คำศัพท์ภาษาอังกฤษเป็นคำเฉพาะที่แปลไม่ได้ หรือแปลแล้วไม่ได้ความหมายชัดเจนให้ใช้คำศัพท์ภาษาอังกฤษได้ และควรใช้ภาษาที่ผู้อ่านเข้าใจง่าย ชัดเจน หากใช้คำย่อต้องเขียนคำเต็มไว้ครั้งแรกก่อน โดยเนื้อหาต้องเรียงลำดับตามหัวข้อดังนี้

1. ชื่อเรื่อง ควรสั้น และกะทัดรัด ความยาวไม่ควรเกิน 100 ตัวอักษร ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยให้นำชื่อเรื่องภาษาไทยขึ้นก่อน

2. ชื่อผู้เขียน เป็นภาษาไทย หากเกิน 6 คน ให้เขียนเฉพาะคนแรกแล้วต่อท้ายด้วย “และคณะ”

3. อีเมลของผู้เขียน (ถ้ามีหลายคนให้ระบุคนเดียวเป็น Corresponding author)

4. บทคัดย่อ และ Abstract โดยเขียนสรุปเฉพาะสาระสำคัญของเรื่อง อ่านแล้วเข้าใจง่าย ความยาวไม่ควรเกิน 250 คำ หรือ 15 บรรทัด โดยให้นำบทคัดย่อภาษาไทยขึ้นก่อน ทั้งนี้บทคัดย่อ และ Abstract ต้องมีเนื้อหาตรงกัน

5. คำสำคัญ (Keywords) ให้อยู่ในตำแหน่งต่อท้ายบทคัดย่อ และ Abstract จำนวน 3 คำ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการนำไปใช้ในการเลือกหรือค้นหาเอกสารที่มีชื่อเรื่องประเภทเดียวกันกับเรื่องที่ทำการศึกษาวิจัย

6. บทนำ เป็นส่วนของเนื้อหาที่บอกความเป็นมา และเหตุผลนำไปสู่การศึกษาวิจัย และควรอ้างอิงงานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้อง

7. วัตถุประสงค์ ชี้แจงถึงจุดมุ่งหมายของการศึกษาวิจัย

8. กรอบแนวคิด (ถ้ามี) ชี้แจงความเชื่อมโยงตัวแปรต้นและตัวแปรตามในการทำการวิจัย

9. ระเบียบวิธีการวิจัย ควรอธิบายวิธีดำเนินการวิจัย โดยกล่าวถึงประชากรและกลุ่มตัวอย่าง (ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างและที่มาของกลุ่มตัวอย่าง) การสร้างและพัฒนาคุณภาพเครื่องมือ การเก็บและรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

10. ผลการวิจัย เป็นการเสนอสิ่งที่ได้จากการวิจัยเป็นลำดับ อาจแสดงด้วยตาราง กราฟ แผนภาพประกอบการอธิบาย ทั้งนี้ ถ้าแสดงด้วยตารางควรมีเฉพาะที่จำเป็น สำหรับรูปภาพประกอบการเป็นรูปภาพขาว-ดำที่ชัดเจน และมีคำบรรยายได้รูป

11. อภิปรายผล ควรมีการอภิปรายผลการวิจัยว่าเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้หรือไม่ เพียงใด และควรอ้างทฤษฎีหรือเปรียบเทียบการทดลองของผู้อื่นที่

เกี่ยวข้องประกอบ เพื่อให้ผู้อ่านเห็นด้วยตามหลักการหรือคัดค้านทฤษฎีที่มีอยู่เดิม

12. ข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับงานวิจัยควรเป็นข้อเสนอแนะที่สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ได้จริง หรือข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

13. ผู้เขียน/คณะผู้เขียน ในส่วนท้ายของบทความให้เรียงลำดับตามรายชื่อ โดยระบุตำแหน่งทางวิชาการ ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้ และ e-mail address ของทุกคน

การเขียนเอกสารอ้างอิง

การอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูลในเนื้อเรื่อง ให้อ้างอิงในส่วนเนื้อเรื่องแบบนาม-ปี (Author – date on text citation) รวมทั้งให้มีการอ้างอิงท้ายเล่ม (Reference citation) โดยรวบรวมรายการเอกสารทั้งหมดที่ผู้เขียนอ้างอิงที่ปรากฏเฉพาะในบทความเท่านั้น และจัดเรียงตามลำดับอักษรชื่อผู้แต่งโดยใช้ระบบอ้างอิงมาตรฐานเอพีเอ (APA Style)

การเขียนเอกสารอ้างอิงและการอ้างอิง ใช้ระบบ APA (6th Edition)

มีหลักเกณฑ์ดังนี้

- ชื่อวารสาร ชื่อหนังสือ และปีที่ (volume) ใช้ตัวเอน และไม่ใช้ชื่อย่อ
- กรณีชื่อผู้แต่งเป็นภาษาอังกฤษ ให้เขียนชื่อผู้แต่งโดยขึ้นต้นด้วยนามสกุล ตามด้วยจุลภาค (,) และอักษรย่อชื่อตัวตามด้วยมหัพภาค (.)
- กรณีชื่อผู้แต่งเป็นภาษาไทย ให้ขึ้นต้นด้วยชื่อตัว ตามด้วยนามสกุล
- กรณีผู้แต่งมากกว่าหนึ่งคน ให้เขียนชื่อผู้แต่งทั้งหมดทุกคน คั่นระหว่างชื่อด้วยจุลภาค (,) และ ใส่เครื่องหมาย & ก่อนชื่อสุดท้าย

- ถ้าไม่มีชื่อผู้แต่ง ให้ขึ้นต้นด้วยชื่อเรื่อง หรือชื่อวารสาร หรือชื่อหนังสือตามด้วยปีที่พิมพ์

- ถ้าผู้แต่งเป็นหน่วยงานหรือองค์กร ให้ใช้ชื่อหน่วยงานหรือองค์กรแทนชื่อผู้แต่ง

- เรียงลำดับรายการตามตัวอักษรชื่อผู้แต่ง และมีเลขลำดับที่ 1, 2, 3...กำกับ

- รายการที่มีทั้งเอกสารภาษาไทยและอังกฤษ ให้นำข้อมูลภาษาไทยขึ้นก่อน

- บรรทัดที่สองและบรรทัดต่อไปของแต่ละรายการให้ย่อหน้าเข้ามา 5-7 ตัวอักษร หรือประมาณครึ่งนิ้ว

- การอ้าง- อ้างโดย (ชื่อผู้แต่ง, ปีที่พิมพ์) หรือชื่อผู้แต่ง (ปีที่พิมพ์)

- ไม่อ้างโดยใช้คำว่า “และคณะ” หรือ “และคนอื่นๆ” หรือ *et al.* ไม่ว่าจะ มีผู้แต่งกี่คน ยกเว้นกรณีอ้างในเนื้อเรื่องที่มีผู้แต่งตั้งแต่สามถึงห้าคนขึ้นไป และหลังจากได้มีการอ้างครั้งแรกไว้ก่อนหน้านั้นแล้ว หรือการอ้างที่มีผู้แต่งตั้งแต่หกคนขึ้นไป

การอ้างจากวารสารและนิตยสารให้ระบุหน้าแรกถึงหน้าสุดท้าย โดยไม่ใช้คำย่อ “p.” หรือ “pp.” นอกจากหนังสือ

- การติดต่อส่วนตัวโดยสื่อใดๆ ก็ตาม สามารถอ้างอิงได้ในเนื้อเรื่อง แต่ต้องไม่มีการระบุไว้ในรายการเอกสารอ้างอิงเพราะผู้อื่นไม่สามารถติดตามข้อมูลเหล่านี้ได้

· การอ้างจาก website ให้ระบุวัน เดือน ปีที่พิมพ์ ถ้าไม่ปรากฏให้อ้างวันที่ทำการสืบค้นและระบุ URL ให้ชัดเจน ถูกต้อง เมื่อจบ URL address ห้ามใส่จุด (.) ข้างท้าย website ไม่บอกวันที่ให้ระบุ n.d.

รูปแบบและตัวอย่างการอ้างอิงจากสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ

1. วารสารและนิตยสาร

ก. วารสารเรียงลำดับหน้าโดยขึ้นต้นหน้าหนึ่งทุกครั้งเมื่อขึ้นฉบับใหม่ให้ระบุ(ฉบับที่)

รูปแบบ: ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง. ชื่อวารสาร, ปีที่(ฉบับที่), หน้าแรก-หน้าสุดท้าย.

Author(s). (Year of publication). Title of article. *Title of periodical or journal*, Volume(issue), First–last page.

ตัวอย่าง : ขวัญฤทัย คำขาวและเตือนใจ สามห้วย. (2530). สีธรรมชาติ. *วารสารคหเศรษฐศาสตร์*, 30(2), 29-36.

Acton, G. J., Irvin, B. L., & Hopkins, B. A. (1991). Theory-testing research: building the science. *Advance in Nursing Science*, 14(1), 52-61.

ข. วารสารที่เรียงลำดับหน้าหนึ่งถึงหน้าสุดท้ายต่อเนื่องกันตลอดปี ไม่ต้องระบุ(ฉบับที่)

ตัวอย่าง : ขวัญฤทัย คำขาว และเตือนใจ สามห้วย. (2530). สีธรรมชาติ. *วารสารคหเศรษฐศาสตร์*, 30, 29-36.

Dzurec, L. C., & Abraham, I. L. (1993). The nature of inquiry linking quantitative and qualitative research nursing. *Journal of Advanced Nursing*, 18, 298-304.

2. หนังสือ

รูปแบบ: ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อหนังสือ. เมืองที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง: จารุวรรณ ธรรมวัตร. (2538). *วิเคราะห์ภูมิปัญญาอีสาน*.

อุบลราชธานี: ศิริธรรมออฟเซ็ท.

Okuda, M., & Okuda, D. (1993). *Star Trek chronology: The history of the future*. New York: Pocket Book.

หนังสือที่ไม่ปรากฏชื่อผู้แต่งหรือบรรณาธิการ ให้ขึ้นต้นด้วยชื่อหนังสือ

ตัวอย่าง: *Merriam-Webster's collegiate dictionary* (10th ed.). (1993).

Springfield, MA: Merriam- Webster.

3. รายงานการประชุมหรือสัมมนาทางวิชาการ

รูปแบบ: ชื่อผู้แต่ง. ปีที่พิมพ์. ชื่อเรื่อง. ชื่อเอกสารรวมเรื่องรายงานการประชุม, วัน เดือน ปี สถานที่จัด. เมืองที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง: กรมวิชาการ. 2538. *การประชุมปฏิบัติการรณรงค์เพื่อส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน*, 25-29 พฤศจิกายน 2528 ณ วิทยาลัยครูมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม. กรุงเทพฯ: ศูนย์พัฒนาหนังสือ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.

Deci, E. L., & Ryan, R. M. (1991). A motivational approach to self: Integration in personality. In R. Dienstbier (Ed.), *Nebraska Symposium on Motivation: Vol. 38. Perspectives on Motivation* (pp. 237-288). Lincoln, N.E.: University of Nebraska Press.

4. บทความจากหนังสือพิมพ์

รูปแบบ: ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์, เดือน, วันที่). ชื่อเรื่อง. ชื่อหนังสือพิมพ์, หน้าที่น่ามาอ้างอิง.

ตัวอย่าง: สายใจ ดวงมาลี. (2548, มิถุนายน 7) มาลาเรียลาม 3 จว.ได้ ตอนบน สธ.เร่งคุมเข้มกันเชื้อแพร่หนัก. *คม-ชัด-ลึก*, 25.

Di Rado, A. (1995, March 15). Trekking through college: Classes explore modern society using the world of Star Trek. *New York Times*, p. A3.

5. วิทยานิพนธ์

รูปแบบ: ชื่อผู้แต่ง. ปีที่พิมพ์. ชื่อวิทยานิพนธ์. (ระดับปริญญาของ วิทยานิพนธ์), สถาบันการศึกษา. เมืองที่พิมพ์.

ตัวอย่าง: พันทิพา สังข์เจริญ. 2528. วิเคราะห์บรรยากาศของเนื่องใน วโรกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา 5 ธันวาคม. (ปริญญาโทการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. กรุงเทพมหานคร.

Darling, C. W. (1976). *Giver of due regard: the poetry of Richard Wilbur*. (Unpublished doctoral dissertation), University of Connecticut.

6. พจนานุกรม

ตัวอย่าง: พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. (2546). กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คพับลิเคชัน.

Shorter Oxford English dictionary (5 th ed.). (2002). New York: Oxford University Press.

7. ราชกิจจานุเบกษา

ตัวอย่าง: รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. (2560, 6 เมษายน). ราชกิจจานุเบกษา. 134(40 ก). 1-20.

8. สื่ออิเล็กทรอนิกส์

รูปแบบ: ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง, วันที่ทำการสืบค้น. ชื่อฐานข้อมูล. URL

Author(s). (date-or “n.d.”). Title of work. (Online URL), date retrieved. Name of Database or Internet address of the specific document. Specify URL exactly.

ตัวอย่าง: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม. (2545). *ประเพณีใส่กระจาดชาวไทยพวนสอนให้รู้จักแบ่งปัน มีน้ำใจ*, สืบค้นเมื่อ 7 มิถุนายน 2548. จาก http://www.m-ulture.go.th/culture01/highlight/highlightdetail.php?highlight_id=114&lang=th

สรุป การอ้างอิง APA (6th Edition)

รูปแบบ การอ้างอิงแทรกในเนื้อหา หน้าข้อความ ท้ายข้อความ และเชิงอรรถ (ท้ายบทความ)

ผู้แต่ง 1 คน

ตัวอย่าง กรณี การอ้างหน้าข้อความ: นามสกุล (ปี) เช่น Robbin (2005) อ้างว่า.

.. กรณี การอ้างท้ายข้อความ: (นามสกุล, ปี) เช่น . . . (Robbin, 2005)

เอกสารอ้างอิง

นามสกุลผู้แต่ง, ชื่อย่อ. (ปี). *ชื่อหนังสือ*. (ครั้งที่พิมพ์). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

เช่น Hughes, O.E. (1994). *Public Management and Administration: An Introduction*. New York: St. Martin's Press.

ผู้แต่ง 2-4 คน

ตัวอย่าง กรณี การอ้างหน้าข้อความ: นามสกุล 1 and นามสกุล 2 (ปี) เช่น Peters and Waterman (1982) อ้างว่า . . .

กรณี การอ้างท้ายข้อความ: (นามสกุล, ปี) เช่น ... (Peters and Waterman, 1982)

เอกสารอ้างอิง

นามสกุลผู้แต่ง 1, ชื่อย่อ and นามสกุลผู้แต่ง 2, ชื่อย่อ., (ปี). *ชื่อหนังสือ*. (ครั้งที่พิมพ์). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

เช่น Peters, T. and Waterman Jr. R. (1982). *In Search of Excellence*. New York: Harper & Row.

ผู้แต่ง 5 คนขึ้นไป

ตัวอย่าง กรณี การอ้างหน้าข้อความ: นามสกุล 1 และคณะ (ปี)

เช่น Christensen et. al. (2013) อ้างว่า . . .

กรณี การอ้างท้ายข้อความ: (นามสกุล 1 และคณะ, ปี)

เช่น . . . (Christensen et. al., 2013)

เอกสารอ้างอิง

นามสกุลผู้แต่ง 1, ชื่อย่อ. และคณะ. (ปี). *ชื่อหนังสือ*. (ครั้งที่พิมพ์). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

เช่น Christensen, T. et. al. (2013). *New public management: The transformation of ideas and practice*. New York: Prentice-Hall.

ผู้แต่งนามแฝง

ตัวอย่าง กรณี การอ้างหน้าข้อความ: ชื่อนามแฝง (ปี)

เช่น C-12 (2013) อ้างว่า . . .

กรณี การอ้างท้ายข้อความ: (ชื่อนามแฝง, ปี)

เช่น . . . (C-12, 2013)

เอกสารอ้างอิง

นามแฝง. (ปี). *ชื่อหนังสือ*. (ครั้งที่พิมพ์). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

เช่น C-12. (2013). *Thai Bureaucracy*. Bangkok: Wattana Publishing.

หนังสือแปล

ตัวอย่าง กรณี การอ้างหน้าข้อความ: นามสกุลผู้แต่งต้นฉบับ (ปี)

เช่น Huntington & Nelson (2013) อ้างว่า . . .

กรณี การอ้างท้ายข้อความ: (นามสกุลผู้แต่งต้นฉบับ, ปี)

เช่น . . . (Huntington & Nelson, 2013)

เอกสารอ้างอิง

นามสกุลผู้แต่ง 1, ชื่อย่อ., & นามสกุลผู้แต่ง 2, ชื่อย่อ. (ปีที่แปล). *ชื่อเรื่องที่แปล* [ชื่อเรื่องต้นฉบับ]. (ชื่อ-นามสกุลผู้แปล, ผู้แปล). (ครั้งที่พิมพ์). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์. (ปีต้นฉบับที่พิมพ์).

เช่น Huntington, S.P. & Nelson, J. (2001). *No Easy Choice: ทางเลือกของมวลประชา* [No Easy Choice]. (สิทธิพันธ์ พุทธหุน, ผู้แปล). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง. (1976).

กรณีไม่มีชื่อผู้แต่ง ให้ลงชื่อเรื่องแทนผู้แต่ง

ตัวอย่าง กรณี การอ้างหน้าข้อความ: “ชื่อเรื่อง” หรือ “ชื่อบทที่” หรือ “ชื่อบทความ”
(ปี)

กรณี การอ้างท้ายข้อความ: (“ชื่อเรื่อง” หรือ “ชื่อบทที่” หรือ “ชื่อบทความ”, ปี)

เอกสารอ้างอิง

ชื่อเรื่อง. (ครั้งที่พิมพ์). (ปี). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

การอ้างอิงเอกสารทุติยภูมิ (Secondary Source) (อ้างอิงในเนื้อหา)

ตัวอย่าง กรณี การอ้างหน้าข้อความ: นามสกุลผู้แต่งเอกสารต้นฉบับ (ปี ต้นฉบับ)
(อ้างถึงใน หรือ as cited in นามสกุลผู้แต่งทุติยภูมิ, ปีของเอกสารทุติยภูมิ)

กรณี การอ้างท้ายข้อความ: (นามสกุลผู้แต่งเอกสารต้นฉบับ, ปีต้นฉบับ
อ้างถึงในหรือ as cited in นามสกุลผู้แต่งทุติยภูมิ, ปี ของเอกสารทุติยภูมิ)

เอกสารอ้างอิง

ผู้เขียนอ้างอิงแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ เหตุเพราะไม่สามารถเข้าถึงหรือสืบค้นหาต้นฉบับเดิมได้ การเขียนอ้างอิงข้อมูลทุติยภูมิในเอกสารอ้างอิงทำบทบาทหลักการอ้างอิงเหมือนกับรายการหนังสือทั่วไป คือ

นามสกุลผู้แต่งทุติยภูมิ, ชื่อย่อ. (ปี). ชื่อเรื่องต้นฉบับ. (ครั้งที่พิมพ์).
สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

เอกสารรายงานการวิจัย

ตัวอย่าง กรณี การอ้างหน้าข้อความ: ชื่อ-นามสกุลผู้วิจัย 1, & ชื่อ-นามสกุลผู้วิจัย 2, (ปี)

กรณี การอ้างท้ายข้อความ: (ชื่อ-นามสกุลผู้วิจัย 1, & ชื่อ-นามสกุลผู้วิจัย 2, ปี)

เอกสารอ้างอิง

ชื่อ-นามสกุลผู้วิจัย 1, & นามสกุลผู้วิจัย 2 . (ปี). ชื่อเรื่อง (รายงานผลการวิจัย). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

คชภูนิพนธ์

ตัวอย่าง กรณี การอ้างหน้าข้อความ: ชื่อ-นามสกุลผู้วิจัย (ปี)

กรณี การอ้างท้ายข้อความ: (ชื่อ-นามสกุลผู้วิจัย, ปี)

เอกสารอ้างอิง

ชื่อ-นามสกุลผู้วิจัย, ชื่อย่อ. (ปี). ชื่อเรื่อง. (ปริญญาณิพนธ์ระดับคชภูนิพนธ์). ชื่อสถาบัน. สถานที่พิมพ์.

วิทยานิพนธ์ปริญญาโท

ตัวอย่าง กรณี การอ้างหน้าข้อความ: ชื่อ-นามสกุลผู้วิจัย (ปี)

กรณี การอ้างท้ายข้อความ: (ชื่อ-นามสกุลผู้วิจัย, ปี)

เอกสารอ้างอิง

ชื่อ-นามสกุลผู้วิจัย. (ปี). ชื่อเรื่อง. (วิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต). ชื่อสถาบัน. สถานที่พิมพ์.

บทความวารสาร

ตัวอย่าง กรณี การอ้างหน้าข้อความ: นามสกุลผู้เขียน 1, นามสกุลผู้เขียน 2 & นามสกุลผู้เขียน 3 (ปี)

กรณี การอ้างท้ายข้อความ: (ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน 1, ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน 2 & ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน 3, ปี)

เอกสารอ้างอิง

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน 1, ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน 2 & ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน 3. (ปี).

ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร. เลขปีที่(เลขฉบับที่), เลขหน้าแรก-เลขหน้าสุดท้ายของบทความ.

เอกสารการประชุมทางวิชาการ (proceeding)

ตัวอย่าง กรณี การอ้างหน้าข้อความ: ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (ปี)

กรณี การอ้างท้ายข้อความ: (ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน, ปี)

เอกสารอ้างอิง

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน, ชื่อย่อ. (ปี). ชื่อบทความ. ใน หรือ in ชื่อบรรณานุกรม (บ.ก. หรือ Ed. หรือ Eds.), ชื่อการประชุม (น. หรือ pp. เลขหน้าแรก-ถึงหน้าสุดท้าย). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

หนังสือพิมพ์

ตัวอย่าง กรณี การอ้างหน้าข้อความ: ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (ปี)

กรณี การอ้างท้ายข้อความ: (ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน, ปี)

เอกสารอ้างอิง

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน. (ปี, วัน เดือน). ชื่อคอลัมน์/ชื่อข่าว. ชื่อหนังสือพิมพ์. น. หรือ pp. เลขหน้าแรก-เลขหน้าสุดท้ายของคอลัมน์/ชื่อข่าว.

อ้างอิงเว็บไซต์

ตัวอย่าง กรณี การอ้างหน้าข้อความ: ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (ปี)

กรณี การอ้างท้ายข้อความ: (ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน, ปี)

เอกสารอ้างอิง

(ไทย) ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน, (ปี). ชื่อหัวข้อ. สืบค้นเมื่อ วัน เดือน ปี, จาก <http://www.xxxxxxxxx> เช่น

ศุภณัฐ ศศิวิวัฒน์. (2559). *ปรับบทบาทภาครัฐไทย...ให้ประชาชนได้รับบริการที่ดี*. สืบค้นเมื่อ 3 มกราคม 2563, จาก <https://thaipublica.org/2016/03/tdri-2016/>

(อังกฤษ) นามสกุลผู้เขียน, ชื่อย่อ. (ปี). ชื่อหัวข้อ. Retrieved month, date, year, from <http://www.xxxxxxxxx> เช่น

Cohen, B.. (2012). *Blockchain Cities and the Smart Cities Wheel*. Retrieved February 5, 2020, from <https://medium.com/iomob/blockchain-cities-and-the-smart-cities-wheel-9f65c2f32c36>

สถาบัน/องค์กร/สมาคม/ชมรม

อ้างอิงจากหน่วยงาน สถาบัน หรือองค์กร อ้างอิงครั้งแรกใช้ชื่อเต็ม ส่วนอ้างอิงครั้งต่อไปใช้อักษรย่อ

ตัวอย่าง กรณี การอ้างหน้าข้อความ: ชื่อเต็มของหน่วยงาน (อักษรย่อ, ปี)

กรณี การอ้างท้ายข้อความ: (ชื่อเต็มของหน่วยงาน [อักษรย่อ], ปี)

เอกสารอ้างอิง

ชื่อเต็มของสถาบันหรือหน่วยงาน. (ปี). ชื่อเรื่อง (พิมพ์ครั้งที่). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

สัมภาษณ์(Interview)/Focus Group**สัมภาษณ์/Interview**

ตัวอย่าง กรณี การอ้างหน้าข้อความ: ชื่อ-นามสกุลผู้ให้สัมภาษณ์ (ปี)

กรณี การอ้างท้ายข้อความ: (ชื่อ-นามสกุลผู้ให้สัมภาษณ์, ปี)

เอกสารอ้างอิง

ชื่อ-นามสกุลผู้ให้สัมภาษณ์. (ปี). ตำแหน่ง/สถานะ/บทบาทหน้าที่.
สัมภาษณ์. เดือน, วัน.

การสัมภาษณ์กลุ่มย่อย/Focus Group

ตัวอย่าง กรณี การอ้างหน้าข้อความ: ชื่อ-นามสกุลผู้ให้สัมภาษณ์ (ปี)

กรณี การอ้างท้ายข้อความ: (ชื่อ-นามสกุลผู้ให้สัมภาษณ์, ปี)

เอกสารอ้างอิง

ชื่อ-นามสกุลผู้ให้สัมภาษณ์. (ปี). ตำแหน่ง/สถานะ/บทบาทหน้าที่. การ
สัมภาษณ์กลุ่มย่อย. เดือน, วัน.

การส่งต้นฉบับ

วิธีที่ 1 : ส่งผ่านระบบ online

: <http://ojs.ru.ac.th/index.php/MPA/about/submissions>

วิธีที่ 2 : ส่งผ่าน E-mail ที่ ramjournalpa@gmail.com